

Centrum Badań Struktur
Demograficznych i Gospodarczych
Przednowoczesnej Europy Środkowo-Wschodniej

*Stało się to przy obecności naszego
urzędu miejskiego białostockiego...*

• *Białostocka księga miejska (1744–1794)*

ISBN 978-83-64103-24-7

9 788364 103247 >

*Stało się to przy obecności naszego
urzędu miejskiego białostockiego...*

Białostocka księga miejska (1744–1794)

Białystok 2018

*Stało się to przy obecności naszego
urzędu miejskiego białostockiego...*

Białostocka księga miejska (1744–1794)

Wstęp:

Monika Kozłowska

Opracowanie:

Monika Kozłowska

Łukasz Baranowski

przy współudziale Jakuba Grodzkiego

PRACE
CENTRUM BADAŃ STRUKTUR DEMOGRAFICZNYCH I GOSPODARCZYCH
PRZEDNOWOCZESNEJ EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ. ŹRÓDŁA

TOM I

*Stało się to przy obecności naszego
urzędu miejskiego białostockiego...*

Białostocka księga miejska (1744–1794)

Wstęp:

Monika Kozłowska

Opracowanie:

Monika Kozłowska

Łukasz Baranowski

przy współudziale Jakuba Grodzkiego

 Instytut Badań
nad Dziedzictwem
Kulturowym Europy

Białystok 2018

Seria: DISSERTATIONES, t. 27

Komitet redakcyjny
Marzena Liedke, Piotr Guzowski

Redakcja językowa i korekta
Katarzyna Trusewicz

Recenzent
Cezary Kukło

Redakcja serii
Karol Łopatecki, Wojciech Walczak

Na okładce
Zdjęcie Ratusza w Białymstoku, fot. P. Łozowski

Publikacja sfinansowana ze środków Urzędu Miasta Białegostoku

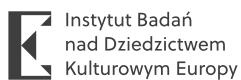

ISBN 978-83-64103-24-7

© Copyright by Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy

Białystok 2018

Wydawca

Skład i łamanie
Janusz Świnarski

Druk: TOTEM s.c.

SPIS TREŚCI

<i>Przedmowa</i>	VII
<i>Wstęp</i>	IX
<i>Wykaz skrótów</i>	XLIII
<i>Bibliografia</i>	XLV
<i>Introduction</i>	LI
<i>Białostocka księga miejska (1744–1794)</i>	1
<i>Aneks 1. Skład władz miejskich w latach 1728–1794</i>	167
<i>Słownik wybranych pojęć</i>	175
<i>Indeks osobowy</i>	177
<i>Indeks geograficzny</i>	207
<i>Indeks rzeczowy spraw</i>	211

PRZEDMOWA

Białystok to miasto, którego tradycje sięgają schyłku XVII stulecia a samo osadnictwo okresu jeszcze wcześniejszego. Od czasów najdawniejszych aż do dziś, odgrywał ważną rolę w dziejach społeczeństwa zamieszkującego Podlasie. Wszyscy cenimy sobie przywiązanie do naszego miasta, stąd ranga jaką nadajemy badaniom nad jego przeszłością. Im dynamiczniej rozwija się Białystok, tym silniej zaznacza się potrzeba badania jego dziejów. Cieszy zatem inicjatywa młodych badaczy historii, doktorantów z Centrum Badań Struktur Demograficznych i Gospodarczych Przednowoczesnej Europy Środkowo-Wschodniej Wydziału Historyczno-Socjologicznego Uniwersytetu w Białymstoku, udostępnienia wszystkim zainteresowanym, od zawodowych badaczy po miłośników historii, unikalnego źródła, jakim jest treść najstarszej zachowanej księgi miejskiej Białegostoku z lat 1744–1794. Jej publikacja oparta na profesjonalnym warsztacie naukowym, stanowi kolejne źródło wiedzy o przeszłości naszego miasta i utrwalaniu pamięci o ludziach budujących jego pozycję w dobie staropolskiej.

Młodym historykom i ich opiekunom naukowym należą się zatem słowa uznania i podziękowania za przyczynienie się do powstania tak cennego wydawnictwa.

Prezydent Miasta Białegostoku

Dr hab. Tadeusz Truskolaski

WSTĘP

Do najważniejszych źródeł pozwalających poznać zawiłe dzieje miast Rzeczypospolitej przedrozbiorowej należą księgi miejskie. Ich wartość badawcza jest powszechnie znana oraz, co najważniejsze, doceniana i wykorzystywana przez kolejne pokolenia historyków. Źródło to jest tym bardziej cenne, gdyż ukazuje nie tylko praktykę sądową w relacji do obowiązującego prawa miejskiego, ale przede wszystkim pozwala w kompleksowy sposób zrekonstruować obraz życia mieszkańców dawnych ośrodków urbanistycznych. W związku z tym opublikowano już wiele edycji średniowiecznych i nowożytnych ksiąg sądowych¹. Wpisy składające się na treść wydanej w ramach niniejszej publikacji pierwszej białostockiej księgi miejskiej nie różnią się niczym szczególnym od zapisów dokonywanych w innych ówczesnych ośrodkach miejskich. Stanowią one świadectwo rozstrzygania przez magistrat spraw o bardzo różnym charakterze i wadze. Jed-

¹ Przykładowe edycje ksiąg miejskich: *Księga ławnicza miasta Nowej Warszawy*, t. 1, 1416–1485, wyd. A. Wolff, Wrocław 1960; *Księga radziecka miasta starej Warszawy*, t. 1, 1447–1527, wyd. A. Wolff, Wrocław 1963; *Księga ławnicza nowego miasta Torunia (1387–1450)*, wyd. K. Ciesielska, Warszawa–Poznań 1973; *Księga ławnicza Starego Miasta Torunia (1428–1456)*, cz. 1–2, wyd. K. Ciesielska, J. Tandecki, Toruń 1992–1993; *Księga ławnicza miasta Płocka 1489–1517*, oprac. D. Poppe, Warszawa 1995; *Księgi sądowe miasta Wąwolnicy z lat 1476–1500*, oprac. G. Jawor, A. Sochacka, red. R. Szczygieł, Lublin 1998; Akta albo sprawy sądów miasta knyszyńskiego, 1553–1580, t. 1, wstęp i oprac. J. Maroszek, Białystok 1999; *Księga ławnicza Nowego Kramka 1572–1782: edycja źródłowa*, oprac. K. Benyskiewicz, Zielona Góra 2008; *Księga sądowa miasta Kamionki w Ziemi Lubelskiej, 1481–1559*, oprac. A. Sochacka, G. Jawor, Lublin 2009; *Księga miasta Pawłowa: dokumenty łączonego sądu ławniczo-radzieckiego z lat 1546–1640*, oprac. M.J. Kawałko, Lublin 2011; *Księga ławnicza miasta Nowego nad Wisłą (1416–1527)*, wyd. K. Mikulski, W. Nowosad, Toruń 2012; *Księga miasta Pawłowa 1646–1762*, oprac. M.J. Kawałko, Lublin 2016; *Księga wójtowsko-ławnicza miasta Limanowa z lat 1770–1798*, oprac. A. Urbaniec, Limanowa 2016; *Księga kryminalna miasta Krakowa z lat 1589–1604*, oprac. W. Uruszczak, M. Mikula, K. Fokt, A. Karabowicz, Kraków 2016.

nakże brak najstarszych dokumentów dotyczących historii miasta oraz większości ksiąg nadającą szczególną wagę ocalałym woluminom akt miejskich.

Białostockie księgi miejskie posiadają duże znaczenie źródłowe, nie tylko w badaniach nad dziejami regionu, ale również w pracach o szerszej problematyce – nad dawnym społeczeństwem, prawem czy gospodarką. Mimo swej wielkiej wartości nie są one powszechnie wykorzystywane przez historyków różnych specjalności, w tym regionalistów². Niemniej jednak ostatnie lata charakteryzują się znacznym rozwojem badań nad dziejami Białegostoku i całego regionu, o czym świadczą pojawiające się co roku na rynku wydawniczym liczne monografie, artykuły, studia i przyczynki³. Tak duża różnorodność opracowań naukowych oraz popularyzatorskich kontrastuje z wciąż niewielką liczbą wydawnictw źródłowych⁴. Niniejsza publikacja ma za zadanie wypełnić tę lukę

² Przykładowe opracowania wykorzystujące białostockie księgi miejskie: A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową bramą*, Białystok 2009; K. Łopatecki, *Ustrój XVIII-wiecznego miasta Białystok*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 14, 2015, z. 1, s. 349–379; M. Kozłowska, *Rynek kredytowy w XVIII-wiecznym Białymstoku w świetle analizy ksiąg miejskich*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 78, 2017, s. 199–222.

³ Wybrane publikacje z ostatnich lat: A. Oleńska, *Jan Klemens Branicki „Sarmata nowoczesny”. Kreowanie wizerunku poprzez sztukę*, Warszawa 2011; I. Szymańska, A. Średzińska, *Pałac Branickich: historia i wnętrza*, Białystok 2011; *Historia Białegostoku*, red. A. Dobroński, Białystok 2012; M. Karczewska, M. Karczewski, *Cmentarz ewangelicki przy ulicy Młynowej w Białymstoku*, t. 1: *Historia miejsca*, Białystok–Poznań 2013; *Cmentarz ewangelicki przy ulicy Młynowej w Białymstoku*, t. 2: *Pamięć miejsca*, red. M. Karczewska, M. Karczewski, Białystok–Poznań 2013; *Izabela z Poniatowskich Branicka: życie i działalność publiczna*, red. C. Kukło, Białystok 2014; M. Kietliński, A. Lechowski, *Prezydenci Białegostoku*, Białystok 2014; K. Łopatecki, W. Walczak, *The History of Branicki Palace until 1809. The Influence of „Versailles of Podlasie” on the Development of Białystok*, Białystok 2015; M. Karczewska, M. Karczewski, H. Karwowska, K. Rusin, U. Stankiewicz, A. Wawrusiewicz, *Archeologia Białegostoku*, Białystok 2015; *Katalog zabytków sztuki w Polsce. Seria nowa*, t. 12, z. 2, *Miasto Białystok*, red. M. Zgliński, A. Oleńska, Warszawa 2015; W. Wróbel, *Fotografowie białostoccy 1861–1915*, Białystok 2016; tenże, *Kilińskiego: historia jednej ulicy*, Białystok 2016; J. Szczygiel-Rogowska, M. Pietruszko, W. Bokłago, *Na wschód od Paryża i Warszawy był modny Białystok: życie codzienne miasta od bell epoque do 1939 r.*, Białystok 2016; P. Niziołek, *Wielka Synagoga w Białymstoku*, Białystok 2016; M. Karczewska, *Sto lat będą trwać bez opieki niczyjej... Cmentarze z czasów I wojny światowej w Białymstoku i powiecie białostockim*, Białystok 2017; M. Dajnowicz, M. Siedlecki, W. Wróbel, *Słownik biograficzny kobiet kultury. Białystok i województwo podlaskie*, cz. 1, Białystok 2017.

⁴ *Kościół katolicki na Podlasiu. Zbiór dokumentów erekcyjnych i funduszowych*, z. 3, oprac. J. Maroszek, Białystok 1999; *Pałac Branickich w Białymstoku*, t. 1: *Inwentarze z XVII i XVIII stulecia*, cz. 1–2, oprac. K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok 2012; *Pałac Branickich w Białymstoku*, t. 2: *Lata 1802–1809*, oprac. K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok

oraz udostępnić szerszemu gronu odbiorców materiały, które umożliwią jeszcze pełniejsze odtworzenie najstarszych dziejów miasta.

ZARYS DZIEJÓW BIAŁEGOSTOKU DO POCZĄTKÓW XVIII W.

Pierwsza trwała osada na obszarze obecnego miasta znajdowała się na dziedzińcu wstępnym dzisiejszego Pałacu Branickich. Istniała pomiędzy III a IV w. n.e., zaś zamieszkująca ją ludność przynależała do kultury ceramiki kreskowanej (część dużej kultury, której centrum zlokalizowane było w rejonie górnego Dniepru, Berezyny, Dźwiny oraz nad górnym i środkowym Niemnem)⁵. Należy jednak zaznaczyć, iż pomiędzy wyżej wymienioną osadą a późniejszą wsią Białystok nie było ciągłości osadniczej.

Z najwcześniejszymi dziejami Białegostoku wiąże się także legenda, która łączy powstanie osady nad rzeką Białą z opanowaniem przez wielkiego księcia litewskiego Gedymina terenów Podlasia. Dziewiętnastowieczni autorzy, wierząc w prawdziwość tej historii, datowali założenie grodu na 1320 r. Jednakże kolejni badacze, nie mogąc znaleźć w źródłach potwierdzenia tej tezy, odrzucili ją uznając, że przekaz ten przetrwał jedynie jako mit⁶.

Początki zasiedlania terenów przyszłego miasta należy datować na pierwszą połowę XV w. Jak zaobserwował Zbigniew Romaniuk, osadnicy przybywa-

2015; *Spisy mieszkańców Białegostoku z lat 1799–1853*, oprac. W. Wróbel we współpracy z W. Szwedem, Białystok 2016; *Testament Izabeli z Poniatowskich Branickiej (3 XI 1805)*, oprac. K. Łopatecki, M. Kupczewska, „Kwartalik Historii Kultury Materialnej” 64, 2016, nr 1, s. 103–119; *Wielka Wojna i kres zaboru rosyjskiego: wybór materiałów źródłowych obrazujących stan Białegostoku w latach 1914–1915*, oprac. W. Wróbel, W. Szwed, Białystok 2017.

⁵ I. Kryński, *Sprawozdanie z badań wykopaliskowych na dziedzińcu wstępnym Pałacu Branickich w Białymstoku*, „Podlaskie Zeszyty Archeologiczne” 1, 2005, s. 22–35; I. Kryński, U. Stankiewicz, *Początki osadnictwa*, w: *Historia Białegostoku*, red. A. Dobroński, Białystok 2012, s. 13–14; L. Pawlata, *Problematyka i stan badań archeologicznych na obszarze miasta Białystok*, „Podlaskie Zeszyty Archeologiczne” 3, 2007, s. 220–271.

⁶ Jan Glinka, a za nim Jan Tyszkiewicz, błędnie łączyli z Białymstokiem informację o nadaniu przez wielkiego księcia litewskiego Witolda w 1426 r. miejscowości Bielščany Stok Maciejowi z Tykocina. Już w latach dwudziestych XX stulecia Władysław Semkowicz poprawnie odczytał nazwę tej miejscowości jako Bełczany (Bęczący) Stok i zlokalizował ją w rejonie Tykocina. Zob. J. Tęgowski, W. Wróbel, *Dzieje Białegostoku w okresie średniowiecza i wczesnej nowożytności*, w: *Historia Białegostoku*, s. 25; J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okolicznego osadnictwa*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 8–9.

jący na obszary współczesnego Białegostoku pochodzili najprawdopodobniej z dawnego powiatu nowogródzkiego położonego w północno-wschodniej części ziemi łomżyńskiej. Wskazuje na to również mazowiecka geneza nazwy rzeki Białej, od której uformowało się określenie dworu właściciela dóbr i późniejszego miasta⁷.

Dokładnie nie wiadomo, kiedy wydzielono dobra białostockie. Znany jest za to odbiorca nadania posiadłości nad rzeką Białą – był nim Jakub Raczek Tabutowicz herbu Łabędź, syn litewskiego bojara Tabuta. Niestety przywilej ten nie jest znany, jednak do naszych czasów przetrwało potwierdzenie nadania dóbr Tabutowiczom, wystawione przez Aleksandra Jagiellończyka dnia 2 lipca 1500 r. W dokumencie tym znajduje się informacja, iż Zygmunt nadał Raczkę dobra położone nad rzeką Dowspułą (współcześnie Rospuda), niewykluczone również, iż ofiarował mu ziemie nad rzeką Białą. Na podstawie tego aktu można przypuszczać, że włości te Jakub Tabutowicz otrzymał w latach 1433–1440 z rąk Zygmunta Kiejstutowicza bądź jego syna Michała Bolesława Zygmunto-wicza. Obie te wersje należy uznać za prawdopodobne. Spadkobiercami Jakuba Raczki byli jego synowie – Michno (Mikołaj), Jan, Wacław (biskup łucki w latach 1459–1462) oraz Jundziłł. Po podziale majątku i bratobójczym konflikcie ostatecznie trzon dóbr białostockich z dworem w Białymstoku przypadł Michnie, zaś część z dworem Dojlidy otrzymał Jundziłł. Następnie dobra nad rzeką Białą odziedziczył najstarszy syn Michny – Mikołaj Michnowicz Raczkowicz zwany Bakalarzem⁸.

Z czasów Bakalarza pochodzą najwcześniejsze dane źródłowe wprost mówiące o dobrach nad rzeką Białą. Zawarte są one w dokumentach z 29 lutego oraz 4 grudnia 1514 r., które dotyczyły sporu granicznego między właścicielem Białegostoku a Aleksandrem Chodkiewiczem (kolatorem monasteru supraskie-

⁷ Według językoznawców nazwy dwuczłonowe ze słowem „stok” są typowe głównie dla Mazowsza i Podlasia. Zob. W. Pałucki, *Nazwy miejscowe typu Białystok, Górnystok, Ponikłystok*, „Onomastica” 7, 1961, s. 45–46; Z. Romaniuk, *Kilka uwag o początkach osady i miasta Białystok*, w: *Szkice do dziejów Białegostoku*, red. M. Kietliński, W. Śleszyński, Białystok 2003, s. 9.

⁸ W 1491 r. ukończył on Akademię Krakowską, gdzie otrzymał stopień bakałarza sztuk wyzwolonych, przez co nazywany był Bakalarzem, od niego zaś kolejni potomkowie nosili nazwisko Bakalarzewicze (Bakalarzowicze). Co najmniej od 1499 r. był związany z dworem wielkiego księcia litewskiego Aleksandra Jagiellończyka. Dzięki wykształceniu i zdolnościom od około 1507 r. pełnił funkcję sekretarza i kierownika łacińskiej kancelarii, a przed 1514 r. objął także urząd marszałka hospodarskiego. Zob. J. Tęgowski, W. Wróbel, dz. cyt., s. 43–48; J. Wiśniewski, *Mikołaj Michnowicz Raczkowicz*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 21, 1976, s. 100–101.

go), jak i archimandrytą supraskim. W dniach tych doszło do ugody i polubownej wymiany gruntów między stronami konfliktu⁹.

Z Mikołajem Bakałarzem należy także łączyć działalność kolonizacyjną terenów przynależnych do dóbr białostockich. Zorganizował on karczunek i zasiedlanie puszczy porastającej jeszcze w początkach XVI w. ten obszar. Wskazywać ma na to wspomniane wyżej królewskie nadanie gruntów, jak również informacja o młynie budowanym na rzece Białej przez Raczkowicza¹⁰.

Po śmierci Bakałarza (około 1520 r.) dobrami jego zarządzała w imieniu nieletnich dzieci wdowa – Hanna Świrska. Dopiero około 1534 r. majątek ojcowski odziedziczył Mikołaj Bakałarzewicz. Między 1543 a 1547 r. ożenił się on z Katarzyną Wołłowiczówną, małżeństwo ich nie trwało jednak długo, gdyż Mikołaj zmarł nie pozostawiając męskiego potomka. W 1547 r. Katarzyna wyszła ponownie za mąż za Piotra Wiesiołowskiego, oboźnego koronnego i scedowała na niego dobra białostockie (Wołłowiczówna początkowo miała zapisaną oprawę na majątku białostockim w wysokości 2000 złotych, później Bakałarzewicz darował jej te dobra)¹¹.

Piotr Wiesiołowski (starszy) był dworzaninem króla Zygmunta Starego, a następnie Zygmunta Augusta. To właśnie dzięki łaskom ostatniego z Jagiellonów zrobił karierę wielkopańską. Małżeństwo z wdową po Mikołaju Bakałarzewiczu również pomogło wprowadzić go w krąg magnaterii litewskiej. Po ślubie Wiesiołowski osiedlił się na stałe w Białymstoku, a z Katarzyną Wołłowiczówną doczekał się dwóch synów – Piotra (zwanego młodszym) i Jana. Po jego śmierci w 1556 r. opiekę nad małoletnimi dziećmi sprawował brat Katarzyny – Ostafi Wołłowicz, podskarbi nadworny litewski. Był on zwolennikiem reformacji i w tym duchu kształcił swoich siostrzeńców. W 1560 r. za jego sprawą zostali oni wysłani na studia do kalwińskiej Tybingi (w 1563 r. Jan przeniósł się na uniwersytet w Lipsku). W czasie pobytu Piotra (młodszego) i Jana w Niemczech zmarła ich matka, która, sporządzivszy przed śmiercią testament, podzieliła

⁹ J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 53, 1999, nr 1, s. 15–16, 19; W. Wróbel, *Cmentarze parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Białymstoku*, w: J. Kotyńska-Stetkiewicz, E. Kozłowska-Świątkowska, A. Kułak, A. Lechowski, A. Szot, W. Wróbel, *Cmentarz farny w Białymstoku*, Białystok 2017, s. 34..

¹⁰ J. Tęgowski, W. Wróbel, dz. cyt., s. 48; J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okoliczności...*, s. 25–26.

¹¹ J. Tęgowski, W. Wróbel, dz. cyt., s. 49; T. Wasilewski, *Białystok w XVI–XVII wieku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 1, red. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, s. 116–117.

swoje dobra pomiędzy synów oraz córkę z pierwszego małżeństwa – Elżbietę Bakałarzewicównę. Opiekunami małoletnich Wiesiołowskich zostali: Ostafi Wołłowicz oraz Mikołaj Naruszewicz, podskarbi wielki litewski. Jan wrócił do kraju pomiędzy 1563 a 1569 r. i jako dworzanin Zygmunta Augusta często przebywał na dworze w Knyszynie. Zmarł około 1570 r., tym samym jego brat został jedynym spadkobiercą dóbr białostockich¹².

Piotr Wiesiołowski młodszy piastował najwyższe godności urzędnicze w Wielkim Księstwie Litewskim. Od 1590 r. sprawował urząd podskarbiego litewskiego, od 1599 r. także marszałka nadwornego litewskiego. W 1592 r. uzyskał on starostwo koweńskie i rumborskie, a dziesięć lat później również tykocińskie oraz wasilkowskie¹³. Ukoronowaniem jego politycznej kariery było zaś objęcie w 1615 r. funkcji marszałka wielkiego litewskiego. Posiadał on trzech synów – Krzysztofa, Mikołaja i Macieja – którzy po jego śmierci w 1621 r. dziedziczyli majątek, jednak dopiero w 1630 r. dokonali rozliczeń spadkowych, na mocy których Białystok otrzymał pierwszy z nich¹⁴.

Krzysztof Wiesiołowski, podobnie jak ojciec, był rojalistą, silnie związał się z dworem królewskim – najpierw Zygmunta III, a po jego śmierci Władysława IV. Przyniosło to korzyści w postaci nominacji na liczne urzędy, finalnie zaś w 1635 r. zaowocowało osiągnięciem godności marszałka wielkiego litewskiego. Około 1600 r. pojął za żonę Aleksandrę Mariannę z Sobieskich, córkę Marka, wojewody lubelskiego. Małżeństwo to nie doczekało się potomstwa. Przyszłość rodu usiłowano zabezpieczyć poprzez adopcję Gryzeldy z Wodyńskich Sapieżyny (od 1631 r. żony Jana Stanisława Sapiehy, marszałka wielkiego litewskiego), córki Jana Wodyńskiego i Zofii z Sobieskich, siostrzenicy Aleksandry Wiesiołowskiej. Zabiegi te nie przyniosły pomyślnych rezultatów, gdyż adoptowana córka zmarła w 1633 r., zaś cztery lata później odszedł ostatni z rodu Krzysztof Wiesiołowski.

Wiesiołowski w swoim testamencie dobra białostockie zapisał na uposażenie szpitala dla żołnierzy i weteranów założonego w Tykocinie, tym samym powinny być one włączone do znajdującego się tam starostwa. Jednakże zapis taki okazał się dość problematyczny, gdyż żyli jeszcze inni krewni Wiesiołow-

¹² J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku w latach 1547–1692*, w: *Historia Białegostoku*, s. 54–56; T. Wasilewski, dz. cyt., s. 118.

¹³ *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego, spisy*, t. 2: *Województwo trockie XIV–XVIII wiek*, red. A. Rachuba, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk, A. Haratym, Warszawa 2009, nr 3163, s. 434; P. Czyżewski, *Wasilków w XVI–XVIII wieku*, w: *Wasilków. Miasto renesansowej harmonii 1566–2006*, red. J. Maroszek, Wasilków 2006, s. 85.

¹⁴ J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku...*, s. 56–57.

skiego. Krzysztof, oprócz braci Mikołaja i Macieja, miał także trzy siostry – najstarszą Annę, małżonkę Józefa Józefowicza Chaleckiego, średnią Halszkę, żonę Woyny, a następnie kniazia Jerzego Kroszyńskiego oraz najmłodszą Katarzynę, która poślubiła Dymitra Karpia. Po bezpotomnej śmierci wdowy po Krzysztofie Wiesiołowskim (zmarła przed 31 października 1645 r.), która Białystok i Tykocin otrzymała jako swoje dożywocie, majątek ten powinien być przejść na siostrzeńców Wiesiołowskiego. Tak więc ofiarowanie dóbr białostockich Rzeczypospolitej pozbawiało części spadku najbliższych krewnych, czyli Hieronima Kazimierza oraz Władysława Jerzego Chaleckich. Sprawa zapisu majątku białostockiego na rzecz Rzeczypospolitej trafiła przed sąd sejmowy, który w 1646 r. ostatecznie zatwierdził to nadanie¹⁵.

Należy podkreślić, iż Wiesiołowscy pozostawili w Białymstoku trwałe ślady swojej działalności. To z Piotrem Wiesiołowskim młodszym powinniśmy wiązać budowę murowanego kościoła oraz dworu-kamienicy.

Pierwszy kościół w Białymstoku stanął prawdopodobnie przed 1547 r. Był on niezbędny dla osiadłej w dobrach białostockich ludności¹⁶. W 1581 r. Piotr Wiesiołowski młodszy powiększył uposażenie plebana nadając mu 4 włóki ziemi oraz dziesięciny ze wsi znajdujących się w obrębie dóbr białostockich (Białystok, Stara Wieś, Zawady nad Supraślą, Parszyce oraz Miłasze)¹⁷. W 1617 r. Wiesiołowski ufundował zaś murowaną świątynię, która miała charakter obronny. Jej budowę kontynuował Krzysztof Wiesiołowski. Prace zakończono w 1626 r., wtedy też odbyła się konsekracja, której dokonał biskup wileński Eustachy Wołłowicz¹⁸. Ponadto zatwierdził on nowy fundusz kościelny nadany

¹⁵ Tamże, s. 61–64, 73–74; T. Jaszczolt, G. Ryżewski, *Krzysztof Wiesiołowski h. Ogończyk i jego testament*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 19, 2013, s. 118, 123–129

¹⁶ Przypuszcza się, iż po śmierci Piotra Wiesiołowskiego starszego w 1556 r. białostocki kościół zamieniony został na zbór kalwiński. W okresie tym opiekunem majątku i małoletnich dzieci był Ostafi Wołłowicz, kalwin i sympatyk ruchu ariańskiego. Również Piotr Wiesiołowski młodszy w młodości był wyznawcą kalwinizmu. Teza ta nie znalazła jednak potwierdzenia w źródłach historycznych, zaś w opinii Józefa Maroszka zajęcie świątyni przez heretyków należy wiązać z „potopem” szwedzkim. J. Maroszek, *Najstarszy dokument uposażeniowy Kościoła Farnego w Białymstoku z 4 grudnia 1581 r.*, „Białostoczyzna” 42, 1996, nr 2, s. 7–8.

¹⁷ Tamże, s. 3–5.

¹⁸ Por. W. Wróbel, *Fundacje kościelne białostockiej linii rodu Wiesiołowskich w XVI i XVII wieku*, w: *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Zeszyty Historyczne*, t. 10, red. M. Cetwiński, Częstochowa 2009, s. 179–180, przyp. 77; autor uważa, iż konsekracja świątyni nastąpiła dopiero po „potopie szwedzkim” w 1664 r., zaś datę 1626

przez syna fundatora, tym samym przyznając plebanowi białostockiemu tytuł proboszcza. Świątynia otrzymała wezwanie Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Wszystkich Świętych. Kościół ten był nie tylko ośrodkiem życia religijnego, stał się także centrum, wokół którego skupiał się rozwój przestrzenny osady. Drugą inwestycją Piotra Wiesiołowskiego młodszego była budowa murowanego dworu. W literaturze panował pogląd, iż prace zmierzające do tego przedsięwzięcia rozpoczęto około 1570 r., w miejscu lokalizacji dawnego dworu Raczkowskiego. Gmach wzorowany był na pobliskim zamku tykocińskim, zaś jego architektem miał zostać Job Bretfus, horodniczy wileński i tykociński. Aktualnie wiele nowych informacji na ten temat przyniosły prace architektoniczno-inwentaryzacyjne piwnic pod pałacem Branickich. Zespół badawczy wysunął hipotezę, iż najwcześniejszy murowany budynek powstał dopiero w pierwszej dekadzie XVII stulecia, w miejscu istniejącego już wcześniej drewnianego obiektu¹⁹.

Wymienione budowle wskazują na wzrost znaczenia Białegostoku, jak i samych dóbr białostockich. Posiadłości białostockie w ostatniej ćwierci XVI w. zaliczały się do dużych podlaskich majątków. Jak podają rejestry podatkowe, w 1577 r. liczyły 62,5 włóki, zaś w 1580 r. już 70 włók osiadłych i 4 włóki puste oraz dwa młyny na rzece Białej. W 1581 r. dobra białostockie obejmowały: folwark i wieś Białystok, Starą Wieś, Zawady, Miłasze, Parszyce oraz folwark plebana białostockiego. Zaskakujące są za to dane z końca XVI stulecia. W 1591 r. Piotr Wiesiołowski zapłacił pobór jedynie z 40 włók osiadłych, zniknęła więc prawie połowa dóbr białostockich²⁰. Przyczyn takiego stanu rzeczy mogło być kilka, m.in. zatajenie faktycznej wielkości majątku, klęska żywiołowa (np. pożar wsi), włączenie części ziem do nowopowstałego folwarku, z którego gruntów szlachta nie musiała płacić podatku. Możliwe nawet, iż część majątku Wiesiołowskiego mogła zmienić przynależność państwową (dobra białostockie leżały na granicy Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego).

mylnie przyjęto za dokumentem potwierdzającym fundusz Wiesiołowskich, wystawionym w tymże roku przez biskupa Eustachego Wołłowicza.

¹⁹ Prowadzone badania potwierdziły przypuszczenie, iż piwnice zachowały się do dnia dzisiejszego w niezmienionym kształcie. Stwierdzono również, iż układ przestrzenny podziemi odpowiadał podziałom na pokoje na parterze budynku. Pierwsza kondygnacja składała się więc z centralnie usytuowanej sieni, dwóch pokoi po lewej stronie – gościnnego i sypialnego oraz dużego pokoju kobiecego po prawej. Układ ten odpowiada dworom-kamienicom z początku XVII w. Zob. M. Grassmann, W. Wróbel, *Pierwszy raport z badań piwnic pałacu Branickich*, „Medyk Białostocki” 109, 2012, s. 24–25.

²⁰ T. Wasilewski, dz. cyt., s. 119.

Dokładniejsze dane o zaludnieniu włości białostockich podają dopiero dwa spisy podymnego z XVII stulecia. Pierwszy rejestr, powstały najpewniej około 1630 r., wymienia w tych dobrach 157 gospodarstw chłopskich (dymów) oraz 5 dymów na 4 włókach należących do plebana. Kolejny spis z 1635 r. wlicza 179 dymów poddanych. Nie jest to jednak pełna liczba ludności, gdyż rejestr nie obejmował zagrodników lub łączył ich w jeden dym, czeladzi dworskiej i folwarcznej, a także ludności żydowskiej i jej czeladzi²¹. Jednak już w oparciu o te dane możemy dokonać przybliżonego szacunku demograficznego i stwierdzić, że dobra białostockie w tym okresie liczyły nieco ponad tysiąc mieszkańców (około 1200)²². Jak pokazuje inwentarz Macieja Grabowskiego z 1645 r. do nieruchomości białostockich należały wtedy wsie Białystok (39 włók), Starosielce (25 włók), Zawady (13 włók), Supraśl, dwa folwarki – w Białymstoku i Wysokim Stoczku, karczma przy Zawadach oraz młyn wodny²³.

Po wygaśnięciu rodu Wiesiołowskich dobrami białostockimi przez 16 lat zarządzali starostowie tykocińscy, kolejno: Mikołaj Ostroróg, Wojciech Wesel (a po jego śmierci żona Marianna z Potockich), Paweł Sapieha i Stefan Czarniecki. To właśnie temu ostatniemu król Jan Kazimierz w 1659 r., w dowód wdzięczności za zasługi wojenne, nadał starostwo tykocińskie wraz z dobrami białostockimi. Czarniecki w realne posiadanie objął je dopiero w kwietniu 1660 r. Kolejna zmiana sytuacji prawnej nastąpiła już w czerwcu 1661 r., kiedy król nadał mu to starostwo na własność. Po śmierci hetmana dobra te przeszły na jego córkę Katarzynę Aleksandrę, żonę Jan Klemensa Branickiego. Mimo że włości białostockie stały się rodowe, to nowi gospodarze woleli swoją podkarską rezydencję. Wyraźnie więcej uwagi na tych dobrach skupił za to jedyny syn Katarzyny Aleksandry i Jana Klemensa – Stefan Mikołaj Branicki. Matka oddała mu ten majątek w wyłączne posiadanie w 1680 r., po uprzednim spłaceniu sukcesorów swojej siostry Konstancji Leszczyńskiej (jej męża – Wacława Leszczyńskiego oraz dzieci: Stefana, Kazimierza i Magdaleny). Zgodnie z prawem spadkowym także nowy dziedzic tych dóbr musiał spłacić swoją siostrę Konstancję Teklę²⁴.

²¹ Tenże, *Kształtowanie się białostockiego ośrodka miejskiego w XVII–XVIII*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 30.

²² Przyjmując, iż na przeciętne gospodarstwo chłopskie przypadało 7 osób. C. Kukło, *Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej*, Warszawa 2009, s. 86.

²³ J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku...*, s. 74.

²⁴ A. Sztachelska-Kokocza, *Stefan Mikołaj Branicki (1656–1709)*, w: *Słownik biograficzny białostocko-lomżyńsko-suwański*, z. 3, red. A. Dobroński, Białystok 2005, s. 25–27; J. Urwanowicz, *Stefan Mikołaj Branicki – szkic do portretu (z kłopotami z urzędem woje-*

Przeniesieniu rodzinnej siedziby do Białegostoku dopisywał rozwój kariery politycznej Stefana Mikołaja. W 1679 r. objął on urząd starosty brańskiego²⁵. Również w jego życiu osobistym zaszły zmiany. W 1686 r. zawarł ślub z Katarzyną Scholastyką Sapieżanką, córką Kazimierza Jana Pawła Sapiehy, wojewody wileńskiego i hetmana wielkiego litewskiego. Małżonkowie doczekali się czterech córek (Krystyny, Konstancji, Elżbiety, Urszuli) oraz syna – Jana Kazimierza (drugie imię, przez wzgląd na rodową tradycję, zamienił na Klemens). Najprawdopodobniej też narodziny jedynego syna w 1689 r. ostatecznie zdecydowały o rozpoczęciu prac nad modernizacją białostockiej rezydencji²⁶.

Życie Stefana Mikołaja Branickiego przypadło na czasy panowania aż czterech monarchów oraz okres zamętu politycznego w kraju. Najpierw majątek białostocki został spustoszony w czasie „potopu szwedzkiego”, później w trakcie wojen z Moskwą. W tym czasie dają się zaobserwować także zmiany demograficzne. W związku z uchwalonym w 1662 r. pogłównym w dobrach białostockich wymieniono ogółem 634 osoby, w tym 75 żydów z czeladzią. Wieś Białystok zamieszkiwało zaś 180 osób²⁷. Dane te należy jednak skorygować, gdyż podatek nie obejmował dzieci do 10 roku życia (około 30% ogółu), osób starszych (około 3,5%), a także biedoty oraz ludzi chorych i kalekich, pogrzelców, służących żołnierzy czy osób świadomie unikających opodatkowania (około 10%)²⁸. Jak podaje Anna Laszuk – w latach sześćdziesiątych XVII stulecia tylko połowa mieszkańców Podlasia płaciła pogłównę²⁹. Zatem można oszacować, że dobra białostockie w 1662 r. zamieszkiwało w przybliżeniu 1250 osób, zaś sam Białystok około 350. W kolejnych latach daje się zauważyć spadek wielkości populacji. Spis pogłównego z 1673 r. wymienia 420 osób (bez ludności żydowskiej) w dobrach białostockich, w Białymstoku zaś 130. Powtórny rejestr podatkowy z 1676 r. podaje, iż majątek ten zamieszkiwało 309 osób, a samą

wody w tle), w: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin*, t. 1, red. M. Mikołajczyk, Białystok 2010, s. 413–418; K. Piwarski, *Branicki Stefan Mikołaj*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 2, 1936, s. 411.

²⁵ Urząd ten scedował na Branickiego Stefan Stanisław Czarniecki. *Urzędnicy podlascy XIV–XVIII wieku, spisy*, oprac. E. Dubas-Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994, nr 339, s. 66.

²⁶ W. Wróbel, *Działalność Stefana Mikołaja Branickiego herbu Gryf w Białymstoku w latach 1689–1709*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 14, 2008, s. 40–41.

²⁷ T. Wasilewski, *Kształtowanie się białostockiego...*, s. 30.

²⁸ C. Kukło, dz. cyt., s. 87–88; A. Laszuk, *Ludność województwa podlaskiego w drugiej połowie XVII wieku*, Warszawa 1999, s. 20–24.

²⁹ Tamże, s. 41.

wieś Białystok tylko 92 osoby³⁰. Zatem liczba ludności na przestrzeni niecałych 15 lat zmniejszyła się o połowę. Tę lukę osadniczą w drugiej połowie XVII w. wypełniła ludność żydowska, która, uciekając z miast Litwy i Korony (w związku z powstaniem Chmielnickiego oraz wojnami ze Szwecją i Rosją), pojawiła się na Podlasiu. Pierwsza informacja źródłowa odnosząca się do napływu starozakonnych pochodzi z 1658 r., a już 5 lat później pobór pogłównego wymienia 75 żydów w dobrach białostockich. O liczonym napływie wyznawców judaizmu na tereny ziemi bielskiej świadczy wysłanie przez kahał tykociński około 1667 r. skargi do Waadu (Sejm Żydów Korony). W dokumencie tym gmina żydowska uskarża się na nowych przybyszów, przez których nie ma możliwości zdobywania żywności. Starozakonni pojawiają się również w kolejnych rejestrach podatkowych – spis z 1673 r. wymienia 34 żydów, następny z 1676 r. – 11. Obecność ludności żydowskiej w dobrach białostockich wywarła widoczny wpływ na przyszłość miasta³¹.

Przyjmuje się, że za czasów Stefana Mikołaja Branickiego powstało miasto Białystok. Prawdopodobne jest, że już w pierwszej połowie XVII w. funkcjonowała na tym obszarze osada targowa, a z pewnością od 1661 r., kiedy to król Jan Kazimierz zezwolił plebanowi białostockiemu na wolny handel w posiadłościach kościelnych. Powszechnie przyjmuje się, iż miasto lokowano w roku 1691 lub 1692³². W tych właśnie latach Stefan Mikołaj podjął próbę uporządkowania statusu prawnego Białegostoku. Najpierw jednak Branicki chciał uzyskać prawa kolatorskie nad kościołem parafialnym, będące w rękach Chaleckich i Kroszyńskich – ostatnich potomków Krzysztofa Wiesiołowskiego. Nastąpiło to poprzez przeniesienie sumy 15000 złotych, będącej uposażeniem prepozyta białostockiego, ulokowanej na wsiach Bartkowo i Korczew (ziemia drohicka), na dobra tykocińskie i białostockie³³. Kolejne działania Stefana Mikołaja Branickiego polegały na doprowadzeniu w 1691 r. do ugody i zamiany gruntu należącego

³⁰ T. Wasilewski, *Kształtowanie się białostockiego...*, s. 31.

³¹ A. Leszczyński, *Żydzi Ziemi Bielskiej od połowy XVII w. do 1795 r.* (studium osadnicze, prawne i ekonomiczne), Wrocław 1980, s. 28–33; tenże, *Z dziejów Żydów Podlasia (1487–1795)*, „Studia Podlaskie” 2, 1989, s. 22; J. Maroszek, *Przykahałek żydowski w Białymstoku 1658–1795*, w: *Białystok Mayn Heym*, red. D. Boćkowski, Białystok 2013, s. 8–9.

³² M.in. J. Maroszek, T. Wasilewski, A. Sztachelska-Kokoczka. Odmienne Z. Romaniuk, który uważa, że w 1692 r. nie doszło do formalnego powstania miasta, wydano wtedy tylko instrukcję dla Białegostoku w celu przeorganizowania struktury na podobieństwo miasta. Białystok nie był więc miastem w sensie formalno-prawnym. Zob. Z. Romaniuk, dz. cyt., s. 9–16.

³³ W. Wróbel, *Działalność Stefana Mikołaja Branickiego...*, s. 44.

do parafii białostockiej (przylegającego bezpośrednio do włości dworskich) na dobra dziedziczne Stefana Mikołaja. Następnie rozpoczął on przebudowę dworu, którą powierzył architektowi Tylmanowi z Gameren. Zbieżność dat podjęcia budowy miasta i rezydencji nie jest przypadkowa, gdyż pałac, wraz z przyszłym miasteczkiem, miał tworzyć sprzężony układ urbanistyczny. W konsekwencji Branicki około 1692 r. założył miasto. Świadczy o tym również zapis pogłównego z 1692 r., w którym ks. Jan Michał Głowiński zanotował: „Rok 1692. Miasto Białystok. Za przywilejami na wolność do lat pewnych danymi rok pierwszy teraz się buduje”³⁴. Cytat ten nie mówi wprost o przywileju lokacyjnym, jednak pojawia się on zamiast rejestru ludności płacącej pogłównę. Może to oznaczać, iż miasto posiadało okresowe zwolnienie z konieczności płacenia podatków.

Miasteczko powstawało na surowym korzeniu, wchłaniając jednak pewne elementy istniejącego już wcześniej osadnictwa (m.in. osadę żydowską). Należało jednak wytyczyć ulice i rynek, rozparcelować działki, pobudować domy i budynki gospodarcze, a przede wszystkim sprowadzić kolonistów, co okazało się dużym wyzwaniem. Nowopowstały ośrodek miejski, obdarzony zwolnieniami podatkowymi, przyciągał mieszkańców okolicznych wsi, jak również ludzi luźnych. Kolejną grupą osadników byli wyspecjalizowani rzemieślnicy sprowadzani w związku z ciągłą rozbudową rezydencji Branickich. Ponadto do miasta napływała ludność żydowska. W 1692 r. Branicki chcąc uregulować jej status prawny w Białymstoku wystawił przywilej, w którym zapewniał ochronę rzemieślników żydowskich, regulował sprawy podatków i handlu na rynku, a także zezwalał na posiadanie świątyni, cmentarza i szpitala³⁵.

Pierwsza lokacja omawianego ośrodka nie powiodła się m.in. ze względu na szalejącą w latach 1710–1711 epidemię cholery, która wyniszczyła populację młodego miasta i zapewne spowodowała jego upadek³⁶. Duże znaczenie miały także zniszczenia dokonane w czasie wojny północnej. Wydarzenia te sprawiły, iż w sporządzonym rejestrze pogłównego z 1713 r. odnotowano zaledwie 97 osób, a trzy lata później jeszcze mniej – 73 osoby³⁷. Dopiero druga dekada

³⁴ J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich Białegostoku w 1749 r.*, „Białostocczyzna” 51, 1998, nr 3, s. 5.

³⁵ T. Wasilewski, *Kształtowanie się białostockiego...*, s. 34; tenże, *Powstanie miasta Białegostoku*, w: *Studia nad społeczeństwem i gospodarką Podlasia w XVI–XVIII w.*, red. A. Wyrobisz, Warszawa 1981, s. 10–20, 25–29; Z. Romaniuk, *Żydzi białostoccy do 1915 roku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 5, red. H. Majecki, Białystok 2001, s. 148–149.

³⁶ J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, s. 6.

³⁷ T. Wasilewski, *Powstanie miasta Białegostoku...*, s. 25–29.

XVIII stulecia przyniosła stopniową odbudowę miasta, którego znaczenie podniósł Jan Klemens (Kazimierz) Branicki. Pomimo iż w 1703 r. August II uznał go za pełnoletniego, to dopiero w roku 1720 – 11 lat od śmierci ojca, w momencie śmierci matki Katarzyny Scholastyki – formalnie przejął on dobra.

MIASTO POD RZĄDAMI JANA KLEMENSA BRANICKIEGO I IZABELI Z PONIATOWSKICH BRANICKIEJ

Jan Klemens Branicki swoją wielką karierę polityczną rozpoczął jeszcze w latach dwudziestych XVIII stulecia. W 1724 r. uzyskał tytuł chorążego wielkiego koronnego, rok później otrzymał administrację generalnej artylerii koronnej oraz list przepowiedni na regiment piechoty. Wierność wobec Sasów przyniosła mu zaś stanowisko hetmana polnego koronnego (1735 r.) oraz wojewody krakowskiego (1746 r.). Szczytem jego kariery było otrzymanie w 1752 r., po zmarłym Józefie Potockim, najwyższej godności wojskowej w Rzeczypospolitej – hetmana wielkiego koronnego, oraz w 1762 r. tytułu kasztelana krakowskiego³⁸. Pomiędzy trzech związków małżeńskich (z Katarzyną Barbarą Radziwiłłówną, Barbarą Szembekówną i – od 1748 r. – z Izabelą Poniatowską) Branicki nie doczekał się dzieci. Zmarł 9 października 1771 r. Po jego bezpotomnej śmierci dobra białostockie przypadły Potockim³⁹, jednak dożywocie na nich otrzymała sama Izabela⁴⁰.

Dzięki działalności Jana Klemensa Branickiego w Białymstoku po raz pierwszy zrealizowano świadomie zaplanowane założenie urbanistyczne. Do tej pory miasteczko to, posiadające dość skromną i nieuporządkowaną zabudowę, nie

³⁸ W. Konopczyński, *Branicki Jan Klemens*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 2, 1936, s. 404–407; A. Sztachelska-Kokoczka, *Jan Klemens Branicki herbu Gryf (1689–1771) – hetman wielki koronny*, w: *Słownik biograficzny...*, s. 22–25; *Urzednicy podlascy...*, s. 66, 160.

³⁹ Jan Klemens Branicki miał cztery siostry – Krystynę, Elżbietę, Urszulę i Konstancję. Jedynie Urszula i Konstancja doczekały się potomstwa (córek). Marianna Lubomirska (córka Konstancji) była żoną Karola Radziwiłła „Panie Kochanku”, jednakże od 1758 r. była rozwiedziona (nie pozostawiła potomstwa). Natomiast Teresa Sapieha (córka Urszuli) po unieważnieniu małżeństwa z Hieronimem Radziwiłłem w 1747 r. zawarła związek małżeński z Joachimem Karolem Potockim, z którego to związku urodziły się córki (Krystyna i Joanna). W konsekwencji spadkobiercami dóbr białostockich stali się członkowie rodziny Potockich. Zob. A. Sztachelska-Kokoczka, *Magnackie dobra Jana Klemensa Branickiego*, Białystok 2006, s. 15–16.

⁴⁰ Zgodnie z zasadami prawa ziemskiego żona nie dziedziczyła nieruchomości po zmarłym mężu, jednakże możliwe było zapisanie dożywocia dla współmałżonka. Zob. K. Łopatecki, *O instytucji dożywocia na przykładzie małżeństwa Jana Klemensa i Izabeli Branickich*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 9, 2016, 1, s. 39–66.

różniło się niczym specjalnym od innych miast Podlasia, Mazowsza czy Litwy. Co więc skłoniło hetmana do inwestowania właśnie w tę miejscowość? Zda się, że tak duże jego zainteresowanie Białymstokiem wynikało z możliwości wdrażania w tym miejscu śmiałych koncepcji i projektów architektonicznych oraz swobodnego komponowania przestrzeni miejskiej. Ważnym aspektem był także przebieg nowego traktu łączącego Warszawę z Grodnem oraz Wilnem (wiódł on m.in. przez Białystok). Zapewne Branicki również brał pod uwagę położenie miasta, które usytuowane było na granicy Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego⁴¹.

Impulsem do przebudowy założenia pałacowo-ogrodowego stała się przypadkowa wizyta Augusta II Mocnego w Białymstoku⁴². Początkowo głównym architektem realizującym wizję Branickiego był Jan Zygmunt Deybel, po nim funkcję tę pełnili: Jakub Fontana, Jan Henryk Klemm, Józef Stękowski, Pierre Ricaud de Tirregaille⁴³. Już pod koniec lat dwudziestych XVIII stulecia przyszły hetman przystąpił do rozbudowy najpierw rezydencji, a następnie całego miasta. W 1727 r. wzniesiono cerkiew unicką⁴⁴, około 1745 r. rozpoczęto prace mające na celu zbudowanie ratusza⁴⁵, a wraz z ponowieniem praw miejskich w 1749 r. rozplanowano zabudowę nowej dzielnicy Białegostoku – Nowego

⁴¹ W. Kusiński, *Przemiany Funkcji Białegostoku w przeszłości*, „Rocznik Białostocki” 6, 1966, s. 271–272; A. Oleksicki, *Białystok w XVIII wieku*, w: *Historia Białegostoku*, s. 182.

⁴² W listopadzie 1726 r. król August II wracając z sejmu grodzieńskiego ciężko zachorował (postępująca gangrena palca u nogi), co zmusiło go do zatrzymania się w białostockim pałacu. W okresie tym (listopad 1726 – luty 1727) Białystok stał się nieformalną stolicą Rzeczypospolitej. Niewątpliwie był to przełomowy moment w karierze politycznej Jana Klemensa Branickiego. Z pobytom monarchy w magnackiej rezydencji wiąże się także lokalny przekaz – przyszły hetman rzekomo wystawił Bramę Wielką (główna brama prowadząca na dziedziniec pałacu) według planu naszkicowanego własnoręcznie przez Augusta II. Zob. A. Oleńska, dz. cyt., s. 54–55; A. Oleksicki, *Białystok w XVIII wieku*, w: *Historia Białegostoku*, s. 184.

⁴³ I. Szymańska, A. Średzińska, dz. cyt., s. 20.

⁴⁴ Szerzej na temat cerkwi unickiej w Białymstoku patrz: J. Maroszek, *Własność cerkiewna na terenie miasta Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 27, 1992, nr 3, s. 13–22; A. Mironowicz, *Nieznane dokumenty do dziejów cerkwi białostockich z początku XIX wieku*, „Białostoczczyzna” 56, 1999, nr 4, s. 32–42; tenże, *Nieznane dokumenty do dziejów unickich cerkwi białostockich z początku XIX wieku*, w: *Polska–Ukraina 1000 Lat Sąsiedztwa*, t. 5: *Miejsce i rola Kościoła greckokatolickiego w Kościele powszechnym*, red. S. Stępień, Przemysł 2000, s. 61–68. Por. P. Czyżewski, *Powstanie cerkwi białostockiej*, „Białostoczczyzna” 56, 1999, nr 4, s. 11–18; autor uważa, że drewnianą świątynię unicką wzniesiono w latach 1694–1696.

⁴⁵ Szerzej na temat ratusza zob. E. Zeller, *Ratusz w Białymstoku*, „Białostoczczyzna” 14, 1989, nr 2, s. 5–7; A. Lechowski, E. Zeller-Narolewska, *Ratusz w Białymstoku*, Białystok 2003.

Miasta. W kolejnym roku Branickcy ufundowali kaplicę pod wezwaniem św. Rocha, zaś w 1758 r. kaplicę pod wezwaniem św. Marii Magdaleny⁴⁶. Równocześnie ciągle unowocześniano i przebudowywano rezydencję wraz z otaczającymi ją ogrodami i Zwierzyńcem. Zakrojone na szeroką skalę i konsekwentnie realizowane inwestycje miały przede wszystkim za zadanie stworzenie z Białegostoku miasta godnego magnackiej rezydencji.

O rozwoju miasteczka świadczą nie tylko liczne prace budowlane, ale również systematycznie wzrastająca liczba ludności. Szacuje się, że na początku lat siedemdziesiątych XVIII stulecia Białystok był jednym z większych miast na Podlasiu. Zdaniem Adama Dobrońskiego ośrodek w okresie tym liczył około 3,5 tys. mieszkańców⁴⁷. Zgoła inny pogląd wyraża Karol Łopatecki, który na podstawie inwentarza z 1771/1772 r. oblicza, że miasto zamieszkiwało ponad 2,5 tys. osób (41% stanowili chrześcijanie, 35,5% żydzi, 23,5% żołnierze)⁴⁸. Zaznaczyć należy również, iż Białystok w XVIII stuleciu, z uwagi na siedzibę hetmana, był miastem garnizonowym oraz posiadał, jak na ówczesne czasy, silną załogę wojskową. Trudno jest jednoznacznie ustalić ilu żołnierzy tam przebywało – szacuje się, że pod koniec życia Branickiego stacjonowało w przybliżeniu 450–500 wojskowych (łącznie z prywatną milicją), zaś po jego śmierci w mieście nadal utrzymywano siły zbrojne⁴⁹. Natomiast w końcu XVIII w. Białystok stał się największym ośrodkiem urbanistycznym w regionie i liczył w przybliżeniu 4 tys. mieszkańców, z czego około 45% stanowiła ludność żydowska (po doliczeniu wojska do ludności cywilnej miasto liczyło około 5 tys. osób)⁵⁰.

Działalność Branickich nie ograniczała się jedynie do przebudowy omawianego ośrodka urbanistycznego. Już w drugiej dekadzie XVIII w. przyszły hetman rozpoczął starania zmierzające do uregulowania spraw gospodarczych i ustrojowych oraz uporządkowania różnych dziedzin życia w mieście. Zaczął od organizacji handlu. W 1723 r. wystarał się u Augusta II o przywilej królewski

⁴⁶ Szerzej na ten temat zob. A. Sztachelska-Kokoczek, *Jeszcze raz o kaplicy św. Marii Magdaleny w Białymstoku*, „Białostocczyzna” 28, 1992, nr 4, s. 69; P. Chomik, *Kaplica pw. św. Marii Magdaleny w Białymstoku*, w: *Cmentarz wielowyznaniowy na wzgórzu św. Marii Magdaleny w Białymstoku. Historia miejsca*, red. M. Karczewska, M. Karczewski, Białystok–Poznań 2012, s. 27–31.

⁴⁷ A. Dobroński, *Białystok: historia miasta*, Białystok 2001, s. 38.

⁴⁸ K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 351.

⁴⁹ Z. Koszyła, *Dzieje wojskowe Białegostoku do XVIII wieku*, w: *Z dziejów wojskowych ziem północno-wschodnich Polski*, cz. 1, red. Z. Koszyła, Białystok 1986, s. 120; K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 351.

⁵⁰ *Pruskie opisy miast polskich z końca XVIII wieku: departament białostocki*, oprac. J. Wąsicki, Poznań 1964, s. 51–52.

na targi i jarmarki. Kolejną zmianą regulującą organizację miasta było powołanie burmistrza – funkcja ta istniała przynajmniej od 1728 r. (urzędował wówczas Stanisław Bielecki)⁵¹. Najpóźniej zaś od 1737 r. rozpoczęto prowadzenie ksiąg miejskich⁵². Aktem najpełniej systematyzującym sprawy ustrojowe oraz prawa i obowiązki mieszkańców Białegostoku był *Instruktarz*; wydany władzom miejskim 13 kwietnia 1745 r. przez Jana Klemensa Branickiego. Szczegółowo regulował on tryb wyboru burmistrza i całego urzędu, powinności mieszczan, wprowadzał także przepisy porządkowe oraz przeciwpożarowe⁵³. Hetman ciągle zabiegał również o uzyskanie przywileju królewskiego. Owocem tych starań było nadanie przez Augusta III Sasa w 1749 r., po raz drugi, prawa magdeburskiego⁵⁴. Jednakże dokument ten nie regulował spraw organizacji cechowych. W konsekwencji rzemieślnicy białostoccy, za pośrednictwem Józefa Wojnarowskiego, komisarza dóbr podlaskich, zwrócili się do Jana Klemensa Branickiego, aby ten wystarał się o kolejny akt monarszy. Wysiłki te zakończyły się sukcesem, gdyż już 9 listopada 1760 r. August III Sas konfirmował poprzedni dokument⁵⁵.

⁵¹ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej: AGAD), Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 2.

⁵² Księga ta nie zachowała się do dnia dzisiejszego. Zob. J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, s. 6. Prawdopodobne jest, iż mogły istnieć jeszcze starsze księgi miejskie, które spłonęły w pożarze z 1753 r., bądź też, jak czytamy w protestacji urzędu z dnia 20 sierpnia 1767 r., więcej niż półtora tysiąca dokumentów zostało zniszczonych przez myszy i szczury, które pocięły papier na drobne kawałki. AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 101.

⁵³ *Instruktarz* nie zachował się w oryginale do dnia dzisiejszego, jego kopia, wpisana pod datą 13 kwietnia 1795 r., znajduje się w jednej z ksiąg miejskich białostockich. AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, *Kopia dawnego instruktarza poczynającemu się miastu Białemustokowi od śp. J.O. Pana, podówczas chorążego nadwornego koronnego*, s. 89–93.

⁵⁴ W opinii Józefa Maroszka jedną z przyczyn nadania tego aktu była rozbudowa i powiększenie miasta o przedmieścia usytuowane na prawym brzegu rzeki Białej. Zob. J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, s. 11–12. Z kolei Adam Dobroński założył, iż wspomniany dokument dotyczył lokacji Nowego Miasta znajdującego się po lewej stronie rzeki, obok istniejącej już starszej części Białegostoku. Zob. A. Dobroński, *Nowe Miasto*, „Medyk Białostocki” 2011, nr 104, s. 26–27.

⁵⁵ Jak zauważyła Alina Sztachelska-Kokoczek przywilej ten nie jest wiernym powtórzeniem poprzedniego, dodano bowiem zapis mówiący, że „bractwa i cechy wszystkie rzemieślnicze ordynować, artykuły układać, majstrowie zaś w kunsztach swoich doskonalili, czeladź dobrze wyuczoną wyzwalać”. Zob. A. Sztachelska-Kokoczek, *Prawa miejskie Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 14, 1989, nr 2, s. 3; też, *Białostocki ośrodek miejski w okresie działalności Jana Klemensa Branickiego. Zagadnienia prawno-ustrojowe, sądownictwo i zabudowa miasta*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Małajki, Białystok 1985, s. 73.

Ponadto Branicki, dążąc do uporządkowania spraw miejskich, rozpoczął tworzenie organizacji cechowych. Pierwsza z nich powstała już w 1759 r., jednak w ciągu kolejnych lat, wraz z rozwojem Białegostoku, rosło również zapotrzebowanie na wszelkiego rodzaju towary, co dało asumpt do zatrudniania rzemieślników wielu profesji. Zaistniała więc realna potrzeba usankcjonowania prawnego tych zmian. Uwzględniając prośby miejscowych rzemieślników, Jan Klemens i Izabela Branickcy 25 lutego 1769 r. wystawili nowy przywilej cechowy, dzieląc wszystkich wytwórców na dwie odrębne korporacje. Trzy miesiące później właściciele miasta wydali jeszcze jeden dokument, tworzący kolejną organizację zrzeszającą rzemieślników⁵⁶.

Po śmierci męża zarząd nad rozległymi dobrami położonymi w różnych częściach Rzeczypospolitej, w tym także nad Białymstokiem, objęła Izabela Branicka. W związku z licznymi jej pobytami w Warszawie władzę w grodzie nad rzeką Białą sprawowała poprzez urzędników oraz specjalne instrukcje i rozporządzenia. Należy podkreślić, że dwór „Pani Krakowskiej” funkcjonował bardzo skromnie – rozwiązała ona teatr dworski, orkiestrę oraz trupę baletową, a w obrębie pałacu ograniczała się jedynie do niezbędnych napraw i remontów. Powyższe działania wynikały zapewne z polityki racjonalizacji wydatków, gdyż otrzymane po śmierci Jana Klemensa Branickiego dobra były bardzo zadłużone. Warto również zaznaczyć, że Izabela z Poniatowskich wydawała pieniądze na inne rzeczy niż jej mąż, bowiem duże sumy przeznaczała na dobroczynność. Dbała o kondycję mieszkańców oraz o rozwój miasta, zalecała brukowanie ulic, uruchomiła także cegielnię⁵⁷. Jej największym osiągnięciem było niewątpliwie powołanie do życia w 1777 r. szkoły podwydziałowej Komisji Edukacji Narodowej⁵⁸. Inną placówką oświatową, w której utworzenie żywo zaangażowała się Branicka, była pałacowa szkoła akuszerska powstała około 1770 r. Kierował

⁵⁶ M. Rutkowski, *Przywilej cechowy Jana Klemensa Branickiego i Izabeli z Poniatowskich Branickich z 1769 r.*, „Rocznik Białostocki” 17, 1991 s. 242; M.J. Lech, *Dzieje i obraz Białegostoku w XVIII w.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 1, red. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, s. 143; A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową...*, s. 18–19.

⁵⁷ A. Sztachelska-Kokoczek, *Kartki z życia Elżbiety (Izabeli) z Poniatowskich Branickiej (1730–1808)*, w: *Izabela z Poniatowskich Branicka: życie i działalność publiczna*, red. C. Kukło, Białystok 2014, s. 26–27.

⁵⁸ J. Trynkowski, *Gimnazjum. Z dziejów gimnazjum białostockiego (1777) 1802–1915*, Białystok 2002, s. 11–30; A. Dobroński, *Szkolnictwo w Białymstoku do 1914 r.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 132–134; D. Teofilowicz, *Z działalności Komisji Edukacji Narodowej w Białymstoku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 3, red. J. Joka, Białystok 1972, s. 9–43.

nią dr Jakub de Michelis, późniejszy lekarz nadworny⁵⁹. Bez wątpienia Izabela Branicka była dobrą organizatorką życia w mieście, prowadziła nie tylko działalność administracyjną i gospodarczą, ale również kulturalną.

Zasadnicza zmiana sytuacji prawnej Białegostoku nastąpiła w 1795 r. kiedy to, w wyniku trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej, część Podlasia na północ od Bugu przypadła Królestwu Pruskiemu. Zaborcy władzę w mieście przejęli w styczniu 1796 r., zaś administracja swoją stałą działalność rozpoczęła dopiero w czerwcu 1797 r. Z ich woli Białystok został również stolicą departamentu zaliczanego do prowincji Prus Nowowschodnich⁶⁰, co wpłynęło na szybki jego rozwój. Już w 1802 r. Izabela Branicka wydzierżawiła miasto Kamerze Wojny i Domen, w tym samym roku spadkobiercy Jana Klemensa Branickiego zawarli także umowę sprzedaży Białegostoku⁶¹.

WŁADZE MIEJSKIE I SĄDOWE

Białostocka księga miejska to źródło odzwierciedlające nie tylko wszelkie aspekty życia codziennego, ale również strukturę miejscowej władzy. Ta zaś wynikała z prawa magdeburskiego na jakim miasto zostało lokowane. W przywilejach miejskich z 1749 r. i 1760 r. czytamy, że miastem zarządzać miał burmistrz, wójt, rajcy oraz ławnicy – wszyscy samorządnie wybierani. Władze miejskie uprawnione były m.in. do sądzenia w sprawach cywilnych i karnych między mieszkańcami Białegostoku, zaś przestępstwa popełnione na terenie miasta rozpatrywano bez względu na pozycję stanową strony postępowania. Oba akta monarsze zakładały także duże oddziaływanie właściciela na samorząd. Przede wszystkim od wyroków sądu miejskiego istniała apelacja do sądu dworskiego. Ponadto Branicy mogli swobodnie rozszerzać administrację oraz powoływać do życia nowe urzędy, które ingerowały w kompetencje już istniejących organów⁶².

Należy podkreślić, że Białystok był ośrodkiem bardzo zróżnicowanym pod względem organizacyjnym i ustrojowym. Możemy w nim wyodrębnić luź-

⁵⁹ A. Wincewicz, *Wpajanie ludzkości – Jakub Feliks de Michelis*, „Medyk Białostocki” 39, 2006, z. 4, s. 17–18; M. Dajnowicz, M. Siedlecki, W. Wróbel, dz. cyt., s. 44.

⁶⁰ J. Łukasiewicz, *Białystok w XIX wieku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 3, red. J. Joka, Białystok 1972, s. 59–60; A. Dobroński, *Białystok w latach 1796–1864*, w: *Historia Białegostoku*, s. 215.

⁶¹ K. Łopatecki, *Sprzedaż dóbr białostockich przez spadkobierców Jana Klemensa Branickiego*, „Studia Podlaskie” 23, 2015, s. 75–99.

⁶² A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową...*, s. 14–21; K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 353–355.

no ze sobą powiązane cztery równoległe struktury sądowo-administracyjne, a mianowicie: miasto, przedmieścia, gminę żydowską oraz garnizon wojskowy. W powyższej klasyfikacji najbardziej zastanawiające jest wyodrębnienie miasta i przedmieść, co wskazuje na to, że Białystok był niejednorodny nie tylko pod względem administracyjnym, ale także geograficznym. Strukturą miejską objęte było jedynie tzw. Stare Miasto, zaś pozostały obszar (ulice: Przedmieścia Wasilkowskie, Bojarska, Zamkowa, Kleindorf, Nowe Miasto, Nowolipie) traktowany był jako przedmieścia posługujące się prawem miejskim⁶³.

Władzę w mieście początkowo sprawował burmistrz wraz z radą miejską, jednakże co najmniej od 1769 r., został on podporządkowany dożywotnio wybieranemu przez właściciela miasta landwójtowi. Według dwóch przywilejów miejskich oraz prawa magdeburskiego to właśnie burmistrz posiadał najszerze kompetencje. Także *Instruktarz* wydany przez Jana Klemensa Branickiego w 1745 r. wylicza zakres jego obowiązków oraz reguluje tryb elekcji tego urzędnika. Burmistrza wybierano co roku w środę śródpustną (środa w czwartym tygodniu wielkiego postu), w elekcji zaś udział brało „całe pospólstwo”, co rozumiano jako posiadaczy nieruchomości (wyznania chrześcijańskiego), oraz jeden przedstawiciel kahału („starszy kahał”) z prawem głosu. Dwór również przysyłał swojego przedstawiciela, którego zadaniem było sprawdzenie dokumentów i finansów. W tym samym czasie dokonywano także wybory ławników, rajców oraz „gmińskich”⁶⁴. Same wybory polegały na zgłoszeniu sześciu kandydatów, a urząd burmistrza przyznawano temu, kto zdobył najwięcej głosów. Powołanie rady miejskiej nie było doprecyzowane, najprawdopodobniej w jej skład wchodziły osoby pozostałe spośród szóstki zgłoszonych⁶⁵. Tryb wyboru władz miejskich możemy także prześledzić na podstawie wpisów z elekcji wciąganych do

⁶³ Tamże, s. 357–359. Podział Białegostoku na miasto i przedmieścia widoczny jest m.in. w rejestrze poboru podymnego i czopowego z marca 1776 r. Oddzielnie odnotowano wówczas podatek płacony przez mieszkańców miasta Białystok (stawka podatkowa od jednego dymu wynosiła 2 złote polskie), a oddzielnie przez osoby zamieszkujące ulice Kleindorf, Zamkową, Nowolipie oraz Bojary (obszary te płaciły wyższą stawkę podatkową – za jeden dym 2,5 złote). Zob. AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 81. Należy również zaznaczyć, że z terenu miasta wyłączony był także obszar pałacu. Całą strukturę geograficzną Białegostoku ujednoliciła dopiero pod koniec XVIII w. administracja pruska, która dążyła również do włączenia w obręb miasta rezydencji magnackiej.

⁶⁴ Gmiński był reprezentantem pospólstwa. Zob. P. Czyżewski, *Gmiński – zapomniany urzędnik miejski*, w: *Małe miasta. Przestrzenie*, red. M. Zemło, Supraśl 2003, s. 341–345.

⁶⁵ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 89–90; A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową...*, s. 28–30; też, *Białostocki ośrodek miejski...*, s. 73–74.

ksiąg miejskich⁶⁶. Zasadniczo odbywały się one zgodnie z zapisami *Instruktarza*. Najpierw miała miejsce msza święta, po której wszyscy zainteresowani udawali się do ratusza. W protokole z elekcji Jędrzeja Jedlińskiego z dnia 18 marca 1773 r. czytamy, że „dziś powtórzyć należało według obrządku wszystkich prawowiernych, to jest od wysłuchania wotywy w kościele parafialnym tutejszym, zszedłszy się na ratusz z kandydatów na burmistrzowski urząd zdatnych poddaliśmy sobie”⁶⁷. Inna relacja, z dnia 9 marca 1774 r., pokazuje, że następnie do specjalnej księgi wpisywano nazwiska trzech kandydatów do każdego urzędu⁶⁸. Z zachowanych dokumentów wynika również, iż tytułatura urzędników była zmienna – czasem nazywano ich radnymi, innym razem „ławicą” czy „gmińskimi”.

Do zakresu obowiązków burmistrza, oprócz sprawowania sądownictwa, należał nadzór nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym miasta, wyznaczanie wart nocnych, kontrola przestrzegania systemu miar i wag, a także zlecanie prac przy naprawie parkanów miejskich. Ponadto miał on prawo wydawania zarządzeń, za łamanie których groziła kara w wysokości 3 grzywien (4 złote polskie i 24 grosze). Jeżeli zaś nie wywiązywał się on właściwie ze swoich obowiązków, mógł być zdjęty przed upływem kadencji. Każdorazowo również nowo wybrany burmistrz musiał być zaaprobowany przez właściciela miasta⁶⁹. Burmistrzowi przysługiwało również 60 złotych polskich rocznego wynagrodzenia, co było raczej symboliczną kwotą. Należy jednak zaznaczyć, że zasiadanie w organach sądowych było odpłatne, co może tłumaczyć tak niskie uposażenie tego urzędnika. Osoba, która wносиła sprawę, musiała zapłacić 6 groszy pisarzowi, sądowi 12 groszy, zaś za wydanie dekretu dodatkowo 30 groszy. Z kolei złożenie apelacji, protestacji bądź manifestacji kosztowało 12 groszy, natomiast wciągnięcie do akt transakcji kupna-sprzedaży nieruchomości 30 groszy⁷⁰.

W Białymstoku nie wyodrębniły się sądy radzieckie i ławnicze. W źródłach nazywane są one burmistrzowskimi, a uczestniczyli w nich zarówno ławnicy,

⁶⁶ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 12, 49–50, 111, 145, 161–162.

⁶⁷ Tamże, s. 12.

⁶⁸ Tamże, s. 49.

⁶⁹ W Białymstoku nie jest znana sytuacja, w której Branicy nie zaakceptowałyby wyboru danego urzędnika. Takie zdarzenie miało jednak miejsce w Tykocinie. W 1756 r. komisarz generalny Józef Wojnarowski nie zatwierdził na to stanowisko kandydata mieszczan, a mianował Jakuba Kalinowskiego. Działania takie podejmował również w kolejnych latach (1757–1759). Zob. M. Choińska, *Powinności mieszczan w mieście królewskim a w mieście prywatnym: przykład Tykocina w XVI–XVIII wieku*, „Studia Podlaskie” 18, 2009–2010, s. 40.

⁷⁰ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 90.

jak i rajcy. Do 1757 r. odbywały się one w prywatnych domach kolejnych burmistrzów, później zaś w ratuszu (izba sądowa mieściła się na poddaszu, turma zaś w podstawie wieży). Sąd ten sprawował jurysdykcję zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych (sprawy cywilne rozpatrywał niezależne od pozycji stanowej). Miał również prawo do rozstrzygania sporów między katolikami a żydami⁷¹.

Na podstawie istniejących ksiąg miejskich możemy ustalić skład władz w poszczególnych latach. Z imienia i nazwiska znamy następujących białostockich burmistrzów: Stanisław Bielecki, Maciej Zaleski, Jan Hołubowski, Wojciech Bielecki, Szymon Haczkowski (Aczkowski), Antoni Borsuk, Jakub Jasiński, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej (Andrzej) Jedliński (Jeliński), Marcin Kozłowski, Augustyn Puchalski. Niektóre osoby musiały cieszyć się dużym zaufaniem mieszkańców Białegostoku, gdyż byli kilkakrotnie wybierani na ten urząd (np. Wojciech Jabłoński, Marcin Kozłowski czy Jędrzej Jedliński). Możemy także przypuszczać, że niektóre rodziny (Bieleccy), miały aż dwóch reprezentantów powołanych na stanowisko burmistrza⁷². Zdarzało się również, że w posiedzeniach nowo wybranej rady brała udział stara⁷³. Wydaje się, że było to ciało o charakterze przede wszystkim doradczym, być może także kontrolnym. Ponadto uczestnictwo w zebraniach magistratu niektórych członków tzw. starej rady świadczy, że zasiadanie we władzach miejskich nobilitowało również po złożeniu urzędu.

Interesującą kwestią jest ścieżka kariery urzędników miejskich, którą możemy prześledzić na kartach źródła. W Białymstoku spotykamy osoby, które przez dłuższy czas, czasami wręcz bez przerwy, piastują różne funkcje w magistracie. Wydaje się więc, że uzyskanie, chociażby na rok, statusu rajcy czy ławnika oznaczało wejście na trwałe do elity władzy. Wynikało to m.in. z łatwiejszego ponownego objęcia tej godności ze względu na zdobyte już doświadczenie. Na podstawie zachowanych ksiąg miejskich możemy prześledzić kariery kilku członków białostockiego magistratu. Maciej Czudowski przez wiele lat pełnił funkcję ławnika (1747–1748, 1752, 1754–1756), w roku 1757 pojawia się na kartach ksiąg miejskich jako rajca, następnie w latach 1758–1759 sprawował urząd burmistrza⁷⁴. Z kolei Antoni Borsuk w 1748 r. piastował godność

⁷¹ K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 362–363.

⁷² Zob. A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową...*, s. 47–49.

⁷³ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 19, 70; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 50.

⁷⁴ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 8–9, 22, 30, 32, 42, 48, 60, 63.

ławnika, w latach 1752–1754 obrano go burmistrzem, zaś w 1755 i 1756 r. ponownie zasiadał w urzędzie miejskim⁷⁵. Burmistrzem wybrano go po raz kolejny w roku 1757, a jako członek białostockiego magistratu pojawia się również w latach 1761–1763⁷⁶. Natomiast Wojciech Jabłoński członkiem białostockiego urzędu miejskiego był w latach 1755–1759, następnie piastował funkcję burmistrza (1760–1762, 1764–1768, 1772), zaś w kolejnych latach ponownie wchodził w skład białostockich władz miejskich (1773–1778, 1781–1784)⁷⁷. Najdłużej zaś funkcję burmistrza pełnił Marcin Kozłowski, piastował on ten urząd w latach 1776–1779 oraz 1780–1785. Jednakże zanim został on powołany na to stanowisko, to w okresie od 1772 do 1775 r. zasiadał także w radzie i ławie miejskiej⁷⁸.

Do grona najwyższych urzędników należy zaliczyć także landwójta. Nie wiemy kiedy Braniccy po raz pierwszy powołali ten urząd. Najprawdopodobniej odbyło się to w 1769 r., kiedy Jan Klemens Branicki mianował na tę funkcję Antoniego Wroczyńskiego⁷⁹. W akcie nominacji czytamy: „wspomnianym mieście moim Białymstoku prawem magdeburskim [...], zaszczycającym się, urząd landwójtostwa d o t ą d w a k u j ą c y ”⁸⁰ [wyróżnienie – M.K.]. W dalszej części dokumentu znajdują się informacje o zakresie obowiązków tego urzędnika, do których należały przede wszystkim kompetencje sądowe: „a przeto w zachodzących między mieszczanami różnicach, kontrowersjach lub obopólnych pretensjach i sprawach wszelkich, rozrządzenia potrzebujących, jako też dla ukarania zbrodni i eksceptów”⁸¹. Wynika to z tego, że landwójt przejmował sądownictwo w sprawach zarówno cywilnych, jak i karnych. Mogło to wywołać niezadowolenie i opór mieszkańców Białegostoku, dlatego też nakazano im respektowanie wydanych przez landwójta orzeczeń i wyroków sądowych. „Chcę zatem i przykazuję, aby wszyscy do jurysdykcji miejskiej należący obywatele

⁷⁵ W białostockich księgach miejskich zamiennie stosowano tytułaturę urzędników, zaś przy niektórych wpisach brakuje podziału na rajców i ławników – zbiorczo określa się ich terminem „urząd”.

⁷⁶ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 8, 22, 30, 32, 39, 48.

⁷⁷ Tamże, s. 32, 39, 48, 60, 63, 67, 75, 86, 88, 91, 96, 105, 112–115, 122, 125, 128; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 49–50, 145.

⁷⁸ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 115, 119–125, 127–129, 132–133, 135, 137, 139.

⁷⁹ Henryk Mościcki podaje pozbawioną przypisu źródłowego informację, że landwójtem przed 1769 r. był Andruszko (autor nie określa lat sprawowania tej funkcji). W zachowanych księgach miejskich brakuje informacji na ten temat. Zob. H. Mościcki, *Białystok – zarys historyczny*, Białystok 1933, s. 250.

⁸⁰ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 8.

⁸¹ Tamże.

mieszczanie i żydzi miasta Białegostoku przyręczonego sławetnego Antoniego Wroczyńskiego, za prawdziwego, prawem niniejszym moim postanowionego landwójta mieli, uznawali i dekretem jego zadość czynili pod rygorem na nieposłusznych prawem magdeburskim opisanym i egzekucją jurysdykcji dworskiej przyręczonej”⁸². Z zachowanych wpisów w księgach miejskich wynika, że landwójt rozstrzygał sprawy o różnym wymiarze i wadze, dotyczące zarówno drobnych kradzieży i pobić, jak też odnoszące się do transakcji kupna-sprzedaży nieruchomości, nadań, intromisji, długów itp. Wyplacał on również w imieniu hetmana sumy za domy i place nabyte przez skarb od mieszkańców miasta⁸³. Izabela Branicka uposażyła również finansowo ten urząd, wypłacając landwójtowi 36 złotych polskich miesięcznie laf i strawnego⁸⁴.

Po śmierci Antoniego Wroczyńskiego funkcję tę objął Jan Borsukiewicz (od 26 listopada 1772 r.)⁸⁵, następnie sprawował ją Franciszek Ratkowski (od 22 sierpnia 1783 r.)⁸⁶.

Zastanawiające są przyczyny powołania instytucji landwójta, tym bardziej, że posiadał on zakres obowiązków podobny do kompetencji istniejącego już urzędnika jakim był burmistrz. Wydaje się, że stworzenie tej funkcji pozwoliło na rozszerzenie kontroli Branickich nad sądownictwem w mieście – landwójt reprezentował przede wszystkim interes właściciela. Ten zaś nie musiał brać pod uwagę pozycji swego faworyta w społeczności miejskiej, powoływał przede wszystkim na to stanowisko zaufane osoby. Możliwe również, że dążono do ograniczenia apelacji do zwierzchności dworskiej. Ponadto zwiększeniu uległy kwalifikacje wymiaru sprawiedliwości, przykładowo Antoni Wroczyński tytułowany był burgrabią ziemi wiskiej, w związku z tym musiał być osobą obeznaną w prawodawstwie⁸⁷. Dodatkowo pełnił on swoją funkcję dłużej niż inni, pochodzący z wyborów urzędnicy, tym samym lepiej znał przepisy prawne.

Powyżej opisane reguły nie zawsze jednak były stosowane w praktyce. Duża część wpisów zawartych w trzech zachowanych księgach magistratu białostockiego świadczy o wspólnym działaniu poszczególnych urzędów. Sprawy wciągnięte do pierwszego woluminu procedowane były przed burmistrzem oraz radą, ławą i gmińskimi. Z kolei postępowania z dwóch kolejnych ksiąg

⁸² Tamże, s. 9.

⁸³ A. Sztachelska-Kokoczka, *Antoni Wroczyński – landwójt Białegostoku*, „Echa Bojar” 2001, nr 4, s. 8; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 10–11.

⁸⁴ AGAD, Archiwum Branickich z Białegostoku, sygn. 8, s. 15, 19, 22, 24.

⁸⁵ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 3–5.

⁸⁶ Tamże, s. 125–126.

⁸⁷ K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 364, przyp. 68.

przeprowadzał landwójt, nierzadko w składzie mieszanym, gdzie oprócz niego obecni byli burmistrz oraz rajcy.

Istotną rolę w mieście odgrywał także pisarz, który uczestniczył w wielu czynnościach procesowych. Jego obowiązki określał *Instruktarz* – powinien on rzetelnie sporządzać wpisy oraz nie wciągać do ksiąg fałszywych spraw⁸⁸. Jednak zadania pisarza nie ograniczały się tylko do biernego protokołowania zeznań i oświadczeń. Spoczywał bowiem na nim trud redagowania protokołów i wyroków, nadawania im odpowiedniej formy. Wymagało to zarówno biegłości w posługiwaniu się piórem, jak również pewnej wiedzy prawniczej⁸⁹. W Białymstoku funkcję pisarza sprawowali Henryk Strzeżewski, Józef Strzeżewski, Wojciech Dobczyński, Florian Żukowski, Antoni Jaskólski, Józef Penczyński, Józef Daniłowicz, Jan Rzepnicki, Franciszek Stecewicz, Stanisław Jesieniewski, W. Snopkowski. Należy zaznaczyć, że w większości przypadków nie podpisywali się pod sporządzonymi wpisami. Możemy przypuszczać, że często pełnili oni swój urząd w tym samym czasie. Jednakże na podstawie zachowanych źródeł nie jesteśmy w stanie jednoznacznie stwierdzić, czy jeden z nich był pisarzem w kancelarii burmistrza, a kolejny w kancelarii landwójta, czy może wymieniali się w zależności od zaistniałej potrzeby. Spisane wieloma charakterami pisma księgi miejskie świadczą, że pisarze prowadzili je na zmianę.

Władze miejskie na przedmieściach Białegostoku reprezentował wójt. O urzędzie tym wiemy stosunkowo niewiele, tyle tylko, iż hierarchicznie był on niższy od landwójta i burmistrza, nie miał uprawnień sądowych oraz w pełni podlegał właścicielowi miasta. Możemy przypuszczać, że powołując ten urząd Braniccy chcieli ograniczyć oddziaływanie pochodzącego z wyborów burmistrza na rozległe przedmieścia. Funkcję wójta pełnić miał m.in. przedstawiciel bojarów – łowczy białostocki, Wojciech Kodyński, urzędnik Braniczych w trzecim pokoleniu. Niewątpliwie należał on do elity miejskiej, a o jego wysokiej pozycji na dworze świadczy fakt, iż hetman nadał mu kolonię łowiecką koło Białegostoku oraz plac przy ul. Bojarskiej⁹⁰. Ponadto w trakcie wizyty królewskiej w 1793 r. w Białymstoku otrzymał od Stanisława Augusta złoty zegarek⁹¹. Najprawdopodobniej od

⁸⁸ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 90.

⁸⁹ Szerzej o pisarzach miejskich zob. J. Łosowski, *Kancelarie miast szlacheckich województwa lubelskiego od XV do XVIII wieku*, Lublin 1997, s. 191–230.

⁹⁰ AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 82, k. 183v–184; *Spisy mieszkańców...*, s. 41, przyp. 113.

⁹¹ Archiwum Państwowe w Białymstoku (dalej: APB), Teki Glinki, teka 102, s. 9; APB, Teki Glinki, teka 128, s. 2; I. Kulesza-Woroniecka, *Współpracownicy Izabeli Braniczkiej w latach 1771–1808*, „Studia Podlaskie” 20, 2012, s. 166.

1779 r. za przedmieścia odpowiadał również siodlarz Antoni Korbut, jednakże nie był on tytułowany wójtem. W przeciwieństwie do Kodyńskiego borykał się z trudnościami finansowymi, w 1778 r. zwrócił się do Izabeli z Poniatowskich Branickiej o zapomogę, ponieważ nie miał za co się utrzymać⁹². Możliwe, że wówczas Branicka wyznaczyła go wójtem, chcąc równocześnie odciążyć łowczego białostockiego z licznych obowiązków. Należy również zaznaczyć, że Korbut był członkiem białostockiego magistratu (w roku 1777, 1781, 1783, 1784 i 1785) oraz pełnił funkcję wicelandwójta (1774, 1776, 1777)⁹³.

W sporach wewnętrznych między starozakonnymi właściwy był sąd kahalny (pod przewodnictwem starszego rokowego i starszego miesięcznego) lub duchowny (pod kierownictwem rabina)⁹⁴. Stronie postępowania służyła również apelacja do analogicznych sądów w Tykocinie. Dodatkowo administracja żydowska prowadziła trzy księgi – finansową (gdzie zapisywano wydatki i przychody kahału), urzędników oraz sądową (zawierała akta z procesów cywilnych oraz karnych) – które niestety nie zachowały się do naszych czasów.

Odrębną strukturę posiadał również garnizon, podległy bezpośrednio Janowi Klemensowi Branickiemu. Sąd wojskowy rozstrzygał głównie w sprawach karnych, zaś w pozostałych kwestiach, gdzie poszkodowanym lub oskarżonym był żołnierz, właściwy był sąd burmistrzowski. Po śmierci hetmana sytuacja uległa komplikacji, jednakże Izabeli Branickiej udało się zawrzeć korzystne umowy z dowódcami oddziałów o zachowaniu się w mieście. W okresie tym z Białegostoku wyjechała również duża część stacjonujących tam wojsk oraz oficerów. Aczkolwiek już w 1776 r. Izabela Branicka podjęła starania o umieszczenie w Białymstoku sił koronnych. W efekcie od 1777 r. w mieście stacjonowało stale pięć lub sześć kompanii⁹⁵.

Nad tą różnorodną organizacją miejską czuwała zwierzchność dworska. Braniczki początkowo osobiście ingerował w sprawy miejskie, jednak wraz z rozwojem Białegostoku w połowie XVIII stulecia kompetencje te przekazał Józefowi Wojnarowskiemu, generalnemu komisarzowi dóbr podlaskich (w kolejnych latach funkcję tę pełnili Andrzej Gieszkowski oraz Stanisław Hryniewicki). W 1772 r. po śmierci męża Izabela Branicka powołała urzędnika zajmującego się wyłącz-

⁹² K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 365; APB, Teki Glinki, teka 400, s. 1.

⁹³ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 125, 125, 128, 132, 134; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 52–53; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 145.

⁹⁴ Sprawy sporne między ludnością chrześcijańską a żydowską rozstrzygał sąd miejski.

⁹⁵ K. Łopatecki, W. Walczak, *Wstęp*, w: *Pałac Branickich w Białymstoku*, t. 1: *Inwentarze z XVII i XVIII stulecia*, cz. 1, oprac. K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok 2012, s. 76–78.

nie sprawami Białegostoku – gubernatora. Stanowisko to powierzyła swemu dworzaninowi, Antoniemu Patyńskiemu. Do jego kompetencji należało finalne rozstrzyganie wszelkich spraw sądowych, przed nim składano apelację z sądów burmistrzowskich, landwójtowskich oraz kahalnych. Gubernator kontrolował przestrzeganie przepisów przeciwpożarowych oraz sprawował nadzór nad handlem – pilnował, aby towary sprzedawano na Rynku, czuwał nad obrotem nieruchomościami w mieście oraz nad tym, aby bankruci byli licytowani z posiadanego majątku. Ponadto do jego zadań należało dbanie o dobrą monetę (wykrywanie gorszych jednostek monetarnych wypuszczanych do obiegu), a także o bezpieczeństwo mieszkańców. Wynika z tego, że urząd gubernatora zmarginalizował rolę oraz bezpośrednio wkraczał w kompetencje burmistrza, jak również landwójta⁹⁶.

BIAŁOSTOCKA KSIĘGA MIEJSKA

Do dziś zachowały się jedynie trzy woluminy białostockich ksiąg miejskich, które przechowywane są w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Odtworzenie losów tego źródła, zanim zostało ono włączone do zbiorów AGAD-u, może przysporzyć trudności. Księgi te, na mocy ukazi carskiego z dnia 14 (2) kwietnia 1852 r. trafiły do Centralnego Archiwum Wileńskiego. Powołanie tego oraz innych archiwów w zaborze rosyjskim miało na celu zebranie w jednym miejscu wszystkich akt ziemskich, grodzkich oraz miejskich⁹⁷. Najstarsza znana ewidencja podaje, że białostockich ksiąg miejskich było 14. Późniejszy inwentarz archiwisty wileńskiego Iwana Sprogisa, sporządzony w 1906 r., mówi o 13 zachowanych woluminach obejmujących łącznie lata 1668–1801. Dalsze losy źródła się dość zawiłe i niejasne. Po rozpoczęciu działań wojennych w 1914 r. miano ewakuować w głąb Rosji najcenniejsze dokumenty z Wilna. Niestety, nie sporządzono wówczas żadnych spisów co uniemożliwia ustalenie strat. Pozostałą część zbioru w 1920 r. przewieziono do Archiwum Głównego w Warszawie⁹⁸.

W 1995 r. Przemysław Czyżewski, w trakcie kwerendy w Narodowym Archiwum Historycznym Białorusi w Mińsku, odnalazł księgę miejską Wasilko-

⁹⁶ K. Łopatecki, *Ustrój...*, s. 372–374; A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową...*, s. 21, 112; APB, Teki Glinki, teka 122, s. 19–23.

⁹⁷ A. Kulecka, *Archiwum Państwowe w Wilnie (1922–1939)*, „Archeion” 115, 2014, s. 286–287.

⁹⁸ A. Sztachelska, *Trzy księgi miejskie białostockie*, „Archeion” 50, 1968, s. 121–123; też, *Źródła archiwalne do dziejów miasta Białegostoku w XVII i XVIII w. (1795 r.)*, „Rocznik Białostocki” 11, 1972, s. 307–308.

wa. Było to o tyle niespodziewane, gdyż udostępniony wolumin posiadał na grzbiecie nalepki Centralnego Archiwum Wileńskiego z napisem głoszącym, że jest to księga białostockiego magistratu. Przez lata rękopis ten był źle opisany, nawet Sprogis sporządzając swój inwentarz nie sprawdził, z czym miał do czynienia. Tym samym skatalogował go jako najstarszą białostocką księgę miejską⁹⁹. Losy tego źródła napawają jednak nadzieją, że jeszcze niejedna zaginiona pozycja, w tym białostockie akta, znajdują się w archiwach na Wschodzie.

Podstawę wydania niniejszej księgi miejskiej stanowi oryginalny rękopis przechowywany w Archiwum Głównym Akt Dawnych, w zespole nr 101 pod sygnaturą 1. Wolumin manuskryptu jest oprawionym w tekturowe okładki ze skórzanym grzbieciem tomem w formacie folio o wymiarach 330 mm × 205 mm i grubości 22 mm. Stan zachowania należy ocenić jako dobry, mimo że brzegi kart są nieco zniszczone i ponadrywane. Na grzbiecie księgi znajdują się dwie naderwane nalepki różnej wielkości, z napisem w języku rosyjskim. Treść większej z nich, umieszczonej wyżej, brzmi: „Grodnienskaja Gubernija. Biełostocko-go Magistrata aktowaja kniga”, na drugiej widnieje następujący napis: „Wilenskiy Centralnyj Archiw” oraz dawna sygnatura – 8987. Są to widoczne ślady pobytu tego woluminu w archiwum wileńskim oraz prac ewidencyjnych Sprogisa.

Księga zasadniczo posiada dawną paginację, jedynie na niektórych kartach pojawia się współczesna, dokonana ołówkiem. Wolumin zawiera 141 stron, jednak w numeracji popełniono szereg omyłek. Po pierwszej stronie, opatrzonej przez współczesnego paginatora cyfrą 1a, następuje strona bez numeracji, zaś po niej strona 1 (dawna paginacja), a następnie 3. Numery pagin 4 i 6 poprawiono ołówkiem, na odpowiednio 3 i 5, przez co strony te występują dwukrotnie. Podwójna jest również strona 7, zaś po stronie 106 następuje 106a, po 107 – 107a, po 115 – 117. Pomiędzy paginami 92 i 93 oraz 98 i 99 znajdują się karty mniejszego formatu odpowiednio numerowane ołówkiem jako 93a, 97a. Strona 37 jest niezapisana. Karty ochronne nie są paginowane.

Dokonane w księdze wpisy są czytelne, pisane w porządku chronologicznym, bez większych przerw między poszczególnymi sprawami. Jedynie na kilku ostatnich kartach znajdują się zapisy wcześniejsze, stanowiące drobne załączności bądź luźne notatki. Księga ta pisana jest kilkoma charakterami pisma. Funkcję pisarzy pełniło wówczas kolejno kilka osób, a najczęściej i najdłużej sprawował ją Henryk Strzeżewski, następnie zaś Wojciech Dobczyński. Przy pojedynczych wpisach pojawiają się także: Józef Daniłowicz, Józef Strzeżew-

⁹⁹ Zob. P. Czyżewski, *Najstarsza białostocka księga miejska*, „Białostoczczyzna” 40, 1995, nr 4, s. 111–113.

ski, Florian Żukowski, Antoni Jaskólski oraz Józef Penczyński. Zapisy w księdze sporządzono w języku polskim, wyjątek stanowi potwierdzenie odbioru siekier dla celów obronnych kahału wystawione w języku hebrajskim¹⁰⁰ oraz odpis metryki chrztu w języku łacińskim¹⁰¹.

Tabela 1. Wpisy w księdze miejskiej opatrzone podpisem pisarza miejskiego

Pisarz	Data wpisu	Źródło
Henryk Strzeżewski	18 VI 1744, 7 IV 1747, 13 IX 1748, 19 VII 1751, 16 IV 1752, 10 VIII 1753, 15 XII 1754, 6 IV 1758, 7 IV 1759, 20 XI 1759, 8 VI 1760, 30 VI 1760, 18 V 1762, 1763, 22 I 1766, 24 IV 1767, 11 VII 1767, 10 VIII 1767, 10 V 1768, 27 VI 1768	AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 1v, 30, 44, 47, 52–54, 58–63, 66–68, 75, 96, 105.
Józef Daniłowicz	8 IX 1749	Tamże, s. 12.
Józef Strzeżewski	15 VI 1758	Tamże, s. 61.
Wojciech Dobczyński	16 X 1772, 31 XII 1772, 24 IV 1775, 30 I 1776, 12 II 1776, 4 V 1776, 29 VII 1776, 15 VIII 1776, 4 XI 1776, 10 XI 1776, 11 XI 1776, 26 XII 1776, 1 I 1777, 10 III 1777, 5 VI 1777, 28 XII 1777, 29 III 1778, 1 I 1781, 25 III 1781, 4 III 1782, 16 II 1783	Tamże, s. 72, 75–78, 81–83, 109, 112, 114–115, 119–128, 137, 139.
Florian Żukowski	23 X 1773	Tamże, s. 114.
Antoni Jaskólski	2 I 1785	Tamże, s. 133.
Józef Penczyński	1 I 1786	Tamże, s. 135.

Wpisy zawarte w źródle wskazują, że jest to księga burmistrzowska (kolejne dwa zachowane woluminy są księgami landwójtowskimi). Wciągnięte do niej sprawy odbywały się przed „sądem burmistrzowskim”, a uczestniczył w nich burmistrz oraz ławnicy i rajcy. Przy jednym tylko wpisie pojawia się landwójt¹⁰². Liczbę zachowanych wpisów w poszczególnych latach przedstawiono w tabeli 2.

Zawarte w niniejszym tomie zapiski obejmują zarówno sprawy karne – dotyczące pobić, zniesławień, kradzieży, zabójstw – jak i cywilne. Te ostatnie możemy podzielić na sprawy niesporne i sporne. Pierwsze z nich były wynikiem pełnienia przez magistrat funkcji urzędu notarialnego. Są to przede wszystkim wszelkiego rodzaju kontrakty (kupna-sprzedaży nieruchomości oraz towarów handlowych, operacje kredytowe, podziały i regulacje majątkowe), kwitacje, testamenty, inwentarze, plenipotencje oraz wyceny różnych przedmiotów. Z kolei sprawy sporne były wynikiem konfliktu między stronami w wyżej wymienio-

¹⁰⁰ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 26.

¹⁰¹ Tamże, s. 66.

¹⁰² Tamże, s. 106a.

Tabela 2. Liczba zachowanych wpisów w latach 1744–1794

Rok	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	1751	1752
Liczba wpisów	1	7	8	4	4	3	5	9	13
Rok	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	1761
Liczba wpisów	5 ^a	6	5	7	35	6	10	8	4
Rok	1762	1763	1764	1765	1766	1767	1768	1769	1770
Liczba wpisów	9	13 ^b	7	14 ^c	20	15	10 ^d	1	1
Rok	1771	1772	1773	1774	1775	1776	1777	1778	1779
Liczba wpisów	–	7	2	1	6	13	7	1	1
Rok	1780	1781	1782	1783	1784	1785	1786	1787	1788
Liczba wpisów	3	4	5	3	2	2	2	1	–
Rok	1789	1790	1791	1792	1793	1794	brak daty	---	---
Liczba wpisów	–	–	–	–	1	1	12	---	---

a – uwzględniono zapis z 1747 r. wciągnięty do księgi w 1753 r.; b – uwzględniono zapis z 1728 r. wciągnięty do księgi w 1763 r.; c – uwzględniono zapis z 1762 r. wciągnięty do księgi w 1765 r.; d – uwzględniono zapis z 1767 r. wciągnięty do księgi w 1768 r.

nych kwestiach. Obejmowały one niedotrzymane zobowiązania czy podziały spadków.

Przedstawiony wyżej szeroki katalog wpisów zawartych w białostockiej księdze miejskiej ukazuje jej dużą wartość badawczą. Stanowi ona cenny materiał do badań nie tylko historii ustroju miasta, ale również handlu, rzemiosła, życia codziennego, zabudowy oraz kultury materialnej.

ZASADY EDYCJI

Niniejsze wydanie przygotowano w oparciu o *Instrukcję wydawniczą dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*¹⁰³, starając się jednocześnie, mimo modernizacji pisowni, zachować właściwości osiemnastowiecznego języka. Należy zaznaczyć, że białostocka księga miejska stanowi naukowe opracowanie, skierowana jest jednak do szerszego kręgu odbiorców interesujących się historią regionalną. Redagując tekst manuskryptu starano się przedstawić go w taki sposób, aby jego lektura ułatwiała zrozumienie sensu spraw zapisanych przez

¹⁰³ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lep-szy, Wrocław 1953.

pisarzy miejskich, którzy nie stosowali jednolitej ortografii, interpunkcji i stylistyki wpisów. Spróbowano zniwelować te braki, jednak sposób zapisu przez pisarzy miejskich często odbiegał od reguł gramatycznych. Poprawienie wszystkich tych niedoskonałości oznaczałoby ponowną redakcję księgi, poza tym pozbawiłoby czytelnika możliwości oceny umiejętności pisarzy grodu nad Białą. Dlatego modernizując tekst, ingerowano w niego w sposób minimalny.

Modernizacja objęła takie elementy źródła, jak:

- zapisane w tekście oryginalnym nieortograficzne wyrazy modernizowano zgodnie ze współczesnymi zasadami ortografii, np. zamiast *curko* – *córką*, *renko* – *ręką*, *xiong* – *ksiąg*; starano się jednocześnie zachować oryginalne brzmienie wyrazów, także tych niegramatycznie użytych. Aby odzwierciedlić koloryt języka staropolskiego zachowano takie formy, jak np.: *swemi*, *własnemi*, *wszytkie*;
- przedrostki takie jak: *z-*, *bes-*, oddano w formie współczesnej, np. *zkąd* zmodernizowano na *skąd*, *bespieczeństwo* – *bezpieczeństwo*;
- litera *t* użyta w znaczeniu dźwiękowym *d* była transkrybowana przez literę *d*;
- litery *i*, *y*, *ÿ* oddano za pomocą współczesnej pisowni jako *i* oraz *j*, a w przypadku gdy litera *y* oznaczała połączenie dwóch głosek *yj* oraz *ij*, oddano ją zgodnie z wymową;
- spójnik *y* oraz *s*, rozumiane jako *i* oraz *z*, zapisano zgodnie z zasadami instrukcji;
- uzupełniono znaki diakrytyczne pomijane w literach *ą*, *ę*, *ć*, *ń*, *ś*, *ź*, *ż*;
- literę *l* zgodnie z dzisiejszymi zasadami ortografii zastąpiono spółgłoską *ł*;
- zmodernizowano pisownię wyrazów zawierających samogłoski nosowe (*on*, *em*) i oddano je w formie *ą* i *ę*, np. *gembę* – *gębę*, *cionta* – *cięta*, *pionty* – *piąty*;
- zmodernizowano stosowanie wielkich liter oraz łączną lub oddzielną pisownię grup wyrazowych;
- zastosowano współczesną odmianę gramatyczną czasowników i przymiotników, np. *tę asekuracją* zamieniono na *tę asekurację*;
- pisownię imion, nazwisk i nazw miejscowości, w większości przypadków, zmodernizowano zgodnie z zaleceniami instrukcji oraz starano się ujednolicić w tekście, w indeksie podano zaś różne odmiany występujące w źródle;
- wyrazy łacińskiego pochodzenia typu *protestacyja*, *inkwizycyja*, *egzekucyja* zapisano zgodnie z ich oryginalnym brzmieniem w tej właśnie postaci;
- pojawiające się w tekście źródłowym liczebniki przedstawiono w formie słownej, zmieniając je na cyfry arabskie jedynie w przypadku oznaczenia sum pieniędzy;

- wprowadzono współczesną interpunkcję, ułatwiającą czytelnikowi zrozumienie tekstu;
- skrót *x* oznaczający słowo *ksiądz* przedstawiano w formie *ks.*;
- konsekwentnie skrót *sł.*, *słł.*, *słła.*, *sła.* oznaczające słowo *ślawetny* przedstawiano w formie *sł.*;
- wprowadzono sygły w miejsca wyrazów służących do oznaczenia dostojstwa lub tytułu, np. Jego Królewska Mość = J.K.M.; Jego Mość Pan = J.M.P.; Ich Mościowie = I.M.; pan = P.; panowie = PP;
- zachowano występujące w tekście rękopisu skróty dotyczące oznaczenia funkcji burmistrza (B.M.B., B.M.M.B., B.M.), pisarza (P.M.B., P.M.M.B., P.M.) oraz landwójta (L.M.B.). W trakcie edycji tekstu pojawiły się trudności z dokładnym rozszyfrowaniem tych sygli, w szczególności dotyczących litery „M”, która mogła oznaczać: miasto, magdeburgię, magistrat. Jednakże we wpisie z 1751 r. pojawia się określenie „bur[mistrz] mias[ta] Białegostoku” (B.M.B.), zaś zapisce z 1786 r. określenie „pisarz magdeburgi miasta Białegostoku” (B.M.M.B.); takie też rozwinięcia przyjęto;
- inne skróty stosowane przez pisarza rozszyfrowywano, a ich uzupełnienie umieszczano w nawiasach kwadratowych;
- wyrazy lub ich części nieczytelne, brakujące w wyniku ubytku strony, wszyte w skutek oprawy lub pominięte przez pisarza, w przypadku pewności co do ich brzmienia, zostały uzupełnione z zastosowaniem nawiasów kwadratowych;
- w licznych przypadkach braku pojedynczych liter, uzupełniano je we wpisach bez zastosowania nawiasów kwadratowych, co uczyniło tekst łatwiejszym w lekturze;
- w przypadku gdy niemożliwe było odczytanie całego wyrazu stosowano nawias kwadratowy z trzema kropkami [...], zaś gdy nie odczytano kilku wyrazów lub wierszy stosowano nawias kwadratowy z sześcioma kropkami [.....];
- datyienne lub roczne występujące w treści wpisu zostawiono w ich oryginalnym brzmieniu oraz powtarzano dla porządku przy numerach tych wpisów;
- strony rękopisu zaznaczano we wpisach w nawiasach kwadratowych;
- pojawiające się w tekście fragmenty łacińskie wyróżniono kursywą;
- przetłumaczono hebrajskie ustępy, zachowując oryginalne brzmienie imion, tak jak zostały one zapisane w źródle (np. Mosze a nie Mojżesz, Josef a nie Józef).

Tekst źródłowy zaopatrzone aparatem krytycznym w postaci przypisów merytorycznych i tekstowych. W przypadkach kiedy było to możliwe wyjaśniono brakujące imiona i tytuły osób wzmiankowanych w tekście. Należy podkreślić, że na kartach pierwszej księgi miejskiej odnajdujemy ponad 750 mieszkańców osiemnastowiecznego Białegostoku. Na podstawie dostępnego materiału źródłowego i literatury przedmiotu¹⁰⁴ udało się zidentyfikować tylko część z nich. Większość nazwisk nie pojawiła się na kartach znanych nam źródeł¹⁰⁵.

Tekst źródła opatrzone słownikiem wybranych pojęć oraz wyrazów staropolskich i pochodzenia łacińskiego, które dziś mogą być już niezrozumiałe. Dołączono także trzy indeksy: osób, geograficzny oraz rzeczowy. W indeksie osobowym umieszczono zmodernizowaną, najczęściej występującą formę imienia i nazwiska, jednak różne ich wersje, występujące w opracowywanym źródle, umieszczono w nawiasach obok. Ponadto publikacja została wzbogacona o wykaz składu władz miejskich z lat 1728–1794.

PODZIĘKOWANIA

Pragniemy wyrazić wdzięczność wszystkim Osobom, które przyczyniły się do opublikowania edycji księgi miejskiej, których komentarze i uwagi zgłoszone

¹⁰⁴ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, 3; AGAD, Archiwum Branickich z Białegostoku, sygn. 8, 48, 55; AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 82, 628, 632, 633, 648; APB, Kamera Wojny i Domen w Białymstoku, sygn. 2210; APB, Teki Glinki, teka 95, 125, 141, 315, 316, 317, 319, 328, 329, 330, 333, 339, 353, 358, 359, 362, 364, 370, 378, 391, 397, 400, 431; *Katalog Tek Glinki*, cz. 1, *Katalog osobowy*, oprac. T. Zielińska, Warszawa 1969; *Sumariusz dokumentów Kamery Wojny i Domen w Białymstoku 1796–1807*, oprac. A. Gawroński, Białystok 2006; *Spisy mieszkańców...*; M.J. Lech, *Białystok – miasto i jego mieszkańcy w XVIII w.*, „Rocznik Białostocki” 6, 1966, s. 441–454; A. Małek, *Mieszkańcy Białegostoku pod zaborem pruskim*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska” 10, 1996, s. 55–142; A. Oleńska, dz. cyt.; A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za...*; I. Kulesza-Woroniecka, *Cudzoziemcy w Białymstoku w osiemnastym wieku*, „Studia Podlaskie” 19, 2011, s. 139–153; też, *Współpracownicy Izabeli Branickiej...*, s. 155–174; *Parafia w Turośni Kościelnej 1515–2015. Ku chwale Trójcy przenajświętszej*, red. A. Szot, M. Wróbel, Białystok–Turośń Kościelna 2015; W. Barszczewski, *Społeczeństwo Białegostoku w świetle ksiąg metrykalnych parafii Wniebowzięcia NMP w latach 1728–1800*, praca magisterska przygotowana pod kierunkiem dr hab. Józefa Maroszką, prof. UwB, Białystok 2014 (maszynopis w archiwum Uniwersytetu w Białymstoku); M. Kozłowska, *Rynek kredytowy...*; też, *Rynek obrotu nieruchomościami w Białymstoku w XVIII wieku*, „Studia Podlaskie” 25, 2017, s. 103–127.

¹⁰⁵ Niestety, nie udało nam się uzyskać dostępu do akt metrykalnych z XVIII i początku XIX w., przechowywanych w archiwum parafii Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Białymstoku.

podczas opracowywania rękopisu wywarły istotny wpływ na kształt niniejszej publikacji.

W szczególności pragniemy podziękować:

- Pani dr hab. Marzenie Liedke oraz panu dr Piotrowi Guzowskiemu za niezwykle życzliwą ocenę naszej pracy, a także cenne uwagi i wyjaśnienia dotyczące strony merytorycznej i edytorskiej, które niewątpliwie wpłynęły na znaczące podniesienie wartości naukowej książki.
- Panu prof. dr hab. Cezaremu Kukli za recenzję i wszelkie uwagi krytyczne, dzięki którym udało się nam uniknąć wielu błędów i nieścisłości w edycji.
- Pani dr hab. Annie Michałowskiej-Mycielskiej za odczytanie, redakcję oraz tłumaczenie fragmentów hebrajskich.
- Panu dr Konradowi Kokoszkie wiczowi za pomoc w redakcji fragmentów łacińskich.
- Panu Wiesławowi Wróblowi za cenne wskazówki dotyczące historii miasta.
- Byłym już członkom Sekcji Archiwistycznej Studenckiego Koła Naukowego Historyków Uniwersytetu w Białymstoku, bez których ten projekt wydawniczy nie doszedłby do skutku. Przede wszystkim zaś: Ewelinie Dzieszucie oraz Anicie Grabowskiej za pomoc w odczytaniu rękopisu na wstępnym etapie prac.
- Panu dr hab. Tadeuszowi Truskolaskiemu, Prezydentowi Miasta Białegostoku oraz jego zastępcy Rafałowi Rudnickiemu za wsparcie finansowe w wydaniu niniejszej publikacji.

WYKAZ SKRÓTÓW

- b.d. – brak daty
- B.M. – burmistrz miejski
- B.M.B. – burmistrz miasta Białegostoku
- B.M.M.B. – burmistrz magdeburgii miasta Białegostoku
- I.M. – Ich Mościowie
- J.K.M. – Jego Królewska Mość
- J.M. – Jego Mość
- J.M.P – Jego Mość Pan
- J.P. – Jaśnie Pan
- J.W.J.M. – Jaśnie Wielmożny Jego Mość
- J.W.P. – Jaśnie Wielmożny Pan
- L.M.B. – landwójt miasta Białegostoku
- s.n.p. – strona niepaginowana
- No. – numero
- P. – pan
- P.M. – pisarz miejski
- P.M.B – pisarz miasta Białegostoku
- P.M.M.B. – pisarz magdeburgii miasta Białegostoku
- PP. – panowie
- śl. – sławetny
- W.J.M.P. – Wielmożny Jego Mość Pan

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie:

Archiwum Branickich z Białegostoku, sygn. 8.

Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 82, 628, 632, 633, 648.

Księgi miejskie białostockie, sygn. 1–3.

Archiwum Państwowe w Białymstoku:

Teki Glinki, teka 95, 125, 141, 315, 316, 317, 319, 328, 329, 330, 333, 339, 353, 358, 359, 362, 364, 370, 378, 391, 397, 400, 431.

Kamera Wojny i Domen Prus Nowowschodnich, sygn. 2210.

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Akta albo sprawy sądów miasta knyszyńskiego, 1553–1580, t. 1, wstęp i oprac. J. Maroszek, Białystok 1999.

Katalog Tek Glinki, cz. 1, *Katalog osobowy*, oprac. T. Zielińska, Warszawa 1969.

Kościół katolicki na Podlasiu. Zbiór dokumentów erekcyjnych i funduszowych, z. 3, oprac. J. Maroszek, Białystok 1999.

Księga kryminalna miasta Krakowa z lat 1589–1604, oprac. W. Uruszczak, M. Mikula, K. Fokt, A. Karabowicz, Kraków 2016.

Księga ławnicza miasta Nowego nad Wisłą (1416–1527), wyd. K. Mikulski, W. Nowosad, Toruń 2012.

Księga ławnicza miasta Nowej Warszawy, t. 1, 1416–1485, wyd. A. Wolff, Wrocław 1960.

Księga ławnicza miasta Płocka 1489–1517, oprac. D. Poppe, Warszawa 1995.

Księga ławnicza Nowego Kramka 1572–1782: edycja źródłowa, oprac. K. Benyskiewicz, Zielona Góra 2008.

Księga ławnicza nowego miasta Torunia (1387–1450), wyd. K. Ciesielska, Warszawa–Poznań 1973.

Księga ławnicza Starego Miasta Torunia (1428–1456), cz. 1–2, wyd. K. Ciesielska, J. Tandecki, Toruń 1992–1993.

Księga miasta Pawłowa 1646–1762, oprac. M.J. Kawałko, Lublin 2016.

- Księga miasta Pawłowa: dokumenty łączonego sądu ławniczo-radzieckiego z lat 1546–1640*, oprac. M.J. Kawałko, Lublin 2011.
- Księga radziecka miasta starej Warszawy*, t. 1, 1447–1527, wyd. A. Wolff, Wrocław 1963.
- Księga sądowa miasta Kamionki w Ziemi Lubelskiej, 1481–1559*, oprac. A. Sochacka, G. Jawor, Lublin 2009.
- Księga wójtowsko-ławnicza miasta Limanowa z lat 1770–1798*, oprac. A. Urbaniec, Limanowa 2016.
- Księgi sądowe miasta Wąwolnicy z lat 1476–1500*, oprac. G. Jawor, A. Sochacka, red. R. Szczygieł, Lublin 1998.
- Pałac Branickich w Białymstoku*, t. 1: *Inwentarze z XVII i XVIII stulecia*, cz. 1–2, oprac. K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok 2012.
- Pałac Branickich w Białymstoku*, t. 2: *Lata 1802–1809*, oprac. K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok 2015.
- Pruskie opisy miast polskich z końca XVIII wieku: departament białostocki*, oprac. J. Wąsicki, Poznań 1964.
- Spisy mieszkańców Białegostoku z lat 1799–1853*, oprac. W. Wróbel we współpracy z W. Szwedem, Białystok 2016.
- Sumariusz dokumentów Kamery Wojny i Domen w Białymstoku 1796–1807*, oprac. A. Gawroński, Białystok 2006.
- Testament Izabeli z Poniatowskich Branickiej (3 XI 1805)*, oprac. K. Łopatecki, M. Kupczewska, „Kwartalik Historii Kultury Materialnej” 64, 2016, nr 1, s. 103–119.
- Wielka Wojna i kres zaboru rosyjskiego: wybór materiałów źródłowych obrazujących stan Białegostoku w latach 1914–1915*, oprac. W. Wróbel, W. Szwed, Białystok 2017.

OPRACOWANIA

- Barszczewski W., *Spółczesność Białegostoku w świetle ksiąg metrykalnych parafii Wniebowzięcia NMP w latach 1728–1800*, praca magisterska przygotowana pod kierunkiem dr hab. Józefa Maroszka, prof. UwB, Białystok 2014 (maszynopis w archiwum Uniwersytetu w Białymstoku).
- Białystok Mayn Heym, red. D. Boćkowski, Białystok 2013.
- Choińska M., *Powinności mieszczan w mieście królewskim a w mieście prywatnym: przykład Tykocina w XVI–XVIII wieku*, „Studia Podlaskie” 18, 2009–2010, s. 7–110.
- Cmentarz ewangelicki przy ulicy Młynowej w Białymstoku*, t. 2: *Pamięć miejsca*, red. M. Karczeńska, M. Karczewski, Białystok–Poznań 2013.
- Cmentarz wielowyznaniowy na wzgórzu św. Marii Magdaleny w Białymstoku: historia miejsca*, red. M. Karczeńska, M. Karczewski, Białystok–Poznań 2012.
- Czyżewski P., *Gmiński – zapomniany urzędnik miejski*, w: *Małe miasta. Przestrzenie*, red. M. Zemło, Supraśl 2003, s. 341–345.
- Czyżewski P., *Najstarsza białostocka księga miejska*, „Białostocczyzna” 40, 1995, nr 4, s. 111–113.
- Czyżewski P., *Powstanie cerkwi białostockiej*, „Białostocczyzna” 56, 1999, nr 4, s. 11–18.
- Dajnowicz M., Siedlecki M., Wróbel W., *Słownik biograficzny kobiet kultury. Białystok i województwo podlaskie*, cz. 1, Białystok 2017.

- Dobroński A., *Nowe Miasto*, „Medyk Białostocki” 2011, nr 104, s. 26–29.
- Dobroński A., *Szkolnictwo w Białymstoku do 1914 r.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 129–148.
- Grassmann M., Wróbel W., *Pierwszy raport z badań piwnic pałacu Branickich*, „Medyk Białostocki” 109, 2012, s. 24–26.
- Historia Białegostoku*, red. A. Dobroński, Białystok 2012.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.
- Izabela z Poniatowskich Branicka: życie i działalność publiczna*, red. C. Kukło, Białystok 2014.
- Jaszczołt T., Ryżewski G., *Krzysztof Wiesiołowski h. Ogończyk i jego testament*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 19, 2013, s. 107–132.
- Karczeńska M., Karczewski M., *Cmentarz ewangelicki przy ulicy Młynowej w Białymstoku*, t. 1: *Historia miejsca*, Białystok–Poznań 2013.
- Karczeńska M., Karczewski M., Karwowska H., Rusin K., Stankiewicz U., Wawrusiewicz A., *Archeologia Białegostoku*, Białystok 2015.
- Karczeńska M., *Sto lat będą trwać bez opieki niczyjej... Cmentarze z czasów I wojny światowej w Białymstoku i powiecie białostockim*, Białystok 2017.
- Katalog zabytków sztuki w Polsce. Seria nowa*, t. 12, z. 2, *Miasto Białystok*, red. M. Zgliński, A. Oleńska, Warszawa 2015.
- Kietliński M., Lechowski A., *Prezydenci Białegostoku*, Białystok 2014.
- Konopczyński W., *Branicki Jan Klemens*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 2, 1936, s. 404–407.
- Koszyła Z., *Dzieje wojskowe Białegostoku do XVIII wieku*, w: *Z dziejów wojskowych ziem północno-wschodnich Polski*, cz. 1, red. Z. Koszyła, Białystok 1986, s. 119–128.
- Kozłowska M., *Rynek kredytowy w XVIII-wiecznym Białymstoku w świetle analizy ksiąg miejskich*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 78, 2017, s. 199–222.
- Kozłowska M., *Rynek obrotu nieruchomościami w Białymstoku w XVIII wieku*, „Studia Podlaskie” 25, 2017, s. 103–127.
- Kryński I., *Sprawozdanie z badań wykopaliskowych na dziedzińcu wstępnym Pałacu Branickich w Białymstoku*, „Podlaskie Zeszyty Archeologiczne” 1, 2005, s. 22–35.
- Kukło C., *Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej*, Warszawa 2009.
- Kulecka A., *Archiwum Państwowe w Wilnie (1922–1939)*, „Archeion” 115, 2014, s. 283–334.
- Kulesza-Woroniecka I., *Cudzoziemcy w Białymstoku w osiemnastym wieku*, „Studia Podlaskie” 19, 2011, s. 139–153.
- Kulesza-Woroniecka I., *Współpracownicy Izabeli Branickiej w latach 1771–1808*, „Studia Podlaskie” 20, 2012, s. 155–174.
- Kusiński W., *Przemiany Funkcji Białegostoku w przeszłości*, „Rocznik Białostocki” 6, 1966, s. 267–296.
- Laszuk A., *Ludność województwa podlaskiego w drugiej połowie XVII wieku*, Warszawa 1999.
- Lech M.J., *Białystok – miasto i jego mieszkańcy w XVIII w.*, „Rocznik Białostocki” 6, 1965, s. 441–454.
- Lech M.J., *Dzieje i obraz Białegostoku w XVIII w.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 1, red. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, s. 129–150.
- Lechowski A., Zeller-Narolewska E., *Ratusz w Białymstoku*, Białystok 2003.
- Leszczyński A., *Z dziejów Żydów Podlasia (1487–1795)*, „Studia Podlaskie” 2, 1989, s. 2–26.
- Leszczyński A., *Żydzi Ziemi Bielskiej od połowy XVII w. do 1795 r. (studium osadnicze, prawne i ekonomiczne)*, Wrocław 1980.

- Lopatecki K., *O instytucji dożywocia na przykładzie małżeństwa Jana Klemensa i Izabeli Branickich*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 9, 2016, 1, s. 39–66.
- Lopatecki K., *Sprzedaż dóbr białostockich przez spadkobierców Jana Klemensa Branickiego*, „Studia Podlaskie” 23, 2015, s. 75–99.
- Lopatecki K., *Ustrój XVIII-wiecznego miasta Białystok*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 14, 2015, z. 1, s. 349–379.
- Lopatecki K., Walczak W., *The History of Branicki Palace until 1809. The Influence of „Versailles of Podlasie” on the Development of Białystok*, Białystok 2015.
- Łosowski J., *Kancelarie miast szlacheckich województwa lubelskiego od XV do XVIII wieku*, Lublin 1997.
- Łukasiewicz J., *Białystok w XIX wieku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 3, red. J. Joka, Białystok 1972, s. 59–120.
- Małek A., *Białystok pod zaborem pruskim 1795–1807*, „Białostoczczyzna” 56, 1999, nr 4, s. 19–24.
- Małek A., *Mieszkańcy Białegostoku pod zaborem pruskim*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska” 10, 1996, s. 55–142.
- Małek A., *Spis podatkowy Hasfortha jako źródło historyczne do dziejów Białegostoku okresu rządów pruskich*, „Białostoczczyzna” 35, 1994, s. 9–15.
- Maroszek J., *Najstarszy dokument uposażeniowy Kościoła Farnego w Białymstoku z 4 grudnia 1581 r.*, „Białostoczczyzna” 42, 1996, nr 2, s. 3–8.
- Maroszek J., *Ponowienie praw miejskich Białegostoku w 1749 r.*, „Białostoczczyzna” 51, 1998, nr 3, s. 3–13.
- Maroszek J., *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 53, 1999, nr 1, s. 5–30.
- Maroszek J., *Własność cerkiewna na terenie miasta Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 27, 1992, nr 3, s. 13–22.
- Mironowicz A., *Nieznane dokumenty do dziejów cerkwi białostockich z początku XIX wieku*, „Białostoczczyzna” 56, 1999, nr 4, s. 32–42.
- Mironowicz A., *Nieznane dokumenty do dziejów unickich cerkwi białostockich z początku XIX wieku*, w: *Polska–Ukraina. 1000 Lat Sąsiedztwa*, t. 5: *Miejsce i rola Kościoła greckokatolickiego w Kościele powszechnym*, red. S. Stępień, Przemyśl 2000, s. 61–68.
- Mościcki H., *Białystok – zarys historyczny*, Białystok 1933.
- Niziołek P., *Wielka Synagoga w Białymstoku*, Białystok 2016.
- Oleksicki A., *Rozwój przestrzenny i struktura ludności Białegostoku w XVIII wieku*, w: *Studia nad społeczeństwem i gospodarką Podlasia w XVI–XVIII wieku*, red. A. Wyrobisz, Warszawa 1981, s. 31–90.
- Oleksicki A., *Socjotopografia Białegostoku w XVIII w. w świetle inwentarza miasta z 1771/72 i planu Beckera z 1799 r.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 41–56.
- Oleńska A., *Jan Klemens Branicki „Sarmata nowoczesny”*. Kreowanie wizerunku poprzez sztukę, Warszawa 2011.
- Pałucki W., *Nazwy miejscowe typu Białystok, Górnystok, Ponikłystok*, „Onomastica” 7, 1961, s. 45–81.
- Parafia w Turośni Kościelnej 1515–2015. *Ku chwale Trójcy przенajświętszej*, red. A. Szot, M. Wróbel, Białystok–Turośń Kościelna 2015.
- Pawlata L., *Problematyka i stan badań archeologicznych na obszarze miasta Białystok*, „Podlaskie Zeszyty Archeologiczne” 3, 2007, s. 220–271.

- Piawski K., *Branicki Stefan Mikołaj*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 2, 1936, s. 411.
- Romaniuk Z., *Kilka uwag o początkach osady i miasta Białystok*, w: *Szkice do dziejów Białegostoku*, red. M. Kietliński, W. Śleszyński, Białystok 2003, s. 9–16.
- Romaniuk Z., *Żydzi białostoccy do 1915 roku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 5, red. H. Majecki, Białystok 2001, s. 147–203.
- Rutkowski M., *Przywilej cechowy Jana Klemensa Branickiego i Izabeli z Poniatowskich Branickich z 1769 r.*, „Rocznik Białostocki” 17, 1991 s. 239–249.
- Słownik biograficzny białostocko-tomżyńsko-suwański*, z. 3, red. A. Dobroński, Białystok 2005.
- Szczygielski W., *Karwowski Kazimierz*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. 12, Wrocław 1966–1967, s. 163–165.
- Szczygieł-Rogowska J., Pietruszko M., Bokłago W., *Na wschód od Paryża i Warszawy był modny Białystok: życie codzienne miasta od bell epoque do 1939 r.*, Białystok 2016.
- Sztachelska A., *Trzy księgi miejskie białostockie*, „Archeion” 50, 1968, s. 121–142.
- Sztachelska A., *Źródła archiwalne do dziejów miasta Białegostoku w XVII i XVIII w. (1795 r.)*, „Rocznik Białostocki” 11, 1972, s. 305–316.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Antoni Wroczyński – landwójt Białegostoku*, „Echa Bojar” 2001, nr 4, s. 8.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Białostocki ośrodek miejski w okresie działalności Jana Klemensa Branickiego. Zagadnienia prawno-ustrojowe, sądownictwo i zabudowa miasta*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 71–82.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Białystok za pałacową bramą*, Białystok 2009.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Jeszcze raz o kaplicy św. Marii Magdaleny w Białymstoku*, „Białostoczczyzna” 28, 1992, nr 4, s. 69.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Magnackie dobra Jana Klemensa Branickiego*, Białystok 2006.
- Sztachelska-Kokoczek A., *Prawa miejskie Białegostoku*, „Białostoczczyzna” 14, 1989, nr 2, s. 1–5.
- Szymańska I., Średzińska A., *Pałac Branickich: historia i wnętrza*, Białystok 2011.
- Teofilowicz D., *Z działalności Komisji Edukacji Narodowej w Białymstoku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 3, red. J. Joka, Białystok 1972, s. 9–43.
- Trynkowski J., *Gimnazjum. Z dziejów gimnazjum białostockiego (1777) 1802–1915*, Białystok 2002.
- Urwanowicz J., *Stefan Mikołaj Branicki – szkic do portretu (z kłopotami z urzędem wojewody w tle)*, w: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin*, t. 1, red. M. Mikołajczyk, Białystok 2010, s. 413–418.
- Urzędnicy podlascy XIV–XVIII wieku, spisy*, oprac. E. Dubas-Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994.
- Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego, spisy*, t. 2: *Województwo trockie XIV–XVIII wiek*, red. A. Rachuba, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk, A. Haratym, Warszawa 2009.
- Wasilewski T., *Białystok w XVI–XVII wieku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 1, red. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, s. 107–127.
- Wasilewski T., *Kształtowanie się białostockiego ośrodka miejskiego w XVII–XVIII w.*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 29–39.
- Wasilewski T., *Powstanie miasta Białegostoku*, w: *Studia nad społeczeństwem i gospodarką Podlasia w XVI–XVIII w.*, red. A. Wyrobisz, Warszawa 1981, s. 9–29.

- Wasilków. *Miasto renesansowej harmonii 1566–2006*, red. J. Maroszek, Wasilków 2006.
- Winiewicz A., *Wpajanie ludzkości – Jakub Feliks de Michelis*, „Medyk Białostocki” 39, 2006, z. 4, s. 17–18.
- Wiśniewski J., *Mikołaj Michnowicz Raczkowicz*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 21, 1976, s. 100–101.
- Wiśniewski J., *Początki Białegostoku i okolicznego osadnictwa*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 7–27.
- Wróbel W., *Cmentarze parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Białymstoku*, w: Kotyńska-Stetkiewicz J., Kozłowska-Świątkowska E., Kułak A., Lechowski A., Szot A., Wróbel W., *Cmentarz farny w Białymstoku*, Białystok 2017, s. 34..
- Wróbel W., *Działalność Stefana Mikołaja Branickiego herbu Gryf w Białymstoku w latach 1689–1709*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 14, 2008, s. 40–78.
- Wróbel W., *Fotografowie białostoccy 1861–1915*, Białystok 2016.
- Wróbel W., *Fundacje kościelne białostockiej linii rodu Wiesiołowskich w XVI i XVII wieku*, w: *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Zeszyty Historyczne*, t. 10, red. M. Cetwiński, Częstochowa 2009, s. 165–215.
- Wróbel W., *Kilińskiego: historia jednej ulicy*, Białystok 2016.
- Zeller E., *Ratusz w Białymstoku*, „Białostocczyzna” 14, 1989, nr 2, s. 5–7.

INTRODUCTION

Among crucial sources allowing us to learn the complex history of cities in the pre-partition Commonwealth are town ledgers. Quite a number of editions of medieval and modern court ledgers of other towns have already been published¹. Entries making the content of the first Białystok town ledger published within the framework of this publication do not considerably differ from the recordings made in other urban centers of that time; however, the lack of the oldest documents referring to the history of Białystok, as well as the majority of ledgers, give special importance to the surviving volumes. Unfortunately, despite these shortcomings, the surviving Białystok town ledgers are not commonly used by historians of different specializations, including regionalists². This publication is expected to facilitate an access to their con-

¹ Exemplary editions of town ledgers: *Księga radziecka miasta starej Warszawy*, vol. 1, 1447–1527, ed. A. Wolff, Wrocław 1963; *Księga ławnicza Starego Miasta Torunia* (1428–1456), parts 1–2, eds. K. Ciesielska, J. Tandecki, Toruń 1992–1993; *Księga ławnicza miasta Płocka 1489–1517*, described by D. Poppe, Warszawa 1995; *Księgi sądowe miasta Wąwolnicy z lat 1476–1500*, described by G. Jawor, A. Sochacka, ed. R. Szczygieł, Lublin 1998; *Akta albo sprawy sądów miasta knyszyńskiego, 1553–1580*, t. 1, described by J. Maroszek, Białystok 1999; *Księga ławnicza Nowego Kramaska 1572–1782: edycja źródłowa*, described by K. Benyskiewicz, Zielona Góra 2008; *Księga sądowa miasta Kamionki w Ziemi Lubelskiej, 1481–1559*, described by A. Sochacka, G. Jawor, Lublin 2009; *Księga ławnicza miasta Nowego nad Wisłą (1416–1527)*, published by K. Mikulski, W. Nowosad, Toruń 2012; *Księga miasta Pawłowa 1646–1762*, described by M.J. Kawałko, Lublin 2016; *Księga wójtowsko-ławnicza miasta Limanowa z lat 1770–1798*, described by A. Urbaniec, Limanowa 2016; *Księga kryminalna miasta Krakowa z lat 1589–1604*, described by W. Uruszczak, M. Mikuła, K. Fokt, A. Karabowicz, Kraków 2016.

² Exemplary monographs utilizing Białystok town ledgers: A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową bramą*, Białystok 2009; K. Łopatecki, *Ustrój XVIII-wiecznego miasta Białystok*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 14, 2015, no. 1, pp. 349–379; M. Kozłowska, *Rynek kredytowy w XVIII-wiecznym Białymstoku w świetle analizy ksiąg miejskich*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 78, 2017, pp. 199–222.

tent and to enable its broader use in studies on the history of the town upon the River Biała.

THE OUTLINE OF THE HISTORY OF BIAŁYSTOK UNTIL THE BEGINNING OF THE 18th CENTURY

The beginnings of settlement in the territory of the future town should be dated for the first half of the 15th c. Settlers arriving onto the areas of present day Białystok came, most probably, from the former Nowogród county located in the north-east part of the Land of Łomża. It is also indicated by the Masovian genesis of the name of the River Biała, which affected the definition of the manor of the proprietor and the future town³.

It is not precisely known when the Białystok estate was isolated. Instead, the recipient of the endowing the property upon the River Biała is known: it was Jakub Raczko Tabutowicz of the Łabędź (Swan) coat of arms, the son of a Lithuanian boyar Tabut. The confirmation of the bestowal of the properties to the Tabutowiczs issued by Alexander Jagiellon on 2 July 1500 has survived till today. This document contains information that Sigismund conferred Raczko properties situated upon the River Dowspuda (now Rospuda); it is also possible that he bestowed him lands by the River Biała. Jakub Raczko's descendants were his sons: Michno (Mikołaj), Jan, Waclaw and Jundziłł. After the division of the property and a fratricidal conflict, finally the core of the Białystok estate including the manor in Białystok became Michno's share, whereas the part with the manor Dojlidy was given to Jundziłł. Afterwards, the estate by the River Biała was inherited by Michno's oldest son, Mikołaj Michnowicz Raczkowicz called the Bachelor⁴, who conducted a settlement action on the territories which be-

³ According to linguists, compound names with the word „stok” are typical mainly of Masovia and Podlasie. See: W. Pałucki, *Nazwy miejscowe typu Białystok, Górnystok, Ponikłystok*, „Onomastica” 7, 1961, pp. 45–46; Z. Romaniuk, *Kilka uwag o początkach osady i miasta Białystok*, in: *Szkice do dziejów Białegostoku*, eds. M. Kietliński, W. Śleszyński, Białystok 2003, p. 9.

⁴ In 1491 he graduated from the Cracow Academy, where he obtained the degree of Bachelor of Arts, and therefore was called Bachelor (Polish *Bakalarz*). After him, his subsequent descendants used the surname Bakalarzewicz (Bakalarzowicz). At latest from 1499 onwards he was connected with the court of the Grand Duche of Lithuania, Alexander Jagiellon. Due to his education and abilities he held the office of secretary and head of the Latin chancellery from 1507 on, and before 1514 he also assumed the office of hospodar marshal See: J. Tęgowski, W. Wróbel, *Dzieje Białegostoku w okresie średniowiecza i wczesnej nowożytności*, in: *Historia Białegostoku*, ed. A. Dobroński, Białystok 2012, pp. 43–48;

longed to the Białystok estate (he arranged grubbing and settling the forest covering this area as late as the beginning of the 16th c.)⁵.

The heir to Mikołaj Michnowicz Raczkowicz's property was his only son Mikołaj, who did not take control over it until 1534, after the death of his mother, Hanna Świrska. Between 1543 and 1547 he married Katarzyna Wołowiczówna (Wołowicz). The marriage failed to last long since Mikołaj died without a male heir. In 1547, Katarzyna married Piotr Wiesiołowski, the Crown camp prefect and ceded the Białystok estate to him⁶. From that time on, it was under the control of the Wiesiołowski family, the Ogończyk coat of arms.

Piotr Wiesiołowski (the elder) was a courtier of King Sigismund the Old, and then Sigismund Augustus. The marriage to Mikołaj Bakałarzewicz's (the Bachelor's son) widow helped him enter the circle of the Lithuanian magnates. After the wedding Wiesiołowski settled for good in Białystok and had two sons: Piotr (called the younger) and Jan. After his death in 1556, the custody over the minors was exercised by Katarzyna's brother, Ostafi Wołowicz, Lithuanian court sub-treasurer. As a champion of Reformation, he educated his nephews in this spirit, for example in Tübingen. Their mother, having prepared the will before she died, divided her property among the sons and the daughter from her first marriage, Elżbieta Bakałarzewiczówna (the Bachelor's daughter). Jan returned to the country between 1563 and 1569, and, as Sigismund Augustus's courtier, often stayed at the court in Knyszyn. He died c. 1570, and thereby his brother became the only heir to the Białystok estate⁷. From 1590 onwards he held the office of Lithuanian sub-treasurer; from 1599 also of Lithuanian court marshal⁸. The culmination of his political career was the office of Lithuanian Great Marshal in 1615. It is important to underscore that he left in Białystok permanent traces of his activity. The construction of a brick-built church as well as a manor-house should be ascribed to him.

J. Wiśniewski, *Mikołaj Michnowicz Raczkowicz*, „Polski Słownik Biograficzny”, vol. 21, 1976, pp. 100–101.

⁵ J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, „Białostocczyzna” 53, 1999, no. 1, pp. 15–16, 19; J. Tęgowski, W. Wróbel, op. cit., p. 48; J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okolicznego...*, pp. 25–26.

⁶ J. Tęgowski, W. Wróbel, op. cit., p. 49; T. Wasilewski, *Białystok w XVI–XVII wieku*, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 1, eds. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, pp. 116–117.

⁷ J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku w latach 1547–1692*, in: *Historia Białegostoku...*, pp. 54–56; T. Wasilewski, op. cit., p. 118.

⁸ P. Czyżewski, *Wasilków w XVI–XVIII wieku*, in: *Wasilków. Miasto renesansowej harmonii 1566–2006*, ed. J. Maroszek, Wasilków 2006, p. 85.

Piotr Wiesiołowski the younger had three sons: Krzysztof, Mikołaj and Maciej, who inherited the property after his death in 1621. However, it was not until 1630 that they settled the inheritance issues. By their virtue, Białystok went to the first of them⁹. Krzysztof Wiesiołowski died in 1637 as the last of the family (his adopted daughter, Gryzelda Sapieżyna (Sapieha), nee Wodyńska, had died four years before). In his will, he bequeathed the Białystok estate to the hospital for soldiers and veterans founded in Tykocin. Thereby they should be included to the county of Tykocin¹⁰.

After the extinction of the Wiesiołowski family, the Białystok estate was managed by Tykocin starosts (heads of the county), as follows: Mikołaj Ostroróg, Wojciech Wesel (and after his death, his wife Marianna nee Potocka), Paweł Sapieha and Stefan Czarniecki. The latter was endowed with the Tykocin county, including the Białystok estate, by King John Casimir in 1659, as a sign of gratitude for military merits, and in June 1661 the latter became his private property. After the hetman's death the estate went to his daughter Katarzyna Aleksandra, Jan Klemens Branicki's wife. Even though the Białystok estate became the family's private property, the new owners preferred their residence near Cracow. The only son of Katarzyna Aleksandra and Jan Klemens, Stefan Mikołaj Branicki, focused on this estate clearly more attention. Mother gave it to him in exclusive possession in 1680¹¹.

⁹ J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku...*, pp. 56–57.

¹⁰ This record turned out problematic, because other relatives of Wiesiołowski were still alive. Krzysztof, beside his brothers Mikołaj and Maciej, had also three sisters: the oldest, Anna, who was Józef Józefowicz Chalecki's wife, the middle, Halszka, the wife of Woyno, and then Knyaz Jerzy Kroszyński, and the youngest Katarzyna, who married Dymitr Karp. After the childless death of Krzysztof Wiesiołowski's widow (she died before 31 October 1645, who was granted Białystok and Tykocin as her lifetime allowance, the estate should go to Wiesiołowski's nephews. Thus, bequeathing the Białystok estate to the Commonwealth deprived the closest relatives, Hieronim Kazimierz Chalecki and Władysław Jerzy Chalecki their part. The case of the bequeathal of the Białystok estate to the Commonwealth was considered by the Sejm court, which, in 1646, finally confirmed this decision. J. Maroszek, *Dzieje Białegostoku...*, pp. 61–64, 73–74; T. Jaszczolt, G. Ryżewski, *Krzysztof Wiesiołowski h. Ogończyk i jego testament*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 19, 2013, pp. 118, 123–129.

¹¹ A. Sztachelska-Kokoczek, *Stefan Mikołaj Branicki (1656–1709)*, in: *Słownik biograficzny białostocko-lomżyńsko-suwański*, no. 3, ed. A. Dobroński, Białystok 2005, pp. 25–27; J. Urwanowicz, *Stefan Mikołaj Branicki – szkic do portretu (z kłopotami z urzędem wojewody w tle)*, in: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin*, vol. 1, ed. M. Mikołajczyk, Białystok 2010, pp. 413–418; K. Piwarski, *Branicki Stefan Mikołaj*, „Polski Słownik Biograficzny”, vol. 2, 1936, p. 411.

Transferring the family residence to Białystok was accompanied by Stefan Mikołaj's development of political career. In 1679 he took the office of Brańsk starost¹². In 1686 he married Katarzyna Scholastyka Sapieżanka (Sapieha), the daughter of Kazimierz Jan Paweł Sapieha, the Vilna voievod and Lithuanian great hetman. The couple had four daughters (Krystyna, Konstancja, Elżbieta and Urszula) and a son, Jan Kazimierz (he later changed the middle name, due to the family tradition, into Klemens). Most probably the birth of his only son in 1689 finally determined the beginning of works on the modernization of the Białystok residence¹³.

In Stefan Mikołaj Branicki's period the town of Białystok was founded. It is probable that as early as the first half of the 17th century a market settlement functioned there, and certainly from 1661 onwards, when King Jan Kazimierz gave the Białystok parson permission for free trade in the church estate. It is assumed that the town was chartered in 1691 or 1692¹⁴. This happened on the basis of the document issued by John III Sobieski, by the virtue of which the town was granted the Magdeburg Law. This privilege failed to survive, but we know about its existence from the *Kronika* by Ft. Józef Bąkowski of 1849. Also in the poll tax record of 1692, Ft. Jan Michał Głowiński noted: "The year 1692. The town of Białystok. With the privileges of freedom to certain years given, the first year is now being built"¹⁵.

The town was constructed on the so-called "raw root", nevertheless certainly absorbing elements of the earlier settlements (including a Jewish settlement). The new urban center, endowed with tax exemptions, attracted inhabitants of nearby villages and also the so-called "loose people". Another group of settlers were qualified craftsmen invited in connection with the constant extension of the Branicki's residence. Moreover, Jewish population arrived in the town. In 1692, Branicki, wanting to regulate their legal status, issued a privilege in which he secured the protection of Jewish craftsmen, regulated the issues of taxes and trade on the market, as well as allowed them to have a temple, a cemetery and a hospital¹⁶.

¹² This office was ceded to Branicki by Stefan Stanisław Czarniecki.

¹³ W. Wróbel, *Działalność Stefana Mikołaja Branickiego herbu Gryf w Białymstoku w latach 1689–1709*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” 14, 2008, pp. 40–41.

¹⁴ For example J. Maroszek, T. Wasilewski, A. Sztachelska-Kokoczek. Otherwise Z. Romaniuk, who believes that in 1692 the formal foundation of the town did not happen; only an instruction for Białystok was issued in order to reorganize the structure so that it resembled a town. Thus, Białystok was not a town in a formal legal sense. See: Z. Romaniuk, op. cit., pp. 9–16.

¹⁵ J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich Białegostoku w 1749 r.*, „Białostocczyzna” 51, 1998, no 3, p. 5.

¹⁶ T. Wasilewski, *Kształtowanie się białostockiego...*, p. 34; Idem, *Powstanie miasta Białegostoku*, in: *Studia nad społeczeństwem i gospodarką Podlasia w XVI–XVIII w.*, ed. A. Wyro-

The first location of the discussed center failed because of, among other things, the epidemic of cholera rampaging in the years 1710–1711, which devastated the population of the new town and probably caused its collapse¹⁷. It was not until the second decade of the 18th century that brought a gradual reconstruction of the town, the significance of which was raised by Jan Klemens (Kazimierz) Branicki, who took over the Białystok estate in 1720.

THE TOWN UNDER THE RULE OF JAN KLEMENS BRANICKI AND IZABELA BRANICKA NEE PONIATOWSKA

Jan Klemens Branicki obtained the title of Crown great vexillifer in 1724; a year later who was granted the general administration of mounted artillery as well as the letter entitling him to recruit a regiment of infantry. His fidelity towards the Wettin dynasty brought him the office of Crown field hetman (1735) and Cracow voievod (1746). The culmination of his career was, after the death of Józef Potocki in 1752, the supreme military distinction in the Commonwealth: Crown great hetman, as well as, in 1762, the title of Cracow castellan¹⁸. Despite his three marriages (Katarzyna Barbara Radziwiłł, Barbara Szembek and, from 1748 on – Izabela Poniatowska) Branicki failed to have children. He died on 9 October 1771. After his childless death, the Białystok estate went to the Potockis¹⁹, although Izabela alone had an annuity contract thereon²⁰.

bisz, Warszawa 1981, pp. 10–20, 25–29; Z. Romaniuk, Żydzi białostoccy do 1915 roku, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 5, ed. H. Majecki, Białystok 2001, pp. 148–149.

¹⁷ J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, p. 6.

¹⁸ W. Konopczyński, *Branicki Jan Klemens*, „Polski Słownik Biograficzny”, vol. 2, 1936, p. 404–407; A. Sztachelska-Kokoczka, *Jan Klemens Branicki herbu Gryf (1689–1771) – hetman wielki koronny*, in: *Słownik biograficzny...*, pp. 22–25.

¹⁹ Jan Klemens Branicki had four sisters: Krystyna, Elżbieta, Urszula and Konstancja. Only Urszula and Konstancja had children (daughters). Marianna Lubomirska (Konstancja's daughter) was the wife of Karol Radziwiłł “Panie Kochanku”, but from 1758 onwards she was divorced (no children). In turn, Teresa Sapieha (Urszula's daughter), after the annulment of her marriage to Hieronim Radziwiłł in 1747, married Joachim Karol Potocki, with whom she had daughters (Krystyna and Joanna). Consequently, the members of the Potocki family became inheritors of the Białystok estate. See: A. Sztachelska-Kokoczka, *Magnackie dobra Jana Klemensa Branickiego*, Białystok 2006, pp. 15–16.

²⁰ In accordance with the rules of the land law, the wife did not inherit properties after her late husband. However, it was possible to bequeath lifelong allowance for the spouse. See: K. Łopatecki, *O instytucji dożywocia na przykładzie małżeństwa Jana Klemensa i Izabeli Branickich*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 9, 2016, no 1, pp. 39–66.

Thanks to Jan Klemens Branicki's activity, in Białystok for the first time a consciously planned urban establishment was implemented. Until then, the town, having quite modest and disorderly development, had differed from other towns of Podlasie, Masovia or Lithuania with nothing special. In 1727 a Uniate church was erected; c. 1745 the works aiming at the construction of a town hall commenced. Along with the renewal of the charter in 1749, the development of a new district of Białystok, Nowe Miasto (New Town) was planned. The following year, the Branickis founded St. Roch's chapel, and in 1758 St. Mary Magdalena chapel. Simultaneously, the residence was constantly modernized and rebuilt along with the surrounding gardens and the zoo. Large-scale and consistently implemented investments were foremost expected to make Białystok a town deserving a magnate residence.

The development of the town also manifested itself in the growing population. It is estimated that in the early 1770s Białystok was one of the larger towns in Podlasie. This urban center had over 2.5 thousand inhabitants (41% were Christians, 35.5% Jews, 23.5% soldiers)²¹. In the 18th century Białystok, due to the residence of the hetman, was a military town, and therefore had a strong garrison. Towards the end of Branicki's life, approximately 450–500 soldiers (including the private militia) stationed there²². At the end of the 18th century Białystok became the largest urban center in the region and was inhabited by approximately 4 thousand residents, 45% of which were Jewish population (after adding the soldiers to the civil population, the town had c. 5 thousand people)²³.

As early as the second decade of the 18th c. the future hetman began his efforts aiming at regulating economic and constitutional issues as well as sorting out several areas of the town's life. In 1773, he obtained from Augustus II a royal privilege of weekly and yearly fairs. Another change regulating the organization of the town was appointing a mayor (*burmistrz*). This office existed at least from 1728 on (Stanisław Bielecki held it at that time)²⁴. From 1737 at latest, town ledgers began to be held²⁵. The act which fully systematized the constitutional

²¹ K. Łopatecki, *Ustrój...*, p. 351.

²² Z. Kosztyła, *Dzieje wojskowe Białegostoku do XVIII wieku*, in: *Z dziejów wojskowych ziem północno-wschodnich Polski*, part 1, ed. Z. Kosztyła, Białystok 1986, p. 120; K. Łopatecki, *Ustrój...*, p. 351.

²³ *Pruskie opisy miast polskich z końca XVIII wieku: departament białostocki*, described by J. Wąsicki, Poznań 1964, pp. 51–52.

²⁴ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (Central Archive of Historical Records; hereinafter: AGAD), Księgi miejskie białostockie, sign. 1, p. 2.

²⁵ This ledger failed to survive. See: J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, p. 6.

issues as well as rights and responsibilities of the inhabitants of Białystok was *Instruktarz*; issued for the town authorities on 13 April 1745 by Jan Klemens Branicki. It regulated in detail the procedure of the election of mayor and the whole office, the burghers' obligations; it also introduced regulations referring to order and fire emergency²⁶. In 1749, as a result of the hetman's efforts the town was for the second time granted the Magdeburg Law. On 9 November 1760, Augustus III Wettin confirmed the previous document, including the issues of guild organizations²⁷. The first of them came to existence as early as 1759, but within the subsequent years, along with the development of Białystok, grew the demand for all types of goods, thereby encouraging to employ craftsmen of many trades. Jan Klemens and Izabela Branickis, on 25 February 1769 issued a new guild privilege, dividing all producers into two separate corporations. Three months later the proprietors of the town issued yet another document creating another organization grouping craftsmen²⁸.

After her husband's death, Izabela Branicka took control over the vast estates located in different parts of the Commonwealth, including Białystok. Due to her numerous stays in Warsaw, the rule in the town upon the River Biała was exercised through officials as well as special instructions and ordinances. Her Białystok court functioned quite modestly, since the estates obtained after Jan Klemens Branicki's death were very indebted. Izabela of the Poniatowskis spent, however, considerable sums on charity. She cared about the inhabitants' condition as well as the development of the town. She recommended street paving and also founded a brickyard²⁹. Her major achievement was undoubtedly the

²⁶ The *Instruktarz* has not survived to this day. Its copy, registered with the date 13 April 1795 is in one of Białystok town ledgers. AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 2, *Kopia dawnego instruktarza poczynającemu się miastu Białemustokowi od śp. J.O. Pana, podówczas chorążego nadwornego koronnego*, pp. 89–93.

²⁷ J. Maroszek, *Ponowienie praw miejskich...*, pp. 11–12; A. Sztachelska-Kokoczka, *Prawa miejskie Białegostoku*, „Białostocczyzna” 14, 1989, no 2, p. 3; eadem, *Białostocki ośrodek miejski w okresie działalności Jana Klemensa Branickiego. Zagadnienia prawno-ustrojowe, sądownictwo i zabudowa miasta*, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 4, ed. H. Majecki, Białystok 1985, p. 73.

²⁸ M. Rutkowski, *Przywilej cechowy Jana Klemensa Branickiego i Izabeli z Poniatowskich Branickich z 1769 r.*, „Rocznik Białostocki” 17, 1991, p. 242; M.J. Lech, *Dzieje i obraz Białegostoku w XVIII w.*, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 1, ed. J. Antoniewicz, J. Joka, Białystok 1968, p. 143; A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową...*, pp. 18–19.

²⁹ A. Sztachelska-Kokoczka, *Kartki z życia Elżbiety (Izabeli) z Poniatowskich Branickiej (1730–1808)*, in: *Izabela z Poniatowskich Branicka: życie i działalność publiczna*, ed. C. Kuklo, Białystok 2014, pp. 26–27.

establishment, in 1777, a subdivisinal school of the Commission of National Education³⁰. Another educational facility in the foundation of which Branicka was vividly involved, was the Palace Midwifery School, which came to existence c. 1770³¹.

A fundamental change of the legal status of Białystok occurred in 1795, when, as a result of the third partition of the Commonwealth, the part of Podlasie north of the River Bug was incorporated into the Kingdom of Prussia. The partitioners took control over the town in January 1796, but their administration did not commence its activity until 1797. It was also their will that Białystok became the capital of the department being part of the New-East Prussia province³², which affected its rapid development. In 1802, Izabela Branicka leased the town to the War and Domain Chamber. In the same year the descendants of Jan Klemens Branicki signed the agreement of the sale of Białystok³³.

MUNICIPAL AND JUDICIAL AUTHORITIES

The structure of the municipal authorities of Białystok resulted from the Magdeburg Law, on which the town was chartered. In the town privileges of 1749 and 1760 we can read that the town was to be managed by a mayor (burmistrz), a wójt, councilors and jurors – all elected according to the rules of self-governing. The municipal authorities were entitled to, for example, judging in civil and criminal cases between the residents of Białystok, and offences committed on the territory of the town were considered regardless of the status of the party. Both acts of the monarch also assumed a considerable influence of the proprietor on the self-government. Foremost, there was appellation from a judgment

³⁰ J. Trynkowski, *Gimnazjum. Z dziejów gimnazjum białostockiego (1777) 1802–1915*, Białystok 2002, pp. 11–30; A. Dobroński, *Szkolnictwo w Białymstoku do 1914 r.*, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 4, ed. H. Majecki, Białystok 1985, pp. 132–134; D. Teofilowicz, *Z działalności Komisji Edukacji Narodowej w Białymstoku*, in: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 3, ed. J. Joka, Białystok 1972, pp. 9–43.

³¹ A. Wincewicz, *Wpajanie ludzkości – Jakub Feliks de Michelis*, „Medyk Białostocki” 39, 2006, no 4, p. 17–18; M. Dajnowicz, M. Siedlecki, W. Wróbel, *Słownik biograficzny kobiet kultury. Białystok i województwo podlaskie*, vol. 1, Białystok 2017, p. 44.

³² J. Łukasiewicz, *Białystok w XIX wieku*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, vol. 3, ed. J. Joka, Białystok 1972, pp. 59–60; A. Dobroński, *Białystok w latach 1796–1864*, in: *Historia Białegostoku...*, pp. 215.

³³ K. Łopatecki, *Sprzedaż dóbr białostockich przez spadkobierców Jana Klemensa Branickiego*, „Studia Podlaskie” 23, 2015, pp. 75–99.

of a town court to the proprietor's court. Moreover, the Branickis could freely extend the administration, as well as to appoint new offices, which intervened in the competences of the already-existent authorities³⁴.

Białystok was a very diverse center in terms of organization and constitution. We can distinguish there four parallel judicial-administrative structures loosely mutually connected, namely: the town, suburbs, the Jewish commune and the military garrison. The urban structure included the so-called Old Town only, whereas the remaining area (the streets: Przedmieście Wasilkowskie, Bojarska, Zamkowa, Kleindorf, Nowe Miasto, Nowolipie) was treated as suburbs utilizing the town law³⁵. The power in the town was initially exercised by the mayor and the town council. However, at earliest from 1769 on, he was subordinated to the landwójt appointed by the proprietor for life. According to two town privileges and the Magdeburg Law, it was the mayor (burmistrz) who enjoyed the most extensive competences. The *Instruktarz* issued by Jan Klemens Branicki in 1745 enumerated the scope of his responsibilities and regulated the election procedure of this official. The mayor was elected every year on mid-Lent Wednesday (a Wednesday in the fourth week of Lent); the election involved "the whole populace", which was understood as Christian property owners, and one representative of the Kahal ("an elder of the Kahal") with the right to vote. The court also sent its representative, whose task was to examine documents and finances. At the same time also jurors and councilors were elected³⁶. The election itself involved nominating six candidates, and the office of mayor (burmistrz) was granted to the one who won the most votes. Appointing the town council was not specified enough. Most probably it consisted of the persons left out of the six candidates³⁷. The procedure of elections of town authorities can be followed on the basis of the election records in town ledgers³⁸.

Within the scope of the mayor's responsibilities, beside exercising the judicial power, were supervision over fire safety, appointing night watch, control of the measures and weights system, as well as ordering repair works at town fences. Moreover, he had the right to issue ordinances, the breaking of which could be punished with a fine of 3 marks (4 Polish zlotys and 24 groszes). If he

³⁴ A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową...*, pp. 14–21.

³⁵ K. Łopatecki, *Ustrój...*, pp. 357–359.

³⁶ Gmiński was a representative of the populus. See: P. Czyżewski, *Gmiński – zapomniany urzędnik miejski*, in: *Małe miasta. Przestrzenie*, ed. M. Zemło, Supraśl 2003, pp. 341–345.

³⁷ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 2, pp. 89–90; A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową...*, pp. 28–30; eadem, *Białostocki ośrodek miejski...*, pp. 73–74.

³⁸ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 3, pp. 12, 49–50, 111, 145, 161–162.

failed to carry out his responsibilities properly, he could be dismissed before the end of his term. The newly elected mayor had to be every time approved by the town proprietor³⁹. The mayor was also entitled to 60 Polish zlotys of yearly remuneration.

In Białystok no separation between council courts of law and jury courts occurred. The sources call them *burmistrzowskie* (mayor's), and both councilors and jurors participated in them. Up till 1757 they were held in private houses of subsequent mayors; later on in the Town Hall (the chamber of the court of law was in the attic, whereas the jail at the basis of the tower). This court exercised judicial power in both civil and criminal cases (it heard civil cases independently from the estate status). It has also the right to solve conflicts between Catholics and Jews⁴⁰.

On the basis of the existent town ledgers we can establish the composition of the authorities in particular years. We know full names of the following mayors of Białystok: Stanisław Bielecki, Maciej Zaleski, Jan Hołubowski, Wojciech Bielecki, Szymon Haczkowski (Aczkowski), Antoni Borsuk, Jakub Jasiński, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej (Andrzej) Jeliński (Jedliński), Marcin Kozłowski, Augustyn Puchalski. Certain people must have enjoyed considerable trust from the residents of Białystok, since they were elected for the office several times (e.g. Wojciech Jabłoński, Marcin Kozłowski, or Jędrzej Jeliński). We can also suppose that certain families (the Bieleckis) had even two representatives appointed mayors⁴¹. It also happened that the old council participated in the meetings of that newly elected⁴². It seems that it was a body of foremost advisory, maybe also inspecting, body. Moreover, the participation of certain members of the so-called old council in the town authorities meetings shows that being part of the town authorities ennobled also after the expiry of the term.

³⁹ In Białystok, a situation where the Branickis did not approve of the election of a particular official is unknown. Such an event, however, took place in Tykocin: in 1756 Genaral Commissionair Józef Wojnarowski did not approve of the candidate of the burghers, and appointed Jakub Kalinowski. He took such measures also in the subsequent years (1757–1759). See: M. Chojińska, *Powinności mieszczań w mieście królewskim a w mieście prywatnym: przykład Tykocina w XVI–XVIII wieku*, „Studia Podlaskie” 18, 2009–2010, p. 40.

⁴⁰ K. Łopatecki, *Ustrój...*, pp. 362–363.

⁴¹ See: A. Sztachelska-Kokoczek, *Białystok za pałacową...*, pp. 47–49.

⁴² AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 1, p. 19, 70; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 3, p. 50.

Among the highest officials we should count the landwójt, most probably for the first time appointed in 1769, when Jan Klemens Branicki nominated Antoni Wroczyński for this office⁴³. The landwójt took over judicial power in both civil and criminal cases. He resolved the cases of different size and importance, concerning both petty thefts and beatings, as well referring to transactions of buying and selling properties, grants, intromissions, debts, etc. On behalf of the hetman, he also paid out sums for houses and plots of lands purchased by the Treasury from the residents of the town⁴⁴. Izabela Branicka also endowed financially the office, paying the landwójt 36 Polish zlotys monthly of *laf* and *strawne*⁴⁵. After Antoni Wroczyński's death, the office was assumed by Jan Borsukiewicz (from 26 November 1772)⁴⁶, then it was held by Franciszek Ratkowski (from 22 August 1783)⁴⁷. The reasons of creating the office of landwójt are puzzling; all the more that its scope of responsibilities was similar to the competences of the mayor. It seems that making this office allowed the Branickis to extend their control over the town's judiciary: the landwójt was a representative of foremost the proprietor's interests.

An important role in the town played also scribes, who, according to the *Instruktarz*, should honestly prepare records and not enter into the ledgers false cases⁴⁸. They were also responsible for editing protocols and judgements, providing them with an appropriate form. This required both skills in writing, as well as certain legal knowledge⁴⁹. In Białystok, the office of scribe was held by Henryk Strzeżewski, Józef Strzeżewski, Wojciech Dobczyński, Florian Żukowski, Antoni Jaskólski, Józef Penczyński, Józef Daniłowicz, Jan Rzepnicki, Franciszek Stecewicz, Stanisław Jesieniewski, W. Snopkowski. It is important to note that in most cases they did not sign their entries. Written with many handwritings, the town ledgers demonstrate that the scribes made entries in turns.

⁴³ Henryk Mościcki provides information, without a source citation, that before 1769 Andruszko was the landwójt (the author does not determine the years of his office). In the preserved town ledgers the information thereof is missing. See: H. Mościcki, *Białystok – zarys historyczny*, Białystok 1933, p. 250.

⁴⁴ A. Sztachelska-Kokoczka, *Antoni Wroczyński – landwójt Białegostoku*, „Echa Bojar” 2001, no 4, p. 8; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 3, pp. 10–11.

⁴⁵ AGAD, Archiwum Branickich z Białegostoku, sign. 8, pp. 15, 19, 22, 24.

⁴⁶ Ibidem, pp. 3–5.

⁴⁷ Ibidem, pp. 125–126.

⁴⁸ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 2, p. 90.

⁴⁹ For more on town scribes see: J. Łosowski, *Kancelarie miast szlacheckich województwa lubelskiego od XV do XVIII wieku*, Lublin 1997, pp. 191–230.

The town authorities were represented in the suburbs of Białystok by the wójt. Hierarchically he was below landwójt and mayor (burmistrz); he did have judicial powers and was fully submitted to the town proprietor. Making this office the Branickis probably wanted to reduce the influence of the elected mayor on the vast suburbs. The office of wójt was to be held by, among the others, the Białystok gamekeeper, Wojciech Kodyński, the Branickis' official in the third generation. Most probably, from 1779 onwards, also the saddler Antoni Korbut was responsible for the suburbs, but he was not titled wójt.

Internal disputes between the Jews were considered by the Kahal court (presided by the yearly elder and monthly elder) or the religious court (presided by the rabbi)⁵⁰. The party was entitled to appellation to analogous courts in Tykocin. In addition, the Jewish administration kept three ledgers: financial (where expenses and incomes were recorded), of the officials and of the court (it included files of civil and criminal trials), which, unfortunately, failed to survive.

The garrison, dependent directly on Jan Klemens Branicki, also had a separate structure. The military court decided on mainly criminal cases, whereas in the remaining questions, where the victim or the accused was a soldier, the mayor's court was competent. After the hetman's death, a considerable number of soldiers and officers stationing there left Białystok. However, as early as 1776, Izabela Branicka made efforts to place in Białystok the Crown forces. In effect, from 1777 on, five or six companies stationed permanently in the town⁵¹.

Initially, Branicki personally intervened in the town affairs. However, along with the development of Białystok, in the middle of the 18th century, he passed these competences to Józef Wojnarowski, the general commissioner of the Podlasie estates (in subsequent years this office was held by Andrzej Gieszkowski and Stanisław Hryniewicki). In 1772, after her husband's death, Izabela Branicka appointed an official dealing with Białystok affairs exclusively: governor, whom became the courtier, Antoni Patyński. Within his competence were final decisions in any judicial cases; to him appeals from the mayor, landwójt and Kahal courts were submitted. He controlled compliance with fire regulations and supervised trade, property turnover in the town and made sure that bankrupt people's property was auctioned. Moreover, his job involved taking

⁵⁰ Disputes between the Christian and the Jewish populations were resolved by the town court.

⁵¹ K. Łopatecki, W. Walczak, *Wstęp*, in: *Pałac Branickich w Białymstoku*, vol. 1: *Inwentarze z XVII i XVIII stulecia*, part 1, described by K. Łopatecki, W. Walczak, Białystok 2012, pp. 76–78.

care of the quality of coins (detecting worse monetary units released into circulation), as well as the residents' security. This demonstrates that the office of governor marginalized the role and directly entered the competences of the mayor, as well as the landwójt⁵².

THE BIAŁYSTOK TOWN LEDGER

Only three volumes of Białystok town ledgers have been preserved to this day. They reside in the Central Archive of Historical Records in Warsaw. The ledgers, by virtue of the tsar's imposition (ukase) of 14(2) April 1852, went to the Vilna Central Archive. The oldest known record indicates that there were 14 Białystok town ledgers. The later inventory of the Vilna archivist Sprogis, prepared in 1906, tells about 13 preserved volumes embracing altogether the years 1668–1801. The further vicissitudes of the source are quite complicated and unclear. After the beginning of warfare in 1914, the most valuable documents in Vilna were to be evacuated into Russia. Unfortunately, no lists were prepared at that time, which makes it impossible to establish the loss. The remaining part of the collection, was transported to the Central Archive in Warsaw in 1920⁵³.

In 1995 Przemysław Czyżewski, during his query in the National Historical Archive of Belarus in Minsk, found a town ledger of Wasilków. It was quite unexpected inasmuch as the available volume had on its ridge labels of the Central Vilna Archive informing that it was a ledger of the Białystok town authorities. For years, the manuscript was badly described. Even Sprogis, preparing his inventory, did not check what he dealt with. Thereby he catalogued it as the oldest Białystok town ledger⁵⁴. The history of this source let us hope that yet more lost items, including Białystok files, will be found in archives in the East.

The basis of the publication of this town ledger is the original manuscript stored in the Central Archive of Historical Records, in file no 101 under the signature 1. The manuscript is a volume in folio of the dimensions 330 mm × 205 mm and 22 mm thick, bound in cardboard cover with a leather ridge. The state

⁵² K. Łopatecki, *Ustrój...*, pp. 372–374; A. Sztachelska-Kokoczka, *Białystok za pałacową...*, pp. 21, 112; APB, Teki Glinki, teka 122, pp. 19–23.

⁵³ A. Sztachelska, *Trzy księgi miejskie białostockie*, „Archeion” 50, 1968, pp. 121–123; eadem, *Źródła archiwalne do dziejów miasta Białegostoku w XVII i XVIII w. (1795 r.)*, „Rocznik Białostocki” 11, 1972, pp. 307–308.

⁵⁴ See: P. Czyżewski, *Najstarsza białostocka księga miejska*, „Białostocczyzna” 40, 1995, no. 4, pp. 111–113.

of preservation should be assessed as good, despite the fact that the edges of the cards are a little damaged and torn. On the ridge of the ledger are two partly torn labels of different size, with a writing in Russian. The content of the larger of them, placed upper, reads: “Grodnyenskaya Guberniya. Byelostotskogo Magistrata aktovaya kniga”, on the other is the following text: “Vilenskiy Tsentralniy Arkhiv” and the old signature 8987. They are visible traces of the residence of this volume in the Vilna archive, as well as of registering works of Sprogis.

The entries in the ledger are legible, written in chronological order, without bigger intervals between the particular cases. Only a few last cards have earlier records, being either minor delays or loose notes. The ledger is written with several handwritings. At that time a few people held the office of scribe subsequently, and the most often and the longest Henryk Strzeżewski⁵⁵, and then Wojciech Dobczyński⁵⁶. Single entries have also signatures of Józef Daniłowicz⁵⁷, Antoni Jaskólski⁵⁸, Józef Penczyński⁵⁹, Florian Żukowski⁶⁰ and Józef Strzeżewski⁶¹. The records in the ledger were prepared in Polish. An exception is the confirmation of the receipt of axes for defensive purposes of the Kahal issued in Hebrew⁶², as well as a baptismal certificate in Latin⁶³.

The entries in the source indicate that it is a mayor's ledger (the two other preserved volumes are landwójt's ledgers). The cases recorded therein were heard by “the mayor's court”, which was composed of the mayor and jurors, councilors and commoners. Only in one entry there appears a landwójt⁶⁴.

The records in the volume include both criminal cases: muggings, slanders, thefts and killings, as well as civil ones. The latter may be divided into litigable and non-litigable. The former were a result of the town authorities' role of a public notary. They are foremost contracts of all types (buying-selling, properties and commodities, credit operations, property divisions and regulations), quittances, wills, inventories, plenipotentiary powers as well as appraisals of

⁵⁵ AGAD, Księgi miejskie białostockie, sign. 1, pp. 1v, 30, 44, 47, 52–54, 58–63, 66–68, 75, 96, 105.

⁵⁶ Ibidem, pp. 72, 75–78, 81–83, 109, 112, 114–115, 119–128, 137, 139.

⁵⁷ Ibidem, p. 12.

⁵⁸ Ibidem, p. 133.

⁵⁹ Ibidem, p. 135.

⁶⁰ Ibidem, p. 114.

⁶¹ Ibidem, p. 61.

⁶² Ibidem, p. 26.

⁶³ Ibidem, p. 66.

⁶⁴ Ibidem, p. 106a.

various objects. In turn, disputes resulted from a conflict between the parties in the aforementioned questions. They embraced defaults and divisions of estates.

The presented above extensive catalogue of entries in the Białystok town ledger shows its high research value. It constitutes a precious material for studies on not only the history of the town system but also trade, craft, everyday life, development and material culture.

RULES OF EDITION

Publishing the first preserved Białystok town ledger was prepared in accordance with the research rules on the basis of the *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* (The Publishing Instruction for Historical Sources from the 16th to the mid-19th century)⁶⁵, with a simultaneous effort to preserve, despite the modernization of spelling, the properties of the 18th-century language. The source text is provided with notes: citations and annotations. Wherever it was possible, the missing names and titles of the persons mentioned in the text were explained. It is important to underscore that on the pages of the first town ledger we find over 750 inhabitants of 18th-century Białystok. On the basis of the available source material and literature of the subject it was possible to identify only part of them. Most names are not on the pages of the sources we know⁶⁶. The edition was enriched with a glossary of selected terms, as well as Old Polish expressions and those of Latin origin, which today may be incomprehensible, and also with indices of people and places, as well as a subject index.

⁶⁵ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, ed. K. Lep-szy, Wrocław 1953.

⁶⁶ Unfortunately, we failed to reach access to record files of the 18th and the beginning of the 19th century stored in the archive of the Assumption of the Virgin Mary parish in Białystok.

**Białostocka księga miejska
(1744–1794)**

1. s. 1a.

[13 V 1745]

[s.1a] 1745 [d]ie 13 Maii.

Stało się to przy obecności naszego urzędu miejskiego białostockiego, przy ławnikach przysięgłych i przy mych rajcach. Jako to stanąwszy sł. Daniel Szaciłowski zeznał, przyświadczył dobrowolnie o nierządach, co się stało w domu, że się pokazało cudzołóstwo między ludźmi nieślubnymi, jako to między Michałem Łabuziewiczem i Katarzyną a po mężu Walerianową¹, z miasta Warszawy. Co zeznał świadek, wzwyż wyrażony Daniel, że od samych zapust niedziel trzy sypiali ze sobą i na to chce gospodarz juramentem poprawić, co i sługa miejski zastał w tym domu na łóżku śpiący[ch] oboje.

2. s. 1a.

[17 XI 1745]

Pomiarkowanie *alias* podział dnia 17 *Novembris* roku 1745, przed urzędem miejskim białostockim, pomiędzy Jurkową wdową z Kleindorfu i pomiędzy Marianną Jurkówną.

Płótna lnianego było łokci trzydzieści, z którego Jurkowa dała na kitel łokci cztery, na koszul dwie sobie łokci sześć, na poszewkę poduszki łokci dwa, a resztę łokci pięć oddane Jurkowej, a Mariannie Jurkównie dostało się łokci trzynaście.

Item płótna zgrzebnego było łokci dwadzieścia dwa, z którego Jurkowa odezrzała na poszewkę łokci sześć, a cztery i pół dodane, a Mariannie Jurkównie łokci dwanaście.

Grubego płótna czynowatego z wałek, co po ojcu Ju[r]ku zostało, Mariannie. Słoniny pół poleszka na pół rozdzielone, sadło na połowę, żyta ćwierci trzy i pół na połowę rozdzielone: pół szania, a resztę z rozkazu J.M.P. majora Mariannie, kozuch pozostały po nieboszcz[y]ku córce Mariannie.

Z sumy tej, co za wołu wzięła zło[tych] 40 i gro[szy] 16, za którą sumę kupiła spódnice sztaamentową za zło[tych] 15, za drugą spódnice granatową zło[tych]

¹ Katarzyna Walerianowa (warszawianka), przypuszczalnie trudniła się nierządem; urodziła dwoje nieślubnych dzieci: w 1740 oraz 1743 r. – W. Barszczewski, *Spółeczeństwo Białegostoku w świetle ksiąg metrykalnych parafii Wniebowzięcia NMP w latach 1728–1800*, praca magisterska przygotowana pod kierunkiem dr hab. Józefa Maroszka, prof. UwB, Białystok 2014 (maszynopis w archiwum Uniwersytetu w Białymstoku), s. 126.

20. Jurkowej wdowie spódnica sztaamentowa, z[a] którą zapłaciła zło[tych] 15, a Mariannie spódnica granatowa, która warta zło[tych] 20.

Żarna do przyjazdu sukcesorowi, siekiera, ramówek dwie.

Skrzyń dwie, sukcesorce oddane wszystko.

3. s. 1a.

[22 XII 1745]

A[nn]o 1745 [d]ie 22 Decembris

Grzegorz Makarewicz został winien Janowi Hołubowskiemu² burmistrzowi zło[tych] 46^a.

4. s. 1a.

[1 III 1746]

A[nn]o 1746 [d]ie 1 Martii

Jakub Chwiedeszkiwicz zakrynek^b ze wsi [...] ^c sprzedał szkapę gniadą w siódmym roku Lejbie Josielowiczowi³ w Białymstoku, ta szkapą żadnej odmiany nie ma; sprzedał za zło[tych] 2.

5. s. 1a.

[b. d.]

An[no] Franciszek Jabłoński winien groszy 29.

6. s. n.p.

[18 VI 1744]

[s. n.p.] Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego czwartego dnia 18 Junii.

Agitowała się sprawa przede mną, Tomaszem Hryniewickim⁴ administratorem białostockim, tudzież przed sł. Maciejem Zaleskim burmistrzem natenczas będącym i przy sł. mieszczanach, osób godnych niżej wyrażonych.

Stanąwszy *personaliter* obżałowany Michał Ihnatowicz z Franciszkiem Jabłońskim, zapozwanym Pawłem Sadowskim strony skór, że pomieniony Paweł

² Hołubowski Jan (zm. przed 1769 r.), kotlarz, mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Konstancję i syna Józefa – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 21–23.

^a Zapis nieczytelny z powodu poprawienia i skreślenia. W oryginale jest 4.26., jednakże 2 jest zamazana przez pisarza miejskiego.

^b Lekcja niepewna.

^c Wyraz nieczytelny z powodu ubytku strony.

³ Josielowicz Lejbuś, w 1771 r. mieszkał w domu z facjatą i ścianą „od Rynku murowaną”; miał żonę Soskę oraz synów: Abrahama (żonaty z Esterą, mieli dzieci: Szaję, Ryfkę, Henię), Beniamina (żonatego z Solką, mieli synów: Josiela i Tanchela) – AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 82 (dalej: Inwentarz 1771/1772), k. 85–85v.

⁴ Hryniewicki Tomasz, administrator białostocki; w 1774 r. rozsądza sprawę o pomówienie o kradzież skóry skarbowej – APB, Teki Glinki, teka 125, s. 6.

Sadowski zadał kalumnię wzwy[ż] pomienionemu Michałowi Ihnatowiczowi i Franciszkowi Jabłońskiemu, że mając oni skóry w robocie skarbowe sprzedają, cech[ę] odrzynając ze skór skarbowych, a na odmian dają swoje skóry mniejsze do skarbu. I jest przewodnik Franciszek Jabłoński, jak mam świadków, że sprzedawał na mieście. Co zważywszy, że obu stron kontrowersyi ich i z podanej sentencji i mniejszych, i starszych, naznaczyliśmy Michałowi Ihnatowiczowi i Franciszkowi Jabłońskiemu juramentem wykonać, a że nie dokazał Paweł Sadowski, ani świadków na to nie miał, tedy naznaczamy grzywien 30 zapłacić do zamku, a na urząd miejski grzywien 6, więźą dniów trzy siedzieć, a po wypełnieniu więzy publicznie u burmistrza te osoby przeprosić, na co się podpisuje dla lepszej wiary i wagi rękami własnymi.

sł. Maciej Zaleski B.M.B

sł. Paweł Złotoszewski

sł. Kazimierz Lewka gmiński

sł. Maciej Skorzec⁵ rajca

H[enryk] Strzeżewski *notarius*

7. s. 1.

[20 V 1745]

[s. 1] Protestacyja wniesiona roku 1745 dnia 20 maja.

Za wolą zwierzchności zamkowej, przez zanieśenie obżałowanego Mordechaja Moszkowicza obywatela białostockiego, na uczciwego Koziarza starego ze wsi Nowodworców, który jadący i z Supraśla i z swemi kolegami^a, dojeżdżając do tartaka, który pomieniony Koziarz zapędziwszy w drodze uczynił wielkie pobicie, co prz[ed] naszym urzędem miejskim posłanym reprezentował, to jest przed sł.: Stefanem Antonowiczem⁶ i Marcinem Andrejczukiem ławnikach przysięgłych, i też Jakubem Zubrzyckim gmińskim. Te pobicie w ranach zadanych na prawej łopatce, rę[ce] prawej, całe plecy zbite, znacznie wszytkie krwią zaszło, takż i na lewej łopatce sińco znaczne na cali trzy, pod tą łopatką na tym^b boku na żebru czwartym krwią zaszło poprzek na cali cztery. Kark około spu-

⁵ Skorzec (Skorca) Maciej, kucharz, miał żonę Zofię; ze względu na swoje zasługi oraz podeszły wiek 12 kwietnia 1768 r. otrzymał dożywotnie pozwolenie na zamieszkanie w domu skarbowym przy ul. Zatylniej podłużnej pierwszej – Inwentarz 1771/1772, k. 149. W 1770 r. Jan Klemens Branicki odkupił od niego domostwo z placem i ogrodem przy ul. Wasilkowskiej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 32.

^a „i z swemi kolegami” – wyrazy nadpisane nad wierszem.

⁶ Antonowicz Stefan, mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Agnieszkę z Majewskich (nie posiadali dzieci) – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 62.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

sty sinizną zaszły i pejsy wyrwane oboje, takż napuchłe te miejsca. Na lewym boku twarzy trzy rany cięte biczem. Na lewej ręce, piszczelu niżej łokcia, rana około ręki, krwią zaszło. Około tej rany sinizna na cali trzy z obu stron zaszło, takż na lewej nodze^a goleni, niżej kolana, rana cięta na cal jeden aż [do] kos[t]-ki i około spuchło, na tej nodze lewej wyżej kolana na udzie sińce zbite. Przy którym pobiciu zginęło u tego Mordech[aja] pieniędzy gotowej sumy czerwonych zł[oty]ch 6 i tynfów 5, i szóstak 1, i z workiem skórzanym.

8. s. 1.

[1763]

Wpis za urzędu Jędrzeja Jedlińskiego⁷, 1763.

Anno Domini 1728 [d]ie 15 Januarii

Ja, Łukasz Zieliński zeznając dobrowolnie tym skryptem moim przed naszym urzędem białostockim, iżem sprzedał placu łokci dwadzieścia, wzdłuż od miedzy do miedzy, Aronowi Abramowi, z jednej strony Lejby, z drugiej strony Borucha. Dobrowolnie wiecznemi czasy zapisuję z kamieniami, z wodami za złotych 12, na co dla lepszej wiary ręką moją własną podpisuję[y].

Łukasz Zieliński

Kazimierz Łuszcz ra[dz]ki

Jędrzej Kopycki gmiński

Stanisław Bielecki B.M.B

Aprobuję ten zapis Aronowi Abramowiczowi służący, działo się [d]ie 17 Januarii an[n]o 1730 w Białymstoku.

H. Paczkowski administrator b[iało]stocki

[.....]^b J.M.P. Wojnarowskiego⁸ aprobata natenczas prz[...]^c będący [d]ie 4 Augusti 1750 an[n]o [.....]^d.

9. s. 3.

[1 VI 1745]

[s. 3] Protestacja Jakuba Polańskiego wniesiona do ksiąg, a obdukcji ze świadkami, co się w inkwizycji pokazuje, w roku 1745 dnia 1 miesiąca czerwca przed urzędem naszym miejskim białostocki[m].

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

⁷ Jedliński (Jeliński) Jędrzej (Andrzej), burmistrz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Annę, dzieci Jakuba i Annę; w tym domu mieszkał też brat Jędrzeja – Paweł Jedliński (Jeliński), szewc z żoną Agatą i córką Marianną – Inwentarz 1771/1772, k. 135v.

^b Wyrazy niemożliwe do odczytania – ubytek strony.

⁸ Wojnarowski Józef, generalny komisarz dóbr podlaskich.

^c Wyraz niemożliwy do odczytania – ubytek strony.

^d Wyrazy niemożliwe do odczytania – ubytek strony.

Który Jakub Polański wszedłszy w dom Salnickiej żydówki, domu szykowego, a Paweł Sadowski począł lżyć: „wyście szalbierze z burmistrzem i cechmistrzem, żeście pieniądze poszalbierowali”. A Jakub Polański tak odpowiedział: „wiele waszeć ich dał”. A Paweł odpowiedział: „dałem szóstak”. A Polański odpowiedział: „na cóż waść na to miasto konfundujesz, bo my dali po złotemu, a waść szóstaka”. A Paweł Sadowski mówił: „idź mi zaraz do cechmistrza, aby jutro schadzka była, bo ja odbiorę skarbone i klucz oddam, komu mi się spodoba”. A Jakub Polański odpowiedział: „to do mnie nie należy, idź sobie do cechmistrza”. A Paweł Sadowski odpowiedział te słowa: „jak ty możesz być ze Lwowa hyclik, takż on z Węgrow[a]”. A Jakub Polański odpowiedział: „nie tak, jak ty dziesięć lat kradł, a na nas to się nie pokaże”. A Paweł Sadowski Polańskiego w gębę [uderzył], aż krew poszła, a Bartłomiej Szaciłowski⁹ to widząc wydarł łaskę od Pawła i rozepchnął.

Pierwszy świadek Bartłomiej Szaciłowski z żoną swoją świadczą, że Paweł Sadowski razy dwa Polańskiego uderzył w gębę.

Drugi świadek Zelman Mouszowicz świadczy, że Paweł Sadowski mówił te słowa na Polańskiego: „poszachrowaliście pieniądze cechowe, pokręciliście, kamienicę swoją we Lwowie przepiłeś i tu przyszedł[eś] szachrować z drugim” i uderzył w gębę Polańskiego. Po tym chciał konewką w łeb uderzyć, a Zelman wydarł z garści, a Bartłomiej Szaciłowski rozepchnął.

10. s. 3.

[14 I 1747]

Stało się to w domu sł. Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy sł. radnych Pawła Złotoszewskiego, Stefana Antonowicza, Franciszka Jabłońskiego.

Jako stanąwszy obecnie Stanisławowa Borowiczka zeznała w księgi nasze miejskie, zięciowi swemu na imię Wojciechowi Rutkowskiemu i córce swojej na imię Katarzynie, to jest posagu wołu jednego, krowę jedną i na to się podpisują w urzędzie naszym miejskim lub nieumiejętna pisma kładzie krzyż. A[nn]o 1747 [d]ie 14 Januarii.

Marianna wdowa Borowiczka +

⁹ Być może Szaciłowski Bartłomiej, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Ewę, córki: Mariannę i Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 122. Bądź Szaciłowski Bartłomiej (zm. przed 1765 r.), miał żonę Agnieszkę oraz dzieci: Józefa, Mateusza, Małgorzatę – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 88.

11. s. 4.

[22 V 1745]

[s. 4] Roku 1745 [d]ie 22 maj.

Stało się to przy obecności sł. Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będącego i przy sł. rajcach natenczas będących: Maciej Zaleski, Paweł Złotoszewski rajcy, tudzież ławnicy: Stefan Antonowicz, Marcin Andrejczuk.

Stanąwszy z obopólnie jako to sł. Antoni Wroczyński¹⁰ i Jakub Polański uczynili między sobą zgodę raz na zawsze, przed nami osobami wzwyż wyrażonemi, stronę złego rzeczenia i kalumnii zadawania. Jak w protestacyi świadczy, co się pogodzili i przeprosili. Jeżeliby się pokazała jaka odnowa między stronami złego rzeczenia i kalumnii zadawania lub upominku jakiego, powinny będą podpadać grzywien 20 do skrzynki miejskiej, a *in quantum* by się pokazało, a nie wystarczy która stron[a] grzywiny płacić, tedy naznacza się więź dniów dwadzieścia siedzieć i cielesną karę otrzymać po wypełnieniu więzy.

12. s. 4.

[20 X 1745]

Kompromis stanął w roku tysiąc siedemset czterdziestym piątym dnia 20 *Octobris*.

Stanęła zgoda przed urzędem miejskim białostockim, za sł. Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będąc[ego]. Iż stanąwszy *personaliter* sł. Jan Łapiński, tudzież z sł. Janem Karpińskim, strony zwadki ich i pobicia, co przy dobrowolnym kompromisie pogodzili się, za ból tynfów 4^a. *In quantum* by się pokazało z tej albo z drugiej strony jakie szemrzenie lub wymawianie albo pochwałków czynienie, tedy zakładamy o grzywien 50, a kto nie będzie miał czym zapłacić, tedy podpadać będzie plag pięćdziesiąt. I na to się podpisali w księgach naszych dla lepszej wiary rękoma własnymi.

Jan Łapiński +

Jan Karpiński^b

¹⁰ Wroczyński Antoni (zm. ok. 1772 r.) od 1769 r. landwójt białostocki; miał żonę Orszulę, następnie ożenił się z Antonią z Wysockich. W 1745 r. sprzedał Szymonowi i Teresie Niewińskim domostwo z placem przy ul. Wasilkowskiej, za 500 złotych – AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 628, s. 1. W 1759 r. za zasługi dostaje od Jana Klemensa Branickiego wjezdnię austerię w Białymstoku, przy Rynku na rogu ulicy Wasilkowskiej – APB, Teki Glinki, teka 95, s. 25. W 1785 r. sukcesorzy Wroczyńskiego sprzedali tę kamienicę za 6000 złotych Janowi i Mariannie Landigerom – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 85–87.

^a „za ból tynfów 4” – wyrazy nadpisane nad wierszem.

^b Własnoręczny podpis.

13. s. 5.

[20 III 1746]

[s. 5] Zaniesiona obdukcja do nas, urzędu miejskiego białostockiego [d]ie 20 Martii a[nn]o 1746, przez obżałowaną Katarzynę Niwińską urodzoną szlachetnie, służącą P. Stanisława Ceserskiego¹¹, która bywszy przy słabości swojej pani, a osobliwie przez bytności P. Stanisława, który był w drodze u J.M.P. Karwowskiego¹² sędzica brańskiego. Bez którego bytności ta sama Niwińska prezentowała pobicie przy godnych przysięgłych ławnikach. Jako oglądali, że plecy wszystkie zbite, od łopatki czarną sinizną zaszły, na lewej ręce nad łokciem sinizną zaszło i rozcięto, krwawie raniono^a tak, że na prawej ręce nad łokciem sinizną zas[zło], kark opuchły i wszystka we krwi z twarzy była, chusty ukrwawione były, co nawet i kaftan podarty był od szarpania. A to poniosła przez Jana Turczyna i żony jego i czeladzi, co unikając od tej kary aż bez drogi do stancji była krew po drodze i sama była krwią zboczona.

14. s. 5–6.

[22 III 1746]

[D]ie 22 Martii a[nn]o 1746. Iż przybywszy P. Stanisław Ceserski z drogi czynił protestacyję i wniósł w księgi nasze miejskie, żaląc się na P. Jana Pajuka^b i żonę go jego, i na czeladź jego, że służącą zbili. Za to, jak zeznała żona lub chora i tak służąca, iż zesłali [swego]^c syna *alias* ciurę, bękartą na dom pański, właśnie okazji szukając przyszedłszy tenże w tył za ścianę, miarkując przeciw szafy, gdzie półmiski i talerzy farfuruowe stały na szafie, uderzył cegłą w ścianę, aż wszystkie talerzy popadały z szafy i potłukły się niektóre. A łóżko stało przy szafie i żona chora leżała, co się przelekła i aż od rzeczy gadała, co z tego dnia był z Panem Bogiem. Wypadłszy Katarzyna służąca i postrzegła tego ciurę, że jeszcze miał cegłę w garści i mówiła te słowa: „co ty robisz najlepszego”, a on odpowiedział: „a cóż ja robię, nic”. Powraca nazad służąca do izby i oznajmia pani swojej. Posałała pani służącą do Janowej Pajukowej, aby przykazała swemu synowi, żeby nie bił w ścianę cegłami, aż Janowa odpowiedziała: „a ty kurwo zamtuznico

¹¹ Stanisław Ceserski, kucharz skarbowy, w 1771 r. mieszkał w budynku należącym do swego zmarłego zięcia i jego dzieci przy ul. Świętoroskiej czyli Nowolipie – Inwentarz 1771/1772, k. 198v.

¹² Karwowski Kazimierz, łowczy ziemi wiskiej, podczaszy wiski, marszałek ziemi bielskiej w konfederacji barskiej; syn Pawła, podkomorzego bielskiego i Kunegundy Kruszewskiej; jeden z klientów Jana Klemensa Branickiego – W. Szczygielski, *Karwowski Kazimierz*, Polski Słownik Biograficzny, t. 12, Wrocław 1966–1967, s. 163–165.

^a „rozcięto, krwawie raniono” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Jan Turczyn.

^c Wyraz nieczytelny z powodu poprawienia i skreślenia go przez pisarza miejskiego.

z swoją panią”, aż służąca odpowiedziała: „chyba sama taka” i poszła precz. I czatowali na nią, aż złapali u Kolochima samoczwart i mało nie zabili, a pan nazajutrz przyszedłszy i kańczug miał za cholewą, [s. 6] pytając się przy chorej żonie: „jest sam pan?”; odpowiedzieli dzieci: „nie masz, a dziewczka schowała się do komory”, po tym tak naśladowali, aż ją ułowili i zbili niemiłosiernie.

15. s. 6.

[1 IV 1746]

Zaniesiona skarga przez Zeracha Moszkiewicza przeciw stronie sł. Marcina Andrejczuka do urzędu naszego białostockiego, [d]ie 1 Aprilis a[nn]o 1746.

Iż będąc u nas wzwyz wyrażony Moszkiewicz ze świadkiem na imię Jakubem Parończukiem, który zanosí skargę tenże Moszkiewicz, że usłyszawszy ze świadków, to jest od Kasprowej, jakby nosił Jakub Parończuk do Marcina Andrejczuka piwo. Co zeznał Parończuk, że nie jest tak, jak Kasprowa świadczy, gotów sumieniem poprawić, że nie było tak.

16. s. 6.

[1 IV 1746]

Po wypełnieniu juramentu Adama Szusty i żony jego, co odprzysięgli się w urzędzie miejskim białostockim, jak Leonowicz przed tym nie nosił żadnych dylów od Glejby, takó¿ i terażniejszego czasu drugi żołnierz Michałowski nie nosił, oprócz jednego dyla i o tym dał znać kapralowi Borkowskiemu i na tym spełnili. A *in quantum* by się pokazało drugim razem, żeby stojąc żołnierz gospodą nosił drwa albo dyle jakie, tedy za niedoniesienie Adama Szusty do urzędu lub gdzie, będzie gospodarz penowany. [D]ie 1 Aprilis a[nn]o 1746.

17. s. 6

[6 V 1746]

Ja, Jakub Prochno z Księstwa Pruskiego¹³ ze wsi Zelask^a pow[iatu] ełckiego^b odbieram konia u P. Sylwestra Danilewicz, wynalazłszy w Białymstoku, co odebrałszy, kwituję i nie mam żadnej pretensyi w dobrach J.W.J.M. hetmana polnego i na to się podpisuję dla lepszej wiary ręką swoją lub nieumiejętny pisma kładę krzyż.

A[nn]o 1746 [d]ie 6 Maii.

Jakub Prochno +

Przy tym będący J.M.P. Józef Rutkowski z Białych Sukien podpisuje się.
Rutkowski^c

¹³ Wówczas już Królestwo Prus.

^a Lekcja niepewna.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^c Własnoręczny podpis.

18. s. 6.

[14 XI 1746]

A[nn]o 1746 [d]ie 14 Novembris

Jadąc Szymon Bielewicz¹⁴ z Wojciechem Wojewodką z Bielska z jarmarku, napadłszy żyd Klewinowski, a brat żydówki Klewinowskiej, na tej strony brodu od lata uczynił rozbój. Napadłszy począł trząść, mówiąc te słowa: „że wy będąc w Klewinowie w karczmie na popasie, ukradliście nóż, co mi kosztuje na kilka tyńfów”. My się nie sprzecząc temu, trzęśliśmy się nawet do koszuli i z wozu ino przetrząsali. Nie kontentując się żyd tym jeszcze czapkę zdjął [z g]łowy u Wojciecha Wojewodki i szarpał ich mówiąc te słowa: „wy, [z]łodzieje białostockie, oddajcie nóż”. Nie znalazłszy noża pojechał precz, odjeżdżając uderzył kańczugiem kilka razy konia po głowie i rozjechaliśmy się.

19. s. 7

[8 IX 1746]

[s. 7] Protestacja uczyniona na kowala Kucharskiego, przez obżałowanego Andrysa Gadajta i do ksiąg wniesiona w roku 1746 [d]ie 8 Septembris.

Iż będąc Andrys Gadajt u Benia na piwie z Bieleckim Wojciechem¹⁵ i z gospodarzem swoim na imię Tomaszem Kodyńskim, aż przychodzi pomieniony Kucharski i wdał się w dyskurs do Andrysa, aż Andrys mówił te słowa: „idźmy już do siebie”. Aż Kucharski odezwał się: „zaczekajcie, ja każę piwa dać, Andrys, bo ty piwo ludzkie piłeś, a swego nie każesz dać”. Andrys odpowiedział: „co tobie do tego, choć ja nie kazał, to brat zapłacił za mnie”. Aż Kucharski odpowiedział: „ja mam między nogami takiego, co ścianę przebić mogę”. Andrys odpowiedział: „jeśli takiego masz, to nie swoim duchem, chyba z inszym, choć ja chudy pacholek, jeśli tak uczynisz, to zapłacę całe domostwo te”. I odpowiedział jeszcze Andrys: „chyba masz dziesięć złych duchów, a ja mam jednego Pana Boga, może to wszystko przemóc, kiedy tak mocny jesteś, nie będę do ciebie pił” i przeżegnawszy szklankę piwa piłem do Kodyńskiego. Aż Kucharski widząc, że żegnał i pił do drugiego, tedy mówił te słowa: „ty jesteś Niemiec huncwot, czy ty jesteś katolik, żeby ty wiedział o P[anu] Bogu?”. Aż Andrys odpowiedział: „lubo ja Niemiec jestem, tak jestem katolik, jako ty i taką sztukę masz dokazać”. A Kucharski Andrysa w gębę [uderzył], a Andrys oddał i porwali się

¹⁴ Być może chodzi o Bieleckiego Szymona, mieszkającego w 1771 r. przy ul. Bojarskiej, w domu należącym do probostwa białostockiego – Inwentarz 1771/1772, k. 186v.

¹⁵ Bielecki Wojciech, członek magistratu miejskiego (pełnił funkcję burmistrza, ławnika, rajcy oraz gmińskiego); w 1771 r. mieszkał przy Rynku w domu drewnianym z facjatą i ścianą w stronę rynku murowaną; miał żonę Magdalенę, mieszkała z nimi córka Ewa z mężem Tomaszem Pawluczem – Inwentarz 1771/1772, k. 89.

z sobą, aż ludzie nie dali się bić. Andrys stojąc i z gospodarzem swoim gadając, a Kucharski z[d]rad[zi]ecko dobywszy szpady pchnął, a Hendrych postrzegłszy to odbił rękę Kucharskiemu, tylko szpada poszła za skórę na prawym boku, brusie bez suknię i bez koszulę, co znaki znaczne na czole trzy krwią zaszyły i na brusie rana.

Co świadki przy tym byli

Andrys Gada[jt]

Tomasz Kodyński

Wojciech Biecki

20. s. 7a.

[9 XI]

[s. 7a] Stało się to dnia 9 *Octobris*, że przybywszy na targ Elżbieta Kosakowska do nas, miasta Białegostoku, że przekupowała zboże przed czasem na targu nim wywołano. Zaczy[...]^s

21. s. 7a.

[7 IV 1747]

Zgoda Michała Łukaszyńskiego z żoną swoją w roku 1747 [d]ie 7 *Aprilis*.

Stanąwszy obecnie Michał Łukaszyński z żoną swoją na imię Jadwigą, a z szwagrem swoim na imię Piotrem Dułczukiem przed urzędem, w domu sł. Wojciecha Bieleckiego tudzież przy sł. radnych: Macieja Zaleskiego, Stefana Antonowicza, ławnicy: Stefana Burzyńskiego¹⁶, Macieja Czudowskiego¹⁷. Co stanąwszy pogodzili się i przeprosili raz na zawsze do terminu swego. Co od urzędu taka decyzja stanęła: jeśliby z tej albo z drugiej strony powodem było do zwady, za łada bagatelę lub uderzenie bez racji, zakłada się winę między nie-mi, to jest karę i więź.

22. s. 7a–8.

[7 IV 1747]

Inkwizycja wyprowadzona w roku 1747 [d]ie 7 *Aprilis* w urzędzie miejskim białostockim i do ksiąg wniesiona przez obżalowanego Bazyla Pietraszkiewicza,

^a Wyraz niedokończony przez pisarza miejskiego.

¹⁶ Burzyński Stefan, cieśla, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Teresę oraz syna Mikołaja – Inwentarz 1771/1772, k. 144v. Burzyńscy w 1755 r. obrabiają drzewo z puszczy knyszynskiej do stajni, zaś w 1756 budują w Białymstoku austerię – APB, Teki Glinki, teka 362, s. 7, s. 15.

¹⁷ Czudowski Maciej, zmarł przed 1760 r., mieszkał przy ul. Gumeinnej – AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 628, s. 3; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 68–69.

iż stanąwszy ze świadkami jako to sł.: Łukasz Zieliński, Wojciech Starczyk¹⁸, przyświadczyli na Jana Leszczyńskiego, że jałowicę przyprowadzili do Leszczyńskiego żołnierze i zarznęli i Leszczyński tamże pomagał z synem swoim.

To świadczy Wojciech Starczyk, że najpierw przyprowadzili żołnierze do Starczyka, on odpowiedział: „prowadźcie sobie dalej, ja nie potrzebuję”.

Stanął kompromis *alias* tego dobrowolna zgoda pomiędzy Bazylem Pietraszkiewiczem, a pomiędzy Janem Leszczyńskim, przed urzędem naszym miejskim białostockim, jako się pogodzili i przeprosili. Jako Jan Leszczyński zapłacił pomienionemu Bazylowi Pietraszkiewiczowi za jałowicę według zgody ich, złotych polskich 17 i groszy 15 i tak sobie *vadium* założyli, jeżeliby się mogli odzywać lub wymawianie mieć między sobą, tedy zakłada się grzywien 20 i na to się podpisali rękami swemi własnymi.

Bazył Pietraszkiewicz +

Jan Leszczyński +

My, magistrat miejski białostocki, zważając ich dowolną zgodę, ale według inkwizycji wzwyż wyrażonej słuszną by rzecz była, jak w paragrafie opiewa, że miał być dekretem sądzony, że miawszy jałowicę w swoim domu cudzą przez prowadzenie bez żołnierzy i pomagał z synem koło niej [s. 8] do zarznięcia, a nie dał znać do urzędu, powinien by być syn karany, a ojciec penowany. A że przez łaskawy sąd od młodszych i starszych naznacza się podług sentencji ich grzywien 10 zapłacić, to jest na kościół grzywien 4, do skrzynki miejskiej na reparację grzywien 3, na urząd grzywien 3, na co się podpisuje dla lepszej wiary i wagi rękami własnymi.

Sł. radni:

Maciej Zaleski

Stefan Antonowicz

Sł. ławnicy:

Stefan Burzyński

Maciej Czudowski

Paweł Dubiejko

Kazimierz Krzysztopiuk

Jan Karpiński

Antoni Borsuk

sł. Wojciech Bielecki B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski [P.M.B.]

¹⁸ Starczyk Wojciech, mularz, w 1771 r. wraz z siostrą Anną Juchnikową sprzedał dom przy ul. Zagumiennej Maciejowi Smurzyńskiemu – Inwentarz 1771/1772, k. 135; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 49–50.

23. s. 8.

[13 IX 1748]

Ponieważ stanął dobrowolny kompromis w urzędzie miejskim białostockim za sł. Macieja Zaleskiego b[urmistrza] białostockiego^a, pomiędzy sł. Józefem Strzeżewskim i sł. Franciszkiem Jabłońskim. Jeżeliby kiedykolwiek i gdziekolwiek trafiła się pomiędzy nimi lub z tej, lub owej stronie akcja, kto da *moti-vum* do tego zakładamy po grzywien 5.

Dat[um] działo się 13 Septembris w domu burmistrzowskim roku 174[8]^b.
Na to się podpisują Franciszek Jabłoński

H[enryk] Strzeżewski

24. s. 9.

[4 VI 1747]

[s. 9] Dnia czwartego czerwca roku 1747 na schadzce w domu burmistrzowskim stanęło takie uchwalenie całego pospólstwa, aby każdy mający naddawki w żytnym, przeciwko strzałki zwierzę wygrodził do ochremowiczowego gruntu¹⁹. Także począwszy od Macieja Zaleskiego płotu w brzeźniku, powinien każdy zagrozić do Wojciecha Jabłońskiego²⁰ ogrodu. Także za cerkwią od ugoru ścianę każdy przeciwko swego gruntu powinien zagrozić nieodwłócznie pod zakładem grzywien 3, dając każdemu frysztu do niedzieli schadzki przyszłej.

25. s. 9.

[29 IX 1748]

Według porządku J.M.P. komisarza Wojnarowskiego natenczas będącego, stanęła dobrowolna zgoda między sł. Maciejem Kordeckim i żoną jego^c i między sł. Janem Sycewiczem i żoną jego, w urzędzie miejskim białostockim za sł. Macieja Zaleskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież za sł. ławicy: Franciszka Łodzińskiego, Macieja Czudowskiego, Antoniego Borsuka, Kazimierza Piekarskiego²¹ radzkiego i gmińskiego Jana Moniuszka, Kazimierza Łuszcza. Jako publicznie w tymże urzędzie ręce dawszy sobie przeprosili się, pod takową kondycją, jeżeliby która strona z nich dała *motivum* do okazji kiedykolwiek pomię-

^a „b[urmistrza] białostockiego” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Rok nieczytelny – prawa strona karty wszyta w oprawę.

¹⁹ Grunt Adama Ochremowicza znajdował się przy ul. Zagumiennej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 80; M.J. Lech, *Białystok...*, s. 450.

²⁰ Jabłoński Wojciech, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej, miał żonę Mariannę oraz dzieci: Antoniego, Józefa, Katarzynę i Konstancję – Inwentarz 1771/1772 k. 136.

^c „i żoną jego” – wyrazy nadpisane nad wierszem.

²¹ Piekarski Kazimierz, miał żonę Mariannę; w 1770 r. kupił od skarbu Jana Hetmana Branicznego, za 200 złotych, domostwo z placem i ogrodem przy ul. Wasilkowskiej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 33–34, 36–37.

dzy sobą, tedy mają zapłacić winy grzywien 100 na skarb pański, a jeżeliby na to nie wystarczyli, tedy publicznie na Rynku winna strona ma wziąć sto różeg; na tej podpisali. Działo się w domu burmistrzowskim, dnia 29 septembra roku 1748.

Maciej Korecki +

Jan Sycewicz +

26. s. 10.

[29 IX 1748]

[s. 10] J.M. ks. Czajkowskiego atestacja dana od kościoła białostockiego z probostwa w roku 1748 [d]ie 29 *Septembris*.

Ja, niżej na podpisie wyrażony daję *to testimonium* moj[e] J.M. ks. Szymonowi Czajkowskiemu przed tym plebanowi białostockiemu i dojlidzkiemu. Iż on wzwyż pomieniony Czajkowski powróciwszy z Żarnowic do Białegostoku [d]ie 14 *Septembris* w roku 1748 od wielmożnego J.M. ks. oficjała *ritus Graeci*, a przy tym uprosiwszy sobie sublewację *a suspensione* naniesionej, który do odprawowania świętej liturgii. My, widząc i uznając go syne[m], obie pozwoliliśmy mu ołtarza odprawować prz[ez] ten czas, *usque ad finitum tempus* (to jest *ad festum exaltationis Sanctae Crucis inclusive*). Teraz nie mając dalszego sposobu do życia, wnoszę za nim pokorną instancją, żeby, gdzie się obróci, był ratowany *subsidiis caritativis* jako ten, który nie zdaje się być *excessivus libere nisi ex aliquo defectu subsequenti*, do którego *testimonium* jako pokornie prosimy od J.M. ks. Czajkowskiego ręką własną podpisuję. Sz. ksiądz Masubrocki podproboszczy białostocki. *Datum* w Białymstoku a[nn]o 1748 die 24 *Septembris*.

27. s. 10.

[24 II 1752]

Stało się to w urzędzie miejskim białostockim za sł. Szymona Haczkowskiego²² burmistr[z]a natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Jana Hołubowskiego, Jakuba Jasińskiego²³, Kazimierza Piekarskiego. Jako stanąwszy *personaliter* Karol Somorok kwitował swego szwagra na imię Macieja Karpińskiego z dawnego długu, to jest 7 tyńfów. I na to się podpisuję ręką swoją własną. *Dat[um]* [d]ie 24 *Februarii* anno 1752.

Karol Antoni Somorok^a

²² Szymon Haczkowski, zm. przed 1770 r., w 1770 r. Jan Klemens Branicki odkupił od jego żony Zuzanny plac i ogród ciągnący się od ul. Wasilkowskiej aż do jurydyki kościelnej, za 200 złotych – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 30–31.

²³ Jasiński Jakub, szewc, członek białostockiego magistratu, w latach 1755–1756 pełnił funkcję burmistrza; sprzedał dom z placem mieszczącym się przy ul. Zielonej Andrzejowi Bronikowskiemu – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 154.

^a Własnoręczny podpis.

28. s. 11.

[1748]

[s. 11] Ekspens na różne potrzeby miejskie z różnych percept, które z rąk burmistrzowskich wydane różnemi czasy w roku 1748.

	złote	gro[sze]	szeląg[gi]
Zołnierzom, którzy egzekwowali, dwóm pogłównie raty septymbrowej dało się	–	25	1
Suplikę podając równe czynszu, za wódkę dało się	–	19	
Odbierając suplikę od niego z pieprzu funtów dwa, oliwy bańkę za tynfa, gotowych pieniędzy talar bity, za garniec miodu złoty, co uczyni zł[otych]	12	24	2
Za zwierzyniec dla królików, że nie szli podbierać i zesłano egzekucyją która ^a żołnierzów czterech do urzędu, którzy napili tak wódki jako i piwa przez noc	5	10	
Także wódki flaszkę za ^b dla J.M.P. rewizora felczera ^c da		19	
Do Borsuka dla J.M.P. rewizora wódki pół garnca, za którą	1	20	2
Za mięso na kolędę dla J.M.P. komisarza Wojnarowskiego i J.M.P. Sękowskiego ²⁴ za mięso ^d za cały zad tynfów 8, co uczyni	10	4	
Składki, która była ułożona na schadzce na żelazo do bram za funtów 8, funt po groszy 10, co uczyni	2	20	
Mozolewi z latem do rąk jego	11		
W kabaku Stefanowi Antonowiczowi na także Mozela dało się	9		
Na pochowanie rakarza nieboszczyka, którego świnie za kuźnią pańską zjedli, piwa winnikom za szóstaków 2, co czyni	–	25	1
Drugiemu rakarzowi, co psy wywlekał z miasta postrzelane przez głucha Adama strzelca	–	29	
Dla J. M.P. komisarza kiedyśmy owsa deklarowali, wódki za	1	8	
Do pogłównego dolożyłem raty marcowej	35		
Od Piekarskiego Pawła ²⁵ należący do czynszu złoty do pogłównego dolożyłem	11		
Do Słomińskiego drugi złoty należący do czynszu, do pogłównego dolożyłem	1		

^a Wyraz przekreślony przez pisarza miejskiego.

^b Wyraz przekreślony przez pisarza miejskiego.

^c Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

²⁴ Być może Sękowski Jan, kapitan i architekt, w 1771 r. mieszkał w domu skarbowym z pruskiego muru – Inwentarz 1771/1772, k. 110.

^d Wyraz przekreślony przez pisarza miejskiego.

²⁵ Piekarski Paweł (zm. przed 1788 r.), garncarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej, miał żonę Frozynę, synów Szymona, Fabiana i Piotra – Inwentarz 1771/1772, k. 145; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 164–165.

29. s. 12.

[10 VI 1749]

[s. 12] Protestacja uczyniona w urzędzie miejskim białostockim, sł. obżałowanego Wojciecha Pierowskiego, za sł. Macieja Zaleskiego burmistrza miasta białostockiego, przy sł. ławicy: sł. Pawła Złotoszewskiego, Sylwestra Jozobika²⁶, Jana Pieryka, przeciwko sł. Stanisławowi Szemietowiczowi, dnia 10 czerwca roku 1749.

Stanąwszy obżałowany Wojciech Pierowski w urzędzie naszym białostockim zeznał to, jako Findrowa²⁷ wdowa śmiała i ważyła się publicznie Wojciecha Pierowskiego dyfamować słowami nieuczciwemi: „kanalio, pijaku za pańskiego dobra życie”. W tym nie mogłem dłużej tego słuchać, musiałem ustąpić, gdzi[e] i kotlarza P. Hołubowskiego tamże wmieszała mówiąc na niego: „kotlarz nam winien złotych 100, on zniszcze w niwecz się obróci”. Na co są świadkowie.

Ostap winnik Szłomy²⁸

Jakub kominiarz miejski

Kozerski

30. s. 12–13.

[8 IX 1749]

Działo się w domu sł. Macieja Zaleskiego burmistrza miasta Białegostoku, dnia 8 septembra roku 1749.

Agitowała się sprawa w urzędzie miejskim białostockim między Jędrzejem Borowskim²⁹ z jednej, a Maciejową Kunigowską z drugi[ej] strony, o pobicie Jędrzeja Borowskiego. Którego u Gołdzinki, córki Szejny, zwadziwszy się, jako świadkowie zeznali, że Kunigowska z synem swoim Mateuszem porwawszy za łeb za stołem, pięściami, trzewikami, półgarncówką bili, rozkrwawili, sine razy pod lewym okiem i na jagodzie tejże strony zadali i byłiby mało zdrowia zostawili, gdyby ludzie nie rozbroniłi. Co urząd nasz, zważywszy takową kontro-

²⁶ Jozobik Sylwester, brukarz, członek magistratu miejskiego; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Barbarę, dzieci: Bartłomieja, Antoniego, Michała i Teodorę – Inwentarz 1771/1772, k. 139. W 1775 r. obrano go mistrzem stołowym cechu garncarskiego – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 96.

²⁷ Być może Anna Findrowa Krupicka wdowa, w 1771 r. mieszkała w domu nad rzeką, za Wojciechem Pawelskim, przy ul. Bojarskiej; miała syna Karola pasztetnika – Inwentarz 1771/1772, k. 184v.

²⁸ Być może winnik Szłomy Jankielowicza Kuriańskiego, który swoją słodownię miał przy ul. Browarnej, sam w 1771 r. mieszkał przy Rynku – Inwentarz 1771/1772, k. 202.

²⁹ Być może Andrzej Borowski, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Nowej; miał żonę Dorotę, dzieci: Stefana, Marcina, Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 130.

wersyją i nielitościwie traktowanie Jędrzeja Borowskiego, naznacza Maciejowej Kunigowski[ej] grzywien 6, na kościół 2, na urząd 1, do cechu 1, za ból Jędrzejowi Borowskiemu dwie *nihilo minus* zapłacić, mocą niniejszego dekretu nakazujemy. [...] ^a wykład prawny wrócić Jędrzejowi Borowski[emu].

sł. Maciej Zaleski B.M.B.

sł. Sylwester Jozobik

sł. Jan Pieryk

sł. Paweł Złotoszewski

sł. Józef Strzeżewski³⁰

sł. Kazi[mierz] Łuszcz

sł. Jan Moniuszko

sł. Józef Daniłowicz P.M.B.

[s. 13] *In quantum* by odtąd aż osoby między sobą zwadzali się za cokolwiek i gdziekolwiek, z kogo będzie okazja pierwsza, tedy ta strona winy ma zapłacić grzywien 15 na skarb pański.

31. s. 13.

[22 XII 1749]

Roku 1749 [d]ie 22 *Decembris*.

Stało się to w domu sł. Macieja Zaleskiego burmistrza natenczas będącego. Iż zaniósłszy żalobę sł. Kazimierz Łuszczczyński do nas urzędu, na Teodora Łysańczuka w kunszcie diegiarskim, iż jego syn na imię Filip tegoż kunsztu, będąc czasu pewnego w łaźni i Kazimierza Łuszczczyńskiego syn na imię Maciej³¹, stał się eksces pewny tamże w łaźni, że pomieniony Filip Łysańczuk^b czyli z łakomstwa, czy też z własnej chęci swojej wziął sukman pomienionemu Maciejowi Łuszczczyńskiemu. Co się pokazało z inkwizycyi z świadków godnych, a że my zważywszy tę kontrowersyją, według łakomstwa w młodym wieku, naznaczyliśmy przeprosić Kazimierza Łuszcza i syna jego Macieja i tych świadków, którzy wyświadczyli. *In quantum* by się pokazało w dorosłym wieku taka aklamacyja, będzie przez sąd karany obwiniony.

^a Wyraz nieczytelny – starcie atramentu.

³⁰ Strzeżewski Józef, pisarz miejski, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej – Inwentarz 1771/1772, k. 139v. Możliwe, że był bratem Henryka Strzeżewskiego, również pisarza miejskiego.

³¹ Łuszczczyński Maciej, w 1771 r. mieszkał przy ul. Nowej; miał żonę Urszulę, dzieci: Piotra i Wawrzyńca – Inwentarz 1771/1772, k. 129.

^b W oryginale „Lisianczuk”.

32. s. 13.

[9 V 1750]

Inkwizycja wyprowadzona w roku 1750 [d]ie 9 maj, który siedząc w detencji za zły eksces kradzieży na imię Jędrzej Praskieniuk ze wsi Nowosad^a, jak się pokazało za przeszłego urzędu, a w roku 1749, iż on wzwyż pomieniony złoczyńca, ukradł czapkę u kuśnierza na imię Jędrzej Praskieniuk podczas targowego dnia, u Misia żyda wór od miodu ukradł i sery, u Siemka siekierę. Teraz za terażniejszego urzędu sł. Jana Hołubowskiego burmistrza m[iasta] B[iałego]stoku pomieniony złoczyńca ukradł, jak świadczy żyd Berko, że u niego samego siekierę. Majrynowa świadczy, że u niej samej ukradł świder, przy ich upominku jeszcze ich pobił. Przy której konfesacie dobrowolnej nie przyznał się do świdra i do siekiery i nazad do detencji wzięty i idąc wymówił te słowa: „jeśli mnie co będzie to ja miasto zapalę”. Co powróciwszy nazad żydówki do urzędu przyświadczyli, a ten złoczyńca w detencji mało się nie obwiesił ze złości.

33. s. 13–14.

[20 VI 1750]

Inkwizycja wyprowadzona w roku 1750 [d]ie 20 Junii, za urzędu Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będącego, radni i ławica za sł. Macieja Zaleskiego, Szymona Haczkowskiego, Stefana Antonowicza, Adama Fabika. Która siedząc w detencji za zły eksces kradzieży na imię [s. 14] Marianna Kuczmówna ze wsi Koźlików, jak się na niej pokazało z inkwizycy, że u Froncka ukradła żupan i pończochy, u kapeluszniczki spódnice, do Zachariasza Hajduka wlaźła oknem, ale złapał ją i oddał do detencji. Co siedziała bez dniów trzy w detencji, co i J.P. Bohdanowicz i J.P. Jabłońska mieli kłótnię, przez tę pomienioną wzwyż Mariannę Kuczmównę.

34. s. 14.

[27 VI 1750]

Dnia 27^b Junii anno 1750 ponieważ stała zgoda między Marcinem Andrejczukiem a Maciejem Serszejkiem strony konopi, zagon jede[n] powinie[n] Mac[ie]j dać Marcinowi.

35. s. 14.

[12 VIII 1750]

Zaarestwowany koń w mieście Białymstoku na urzędzie od Michała Siliwończyka ze wsi Pasynków, za klacz Kazimierza Zdepski[ego] z Bojar, spod pałacu któremu było ukradziono przed kilka niedzielami, a to się wniosło w księgi

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Lub 24.

miejskie białostockie, w roku 1750 [d]ie [...] ^a *Augusti*. Co tenże pomieniony Siliwończyk, wypytując się, kto by w Pasynkach klacz tę zmieniał Zdepskiego i dociekłszy tego, że Semen Karpieszuka; pokazało się tamże w Pasynkach, że konia nie miał na Zdepskiego klacz. Z Cyganem, w dzień ś[więtego] Piotra, ze wsi Krynickich, w karczmie u żyda, co powtórnie pomieniono, Karpieszuk zmieniał szkapę Zdepskiego żrebną maści łosiowatej, na szkapę ze żrebięciem maści brudną cisawa w latach kilkanaście. Gdyż ten pomieniony Siliwończyk przez zwierzchność dworu, odebrał tę szkapę od Karpieszuka i przyprowadził do Białegostoku i oddał swemi rękoma niekradzioną [te]muż pomienionemu Zdepskiemu, a swego żrebca odebrał przez urząd miejski białostocki i za wiadomością zamkową, co ta szkapę otaksowana ze żrebięciem, która ze Zdepskiego została *valoris* czerwonych złotych 2.

Na co się podpisali świadki [d]ie 12 *Augusti* w roku 1750.

Antoni Kodyński

Wojciech Korbut

Kazimierz Zdepski

Michał Siliwończyk, co szkapę przyprowadził i oddał Zdepskiemu

36. s. 14–15.

[2 III 1751]

Wziął Jan Leszczyński pozywany sposobem u Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będącego, w roku 1745 po pochowaniu swojej żony, to jest tyńfów 8, przy obecności Macieja Zaleskiego i Pawła Złotoszewskiego. Przez które[go] oddane były te pieniądze bez ręce ich I.M. ks[ię]żom za pochowanie, a Jan Burzyński³² mając woła Leszczyńskiego za to [s. 15] upominał się, że pretensyją mając Jan Hołubowski upominał się u Jana Burzyńskiego tych 8 tyńfów, na co pomieniony Burzyński oddał te tyńfów 8 i wniósł do ksiąg miejskich białostockich przy całym gminie miasta. *Dat[um]* [d]ie 30 *Februarii*^b anno 1751, na co odebrawszy ręką swoją własną podpisuje.

Hołubowski bur[mistrz] mias[ta] Białegostoku

^a Data nieczytelna – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

³² Burzyński Jan, cieśla, w 1771 r. mieszkał we własnym domu na placu skarbowym przy ul. Świętoroskiej czyli Nowolipie; miał żonę Anastazję, syna Macieja szewca – Inwentarz 1771/1772, k. 193v.

^b Błąd pisarza, prawdopodobnie miało być „2 marca”.

37. s. 15.

[20 III 1751]

Stało się to w domu sł. Jana Hołubowskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Macieja Zaleskiego, Szymona Haczkowskiego, Stefana Antonowicza, Adama Fabika, Pawła Złotoszewskiego, [d]ie 20 Martii an[no] 1751.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim pomiędzy Jakubem Nowakowskim a zapozwanymi na imię Kazimierza Łuszczyńskiego, a syna jego na imię Macieja Łuszczyńskiego, iż mając między sobą w domu kłótnie i złe rzeczenie strony posagu deklarowanego Nowakowskiemu. A że stanąwszy pomieniony Kazimierz Łuszczyński przed urzędem zeznał, że obiecał dać Nowakowskiemu zięciowi swemu nieuka, krowę, z owiec, ze świń, a że ten nieuk od tego czasu wyrósł, je[s]t roboczy, trudno w gospodarstwie rozłączać sprzężaj, tedy tak tu decyduje sądem niniejszym. Aby Kazimierz Łuszczyński oddał posagu Nowakowskiemu, to jest zięciowi swemu krowę jedną, nieuka w trzecim roku inszego^a, który Nowakowski powinien od tego dnia o swoje bydło staranie czynić i karmić i ma mieszkać z żoną społecznie rok cały. A Kazimierz Łuszczyński z synem swoim na imię Maciejem powinien będzie wołów dać Nowakowskiemu, gdzie sobie gruntu może zarobić, a jeśliby się między stronami zdarzyło jakie złe rzeczenie czyli pobicie, a z początkiem od kogo, nakazujemy winy zapłacić, to jest na zamek grzywien 10, na urząd miejski grzywien 10. Także jeśliby Maciej Łuszczyński oddalił swoją siostrę w tym roku od siebie z domu, powinien będzie dać na pokomorne swojej siostrze złotych 10, na co się podpisują rękami swemi własnymi lub nieumiejętne pisma kładą krzyże.

Kazimierz Łuszczyński +

Maciej Łuszczyński +

38. s. 16.

[4 V 1751]

[s. 16] Posag Katarzyny Sadowskiej od matki wniesiony do ksiąg miejskich białostockich w roku 1751 [d]ie 4 Maii.

Stało się to przy urzędzie miejskim białostockim i przy godnych osobach niżej wyrażonych. Jako przy zaręczynach Katarzyna Sadowska zapisuje swojej córce na imię Mariannie i zięciowi swemu na imię Janowi Zakrzewskiemu³³ w posagu grunt i chałupę aby ry[...]^b zgodnie żyli społecznie i matkę docho-

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

³³ Zakszewski Jan, cieśla, w 1771 r. mieszkał przy ul. Nowej; miał żonę Mariannę, dzieci: Filipa, Marcina, Zofię, Franciszkę, Jozefatę – Inwentarz 1771/1772, k. 129.

^b Wyraz niemożliwy do odczytania – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

wali do śmierci. Co podaje wieczysto w posagu i zapisuje przy świadkach sproszonych.

Katarzyna Sadowska +

Urząd: sł. Maciej Zaleski, sł. Marcin Malinowski³⁴, sł. Jan Sadowski, dziewosłab Franciszek Stopowski, sł. Szymon Haczkowski B.M.B.

39. s. 16.

[10 V 1751]

Kwitacja Zeracha z Janem Łubińskim³⁵ i z drugim Tomaszem Łapińskim³⁶ w roku 1751 [d]ie 10 Maii.

Ja, niżej na podpisie wyrażony, daję na siebie kwitację wzwyż pomienionemi, to jest z Janem Łubińskim i Tomaszem Łapińskim, jak więcej nie ma pretensyi do nich tylko o trzy ćwierci kamienia łoju, a więcej o masło i o grzyby nie dochodzi, bo jak przy egzekucyi baby nic nie wyciągnęli, nic więcej nie zeznała, jak ten łój i na to się podpisuję, i uważając na niej starość do drugiej egzekucyi nie pociągałem.

*נא' זרח במהור"ר משה זצ"ל

40. s. 16.

[18 V 1751]

Staął kompromis *alias* dobrowolna zgoda w urzędzie miejskim białostockim za sł. Szymona Haczkowskiego burmistrza natenczas będącego, pomiędzy Zerachem Moszkiewiczem, a pomiędzy Józefem Jaworowskim³⁷, iż oczywiście zgodzili się przy urzędzie raz na zawsze i żadnej pretensyi nie chcą mieć do siebie. Że Zerachowa mając pretensyję do pomienionego Jaworowskiego za wymiarów

³⁴ Marcin Malinowski, piekarz skarbowy, w 1771 r. mieszkał we własnym domu na placu skarbowym przy ul. Świętoroskiej czyli Nowolipie; miał żonę Ewę, dzieci: Tomasza piekarza, Wojciecha, Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 194.

³⁵ Łubiński Jan, szewc, w 1771 r. mieszkał we własnym domu przy ul. Poprzecznej zatylniej, za plebanią „ruskiego kapłana”, na ziemi prezbitera; miał żonę Konstancję oraz dwoje dzieci: Michała i Zofię – Inwentarz 1771/1772, k. 150v.

³⁶ Łapiński Tomasz, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Nowej; miał żonę Magdalenę oraz córkę Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 130.

* „Potwierdza Zerach syn *morenu* reb Moszego – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”. *Morenu* – hebr. „nasz nauczyciel” – tytuł honorowy przyznawany uczonym posiadającym kwalifikacje rabiniczne (mogącym pełnić rytuały rabiniczne i podejmować decyzje halachiczne, kiedy nie ma rabina), w praktyce utracił swoje pierwotne znaczenie i może być traktowany tylko jako wyznacznik majątku i pozycji w gminie.

³⁷ Jaworski (Jaworowski) Józef, szewc, majster kunsztu szewskiego i cechmistrz; mieszkał w domu, kupionym w 1769 r. za 600 złotych od Wawrzyńca Jedlińskiego cukiernika, przy ul. Choroskiej; miał żonę Mariannę, córki: Magdalenę i Małgorzatę – Inwentarz 1771/1772, k. 132v; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 18–19.

piwa trzy, a że wysłuchawszy ich kontrowersyi, że, jak miała Zerachowa przysiąc, jak nie brała pieniędzy za wymiar jednego piwa tynfów 7. Co w urzędzie przyszli do komplancji i kwitowali się w ks[ię]gach. A jeżeli by się pokazało między nimi jakie wymawianie, czyli jaką miał pretensyję jeden do drugiego, zakładają między sobą *vadium* o grzywien 20, na co się podpisują rękami swemi własnemi. *Dat[um] [d]ie 18 maj anno 1751.*

נא' זרח במהור"ר משה זצ"ל*

Józef Jaworski^a

41. s. 16.

[19 VII 1751]

[D]ie 16 *Juli anno 1751.* Michał Puchalik z Bojar spod pałacu zaniósł skargę do urzędu miasta B[iałego]stoku, iż Mateusz, syn chorążego ze wsi Bagnówki, jadąc z miasta parą konną bez Bojarę, pędzi końmi. Dziecię pomienionego pacholika wyszło z domu na drogę i rozbił końmi, upadło i wozem przejechał przez czoło i bez prawe oko krwią zaszło i przez lewy bok krwią zaszło, plecy czarn[y]ch znaków trzy krwią zaszło. Co byli wysadzeni z urzędu do obdukcji i oglądali to s[ł]. ławnicy: Jakub Jasiński, s[ł]. Paweł Dubiejko, H[enryk] Strzeżewski, opatrywali z urzędu tych znaków [d]ie 19 [Juli]^b.

42. s. 17.

[13 VIII 1751]

[s. 17] Stało się to w domu s[ł]. Szymona Haczkowskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Macieja Zaleskiego, Pawła Złotoszewskiego, Pawła Dubiejka w roku 1751 [d]ie 13 *Augusti.*

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim między stronami Jędrzejem Krzysztofowiczem, a zapozwanym Janem Sadowskim, o dyfamację i pobicie między nimi. Jak się z inkwizycji pokazało i ze świadków, iż będąc Tomasz Słomiński u żyda Lejbusia przy tej okazji i przyświadczył w urzędzie, że mając między sobą pomienieni Jan Sadowski i Krzysztofowicz dyfamację i zamierzył się Jan Sadowski na Krzysztofowicza, a Krzysztofowicz umknął się. A potem przyskoczywszy Sadowskiego w głębę [uderzył] i tak za łby z sobą i rozbronili ludzie: Wojciech Waleszczuk³⁸ i Tomasz Słomiński. Co za ten eksces

* „Potwierdza Zerach syn *morenu* reb Moszego – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”.

^a Własnoręczny podpis.

^b Wyraz niemożliwy do odczytania – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

³⁸ Waleszczuk Wojciech, stelmach, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Julianę, syna Jakuba – Inwentarz 1771/1772, k. 122.

popelniony należałoby pene płacić o pobicie stronom, a że się pierwszy raz stało między niemi, tedy nakazuje sąd miejski, żeby się pogodzili. A po tej zgodzie, jeśliby się trafiło drugim razem jakie dyfamowanie, czyli pobicie, a z jakiej strony początkiem powinien będzie podpadać grzywien 30, pół na kościół, a pół do skrzynki miejskiej i więzłą dniów trzy siedzieć. I na to się podpisali rękami swemi, a że nieumiejętne, pokładli krzyżyki.

Jędrzej Krzysztofowicz +

Jan Sadowski +

43. s. 17.

[8 XI 1751]

Sprawa Pawła Piekarskiego z Lejbusem Jakubowiczem w roku 1751 [d]ie 8 Novembris.

Stanęła zgoda w urzędzie miejskim białostockim pomiędzy Pawłem Piekarskim, a pomiędzy Lejbusem Jakubowiczem o pobicie żony Piekarskiego i z tej okazji dziecko struła Piekarska. Co pomieniony Lejbuś Jakubowicz miał być dekretowany za wiadomością zwierzchności zamkowej, a, że pomiędzy stronami nie było świadków doskonałych, tedy przystąpili między sobą do dobrowolnej zgody i przy tej zgodzie przeprosili się. I za ten eksces pomieniony Lejbuś za pobicie peny zapłacił Pawłowi Piekarskiemu złotych 8, na kościół łoju kamień jeden i w ogrodzie od Pawła Piekarskiego podłużnicę wygrodzić aż do Zwierzynca parkanu. I to założyli między sobą *vadium*, jeśliby się trafiło z której strony jaka zwadka, czyli pobicie początkiem, zakładają między sobą o grzywien 15, część na kościół, część na dwór, część do urzędu. I na co się zapisali w księgach miejskich, a że nieumiejętne pisma, kładzie znak krzyża świętego.

Paweł Piekarski +

נא' ארי ליב בהר"ר יהשע*

44. s. 18–19.

[28 II 1752]

[s. 18] Sprawa P. Jana Daszkowskiego³⁹ pocztmajstra z starozakonnym Mordechajem.

* „Potwierdza Arie Lejb, syn reb Jehoszui”.

³⁹ Jan Daszkowski, blecharz białostocki jednocześnie pocztmajster; w 1758 r. wymieniony jako właściciel stajni i ogrodu w Białymstoku – APB, Teki Glinki, teka 358, s. 15. W 1750 r. w liście do Jana Klemensa Branickiego opisuje blech, obawia się pożaru przez sąsiedztwo z mającą się budować stajnią. W 1754 r. za przekazanie złych koni posłom odbiera karę chłosty i aresztu. W 1758 r. poseł angielski Keyth zatrzymał się u niego na jeden dzień. Robi świece i pochodnie, dla dworu Jana Klemensa Branickiego, ale ma

Z dyspozycji wielmożnego J.M.P. Wojnarowskiego komisarza natenczas będącego naznaczona sprawa z panem pocztmajstrem, a z drugiej strony z starozakonnym Mordechajem, do urzędu miejskiego magdeburgi białostockiej do dewinkowania sprawy, to jest dnia 23 *Februarii* w roku 1752. A że zaszła okazja Mordechaja, że mu matka umarła, zaczym dnia 28 *Februarii* w roku 1752 stanął dobrowolnie przed nasz urząd miejski. Jako to J.P. pocztmajster J.K.M. i całej Rzeczypospolitej w sprawie o zginieniu pieniędzy we wsi Słobodzie w karczmie, że bywszy współ z żydem Mordechajem, co zginęło sumy złotem czerwonych złotych 5 i monetą tyńfów 17. Który pomieniony Mordechaj z całym kahałem niżej podpisanym przyszedłszy do urzędu, nie chcąc przypuścić pana pocztmajstra do juramentu na zginienie sumy i na świadki, których nie namawiał ani nie kupował na ten punkt co miał jurament wykonać. I tenże pomieniony Mordechaj z całym kahałem przystąpił do komplamacy i tę sumę wzwyż wyrażoną wyliczył w urzędzie miejskim J.P. pocztmajstrowi. A po uczynionej solucyi założył Mordechaj na siebie takie *vadium*, jak nie chce mieć żadnej pretensyi do P. pocztmajstra, tak też i do tych wszystkich świadków, którzy świadczyli P. pocztmajstrowi, naprzód w kahale i przed rabinem, druga u W.J.M.P. komisarza, trzecia w urzędzie. Który to pomieniony Mordechaj nie powinien żadnego upominku czynić u P. pocztmajstra i przed ludźmi niektórymi żadnego złego rzeczenia czynić pod grzywnami 300, część na zamek, część na urząd, część na kahał. I na to się podpisuje ręką swoją własną tudzież i cały kahał przy tej komplamacyi podpisuje się.

נא' מרדכי בהר"ר יעקב זצ"ל

[נא' בנימן במהור"ר אברהם כ"ץ זצ"ל]

[נא' יהודה ליב מסאקלכה]

Tudzież cały urząd.

sł. Szymon Haczkowski B.M.B.

Ja też z odebranej sumy na wzwyż wyrażone punkta podpisuję się. Jan Daszkowski

I ja też bywszy przytomny tej komplamacyi podpisuję się. Jan Hołubowski
[s. 19] Tudzież zaproszeni i przy urzędzie przytomni:

trudności, bo „na pierwszą ekspedycyją wystarczyć zrobić nie mógł”, 1758 r. – APB, Teki Glinki, teka 315, s. 66, 248; teka 339, s. 11; teka 362, s. 17.

* „Potwierdza Mordechaj syn reb Jakowa – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”

** „[Potwierdza] Beniamin syn *morenu* reb Awrahama Kaca – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”

*** „[Potwierdza] Jehuda Lejb z Sokółki”.

Jakub Jasiński
 sł. Kazimierz Piekarski +
 sł. Adam Fabik +
 sł. Antoni Borsuk +
 sł. Paweł Złotoszewski +
 sł. Kazimierz Łuszczynski +
 sł. Jędrzej Szczerbiński +
 sł. Maciej Korecki⁴⁰ +
 sł. Stefan Antonowicz +

45. s. 19.

[1752]

Nastąpiła taksa w roku 1752.

Przez urząd miejski białostocki na troje świń, to jest wieprzków dwa i świnia ze wsi Krywlan Jędrzeja Jarosza⁴¹, które zajęte ze zboża do P. pocztmajstra otaksowane. Wieprzków dwa po złotych 6, No. złotych 12. Świnia, choć większa trochę, złotych 5. Którzy byli z urzędu zesłani podpisują się tudzież.

sł. Szymon Haczkowski B.M.B.

sł. Jan Hołubowski starej rady bur[mistrz]

Jędrzej Szczerbiński⁴² gmiński

Tudzież, który znający się na tym podpisuję się.

Mateusz Brzozowski⁴³ +

46. s. 19.

[7 III 1752]

Stało się to w domu sł. Szymona Haczkowskiego burmistrza natenczas będącego, jako stanąwszy Jakub Polański zapozwanym Mordechajem Moszkowiczem,

⁴⁰ Korecki Maciej stolarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Mariannę oraz dwóch synów: Jana gozdziarza (ożenionego z Rozalią) oraz Józefa szewca (ożenionego z Anną) – Inwentarz 1771/1772, k. 138v.

⁴¹ Jarosz Jędrzej w 1756 r. kupił od Marcina i Marianny Jabłońskich siedlisko i ćwierć gruntu przy ul. Bojarskiej, które w 1770 r. zostały od niego wykupione przez skarb Jana Klemensa Branickiego – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 27–28.

⁴² Szczerbiński Jędrzej w 1769 r. sprzedał plac ciągnący się wzdłuż parkanu Zwierzyńca, przeznaczony pod budowę browaru, Mejerowi Lejzorowiczowi, za 60 złotych – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 16.

⁴³ Brzozowski Mateusz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Browarnej; miał żonę Teresę, córkę Elżbietę – Inwentarz 1771/1772, k. 203. W 1769 r. sprzedał dwa puste place przeznaczone pod budowę browaru (przy ul. Browanej), pierwszy Abrahamowi Tanhelukowi, drugi (zbył go wraz z Michałem Wilczyńskim) Lejbie Gierszonowiczowi – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 17–18, 20.

strony fantów zastawnych, to jest żupan kitajowy i chustek trzy *valoris* szóstaków 7. A że oddał Mordechaj żupan i chustkę jedną, a dwie chustki zginęło, tedy pretendował Jakub Polański od Mordechaja za chustek dwie szóstaków 14. A że przez dekret miało pójść, zaczym przystąpili do komplancy i pogodzili się, i na to się podpisali w księgach naszych, i takie *vadium* uczynili między sobą, żeby z tej albo z drugiej strony mieli sobie upominek, tedy założyli między sobą po grzywien 10 i na to się podpisują. *Dat[um] [d]ie 7 Martii anno 1752.*

Jakub Polański +

Mordechaj Moszkowicz

47. s. 20.

[10 IX 1751]

[s. 20] Rewizja przez urząd miejski białostocki na spas w zbożu, za hrudem P. Jana Daszkowskiego ze wsi Krywlan w roku 1751 [d]ie 5 *Septembris*.

Z dyspozycji W.J.M.P. J[ózefa] Wojnarowskiego a komisarza natenczas będącego, naznaczona rewizja [d]ie 4 *Septembris an[no]* 1751, przez urząd miejski białostocki, o spas zboża P. Jana Daszkowskiego za hrudem przez dobytek, świń i gęsi ze wsi Krywlan. Które byli z urzędu niżej wyrażeni i uznali, że jest znaczna szkoda, to jest owsa nieżętego spaśli zagonów trzydzieści na półtora staję, jęczmienia żętego spaśli na przewiąsłach snopów czterdzieści pięć, gryki od Zwierzyńca spaśli zagonów sześć na staję, od dworskiego gruntu skoszono owsa spaśli na staję zagonów dwadzieścia i na kilka zagonów potargali, a z drugiej strony od miasta żadnej szkody nie było. *Item [d]ie 10 Septembris* za doniesieniem do urzędu, iż użęto owsa z tych zagonów trzydziestu na półtora staje spaśli, kop trzy i snopów pięć odwieziono do wsi Krywlan i ten jęczmień odwieziony snopów cztery do tego samego Jędrzeja Jarosza. Co jest wniesiono do ksiąg za burmistrza Szymona Haczkowskiego, za radnych: Jana Hołubowskiego, Macieja Zaleskiego, Jakuba Jasińskiego, Kazimierza Piekarskiego, która zakończona sprawa.

48. s. 20

[28 IV 1752]

Sprawa między mieszczanami i ze wsi białostockiej z ludźmi i starozakonnymi kahału białostockiego. Od zwierzchności zamkowej naznaczono i przykazano miastu i wsi białostockiej, aby było wolno trzodnikowi kahalnemu paść trzodę na gruntach na ugorze, zaczym karta wniesiona do ksiąg miejskich białostockich w roku 1752 [d]ie 28 *Aprilis*.

Daję ten dokument miastu Białemustokowi pozwalając paść na ugorach wsi Białegostoku po kaplicę ś[więtego] Rocha i z doliną, która idzie aż do młyna

Marczykowego⁴⁴, dalej za tę dolinę nie mają puszczać, aby i wieś miała swoją suficiencją pokry[...]^a z woli J.W.J.M dobrodzieja onych pastwisko. *Dat[um]* w Białymstoku *ano[o]* 1745 *[d]ie 4 Maii*. Ignacy Paprzycki rewizor.

To się ma stać przez żadnej kłótni i zamieszania, niech się pomiarkują między sobą, że wilk jeszcze w lesie i niechaj tam siedzi i nie trzeba wyzywać z lasu.

49. s. 21.

[28 IV 1752]

[s. 21] Sprawa Mikołaja Jozobika⁴⁵ pomiędzy Franciszkiem Stopowskim, a pomiędzy aktorem Mikołajem Janickim w domu sł. Antoniego Borsuka burmistrza, w roku 1752 *[d]ie 28 Aprilis*.

Kompromis *alias* dobrowolna zgoda stanęła w urzędzie miejskim białostockim pomiędzy wzwyż wyrażonemi osobami, strony patronusa straconego, pomiędzy Franciszkiem Stopowskim, a pomiędzy Mikołajem Jozobikiem. Co ta sprawa zakończona i ugodzona i zapłacili strony aktorowi, to jest tynfów 4 i przeprosili, i założyli między sobą *vadium* niżej wyrażeni, jeśli się trafiło z której strony jakie szemrzenie, czyli wymawianie, zakładają między sobą winy do skrzynki miejskiej na reparację, to jest grzywien 30 i na to się podpisują.

Franciszek Stopowski +

Mikołaj Jozobik +

Mikołaj Janicki +

50. s. 21.

[27 VI 1752]

Sprawka Jakuba Wojtula, a zapozwaną Lejbina Wysocką, wniesiona do ksiąg miejskich białostockich za sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, *[d]ie 27 Junii anno 1752*.

Stanęła zgoda pomiędzy Jakubem Wojtulem a zapozwaną pomienioną Lejbina, o zabicie prosiaka z winnicy, przez winnika jej na imię Borucha. Jako się pogodzili i przeprosili w urzędzie miejskim białostockim przy całej ławicy, to jest: Maciej Czudowski, Adam Fabik, Franciszek Jabłoński, Kazimierz Łuszcz, a takie *vadium* założyli między sobą, jeśli się pokazało z tej albo z drugiej strony jakie przekleństwo, czyli szemrzenie, zakładają winy na siebie, to jest na

⁴⁴ Marczyk Albert, młynarz „od dziada zasiedziały”, miał młyn z „drzewa kostkowego” wybudowany kosztem dworu – APB, Teki Glinki, teka 141, s. 96.

^a Wyraz niedokończony przez pisarza miejskiego.

⁴⁵ Jozobik Mikołaj, w 1771 r. mieszkał przy ul. Choroskiej; miał żonę Katarzynę, córki: Mariannę (żonę Andrzeja Protasewicza) i Annę (żonę Macieja Jędrzejewskiego). Mieszka z nimi ich zięć Andrzej Protasewicz. Jozobik był właścicielem pustego placu z ogrodem przy ul. Zagumiennej – Inwentarz 1771/1772 k., 133, 135.

kościół wosku funtów dwa, do urzędu tyńf[y] 2^a, do skrzynki miejskiej grzywien 3 i na to się podpisują w księgach miejskich.

Jakub Wojtuł +

Rejza Lejbina Wysocka +

51. s. 22.

[26 VII 1752]

[s. 22] Stanąwszy *personaliter* do urzędu miasta Białegostoku, za sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Adama Fabika, Macieja Czudowskiego, Jakuba Jasińskiego, Franciszka Jabłońskiego, Jana Sycewicza, Kazimierza Łuszczyńskiego. [D]ie 26 Juli anno 1752.

To jest na imię sł. Adam Ochremowicz z sąsiadem swoim na imię sł. Marcinem Adamczukiem⁴⁶ zeznali dobrowolnie w księgi miejskie białostockie, iż sprzedali gruntu swego własnego kahałowi białostockiemu, za sumę pewną za złotych polskich 70, a prętów pomienionego Ochremowicza dwadzieścia sześć, drugiego Marcina Adamczuka prętów dziewięć. A to na mogiłki sprzedali wiecznotą, jako pomiar wyszedł z woli zwierzchności zamkowej i więcej nie ma sobie kahał przywłaszczać gruntu, jak to co się wymierzyło. Na co się zgodzili i zapisali się w księgach miejskich białostockich rękami swemi własnymi, a że nie umiejące, kładą znak krzyża ś[więtego].

Adam Ochremowicz +

Marcin Adamczuk +

52. s. 22.

[26 VII 1752]

Stanęła zgoda pomiędzy Adamem Ochremowiczem a pomiędzy Marcinem Adamczukiem, obywatelami miasta Białegostoku, iż odebrawszy rzetelnie pieniądze swemi rękoma za wzwyż wyrażony grunt w przyjęcie do mogilek kahału białostockiego, co w urzędzie podzielili się i pogodzili według prętów. Jako to pomieniony Adam Ochremowicz odebrał swemi rękoma pieniędzy za prętów dwadzieścia sześć, to jest tyńfów 39 i szóstaków 2. Marcin Adamczuk odebrał swemi rękoma za prętów dziewięć, to jest tyńfów 15. I według zgody zapisali się w księgach i założyli między sobą *vadium*, jeśliby się trafiło jakie szemrzenie, czyli wymawiane albo przekleństwo jakie, naznaczyli sobie, kto by był początkiem tej okazji winy, do skrzynki miejskiej grzywien 15 instantly zapłacić i na to się podpisali.

^a „tyńf[y] 2” – wyrazy nadpisane nad wierszem.

⁴⁶ Adamczuk Marcin, miał żonę Franciszkę oraz córki: Dorotę, Krystynę i Mariannę – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 34–35.

Dat[um] [d]ie 26 Juli anno 1752.

Adam Ochremowicz +

Marcin Adamczuk +

53. s. 23.

[17 XI 1752]

[s. 23] Stało się to w domu sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy urzędu miasta Białegostoku: Adama Fabika, Macieja Czudowskiego, Franciszka Jabłońskiego, Jakuba Jasińskiego w roku 1752 *[d]ie 17 Novembris*.

Jako kwitowała Marianna, a po mężu nieboszczyku swoim Maciejowi Zaleskiemu, Łukasza Gąsiorowskiego⁴⁷ siostrzeńca. Jako odebrała sumy rzetelnie swe mi rękoma podług zgody dobrowolnej, to jest złotych 150. I żadnej pretensyi nie chce mieć do pomienionego Gąsiorowskiego. I na to się podpisuje dla lepszej wiary i wagi ręką swoją własną, a że nieumiejętna pisma, kładzie znak krzyża ś[więtego].

Marianna +

54. s. 23.

[16 XII 1752]

Stanął kompromis *alias* dobrowolna zgoda w domu sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, pomiędzy sł. burmistrzem a pomiędzy Filipem Staskiewiczem, o dyfamowanie burmistrza. Co sam Filip za tę winę dał do kościoła białostockiego świec parę za tynfów 2 i przeprosił cały urząd, a jeżeliby się trafiło drugim razem przez Filipa jakie szemrzenie, czyli dyfamowanie, naznacza sąd miejski b[iałostocki] winy zapłacić grzywien 30, część na kościół, część do zamku, część do skrzynki miejskiej i na to się podpisuje. *Dat[um] [d]ie 16 Decembris 1752 anno.*

Filip Staskiewicz +

55. s. 24

[29 I 1753]

[s. 24] My, niżej na podpisach wyrażeni, zeznajemy tym skryptem naszym, iż my, mając łakę swoją własną niczym nie zawiedzioną w prohonie zawadzki leżącą, a będąc przyciśnieni potrzebami naszymi, zaczym pomienioną łakę, która

⁴⁷ Gąsiorowski (Gensiorowski) Łukasz, wdowiec, miał córkę Teresę; swój dom przy ul. Zagumiennej wynajęli Johanowi Adamowi Kromerowi – Inwentarz 1771/1772, k. 136v. 29 lutego 1764 r. sprzedał Janowi Burzyńskiemu grunt i sianożęć w prohonie, transakcja ta ostatecznie nie doszła do skutku – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 114–115.

leży o miedzę z jednej strony Wojciecha Backiela⁴⁸, a z drugiej Jakuba Wojtula, z trzeciej strony od rzeki Supraśla leżącą, Maciejowi Siersziejkowi mieszcza- ninowi białostockiemu za sumę zł[otych] 8 polskich, jemu i sukcesorom jego wiecznemi czasy sprzedaliśmy. Żaden z niej an[i] sobie, ani sukcesorom swoim nie zostawiając, a całe nasze prawo, jakim my trzymali na pomienionego Ma- cieja, sukcesorki i sukcesorów jego zlewamy, onego ustępujemy. Co dla lepszej wiary i wagi, i waloru rękami naszemi podpisujemy. [D]ie 20 Marti 1747 anno.

Andrzej Kodyński

Tomasz Kodyński

Działo się to za urzędu Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, jak wniesiona ta karta do ksiąg [d]ie 2[9]^a Januarii 1753 anno.

56. s. 24.

[22 III 1753]

Ja, niżej na podpisie wyrażony, odbieram z urzędu miejskiego Jana Łapińskiego część brata swego pieniędzy, złotych 6 i groszy 16. I sam Jędrzej Szczerbiński ma te pieniądze oddać bratu swemu Janowi za przybyciem jego. Na co urząd miejski kwituję z tych pieniędzy, a to za urzędu Antoniego Borsuka. I na to się podpisuję, a że nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża świętego, tudzież i brat przy tym będąc podpisuje się. Dat[um] [d]ie 22 Martii anno 1753.

Jędrzej Szczerbiński +

Tomasz Łapiński +

57. s. 24.

[11 IV 1753]

Stanęła zgoda w urzędzie miejskim białostockim za sł. Antoniego Borsuka b[urmistrza] natenczas będącego, pomiędzy Franciszkiem Jabłońskim, a z dru- giej strony Janem Waśkiewiczem żołnierzem od infanterii. Co się pogodzili i przeprosili w urzędzie przy prezencji P. Hingilerta feldfebela, a jeżeliby się pokazało drugim razem jakie szemrzenie, czyli wymawianie, zakłada się winy zapłacić grzywnien 15. Na co się podpisuję ręką swoją własną, a że nieumiejętny, pisma kładzie znak krzyża ś[więtego]. Dat[um] [d]ie 11 Aprilis 1753 anno.

Franciszek Jabłoński

⁴⁸ Prawdopodobnie Backiel, ślusarz, według dyspozycji Izabeli Branickiej w 1773 r. miał dostać od Jana Litwickiego, ekonoma tykocińskiego, budynek skarbowy w Tykocinie – APB, Teki Glinki, teka 378, s. 3.

^a Data nieczytelna – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

58. s. 25.

[10 VIII 1753]

[s. 25] Stało się to w domu sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, tudzież przy godnych osobach niżej wyrażonych. Jako stanąwszy obecnie Stanisławowa Borowiczka wdowa, wypłaca Gruszczyńskiemu za reparację chałupy na Suraskiej ulicy, zięciowi Daszkowej⁴⁹, to jest złotych 12. Co odebrawszy wzwyż wyrażony Gruszczyński swemi rękoma te pieniądze kwituje Borowiczkę i nie chce mieć żadnej pretensyi do niej, ani do chałupy jej. Na co się podpisują, a że nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża świętego. *Dat[um] [d]ie 10 Augusti 1753 anno.*

Józef Gruszczyński +

Barbara Daszkowa +

Przytomni:

Wojciech Bielecki

Kazimierz Leszczyński

Józef Drzewicki

correx[it] H[enryk] Strzeżewski

59. s. 25.

[12 IX 1753]

Sprawa Maciejowej Skorcowej zapisana w urzędzie miejskim białostockim za sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, iż pomieniona Skorczyńska mając szkodę w domu, że jej pierzynę wytrzęsiono, a nie wiedząc kto, tylko przeklinała. A tam stojąc gospodą Jan Zakrzewski żołnierz od infanteryi słysząc to, że przeklinała, żalił się w urzędzie miejskim białostockim. Zaczym nie mając Skorcowa żadnych świadków, przysądza się jej, aby instanty przeprosiła, a *in quantum* jeżeliby się pokazało jakie szemrzenie bez Skorcową, czyli wymawianie na którym miejscu, tedy ma winy zapłacić grzywien 10, część na kościół, część do skrzynki miejskiej. Na co się podpisuje ręką swoją własną, a że nieumiejętna pisma, kładzie krzyż. *Dat[um] [d]ie 12 Septembris 1753 anno.*

Zofia Skorczyńska +

60. s. 26.

[22 II 1754]

[s. 26] Dano ze dworu na obronę miasta siekier szesnaście pod *numero* wierzch obucha taki znak ☉, a to dano za urzędu Antoniego Borsuka burmistrza na-

⁴⁹ Prawdopodobnie Daszkowska Barbara, córka Katarzyny Daszkowskiej, wdowy, mieszkała w domu drewnianym tynkowanym przy ulicy idącej z Rynku do pałacu, na placu nadanym jej i jej mężowi przez Jana Klemensa Branickiego 16 kwietnia 1733 r. – Inwentarz 1771/1772, k. 113.

tenczas będącego i za ławicy: Szymona Haczkowskiego, Macieja Czudowskiego, Wojciecha Hołubowicza⁵⁰, Jędrzeja Jedlińskiego w roku 1754 [d]ie 22 Februarii. Które siekiery rozdzielone na pół, dali na kahał siekier osim, co odebrał wiernik kahalny.

הן אמת הדבר שקבלנו מחצר השר יר"ה שמונה קרדומים כאשר מבואר לעיל על פ' לראי' באנו עה"ח הי' ו' ניסן ו' ניסן תק"יוד דלית ל' כ"ז הכותב וחותרם בפקודת הקהל צבי הירש בהר"ר *אהרן נאמן דק"ק בילסטאק

61. s. 26.

[23 VII 1759]

Sprawa sł. Piotra Zygmuntowicza⁵¹ z sł. Maciejem Łuszczyńskim, o straconą szkapą przez pomienionego Zygmuntowicza w roku 1759 [d]ie 23 Juli.

Staął kompromis, staął między stronami Piotrem Zygmuntowiczem, a z drugim Maciejem Łuszczyńskim, o straconą szkapą przez pomienionego Zygmuntowicza. Jako się pogodzili i przeprosili przy urzędzie naszym niżej wyrażonym. Jako Piotr Zygmuntowicz zapłacił Łuszczyńskiemu talarów bitych 2. W czym żadnego upominku raz na zawsze nie powinien mieć Łuszczyński pod grzywnami i siedzeniem [w] wieży, na co się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Piotr Zygmuntowicz +

Maciej Łuszczyński +

Urząd:

Wojciech sł. Jabłoński⁵²

Antoni sł. Borsuk

⁵⁰ Hołubowicz Wojciech (zm. przed 1771 r.), mąż Barbary (Barbara Wojciechowa Hołubowiczowa w 1771 r. występuje już jako wdowa), miał pięcioro dzieci: Marcina szewca (żonaty z Marianną, syn Wojciech), Michała szklarza, Jana ślusarczyka, Zuzannę i Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 126.

* „Jest rzeczą prawdziwą, że otrzymaliśmy z dworu Księcia Jego Wysokości 8 siekier, jak jest objaśnione powyżej po polsku. Na potwierdzenie podpisujemy się dzisiaj, 6 nisan 6 nisan 514 [roku] według skróconej rachuby. To wszystko pisze i podpisuje na polecenie kahału Cwi Hirsch syn reb Aharona, wiernik świętej gminy Białystok”. Słowa ו' ניסן (6 nisan) zapisano dwa razy. 6 nisan 5514 to 29 III 1754.

⁵¹ Zygmuntowicz Piotr, garncarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Świętoroskiej czyli Nowolipie, w domu nadanym mu 8 maja 1758 r. przez Jana Klemensa Branickiego; miał żonę Konstancję i syna Jana – Inwentarz 1771/1772, k. 198v.

⁵² Być może Jabłoński Wojciech, snycerz nadworny, z żoną Małgorzatą, synami Maciejem, Andrzejem, córkami Franciszką i Rozalią mieszkał w domu przy ul. Nowe Miasto, nadanym mu 11 kwietnia 1760 r. przez Jana Klemensa Branickiego. Wykonywał rzeźby figuralne, elementy ornamentalne i dekoracyjne a także sztukaterie. W 1758 r. w przedpokoju Branickiego w pałacu w Choroszczy robi „sztukatorską robotę” – Inwentarz

Franciszek sł. Łodziński

Maciej sł. Jędrzejewski⁵³

Tomasz Zubrzycki⁵⁴

Kasper Jabłoński gmiński

62. s. 27–28.

[30 V 1752]

[s. 27] Dyspozycja urzędowi białostockiemu o swawolne białogłowy dana dnia 30 m[iesiąc]a maj 1752 *do[mini] anno*.

Każdy katolik powinien to mieć w pamięci, że za najmniejsze myśli, słowa, uczynki, ścisły rachunek Panu Bogu oddać potrzeba, a dopiero człowiek, na jakim z powołania Bożego wysadzony urzędzie ściślejszy, bo i za siebie, i za tych, których ma pod władzą swoją oddać będzie musiał. Mając powierzoną docześnie nad dobrami J.W.P. mojego komisarską funkcję, obawiam się wpaść [w] taki rachunek, a z niego wynikniony retent, za który *in fundo* w wieży piekielnej na wieczne czasy zasiąść by nakazaną, bez żadnego miłosierdzia i relaksacji. Dekretu, kiedy mnie od różnych osób Boga się bojących i przykazanie jego na pamięci mających zachodzą wiadomości, jakoby miały się tu w mieście znajdować swawolne białogłowy, publicznym nierządem się bawiące, także stron różnych przychodnie dalszych i bliższych, jako też córki własne u ojców i matek mają być rozpustne i wyuzdane (broń, Boże, nie zadaję tego nikomu, bo to z siebie nie sam mam), że się całe publicznymi nierządnicami stać miały. Do tego mają być jeszcze i stare białogłowy do takowych ekscesów faktorki i piekielne rzeźniczki, które mięso teraz na doczesne delicje [...] ^a sprzedają ^b, jak potem u zwiędnięcia zdać się może wraz z sprzedawczyniami na posiłek piekielnemu smokowi. Czego niech Bóg uchowa, jak to te, co prowadzą do takiego uczynku z obrazą Pana Boga, tak te, co na to zezwalają, jedno dla jakiegoś mizernego zysku, drugie dla

1771/1772, k. 175v–176; APB, Teki Glinki, teka 339, s. 14; A. Oleńska, *Jan Klemens Branicki...*, s. 38.

⁵³ Jędrzejewski Maciej, kowal, majster kunsztu kowalskiego, cechmistrz; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Annę, dzieci: Antoniego, Franciszka, Szymona i Konstancję. Prawdopodobnie był właścicielem pustego placu z ogrodem warzywnym przy ul. Zagumiennej. Był zięciem Mikołaja i Katarzyny Jozobików – Inwentarz 1771/1772, k. 123, 139v.

⁵⁴ Zubrzycki Tomasz, członek białostockiego magistratu; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej ze swoim bratem Kazimierzem i jego rodziną; miał żonę Mariannę, dzieci: Mateusza i Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 139. Por. Zubrzycki, woźny białostocki – APB, Teki Glinki, teka 370, s. 4–5.

^a Wyraz zamazany.

^b Wyraz dopisano nad zamazanym słowem.

zgniłego cielska znikomego z ukontentowania pałają ogniem nieczystości, muszą nie wiedzieć, że to jest piekielny, którego materyja pożądliwość, skry, słowa lubieżne, dym, infamia, płomień, szpetność, popiół, nieczystość, na koniec wieczna męka. Jest zepsuwaniem ciała, skróceniem życia, zepsuwaniem cnót dobrych, złamaniem prawa, a do tego eksces takowy pociąga karę Pana Boga za sobą na miejsca, ludzi niewinnych, czasy, jako się o tym wiele doczytać możemy z Pisma Świętego, jako Bóg karał Sodomę i Gomorę siarczystym ogniem, jako Onan syn Judy nagle umarł, Sychen miasto w niwecz obrócone i wszystko pokolenie Beniamina. Ten grzech był przyczyną śmierci Amona, do bałwochwalstwa przywiódł Salamona, oślepił Samsona, znacznie zaszkodził Dawidowi, kiedy takowego występku trzy tysiące ludu izraelskiego jednego dnia nagle pomarło. Jako tedy ten [s. 28] grzech jest najobrzydliwszy Panu Bogu (lubo i drugich, ile możliwości wystrzegać się należy). Nie znajduję inszego na uskromienie tych ekscesów sposobu, jak ten szczególny, ażeby urząd m[iej]ski białostocki wszystkich, a wszystkich gospodarzów, obesał dwoma ludźmi z ławicy swojej z oznajmieniem tym, aby się żaden gospodarz tak w mieście jako i na Bojarach podejrzaney białogłowy i wszetecznie żyjącej nie ważył w domu swoim trzymać. Donosząc zaraz i demonstrując karę na takowego, który by tego słuchać nie chciał i to cierpiał w domu swoim bez wszelkiego już sądu, aby tylko za słusznym dowodem ma siedzieć gospodarz ten w ratuszu *infundo* dni trzy, do kościoła ma dać wosku funtów pięć i świecę przez mszę *świ[ętą]* w niedzielę publicznie wprzód kościoła trzymać oraz na ratusz grzywien 5 dać ma. Jeżeliby zuchwałość ta miała trwać, żeby i na takową karę nie dbaną, trojako urząd ma upartych karać. Co się seryją zaleca sławetnemu burmistrzowi, radzie i całemu urzędowi, aby ciężkim obowiązkiem sumienia i Panu Bogu oddania rachunkiem tego przestrzegali. Swawolne zaś białogłowy oraz z faktorskich ich bez odwołki z miasta przez służbę miejskiego wypędzić i wys[ied]lić zalecam. Mocą zwierzchności mojej komisarskiej *dat[um]* w Białymstoku dnia dwudziestego maja roku 1752. Urząd, jeżeli tej mocno przestrzegać nie będzie, będzie podległy karze dworskiej. *Dat[um] ut supra.* J[ózef] Wojnarowski komisarz

L[ocus] s[igilli]

63. s. 28.

[4 VI 1754]

Kompromis *alias* dobrowolna zgoda pomiędzy Łukaszem Gąsiorowskim a siostrzeńcem nieboszczyka Zaleskiego. Jako mając kartę na sianożęć w prohonie po nieboszczyku Łukaszu Zielińskim, która łąka była w zastawie u Zaleskiego [w] złotych 15, a Mikołaj Jozobik kupiwszy grunt u Łukasza Zielińskiego nie

miał łąki w prohonie, tedy powrócił złotych 15 Gąsiorowskiemu. Na co się pogodzili i przeprosili w urzędzie miejskim białostockim, a jeżeliby się pokazało ze stron jakie wymawianie, czyli szemrzenie albo przekleństwo, zakładają między sobą *vadium* o grzywien 15 na kościół białostocki, do skrzynki miejskiej grzywien 10. Na co się podpisali.

Dat[um] [d]ie 4 Junii 1754 anno.

Łukasz Gąsiorowski +

Mikołaj Jozobik +

64. s. 29.

[31 V 1754]

[s. 29] Taksa przyjęta do ksiąg miejskich białostockich Szmojły Lejbowicza⁵⁵ w roku 1754 [d]ie 31 maj, za burmistrza Antoniego Borsuka natenczas będącego i całej ławicy: Szymona Haczkowskiego, Maciej Czudowski, Jędrzej Jedliński, Jakub Jasiński, Wojciech Ancutowicz, Kazimierz Krzysztopiuk.

Uczyniona taksa w urzędzie miejskim białostockim przez Szmojlę Lejbowicza obywatela białostockiego. Jako mając zastaw u siebie kontusz Petelskiego ciemno szafirowy, wykupiony od P. Filipowej cukiernikowej, któremu Szmojle długu zawścięgną Petelski na [złoty]ch^a 3. A ten kontusz długo leżał, obawiał się Szmojło, aby mol nie popsuł, podał do urzędu naszego do taksy. Co zważywszy, osobiście co kontusz wart, jako poplamiony i wpół schodzony, na prawej stronie na piersiach rozdarty i zszyty, podłe sukno francuskie, otaksowany złotych polskich 18, na co uznawszy przy zwykłej pieczęci miejskiej białostockiej podpisaliśmy się.

65. s. 29–30.

[15 XII 1754]

Stało się to w domu sł. Antoniego Borsuka burmistrza miasta Białegostoku natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Iż stanąwszy *personaliter* sł. Stefan Burzyński przed nasz urząd miejski białostocki żalił się na Jana Burzyńskiego brata swego, że żonę uderzył publicznie w głębę z przyczyny brata swego i z drugiej strony Marcina żony na imię Agnieszki. Iż mając Jan Burzyński niejaką niechęć przeciw bracie swoim Stefanie, uderzył żonę jego ankiem, ujawszy się. A że stanąwszy osobiście do urzędu pogodzili się i przeprosili

⁵⁵ Lejbowicz Szmojła, mieszkał w domu z facjatą od Rynku murowaną, nadanym 11 czerwca 1765 r. przez Jana Klemensa Branickiego; miał żonę Frejdę, dzieci: Moszka (żonatego z Rochłą), Eliasza (żonatego z Ryfką), Gołdę (zameżną z Ickiem Nochimanowiczem) – Inwentarz 1771/1772, k. 93v.

^a Lekcja niepewna.

za pobicie żony Stefana. Jednak urząd zważywszy tę kontrowersję naznaczyli za pobicie przez Jana Burzyńskiego, że żonę uderzył Jan Burzyński Stefanową w głębę publicznie. Za to ma winy podpadać, do ratusza schody sporządzić i do tego Marcin Papiński ma dopomóc Janowi Burzyńskiemu koło schodów, a to za ten eksces, że poszedł do [s. 30] drugiego majstra Stefana Burzyńskiego i, co żona dała znać Stefanowej Burzyńskiej, że ma Jan Burzyński rewanzować w puszczy, co przez Marcinową wstała kłótnia. Jednak zważając kontrowersję ich i zwadek zapisuje się, jeśli się trafiło drugim razem jakie wymawianie, czyli zwadka lub szemrzenie, założyli między sobą *vadium* winy o grzywien 50, część na kościół, część na zamek, część do skrzynki miejskiej. Na co się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyże.

Dat[um] [d]ie 15 Decembris 1754 anno.

sł. Stefan Burzyński +

sł. Jan Burzyński +

sł. Anastazja Burzyńska +

sł. Teresa Burzyńska + +

Marcin Papiński +

Agnieszka Papińska +

Urząd:

sł. Szymon Haczkowski

sł. Maciej Czudowski

sł. Jędrzej Jedliński

sł. Jakub Jasiński

sł. Kazimierz Krzysztopiuk

sł. Wojciech Ancutowicz

H[enryk] Strzeżewski P.M.B

66. s. 31.

[15 XII 1754]

[s. 31] Roku 1754 [d]ie 15 Decembris.

Zapozwawszy Stefan Burzyński do urzędu miasta Białegostoku Jana Burzyńskiego brata swego, że rodzic nieboszczyk zapisał Janowi Burzyńskiemu pół studni do Zwierzyńca placu, a że Jan Stefanowi bratu swemu spuścił i sprzedał za złotych polskich 12, jeśli się odezwał brat młodszy Franek. Na to się zapisali w księgach miejskich białostockich. *Dat[um] [d]ie 15 Decembris 1754 anno.*

Jan Burzyński +

Anastazja Burzyńska +

67. s. 31.

[20 XII 1754]

Kompromis uczyniony w urzędzie miejskim białostockim za sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego w roku 1754 [d]ie 20 Decembris.

Stanąwszy *personaliter* Franciszek Wysocki ze wsi Klepacz, a zapozwany Kazimierzem Szemietem, strony uderzenia publicznie w głębę pomienionego Wysockiego przez Kazimierza Szemietę, z trzeciej strony przez Józefa Szemietę⁵⁶, o dawne tynfów 4 i o sukman zginiony Wysockiego, który się wynalazł i powrócił się Wysockiemu. Co się pogodzili i przeprosili w urzędzie i założyli między sobą *vadium*, jeśliby się pokazało ze stron jakie nagabanie czyli wymawianie, mają winy podpadać o grzywnie 50, część na kościół, część do zamku, część do skrzynki miejskiej. Na to się zapisali w księgach miejskich białostockich, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyże.

Franciszek Wysocki +

Kazimierz Szemiet +

Józef Szemiet +

68. s. 32.

[9 V 1755]

[s. 32] Stanął kompromis za urzędu Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Jako Jan Łubiński z Józefem Szemietem pogodzili się i przeprosili za dyfamowanie i według pamiętki dali na kościół i na cerkiew po grzywnie jednej i przeprosili się w urzędzie. I takiej *vadium* uczynili między sobą, jeśliby się pokazało z której strony jakie złe rzeczenie, czyli dyfamowanie początkiem od kogo, mają winy podpadać grzywnie 30. Na co się podpisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um]* [d]ie 9 maj 1755 anno.

Jan Łubiński +

Józef Szemiet +

Urząd:

Antoni Borsuk

Maciej Czudowski

Jan Jeliński

Wojciech Jabłoński

⁵⁶ Szemiet Józef, kowal, miał żonę Chwiałorę oraz córkę Franciszkę, zamężną z Pawłem Sadowskim – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 27.

69. s. 32.

[29 V 1755]

Stanął kompromis za urzędu Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Jako w zachodzących kłótniach i w zwadce, w sąsiedztwie o placu w gumniskach, sł. Wojciech Bielecki z Maciejem Łuszczynskim o dyfamację i pobicia. Co się pogodzili i przeprosili raz na zawsze i takie *vadium* uczynili między sobą, jeśli się pokazało, z której strony jakie dyfamowanie, czyli pobicie, a początkiem od kogo, założyli między sobą winy o grzywien 30. Na co się podpisali w księgach rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 29 Maii 1755 anno.*

Wojciech Bielecki +

Maciej Łuszczynski +

Urząd:

Antoni Borsuk

Maciej Czudowski

Jędrzej Jedliński

Wojciech Jabłoński

Jędrzej Złotoszewski⁵⁷

Piotr Juchnik

70. s. 33.

[9 IX 1755]

[s. 33] Stało się to w domu sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Jako stanąwszy Michał Czudowski i Jan Wasilewski uczynili między sobą kompromis *alias* dobrowolną zgodę, jak się pogodzili w urzędzie miejskim z posesyi o podział, szwagier [ze] szwagrem. Według rozsądku miejskiego należy się Janowi Wasilewskiemu z domu za żonę jego, a siostrę Michała Czudowskiego, z dobytku krowę jedną i nieuczka o dwu latach i tynfów 10 za grunt, trzeciej części plac, także gumnisko, co matka nieboszczka legowała zięciowi swemu na imię Wasilewskiemu. A co do placu siedzibnego nie ma mieć Wasilewski żadnej pretensyi i takie *vadium* zapisuje się, jeśli by się pokazało z jakiej strony jakie przekleństwo, czyli bitwa, a początkiem od kogo, naznacza się winy o grzywien 30. Na co się podpisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki *Dat[um] [d]ie 9 Septembris 1755 anno.*

Michał Czudowski +

⁵⁷ Jan Klemens Branicki w 1770 r. kupił od Jędrzeja Złotoszewskiego i jego matki Konstancji plac i ogród przy ul. Wasilkowskiej za 126 zł 20 gr – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 31.

Jan Wasilewski +
 Elżbieta Czudowska +
 Ewa Wasilewska +

Urząd:

Antoni Borsuk

Maciej Czudowski, Jędrzej Jedliński, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Złotoszewski, Piotr Juchnik

71. s. 33.

[15 XII 1755]

Stało się to w domu sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy. Jako żalił się Stefan Jabłoński w urzędzie na syna swego na imię Kaspra⁵⁸ i na żonę jego na imię Magdalenę, że ojca odganiają od siebie, nie chcą chować i żona najbardziej, że dyfamuje i wypędza. Co nakazujemy sądem niniejszym, aby dochowali ojca do śmierci, a jeśliby się pokazało, że więcej będą ojca wyganiać, tedy będzie syn od gruntu odsądzony i grzywien zapłaci 20, a żona Kasprowa, jeśli nie będzie ojca szanowała, tedy ma karę cielesną otrzymać. Na co się podpisują, a że nieumiejętne pisma pokładli krzyżyki.

Dat[um] [d]ie 15 Decembris 1755 anno.

Kasper Jabłoński

Magdalena

72. s. 34.

[27 XII 1755]

[s. 34] Wpis w księgi miejskie białostockie za sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Antoniego Borsuka, Macieja Czudowskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Wojciecha Jabłońskiego, Jędrzeja Złotoszewskiego, Kazimierza Krzysztopiuka.

Stanąwszy *personaliter* przed urzędem wzwyż wyrażonym na imię Jan Mikułski, zeznał w księgi miejskie, iż sprzedał domostwo Ejli Tanchielukowi za pewną sumę za złotych polskich 300. Które to domostwo sprzedał wiecznością, z kamieniami, z wodami i stajenką i ze wszelkimi objętościami, z płotami i z sadami, o miedzę z jednej strony Szymona Nicińskiego, z drugiej strony Lejbusia Wyłockiego, a plac wzdłuż ciągnie się od Wasilkowskiej ulicy, aż do Zielonej ulicy. Ze którego to domostwa i ze placu ma Ejla Tanchieluk wpłacać

⁵⁸ Jabłoński Kasper, mieszczanin białostocki. Wypis z jego supliki z 1756 r., w której przedstawia Branickiemu swoją ciężką sytuację materialną i prosi o przydzielenie ciołka lub konia do roboty; odpisy adnotacji na suplice, z których wynika, że Jabłoński ma otrzymać woła (nieuka) z obory w Dobrzyniewie – APB, Teki Glinki, teka 315, s. 96.

solucyi, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na to się podpisuje po ebrejsku tudzież posesor tego domostwa, a że nieumiejętny pisma, kładzie krzyż.

Dat[um] [d]ie 27 Decembris 1755 anno.

Jan Mikulski +

*נא' אלי' בהר"ר תנחום זצ"ל

**נא' ארי' ליב בהר"ר נפתלי זצ"ל

Przytomni:

Stanisław Halicki

73. s. 34.

[6 V 1756]

Wzwyż wyrażonej sumy zło[tych] 300 Jan Mikulski, jako brat rodzony siostry swojej, tylko że z drugiego ojca siostra, daruje jej złotych 100 i oddaje przy urzędzie te złotych 100 Ejli Tanchielukowi do wzrostu siostry na prowizyję. I na to się Ejla podpisuje, jako rzetelnie ma Eyla^a oddać te zło[tych] 100 jak tylko będzie potrzeba, bez żadnej kłótni pod grzywien 56. *Dat[um] [d]ie 6 maj 1756.*

***נא' אלי' בהר"ר תנחום חייב מ' זה'

Jan Mikulski +

74. s. 34.

[16 VII 1759]

Za urzędu bur[mistrza] Macieja Czudowskiego odebrała Ewa przy urzędzie od Ejli Tanchieluka prow[izyi] za lat trzy zło[tych] 30 i na czwarty rok 1759 [d]ie 16 *Juli* zło[tych] 10. Na co się podpisała, a że nieumiejętna, położyła krzyż.

Ewa Mikulszczanka

75. s. 35.

[16 VII 1763]

[s. 35]^b Stanąwszy do urzędu starozakonny Ejla Tanchieluk wypłacił prowizyi od złotych 100 Ewie Mikulszczance za lat trzy i swemi rękoma własnymi odebrała i podpisała się, to jest złotych 30 od daty [d]ie 16 *Juli* 1763^c, aż do dnia 16 lipca. Jak sama stanęła do urzędu i zeznała, jako odebrała za dosyć i na to podpisała ręką swoją, a że nieumiejętna pisma, położyła.

Ewa Mikulszczanka

* „Potwierdza Eljahu syn reb Tanchuma – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”

** „Potwierdza Arie Lejb syn reb Naftalego – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”

^a Słowo przekreślone przez pisarza miejskiego.

*** „Potwierdza Eljahu syn reb Tanchuma – [jestem] winien 40 złotych”.

^b Cała strona 35 przekreślona przez pisarza miejskiego.

^c Rok przeprawiony przez pisarza najprawdopodobniej z 1762 na 1763.

76. s. 35.

[16 VII 1763]

Za urzędu Jędrzeja Jedlińskiego.

Odebrała Ewa Mikulszczanka przy urzędzie prowizyi od Ejli Tanchieluka od 100 złotych na rok złotych 10, co odebrawszy podpisała się, a że nieumiejętna pisma, położyła krzy[ż]. *Dat[um] [d]ie 16 Julii 1763.*

Ewa Mikulszczanka +

77. s. 35.

[16 VII 1764]

Za urzędu Wojciecha Jabłońskiego.

Dat[um] [d]ie 16 Juli odebrała Mikulszczanka prowizyi od Ejli Tanchieluka od złotych 100 złotych 10 w roku 1764.

78. s. 35.

[1765]

Doszła skarga do urzędu przez Bielskiego pajuka⁵⁹ o kradzież Mikulszczanki, że zabrała koszul dwie, za które koszule zapłacił Ejla Bielskiemu z prowizyi zło[tych] 4, na reparację okna obwachu zło[tych] 3, sama Mikulszczanka wzięła złoty 1 i gro[szy] 8 w roku 1765.

79. s. 35.

[4 VI 1766]

Sprawa pomiędzy Jerzym^a i Stopowszczanką.

Jeśli by kto kiedy co wymówił przeciw Stopowszczance i przeciw Jerzego Ciechanowskiego⁶⁰, że oni obcuja, czego nie dowiedzieli, tedy mają po grzywieniu 30 dać, a niewystarczeniu pieniędzy ma wziąć karę cielesną. Na to się podpisuje.

Dat[um] [d]ie 4 Junii 1766 an[n]o.

80. s. 35.

[27 VI 1768]

Mając Ewa Mikulszczanka u Ejli Tanchieluka złotych 100 od lat dwunastu, z której sumy odebrała prowizyi złotych 120, zaczym nad sumę wyszło złotych 20, a że podług sumy danej zadośćuczynił tylko za prowizyję na rat trzy corocznie po złotych 30, ma odebrać rzetelnie od daty niniejszej 1768 *[d]ie 27 Junii.*

⁵⁹ Bielski, w 1755 miał wypytywać po kowalach o skradzione z młyna żelazo – APB, Teki Glinki, teka 358, s. 46.

^a W oryginale „Jerzyną”.

⁶⁰ Ciechanowski Jerzy, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Browarnej; miał żonę Mariannę, dzieci: Michała, Jana, Teresę – Inwentarz 1771/1772, k. 203v. W 1769 r. sprzedał Aronowiczowi plac na browar, za 104 złote – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 27. Z kolei w 1775 r. sprzedał stary budynek z placem (ciągający się od rowu do ul. Browarnej) Szłomie i Szejnie Kuriańskim – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 102.

I na to się podpisuje ręką swoją własną, a że nie umiejętna pisma, kładzie znak krzyża ś[więtego].

Ewa Mikulszczanka +

Tegoż dnia 27 *Junii* odebrała zło[tych] 30.

Przytomni:

Jędrzej Jedliński

Kasjan Wołczek⁶¹

Adam Kociubiński⁶²

Wojciech Jabłoński B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

81. s. 36.

[17 II 1794]

[s. 36] Działo się w Białymstoku w urzędzie burmistrzowskim przy świadkach [d]ie 17 *Feb*[uarii] 1794 roku.

Daję na siebie ten skrypt, jako wziąłem na plac od Jakuba Sadowskiego⁶³ zł[otych] polskich 90. A to do oddania tych pieniędzy ma trzymać ten ogród czy rok, czyli też więcej, jako też zagonów trzy ma trzymać i zasiewać w tymże samym gruncie. A dla lepszej wagi i waloru własną ręką podpisuję.

Maciej Burzyński

Augustyn Puchalski⁶⁴ B.M.B.

[s. 37]

⁶¹ Kasjan Wołczek, członek magistratu; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Elżbietę oraz dwóch synów: Adama i Szymona – Inwentarz 1771/1772, k. 138v.

⁶² Kociubiński Adam, członek białostockiego magistratu; w 1771 r. mieszkał w browarze Bieleckiego; miał żonę Katarzynę, syna Jana; właściciel pustego placu przy ul. Zielonej – Inwentarz 1771/1772, k. 123.

⁶³ Sadowski Jakub, siodlarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Małgorzatę, dzieci: Macieja i Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 115v; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 31–32.

⁶⁴ Augustyn Puchalski (Puchalik), w 1771 r. mieszkał przy ul. Bojarskiej, miał żonę Mariannę (z Babiszczyków) oraz pięcioro dzieci: Mateusza, Agnieszkę, Ludwikę, Katarzynę i Rozalię – Inwentarz 1771/1772, k. 183v. W 1759 r. otrzymał od Jana Klemensa Braniczkiego plac na przedmieściu bojarskim (od gumien bojarskich do rzeczki spod młyna) oraz dwie półłoki we wsi Białystoczek – AGAD, Archiwum Roskie, Akta osobisto-rodzinne i majątkowo-prawne, sygn. 628, s. 31. W 1772 r. wraz z małżonką kupił plac (31×190 łokci) przy ul. Gumiennej od Stanisława i Teresy Malinowskich, w następnym zaś roku zakupił kolejny plac (33×62 łokcie) leżący przy tej samej ulicy, od Jakuba i Marianny Waleszczyków. Z kolei w 1773 r. Puchalscy sprzedali za 250 złotych budynek Wojciechowi i Elżbiecie Kodyńskim, który został przez nich wybudowany, a stał na placu tychże Kodyńskich – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 5–6, 19–20, 34–35.

82. s. 38.

[15 I 1768]

[s. 38] Stanąwszy do urzędu Szmojło Ickowicz zeznał jako Wolko rzeźnik ma zapłacić te tynfów 50, które miał od Jędrzejewskiego żołnierza, które w księgach zapisane. Jako bierze Wolko od Szmojła tę sumkę i na siebie daje taką asekurację, jak tylko w przybyciu Jędrzejewskiego gotów będzie wypłacić. Takż jako Kusiel na to się podpisuje po ebrejsku.

Dat[um] [d]ie 15 Januarii 1768 an[n]o.

83. s. 39.

[10 III 1756]

[s. 39] Stało się to w domu sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Iż stanąwszy do urzędu Stefan Jabłoński z synem swoim na imię Kasprem, żaląc się na Wojciecha Bieleckiego, strony spadków co pozostało po żonie Bieleckiego, a po córce Stefana Jabłońskiego, które strony pogodzili się. Jako to Bielecki ma oddać z fantów, to jest kamizelka kitajczana niebieska, kamizelka łyczakowa, kamizelka kamlotowa, spódnica flanelowa, spódnica serżowa, gorset kitajczany różowy, skrzynia. Te rzeczy odbiera Stefan Jabłoński i zapisuje się za duszę swojej córki dobrze uczynić i więcej nie chce mieć pretensyi do Bieleckiego, ani Bielecki do Jabłońskiego, pod grzywnami 50. Co się pogodziwszy podpisujem się rękami swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, kładą krzyże. *Dat[um] [d]ie 10 Martii 1756 an[n]o.*

Wojciech Bielecki +

Stefan Jabłoński +

Kasper Jabłoński +

Tudzież ławica:

Maciej Czudowski

Antoni Borsuk

Jędrzej Jedliński

Wojciech Jabłoński

Jędrzej Złotoszewski gmiński

84. s. 40.

[11 III 1756]

[s. 40] Roku 1756 [d]ie 11 Martii.

Stało się to w domu sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Iż stanąwszy Berko Mydlarz⁶⁵ do

⁶⁵ Być może jego synem był Izrael Berkowicz, mydlarz, który posiadał kram z pruskiego muru przy Rynku od strony targowiska, nadany mu przez Jana Klemensa Branickiego 12 sierpnia 1762 r. – Inwentarz 1771/1772, k. 82v.

urzędu żalił się na Grzegorza Jacewicza komornika swego, że u niego kradł mydło i łój w roku 1754. I przyjął Mydlarz Jacewicza do wyrobienia, po tym pokazało się drugim razem na Jacewiczu w roku 1756, że kradł. Udał się Mydlarz powtórnie do urzędu, który Jacewicz wynalazł na Mydlarzu, że [w] Warszawie owies przewodził pański za bytności J.P. Koziobróckiego. Za czym naznaczyliśmy przysięgą Mydlarzowi samosiódm przysiąc na rodale, co stanowił się Mydlarz na ratuszu. A że Jacewicz nie mając świadków żadnych nie dokazał Mydlarzowi, tedy naznaczymy sądem niniejszym, aby Jacewicz odebrał karę cielesną pod ratuszem i z miasta pójść precz. Na co się podpisuje cała ławica: Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Jędrzej Jedliński, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Złotoszewski gmiński.

85. s. 40.

[29 V 1756]

Sprawka Pawła Piekarskiego cechmistrza natenczas będącego, z drugiej strony Macieja Blaszkowskiego⁶⁶, [d]ie 29 Maii 1756 anno.

Stanęła zgoda raz na zawsze w domu sł. Wojciecha Bieleckiego burmistrza pomiędzy cechmistrem garncarskim, a pomiędzy pomienionym Maciejem Blaszkowskim, który Blaszkowski dyfamował cechmistrza. Co się pogodzili i przeprosili i takie *vadium* uczynili między sobą, jeśli się pokazało drugim razem ze stron jakie dyfamowani[e], czyli szemrzenie, zakładają między sobą o grzywien 10. Na co się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

sł. Paweł Piekarski +

sł. Maciej Blaszkowski +

86. s. 41.

[25 III 1756]

[s. 41] Wpis w księgi miejskie białostockie za sł. Jakuba Jasińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Antoniego Borsuka, Macieja Czudowskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Wojciecha Jabłońskiego, Jędrzeja Złotoszewskiego, Kazimierza Krzysztopiuka.

Stanąwszy *personaliter* przed urzędem wzwyż wyrażonym na imię Jan Sycewicz z żoną swoją na imię Małgorzatą, zeznali w księgi miejskie, iż sprzedali domostwo z placem na Suraskiej ulicy Zelmanowi Hilowiczowi⁶⁷ i żonie jego

⁶⁶ Blaszkowski Maciej, garncarz, w 1771 r. mieszkał we własnym domu, przy ul. Poprzecznej zatylniej, za plebanią „ruskiego kapłana”, na gruncie prezbitera; miał żonę Katarzynę, syna Łukasza kucharza, mieszkał u nich Pietrzykowski „podchorąży od Węgrów” – Inwentarz 1771/1772, k. 151.

⁶⁷ Hilowicz (Cheylowicz) Zelman, mieszkał przy ul. Suraskiej, miał żonę Szejnę, która zmarła przed 1771 r. – Inwentarz 1771/1772, k. 141v.

na imię Szejnie i sukcesorom ich, za pewną sumę za złotych polskich 114. Które domostwo sprzedali wiecznotą, z kamieniami, z wodami i ze wszelkimi objętościami, o miedzę z jednej strony Sapłaj Silimowicz, z drugiej strony Bazyli Janicki⁶⁸, a plac ciągnie się od Suraskiej ulicy, aż do Tylnej ulicy. Z którego to domostwa i z placu ma Zelman Hilowicz wypłacać solucyi, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na to się podpisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 25 Martii 1756 anno.*

Jan Sycewicz +

Małgorzata Sycewiczowa +

*נא' שלמה זלמן בן לא"א כהר"ר יחיאל כ"ץ

87. s. 41.

[14 IV 1757]

1757 die 14 Aprilis przy całym urzędzie otwarto stanąwszy Tomasz Herman⁶⁹ piekarz i Jakub Kozłowski, o plac pod Zwierzyńcem leżący, według pomiaru przez połowę trzymać zgodzili się.

88. s. 42.

[28 IV 1756]

[s. 42] Wpis w księgi miejskie białostockie za sł. Wojciecha Bieleckiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Macieja Czudowskiego, Wojciecha Jabłońskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Kazimierza Szemieta, Macieja Łuszcza, Jana Kozakiewicza radzkiego w roku 1756 [d]ie 28 Aprilis.

Stanąwszy Wojciech Hołubowicz z żoną swoją na [i]mię Barbarą⁷⁰ zeznał w księgi miejskie, iż sprzedał plac na Wasilkowskiej ulicy starozakonnemu Abramowi Dawidowiczowi⁷¹ [i] żonie jego na imię Mariasie i sukcesorom ich, za pewną sumę za złotych polskich 58. Który to plac czołem wszęch prętów trzy a łokci trzydzieści, wzdłuż leżący plac łokci sześćdziesiąt siedem i pół o miedzę

⁶⁸ Janicki Bazyli, mieszkał przy ul. Nowe Miasto w domu na placu kupionym od Tomasza Ochaczewskiego; miał żonę Mariannę, synów Antoniego i Stanisława – Inwentarz 1771/1772, k. 181.

* „Potwierdza Szlomo Zalman syn mojego pana ojca szanownego reb Jechiela Kaca”.

⁶⁹ Herman Tomasz piekarz, prawdopodobnie może być związany z Łukaszem Hermanem, piekarzem mieszkającym przy ul. Browarnej – Inwentarz 1771/1772, k. 203 v.

⁷⁰ Hołubowiczowa Barbara, w 1771 r. występuje w źródłach jako wdowa, mieszkała w domu przy ul. Zielonej; miała dzieci: Marcina szewca (żonaty z Marianną, syn: Wojciech), Michała szklarza, Jana ślusarczyka, Zuzannę i Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 126.

⁷¹ Dawidowicz Abram, krawiec, mieszkał przy ul. Wasilkowskiej, w domu nadanym przez Jana Klemensa Branickiego 26 maja 1756 r.; miał żonę Maryaszę, dzieci: Lejbę, Izraela, Reginę – Inwentarz 1771/1772, k. 119v. Właściciel dwóch kramów – Inwentarz 1771/1772, k. 80, 82v.

Jana Hołubowskiego, także wszcz o miedzę Stanisławowej Zajkowskiej wdowy zwierniczki, skosem łokci sześćdziesiąt, wzdłuż do Wasilkowskiej ulicy o miedzę Adama Fabika łokci sto. Co sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami, na to się podpisują rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, kładą krzyże.

Wojciech Hołubowicz +

Barbara +

Zaproszeni sąsiedzi:

Jan Hołubowski

Adam Fabik

89. s. 42.

[10 II 1757]

Dat[um] [d]ie 10 Februarii 1757 an[n]o.

Stało się to w domu sł. Wojciecha Bieleckiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy niżej podpisanych. Jak P. Michał Kamieniecki kwitował Kozakiewiczową na imię Ewę, przez kradzież męża jej Jana Kozakiewicza w zbożu snopami z gumna. Co w pretensyi było P. Kamienieckiego tynfów 36 gr[oszy] 19, zaczem jurament był po wyznaczony P. Michałowi w pretensyi. A że na zgodę przystąpili strony, ani ta strona, ani druga nie ma mieć pretensyi pod grzywnami 100. Na co bierze P. Michał bez połowę tynfów 18 gr[oszy] 19 i kontentuje się tym, na co się podpisuje.

Michał Kamieniecki +

Ewa Kozakiewiczowa +

Michał Siehcijka +

Wojciech Jabłoński

90. s. 43.

[16 VII 1756]

[s. 43] Wpis w księgi miejskie białostockie za sł. Wojciecha Bieleckiego burmistrza natenczas będącego, tudzież przy całej ławicy: Macieja Czudowskiego, Wojciecha Jabłońskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Kazimierza Szemieta, Macieja Łuszcza, Kazimierza Krzysztopiuka w roku 1756 *[d]ie 16 Juli*.

Stanąwszy *personaliter* P. Bazyli Janicki z żoną swoją na imię Marianną, zeznał w księgi miejskie, iż sprzedał chałupę z placem na Suraskiej ulicy starozakonnemu Wigdorowi Aronowiczowi⁷² i żonie jego na imię Mołce, obojgu małżonkom i sukcesorom ich, za pewną sumę za złotych polskich 90. Która to chałupa i plac czołem do Suraskiej ulicy, wzdłuż leżący plac do Tylnej ulicy,

⁷² Aronowicz Wigdor, muzykant, w 1771 r. wymieniony jako właściciel domu przy ul. Suraskiej, mieszka w nim pokomornik Alkon Chaimowicz – Inwentarz 1771/1772, k. 141v.

o miedzę z jednej strony Zelmana Hilowicza, z drugiej strony Stanisławowej wdowy Borowiczki. Co sprzedał wiecznemi czasy z kamieniami, z wodami, ze wszelkim obrządkiem tej chałupy, a z tego domostwa corocznie ma wypłacać, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na co się zapisali w księgach miejskich, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Bazyli Janicki

Marianna Janicka +

Zaproszeni przyjaciele

נא' ביגדר בן לא"א כהר"ר אהרן כ"ץ*

Bazyli Janicki^a

91. s. 43–44.

[9 III 1757]

Zgoda pracowitego Nauma Mironiuka z niewiernym Josielem Lejzorowiczem, 1757 m[iesią]ca marca 9 dnia.

Na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim przede mną Antonim Borsukiem burmistrzem stanąwszy oczywisto pracowity Naum Mironiuk ze wsi Cieluszek i niewierny Josiel Lejzorowicz. Ponieważ pomieniony Naum zapożywał *superias* wyrażonego Josiela do sądu zamkowego, o różne pretensyje roszczące do pomienionego Josiela na tynf[ów] 19. Zaczynam sąd zamkowy zważywszy słusznie nakazał Josielowi Lejzorowiczowi jurament wykonać, który był gotów do wykonania onego. Zaczynam pomieniony Naum nie chcąc go do juramentu dopuścić, lecz dobrowolnie u sądu naszego miejskiego z Josielem Lejzorowiczem dobrowolnie zgodził się za tynfów 5, zgodził się [.....]^b [s. 44] wszelkich pretensyi do pomienionego Josiela. A zabiegając dalszym konweniencjom i kłótniom obwarowali sobie, ażeby żadnych pretensyi, wymówek i pochwałek i namawiania się między sobą nie mieli i czynić się nie ważyli, pod zakładem 20 grzywien winy na sąd. Którą to ugodę dobrowolną z podpisami rąk swoich urzędownie zapisać dali, która jest zapisana *die et an*[n]o *ut supra*. Jako nieumiejętny pisma, znakiem krzyża ś[więtego] podpisują się.

נא' יוסף בהר"ר אליעזר יצ"ו**

Naum Mironiuk +

* „Potwierdza Wigdor syn mojego pana ojca szanownego reb Aharona Kaca”.

^a Własnoręczny podpis.

^b Wyrazy nieczytelny – wyblaknięcie atramentu.

** „Potwierdza Josef syn reb Eliezera – niech mu Bóg błogosławi i go chroni!”.

92. s. 44.

[9 III 1757]

Na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim, między Abramem Szeszkiewiczem z jednej, a Josielem Lejzorowiczem z drugiej strony, stanęła ugoda w niczym nienaruszona. Ponieważ pomieniony Abram mając pretensyję do Josiela o tynfów 5, który to Josiel zgodził Abrama za tynfa 1, warując sobie dalszej pretensyi i kłótni. Więc na przeciwną stronę, która by się pretensyje jakie ponowić chciała, zakłada się na sąd grzywien 20. *Die 9 Martii 1757.*

93. s. 44.

[b. d.]

Ponieważ Jędrzejowi Borowskiemu syn Wojciecha Starczyka ze swej woli świnie skaleczył, zaczym też świnia Wojciechowi Starczykowi ma być oddana, a Jędrzejowi Borowskiemu Wojciech powinien zapłacić za świnie talar bity, *in spatio* niedziel dwie pod grabieżą.

94. s. 44–45.

[18 IV 1757]

Dekret w sprawie Abrama Herszkowicza⁷³ aktora^a z Marianną córką, Jaśkiem Horoszkciem ojcem, o pokradzenie pieniędzy u tegoż Abrama, tudzież z Jurczychą winniczką jako przewodniczą tychże pieniędzy. A że podług inkwizycji ze słów Marianny córki Jaśkowej pokazało się, iż ona od lat kilku bywszy u Abramka brała po trochu z namowy Jurczychy, która jej i klucz do skrzyni dała, pieniądze i teje Jurczysie wydawała, *1mo* tynfów 3, *2do* tynfów 35, które się znaleźli pod kadzią i przy nim^b i są powrócone temuż żydowi, do których ojciec przyznać się nie chciał, tylko go pomieniona Marianna wydała, i to przy urzędzie będąc trzęsiony znaleziono przy nim tynfów 20. A zaś pomieniona Marianna jako sama w sądzie zeznała, iż jej Jurczycha dała chustkę białą, w którą kazała nabrać pieniędzy za kluczem jejże, a sama stojąc pod oknem [...] ^c kaszlaniem dawała, aby wyrażonej Marianny nie złapano [s. 45] przy skrzyni. Która to Marianna wzięwszy dwa razy monety garścią z worka, w chustkę wsypała i Jurczysię wydał. A zaś urząd na dniu 16 aprila^d doskonale inkwizycyji wysłuchawszy i jako winowajc[ów] do więzienia Jaśka i Jurczychę wziąć rozkazał, do dalszego sądu rezolwując. A w tym na dniu 17 aprila też Marianna powtórnie

⁷³ Prawdopodobnie Hirszkowicz Abraham, złotnik, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Feygę, syna Zusmana – Inwentarz 1771/1772, k. 119v–120.

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^b „i przy nim” – wyrazy nadpisane nad wierszem. Lekcja niepewna, słowo nieczytelne z powodu wyblaknięcia atramentu.

^c Wyraz nieczytelny z powodu wyblakłego atramentu.

^d Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

będąc obmaniona od Jurczychy, temuż żydowi wzięwszy na tyńfów 200 kilkańście ze skrzyni, która już bez klucza otworzyła goż *dicit* czy bez czary, czy inszyn sposobem. I do piwnicy zaszedłszy, zamiast piwa miodu natoczywszy piła, gdzie tam od gospodarza złapana, przy której małowiele pieniędzy znalazłszy odebrał, a jeszcze nie dorachował się tyńfów 35 i szóstak. A z pierwszych dwóch garści monety wziętej nie może pomiarkować wiele ma szkody, tylko jak w urzędzie była próba z teje Marianny, jak wzięła pieniędzy garści dwie to odliczono tyńfów 52 szóstaków 2 i szeląg. Zaczyn sąd i urząd pomiarkowawszy krzywdę Abrama decydują, aby na dniu dzisiejszym pomieniony Abram jurament w szkole na swoją szkodę, to jest tyńfów 90 wykazał. A po wykonanym juramencie mają być jemu rzeczy zagrabione u Jurczychy za taksą urzędową wydane według rejestru. A zaś Jasko, ojciec Marianny i Jurczycha za przewodnią, a Jasko za zabranie pieniędzy, aby wzięli pręgi miejskiej na dniu dzisiejszym 18 aprila po różg sto przez sługę miejskiego i aby byli za miasto wypędzeni, nie wracając się więcej do niego. Tudzież i Marianna przy teje prędze ma wziąć za złodziejstwo plag pięćdziesiąt i także ma być wypędzona decyduję. *Pisan die 18 Aprilis 1757.*

95. s. 45–46.

[20 IV 1757]

Taksa ruchomości Jurczysie zabranych za szkodę Abrama Herszkowicza obywatela białostockiego. [D]ie 20 Aprilis 1757 vel Arona Abramowicza^a

1mo Pierścionków srebrnych osiem zł[otych] 3 . . gro[szy] 11

2do Kamizelka dymowa stara zł[otych] 3

3tio Fartuchów trzy zł[otych] [...] ^b

4to Nawłóczek z poduszek sześć zł[otych] 3

5to Koszul starych dwie zł[otych] [...] ^c

6to Atlasu białego kawałek 19

[s. 46]

7mo Drojetu kawałków dwa gro[szy] . 12 sz[ostaków] 2

8vo Chustka szwabska biała jedna zł[oty] 1

9no Poszwa wielka z pierzyny zł[otych] 4

10mo Płótna grubego kawałek 12 sz[ostaków]

11mo Ręczników dwa 12

12mo Sztengierka niebieska 12 sz[ostaków]

^a Wyrazy dopisane ciemniejszym odcieniem atramentu.

^b Cyfra nieczytelna – wyblaknięcie atramentu.

^c Cyfra nieczytelna – wyblaknięcie atramentu.

13tio	Czotki aksamitne czarne i kitajki białej kawalek zł[oty]	1...8
14to	Przędzy wełnianej białej motków cztery zł[otych]	6...10
15to	Kamizelka kamlotowa granatowa. zł[otych]	5
16to	Spódnica zielona kamlotowa zł[otych]	10
17mo	Spódnica kamlotowa w pasy zł[otych]	4
18to	Poduszek trzy i pierzyna zł[otych]	18
19no	Świn dwie po talaru bitym tyn[fów] 12 sz[ostaków] 2, a podświnek szos[taków] 10 zł[otych] 20 gro[szy] 8	
20mo	Skrzynia stara z zamkiem zł[otych] 5 . . gro[szy] 15	

96. s. 46.

[3 V 1757]

Na tymże urzędzie mi[ejskim] między sł. Kacprem Jabłońskim z jednej, a sł. Michałem Łukaszyńskim z drugiej strony stanęła komplancja o zabranie gnoju przez Łukaszyńskiego z pola Jabłońskiego. I tak opisali się, iż który któremu miałby przyrzec dawniejsze jakie słowa, ten ma zapłacić grzywien 20 na urząd białostocki. *Pisan die 3 Maii 1757.*

97. s. 46–47.

[4 V 1757]

Na urządzie miejskim magdeburskim białostockim przede m[ną] Antonim Borsukiem burmistrzem, *personaliter comparens* Jan Chmielnicki żalił się i protestował na sł. Piotra Zygmunowicza gospodarza swego, który za komórkę zgodził się na rok za zł[otych] 16, który jeszcze nie wybywszy w komornym u niego kwartałów trzech zapłacił mu zł[otych] 8. Który to Zygmunowicz przed terminem upominając się u niego o resztę, po ulicach napadając bił, lżył, obdzierał, a na reszcie strawnych jego talarów bitych 2 zabrał. Tudzież pomieniony Zygmunowicz przyjąwszy sobie za czeladnika chłopca kunsztu szewskiego, a nie będąc perfekt[em] tego rzemiosła, u żydów skóry brał i obuwiem handlował, czyniąc przeszkodę w cechu szewskim. Zaczym my urząd miejski białostocki rzecz zważywszy decydujemy, aby [s. 47] pomieniony Zygmunowicz *superius* wyrażonego Chmielnickiego za konfuzję i pobicie przeprosił, a zabrane strawne onemu *ex nunc* powrócił. Za przeszkodę zaś cechowi i nieopowiedzenie się onemu na bractwo, aby wosku funtów sześć do kościoła oddał i więcej do roboty szewskiej nie wdawał się, pod 20 grzywien nakazujemy. [D]ie 4 Maii 1757.

98. s. 47.

[13 V 1757]

D[ie] 13 Maii 1757. Podług tego dekretu między Janem Chmielnickim i Piotrem Zygmunowiczem stanęła finalna zgoda w urzędzie.

99. s. 47.

[b. d.]

Asekuracja Wawryna Dąbrowskiego ze wsi Bagnówki. Niżej na podpisie wyrażony daję tę moją asekuracją Bazylowi Jarunczykowi, Pawłowi Kraśnickiemu Maciejowi Kasprowiczowi, Stefanowi Janczewskiemu i Andrzejowi Romańczukowi na to, iż co na mnie od pomienionych osób była suspycja o zły uczynek, to jest jakoby się miał bawić czarodziejstwem, pszczoły cudze przywłaszczając i nasyłać, miód odbierać. Zaczynam ja unikając wszystkiego daję tę asekurację, jako nie ma nikomu tak na pszczołach, dobytku, zdrowiu i urodzaju szkodzić, a uchowaj Boże, czego. *Criminaliter* za to odpowiadać powinien będę i na to przy urzędzie miejskim białostockim podpisuję się.

Wawryn Dąbrowski +

100. s. 47.

[16 V 1757]

Komplanacja Jana ślusarza⁷⁴ z Nowego Miasta z Joanną Miecznikową z Tykocina. [D]ie 16 Maii 1757.

Stała dobrowolna ugoda między Janem ślusarzem z Nowego Miasta z jednej, a Joanną Mieczniczką z Tykocina z drugiej strony, o zginienie 40 tyńfów i innych rzeczy temuż Janowi. Zaczynam urząd nakazuje, aby tak Mieczniczka, jako i Jan Ślusarz nigdy z sobą na żadnym miejscu nie schodzili się, a to pod winami 30 grzywien. *Pisan ut supra*.

101. s. 47.

[16 V 1757]

Według woli i dyspozycji W. J.M.P. komisarza *comparendo personaliter* Stefan dozorca miasta na urzędzie naszym białostockim, według kartki urzędownie zaniósł areszt na miejsce szkolne Bienia i kocioł u Stanisława będący, za dług J.P. Jurskiej, który to areszt jest do ksiąg przyjęty i wpisany. *Die 16 Maii 1757*.

102. s. 48.

[20 V 1757]

[s. 48] 1757 die 20 Maii. *Comparendo personaliter* Lejb Abramowicz obywatel miasta Białegostoku żalił się i protestował na Stanisława strycharza mieniąc o to, iż pomieniony Lejba grał na dniu 19 maja w tymże roku, na skrzypcach u Abrama Tankieluka, gdzie przyszedłszy Stanisław upominał się u niego o 4 grosze, aby mu oddał reszty z trojaka, co przeszłej niedzieli dał za taniec, za który trojak sam tańczył razy dwa, a żona jego raz. A że on mu 4 groszy oddać

⁷⁴ Jan, nadworny ślusarz, w 1754 r. wraz ze ślusarzem Szymonem pracował w pałacu białostockim przy kratkach do okien i wazie na piec, zaś w styczniu 1756 r. przy balustradzie – APB, Teki Glinki, teka 358, s. 38, 41, 46; A. Oleńska, dz. cyt., s. 125.

nie chciał, zaraz go dwa razy w głębę uderzy[ł] i skrzypce *valoris* talarów bitych 2 potłukł. Przez co wyrażony Lejba dnia wczorajszego szkodował, na skrzypcach talarów 2 i więcej jak tynfów 10, co by miał był w tenże dzień zarobi[ć] i o to manifestuje się.

103. s. 48.

[23 V 1757]

1757 die 23 Maii. Przy sł. Stefanie Burzyńskim, Andrzeju Adamczuku, Mikołaju Bazylczuku, Marcinie z Bojar, cieślach doskonałych, tudzież przy urzędzie jako to: Antonim Borsuku burmistrzu m[iaasta] B[iałegostoku]^a, Macieju Czudowskim, Jędrzeju Jedlińskim, Wojciechu Jabłońskim, Łukaszu Gąsiorowskim rajcami, Macieju Łuszczyńskim, Kazimierzu Krzysztopiuku. Stanęła taksa domu Zoruchowego na ulicy Suraskiej stojącego, za dług J.P. Pryslowej czerwo[nych] zł[otych] 40. A że teraz przez spustoszenie tegoż domu, spichlerza, stajni i browaru, jak przed tym był otaksowany za tynfów 600, a zaś teraz przez spustoszenie tych budynków z racji J.P. Pryslowej otaksowano tynfów 410 przez wzwwyż wyrażony urząd i cieśłów.

104. s. 48.

[11 VI 1757]

1757 die 11 Juni. *Comparens personaliter* Maciej Łuszczyński radzki^b manifestował się na Jana Burzyńskiego o to, iż Maciej zastawszy świnię w życie swoim narzekał na dziewczkę Burzyńskiego, iż szkodę czyni. Zaczem dziewczka poczęła Macieja lżyć brzydkimi słowy, a do tego matka jej wyszedłszy z drągiem, onego po plecach uderzyła, a córka jej biczem po twarzy sieczyła. Jakoż pomieniony Maciej plecy pobite i twarz biczem posiniaczoną w urzędzie prezentował.

105. s. 48.

[19 VI 1757]

Conparendo personaliter Ejla Tanch[i]eluk zapłacił prowizyi siostrze Jana Mikulskiego od zł[otych] 100. Pierwszym razem *ab* zł[otych] 100 zł[otych] 10 do ś[więtego] Jana, teraz zaś płaci na przyszły rok, to jest 1758 die 19 Junii zł[otych] 10.

106. s. 49.

[26 VI 1757]

[s. 49] 1757 die 26 Junii. Fedor Szałaj z Kurian za Kazimierza Cygana od Lejby Słobockiego jest uspokojony za tynfów 7 i szóstak, i na to podpisuję się.

Fedor Szałaj +

^a Możliwa jest również inna wersja rozwinięcia tego skrótu, jako magdeburgii białostockiej.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

107. s. 49.

[6 VII 1757]

1757 die 6 Juli. Stefan Barthuk z Płosków jurament na ratuszu białostockim wykonał, jako Pawłusiowi Matwiejukowi gruntu na Płoskach nie zapisywał, który to grunt Pawłuś przez lat siedemnaście trzymał w zastawie za tynfów 32.

108. s. 49.

[13 VII 1757]

1757 die 13 Juli. Stanęła taksa pistoletów francuskich w mosiądz oprawnych, zastawionych przez ślusarza Dobrzyniewskiego u Szmojły kupca białostockiego w [talarach] 1 i tynfach 11. A że przez lat pięć leżąc w zastawie rdza ich popsuła, lecz przez ślusarzów i urząd za [talar] 1 są otaksowane.

109. s. 49.

[13VII 1757]

1757 die 13 Juli. Na urządzie *etc.* przypadła i agitowała się sprawa sł. Wojciecha Bieleckiego z Zachariaszową Józefową o wyrżnięcie żyta pół staja na pięć zagonów złodziejskim sposobem, na gruncie Bieleckiego. Tudzież z Marcinem Romańczukiem i żoną jego jako gospodarzów, którzy Zachariasza z żoną w komornym chowają i pomienione, którzy dali suszyć wysiew. Jako sama Marcynowa pierwszej zeznała, iż Zachariaszowa garstkę żyta suszyła, a potem przed urzędem zeznała, iż więcej. A jako Wojciech Bielecki dopilnował tego, że Zachariaszowa dwa razy kłosów wybitych za poleń z izby wyniósłszy, pod śmieciem wysypała i przygarnęła, z których kłosów Bielecki w chustkę dla dokumentu nabrał i w urządzie oświadczył się. Więc my, sąd, zważywszy słuszność i szkodę Bieleckiego decydujemy, aby Zachariaszowa za złodziejstwo według artykułu trzydziestego siódmego z glosy szóstej z saksonu publicznie różg pięćdziesiąt przez służbę miejskiego wzięła. A Marcin Romańczuk z żoną swoją jako gospodarze za to, że takich hultajów przechowywali, mają Wojciechowi Bieleckiemu według taksy urzędowej za wyrżnięte żyto w tym tygodniu zapłacić i na sąd grzywien 2 dać decydujemy, a to pod winami 10 grzywien.

110. s. 50.

[27 VII 1757]

[s. 50] 1757 die 25 Juli. Na urządzie miejskim magdeburskim białostockim *comparendo personaliter* Joachim Mozol⁷⁵ z żoną swoją ze wsi Starosielców, żalili się i manifestowali na Jana bażantarnika, który niesłusznie po pijanu żonę Joachima, na imię Katarzyna, zbił kańczugiem lub harapnikiem bez miłosier-

⁷⁵ Mozol Joachim, chłop, w 1771 r. mieszkał we wsi Starosielce; miał żonę Katarzynę, dzieci Andrzeja, Marcina, Jana, Mariannę i Konstancję. Mieszkała z nim siostra i zatrudniona dziewczka – Inwentarz 1771/1772, k. 215v.

dzia. A nie ukontentowawszy się tym jeszcze i trzonkiem obróciwszy bez miłosierdzia skatował, której po plecach i po ręku zadał ran zsiniałych czternaście oprócz zsiniałego ciała, według wizji Kazmierza Krzysztopiuka i całego urzędu, o co *sollenitor* manifestowali się i protestowali. *Dies est ut supra*.

111. s. 50–51.

[3 VIII 1757]

1757 die 3 Augusti. *Comparendo personaliter* Jan Łubiński żalił się i manifestował na Macieja Jędrzejewskiego kowala, który go niewinnie upiwszy się zbił i skrwawił, na nosie ranił, plecy i rękę lewą nad łokciem suchymi razami potłukł.

Na tymże dniu przypadła i agitowała się sprawa między Janem Łubińskim i Maciejem Jędrzejewskim w niżej opisany sposób, ponieważ Jędrzejewski z Łubińskim bywszy na piwie u mydlarza sprzeczali się o człeka W.J.P. pułkownika Malczewskiego⁷⁶, a że Jan Łubiński powiedział, iż to człowiek J.M.P. Malczewskiego, a Jędrzejewski rzekł: „niepoczciwie mówisz, bo to jest człek inszego pana” i z tego poszła kłótnia. Tamże Jędrzejewski uderzył w głowę Jana Łubińskiego, a po tym wyszedłszy od mydlarza zaszedł Maciej kowal do Józefa Szemieta kowala, wzywając go na świadectwo. Gdzie też zszedł się z niemi Jan Łubiński i z obopólnie z sobą przemawiali się, idąc w Rynek Gdzie, przyszedłszy przed dom faktora, Maciej na odlew Jana kijem w nos uderzył i chrząstkę onemu przebił i okrwawił onego, tudzież plecy i rękę lewą nad łokciem stłukł i suchymi razami zbił nie-miłosierdzie, niegodziwymi słowami lżył. Zaczyn my, sąd i urząd miejski białostocki, decydujemy, ażeby za tę swawolę, jako gospodarzom i rzemieślnikom nieprzystojną, która się dzieje z obrazą Boską [s. 51] i naśmiewiskiem ludzkim, najprzód Maciej Jędrzejewski ma dać do skrzynki cechu szewskiego wosku funtów dwa, na J.M.P. wójta grzywien 2, na ratusz grzywien 2, na urząd grzywien 2 i cyrulika od kuracji pomienionego Jana zgodzić, tudzież za ból Janowi grzywien 2 i siedzenie [w] wieży, póki się nie wypłaci w wyż wyrażonych grzywnach. *Superius* zaś wyrażony Jan Łubiński, chociaż bywszy pobity tylko za to winien, że Maciejowi nie ustąpił i za onym chodził i z obopólnie lżyli się, ma zapłacić na ratusz grzywien 2, a na sąd grzywien 2 decydujemy. *Die 3 Augusti 1757*.

112. s. 51.

[6 VIII 1757]

1757 die 6 Aug[usti]. *Comparendo personaliter* Jan Wróblewski i Teresa żona jego żalili się i manifestowali na Jakuba Kozłowskiego mieniąc o to, iż co jeszcze

⁷⁶ Malczewski, pułkownik, potem generał. W 1771 r. mieszkał w domu skarbowym z pruskiego muru, przy ul. Zamkowej, po prawej stronie patrząc od pałacu, nad stawem – Inwentarz 1771/1772, k. 159v; APB, Teki Glinki, teka 107, s. 105.

z wiosny zaczął się Kozłowski z Wróblewskim wadzić o kopiec, którego Wróblewski onemu ustąpił. Powtórnie za nocną wartę napadł Wróblewskiego, którego szelmał, lżył, łajał, odgrażając: „że ja ciebie spod Zwierzyńca wypędzę”, tudzież żonę jego kurwą i złodziejem nazwał, tylko za to, że pod oknem jego wysadkowy pasternak postawiała. O co *iterum et iterum* manifestowali się.

Podług tego manifestu stanęła komplanacja między stronami, która by się zaś strona pierwszej na którą porwała, zakłada się grzywien 20. *Die et a[nn]o ut supra.*

113. s. 51.

[8 VIII 1757]

Ponieważ podług dekretu między Maciejem Jędrzejewskim kowalem i Janem Łubińskim stała na dniu ósmym *Augusti* 1757, przy urzędzie i cechmistrzu Jakubie Jasińskim i Adamie Fabiku komplanacja, któremu to Łubińskiemu Jędrzejewski ma dać tyńfów 4, na co obie strony nie mają do siebie żadnych pretensyi mieć i żaden żadnemu okazji nie dawać pod 20 grzywien. *Die et a[nn]o ut supra.*

Jan Łubiński +

Maciej Jędrzejewski +

114. s. 52.

[26 IX 1757]

[s. 52] 1757 *die 26 Septembris.*

Na urzędzie miejskim *etc. comparendo personaliter* sł. Marcin Łuckiewicz żalił się i protestował na Tomasza Zubrzyckiego pokomornika swego, mieniąc o to, iż co Tomasz Zubrzycki złożywszy małowiele zboża swego w gumnie Marcina Łuckiewicza, u którego najęty będąc do młócenia na nasienie żyta. Gdzie młóciwszy gospodarskiego żyta między swoje snopy plus minus ćwierć potajemnym sposobem wsysał, którego żyta lice do urzędu naszego przyniesiono i prezentowano. Zaczynam sąd nasz zważywszy krzywdę i obrazę Boską, i krzywdę gospodarską nakazuje niniejszym dekretem, aby Tomasz Zubrzycki naprzód na dniu dzisiejszym dzień [w] wieży wysiedział, a za szkodę Marcinowi zapłacił grzywnę jedną, tudzież, aby dał do cechu garncarskiego wosku funt jeden na chwałę Pana Boga, a zaś na sąd i urząd grzywien 2 zapłacić ma, decydujemy pod karą publiczną, tudzież wykład prawny powrócić ma. *Pisan ut supra.*

115. s. 53.

[25 X 1757]

1757 *die 25 Octobris.*

Ponieważ na dniu wczorajszym *die 24 eodem* stanął dekret w cechu szewskim w sprawie Jędrzeja Krzysztofowicza garbarza, z racji wyzwolenia Domini-

ka Mazurka⁷⁷, iż mu po wyzwoleniu bękarctwo zadano. A że mu potem Jędrzej poczcliwość przyznał i przy całej schadzce to oznajmił, a że za tą nieostrożność swoją według dekretu cechowego podjął się i obiecał niezawodnie do cechu szewskiego dać wosku funtów cztery i cech utraktować trunkiem według możliwości. Którą to ugodę urząd nasz miejski magdeburski białostocki konfirmuje, a na dalsze czasy wszystkim braci cechowym pod 50 grzywien na sąd dworny i urzędowy *silencium* nakazuje. *D[ie] et a[nn]o ut supra.*

[s. 53]

Omyłka

116. s. 53.

[9 X 1757]

Stanęła ugoda Grzegorza Gołdziela na urzędzie naszym magdeburskim białostockim w sprawie z Janem Hołubowskim kotlarzem, racjone przedanego żelaza przez Bazylego ślusarza aresztanta u Hołubowskiego będącego. Przez co sąd nakazuje, aby Hołubowski mając pretensję do tegoż Gołdziela za deski i inne rzeczy, jednakże onemu na dzień trzynasty tyńfów 10 zapłacić powinien. *Dat[um] w Białymstoku die 9 Octobris 1757^a.*

117. s. 54.

[20 VIII 1757]

[s. 54] *Die 20 Aug[usti] 1757.*

Comparendo personaliter Jan Hołubowski kotlarz białostocki żalił się i manifestował i zbite razy przez J.M.P. Korzeniewskiego⁷⁸ kaprała regimentu pieszego buławy w Koronie przy urzędzie naszym i z żoną swoją, prezentował. Który to J.M.P. kapral na dniu wczorajszym, to jest 19 *Aug[usti]*, o godzinie dziesiątej w nocy, rewidując żołnierzy przyszedł do domu Jana Hołubowskiego, u którego stoi żołnierz przezwiskiem Puchalski, który już spał. Za czym J.M.P. kapral mając przy sobie żołnierza przezwiskiem Szalejka wołał żołnierza Puchalskiego, który, że się na kilkukrotne wołanie śpiący nie odezwał. Więc żona Hołubowskiego odezwała się, powiedziała, że śpi. Lecz zaraz J.M.P. kapral począł żonę jego niegodziwemi słowy lżyć, mówiąc: „co tobie do tego, niechaj się żołnierz sam odzywa”. W czym Hołubowski dysymulował, lecz jak usłyszał, że żonę jego J.M.P. kapral kurwą i kanałą nazywał, odezwał się mówiąc: „m[oi]ści ci panie

⁷⁷ Mazurek (Mazurczyk, Mazurko) Dominik, garbarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Barbarę, córki: Mariannę i Agnieszkę – Inwentarz 1771/1772, k. 124–124v.

^a Cały wpis przekreślony przez pisarza miejskiego.

⁷⁸ Korzeniewski, kapral regimentu pieszego buławy w Koronie, przejmuje „lajbkompanię” po kapitanie Dessein, 1768 r. – APB, Teki Glinki, teka 330, s. 3.

kapral, co panu moja żona winna, za co ją tak łżysz”. Więc J.M.P. kapral niemiłosiernie rzuciwszy się, żonę Hołubowskiego w ciąży będącą dwa razy laską po brzuchu uderzył, a potem, gdy się z łóżka porwała, plecyma o węgar uderzyli, a samego zaś Hołubowskiego Szalejka żołnierz za łeb pochwyciwszy trzymał, a J.M.P. kapral laską bił. Nie dosyć na tym: jeszcze wartę z odwachu przyprowadziwszy, kolbami go okładać kazał. Które wszystkie razy zbite specyfikują się: ręka lewa przebita na łokciu i nad łokciem razy zbitych dwa, na ranieniu prawym i ręce prawej we trzech miejscach *tyrannissime* zbity, także w lewy bok nogą uderzony. Tudzież na piersiach na prawej stronie i na prawej stronie niemiłosiernie zbity. Na co, jako jest zbity z żoną swoją i pobicie przed urzędem naszym prezentował *testimonium*, przy pieczęci naszej z ksiąg magdeburskich wydajemy. *D[ie] et Aug[usti]*.

118. s. 54.

[27 VIII 1757]

1757 die 27 Aug[usti].

Na urzędzie magdeburskim białostockim, na budynek miejski przy bramie stojący, J.P. Anna Sabina Witmajorowa dała do urzędu połowę arendy rocznej, to jest tynfów 7.

119. s. 54–55.

[7 IX 1757]

1757 die 9 Septembris.

Na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim *comparendo personalliter* Marianna Moniuszkówna żaliła się i protestowała na Adama Ochremowicza mieniąc, iż Ochremowicza prosię wlaźło w ogród Moniuszkowej. Gdzie Marianna zastawszy prosię w warzywie kilka razy one uderzyła, [s. 55] Ochremowicz zaś przypadłszy w ogród, poczęli się wzajemnie łżyć i łąjać. A po tym Ochremowicz łożą kilka razy Mariannę uderzył, która rękę lewą przebitą u sądu prezentowała. Zaczym sąd i urząd nasz za zgorszenie dla drugich ludzi i obrazę Pana Boga decyduje, aby Adam Ochremowicz na dniu dwunastym septembra dwie wieże wysiedział, a za pobicie Moniuszkówny nie wychodząc z wieży grzywnę jedną onej zapłacił, a na urząd także grzywnę jedną zapłacić ma także. U sądu obie strony z obopólnie za dyfamację przeprosić się mają i więcej kłótni rościć między sobą nie powinni, pod winami 5 grzywien na ratusz i siedzeniem [w] wieży. *Die et a[nn]o ut supra*.

120. s. 55.

[6 X 1757]

1757 die 6 Octobris.

Comparendo personaliter Jankiel Rączyn *solemniter* manifestował się na Gierszona Lejbowicza⁷⁹ i na Ejłę zięcia Długiego mieniąc o to, iż Dominik Mazurek brawszy piwo na wesele u Jankiela i u Długiego i u Gierszona, gdzie piwo wykspensowawszy oddał beczki Długiemu, tudzież i Jankielowi. Gdzie potem przyszedł Gierszon upominając się o swoje beczkę z drożdżami, gdzie wyż wyrażony Dominik odpowiedział, iż „ja oddałem Jankielowi Rączynemu, za które drożdże obiecał mi dać słodzin ceber”. A w tym Ejla rzucił się z furią mówiąc: „na coś ty dawał beczkę z drożdżami temu złodziejowi *etc*”. O co *iterum et iterum* żalił się i manifestował.

121. s. 55–56.

[10 X 1757]

1757 die 10 Octobris.

Na urządzie *etc. comparendo personaliter* Jakub Jasiński żalił się i manifestował na Jana Drobika kowala skarbowego, mieniąc o to, iż Jakub Jasiński mieszkając w budynku Jana kowala na Wasilkowskiej ulicy, z rozkazu pańskiego za prawem i tak wiele po wyszłym bednarzu dworskim na tę reparację grosza wyłożył. Za co pomienionemu Jakubowi ten budynek do mieszkania podano, a Kowalowej ze skarbu 4 zapłacono, aby *superior* wyrażony Jakub miał sobie w tym budynku wolne pomieszkanie i za tenże budynek do skarbu robotą szewską odrabiał. Więc w roku terażniejszym 1757 na dniu dziewiątego p[re]sentis Jan kowal z żoną swoją napadłszy na [s. 56] Jakuba Jasińskiego samego i żonę jego, niegodziwemi sł[ow]y lżył, łajał, rzeczy powyrzucał na ulicę^a mówiąc: „wychodź, hultaju, z mego domu, bo choć też ty masz te mizerne prawo, z którym ja cię wypędzę, jednak ty biegasz jak niepoczciwy z niepoczciwymi prawami, ale nic nie wskórasz, bo, jak mówią, psu ustąp, to musi ustąpić, a ty gorszy psa, że ustępować nie chcesz *etc*”, które to wszystkie słowa świadkowie wiarygodni [podali].

Jakub Burzyński

⁷⁹ Gierszon Lejbowicz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Channę, dzieci: Kielmana (ożenionego z Mariaszą, mieli czworo dzieci), Michela i Abrahama – Inwentarz 1771/1772 k. 120v. Był właścicielem nowego browaru na placu skarbowym, na przedmieściu za bramą wasilkowską – Inwentarz 1771/1772, k. 193.

^a „rzeczy powyrzucał na ulicę” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

122. s. 56.

[b. d.]

Taksa reparacji budynku Janowej kowalowej, w którym mieszka Jakub Jasiński safiannik przez niegoż samego. *Imo* okien w izbie w ołowniu trzy: pierwsze tynfów 8, drugie okno tynfów 4, trzecie tynfów 2 szóstaków 2; okno w komorze pół tynfa, ramy z kwaterami i futrowaniem tynfów 7. Ślusarz tynfów 3 szóstaków 2, mur za piecem tynfów 2, w izdebce piec z kaflami tynfów 4, okno tynfów 2 szóstaków 2 gr[oszy] 2 sze[ląg] 1. Podłoga, połap, wysypanie i glina tynfów 7, łaty tynf 1, deski tynfów 7 szóstak 1 gr[oszy] 9. Trunek rzemieślnikom tynf i groszy 10, wysypanie podwórza tynfów 2, cieśle tynfów 5, szóst[ak] 1. Za trunek dla nich zło[tych] 4 gr[oszy] 18. *Facit* tynfów 63 gr[oszy] 14^a.

Reparacja zaś Jana kowala, pokrycie połowę budynku dranicami i z łatami i [z] rzemieślnikiem zło[tych] 12. Drabina na budynku szóstaków 5. Za podwody dla sprowadzenia desek szóstaków 5, dla tychże za piwo gr[oszy] 15. Do stajenki dylów nowych sześć po szóstaku: tynfów 2. Dyle stare szóstaków 5. Podręby szóstaków 5, oszwy tynfów 2, krokwie szóstaków 5, za łaty zło[tych] 2 gr[oszy] 20, za dwa murlaty szóstak 1. Słupów sześć tynfów 6 z robotą, desek kop pięć po 4 szóstaki kopa: tynfów 6 szóst[aków] 2. Drzwi z żelazem i robotą tynfów 3, rzemieślnicy tynfów 8 i szóstak, dla tychże na trunek zł[oty] 4 gr[oszy] 15. Podłoga tynfów 2, szóstak[ów] 2, żłoby i drabina tynf 1, oszwy na sztachety i przesypanie onych szóstaków 8, okien do izdebki z zawiasami tynf 1, chlewak na podwórzu postawiony tynfów 2. *Facit* tynfów 58^b.

123. s. 57.

[28 X 1757]

[s. 57] *Comparendo personaliter*, Ejla^c zięć Długiego, z Jankiem Rączynem, podług wzwyż wyrażon[ego] dekretu przed urzędem naszym i całym gminem zgodzili się, a wzwyż wyrażonych słów w manifeście pod [peną] 20 grzywien napominać i wymawiać sobie nie mają. *Die 28 Octobris 1757.*

124. s. 57.

[b. d.]

Na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim *comparendo personaliter* sł. Jan Hołubowski, proponował swoją pretensyją do Bazylego Tyszkiewicza ślusarza, który był u niego w areszcie miesiący siedem i onemu odrabiał, miarkując zaś, jako sam Hołubowski przyznał po tynfów 4 na tydzień dosyć, że się onemu nadto wyrobił. Dla czego Jan Hołubowski tegoż Bazylego przy urzędzie naszym

^a Z obliczeń wynika: 62 tynfy 13 groszy 2 szelągi.

^b Z obliczeń wynika: 61 tynfów i 20 groszy.

^c W oryginale „Helo”.

od wszelkich pretensyi uwalnia, a zaś za uczynioną szkodę na sto kilkadziesiąt zł[otych] przez Bazylego, uczynioną Frydrychowi Klejnowi kowalowi dragonii Rz[eczy]p[ospoli]tej. Tenże Hołubowski [tynfów] 8 za dni 14 onemu oddać deklaruje się, a tego pomnienionego Bazylego, jako Hołubowski, tak i Klejn, onego od wszystkich pretensyi uwalniają.

125. s. 57.

[9 XI 1757]

1757 die 9 No[vem]bris.

Przypadła i agitowała się sprawa według dawniejszej inkwizycji i dekretu między Janem Sadowskim z jednej, a Janem Łubińskim, któremu Sadowski zadał złodziejstwo w pokradzeniu piskorzów u Kazimierza Karpaczuka ze wsi Izbiszcze, poddanego W.J.M. od P.P. Orettów w r[o]k[u] 1752 die 17 Juli. A że dopiero na dniu dzisiejszym *comparendo personaliter* P. Marcin Bogdanowicz⁸⁰ żołnierz od piechoty^a zeznał pod juramentem, iż sam wzięwszy mietkę piskorzy podał onemu, za które piskorze P. Bogdanowiczowi kupił porcję gorzałki. Przez co za nieostrożność jego był obwiniony Jan dekretem w roku 1752 die 19 Juli, aby do cechowej skrzynki zapłacił wosku funtów dwa. Co wykonał, lecz teraz, po zeznaniu P. Bogdanowicza, urząd nasz białostocki i cała cecha pod 20 grzywien *silentium* nakazują i pocziwym onego w cechu czyni.

126. s. 58.

[25 XII 1757]

[s. 58] 1757 die 25 Decembris.

W sprawie Marcina Łuckiewicza aktora z Zubrzyckim pozwanym^b podług dekretu 26 Septembris ferowanego. Sł. Marcin Łuckiewicz zgodził się z pomienionym Zubrzyckim, który winy miał zapłacić tynfów kilkanaście, lecz teraz od wszelkich pretensyi [uwalnia] pod winami 20 grzywien, kto by miał złorzeczyć lub złodziejstwo pomienionemu Zubrzyckiemu zadawać pod też grzywiny podpada. Na co dla lepszej wiary podpisujemy się. *Die et a[nn]o ut supra.*

Marcin Łuckiewicz ×

Paweł Piekarski ×

Kazimierz Piekarski ×

⁸⁰ Bogdanowicz Marcin, mieszkał przy ul. Suraskiej w domu nadanym przez Jana Klemensa Branickiego 1 listopada 1767; miał żonę Teresę, synów Macieja i Tomasza, którzy pełnili służbę żołnierską w Regimentie Infanterii Koronnej – Inwentarz 1771/1772, k. 142.

^a „żołnierz od piechoty” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

Stanisław Piekarski⁸¹ ×

Daniło Szaciłowski ×

127. s. 58.

[11 XII 1757]

Na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim przypadła i agitowała się sprawa między Joachimem Słomińskim z Konstancją Mateuszową Słomińską bratową jego, mieniąc o to, iż Joachim Słomiński⁸² będąc na gospodarstwie swoim zastał w stodole własnej swojej Mateuszową Słomińską bratową swoją z Maciejem Dubiejkiem⁸³, który ją u Długiej miodem upoiwszy, wspólnej lidzę po złym uczynku zastał. Zaczynamy my, urząd m[iejski] b[iałostocki] zważywszy, iż to jest rzecz taka z obrazą Pana Boga i wstydem ludzkim i grzechem, tym dekretem naszym decydujemy, aby Mateuszowa i Maciej do wieży byli wzięci, a potem^a Maciej Dubiejko i Mateuszowa Słomińska z obopólnie ze świecami przez całą mszę ś[więtą] w kościele białostockim stali, a to jest przez sumę i kazanie, tym dekretem warujemy i decydujemy. *Dat[um] die 11 Decembris 1757.*

128. s. 58.

[b. d.]

Comparendo personaliter Jerzy Otto kotlarz na Jana Hołubowskiego kotlarza o zapłatę i o zadanie złodziejstwa manifestował się.

129. s. 59.

[16 II 1758]

[s. 59] 1758 *die 16 Feb[uarii]*.

Dekret w sprawie Macieja stolarza z Jankiem rzeźnikiem. Przypadła i agitowała się sprawa, iż Maciej Korecki pożyczwszy w roku 1746 3 Jankielowi

⁸¹ Piekarski Stanisław, garncarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Konstancję, dzieci: Józefa, Jakuba, Mariannę i Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 122v. W 1773 r. kupił ogród za rzeczką pod parkanem obok bramy wasilkowskiej. W 1775 r. został obrany cechmistrzem cechu garncarskiego – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 24, 96.

⁸² Słomiński Joachim, mieszkał przy ul. Nowe Miasto; miał żonę Krystynę, córkę Cecylię – Inwentarz 1771/1772, k. 179v. W 1770 r. sprzedał plac przy ul. Wasilkowskiej Janowi Sawickiemu – Inwentarz 1771/1772, k. 117; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 35.

⁸³ Dubiejko Maciej, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej w domu należącym do jego pasierbów Jana i Tomasza „dziedziców po Puchaliku”; miał żonę Mariannę i córkę Agnieszkę – Inwentarz 1771/1772, k. 139v.

^a „Mateuszowa i Maciej do wieży byli wzięci, a potem” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

Aronowiczowi^a wymówił sobie co rok prowizyi po zł[otych] 5, którą to prowizję przez lat kilka odbierał, tylko szczególnie za pięć lat zaległo u niego. Który to Jankiel zeznał przed sądem naszym, iż dał Maciejowi mięsa funtów siedemdziesiąt, na jagły tyńfów 9, *facit* zło[tych] 11 gr[oszy] 12, na okrasę zło[tych] 6 gr[oszy] 10. Mięsem różnemi czasy przez lat dziewięć nabrał zło[tych] 45. My zaś urząd miejski magdeburski białostocki zważywszy i obóch stron wysłuchawszy decydujemy, a żeby Jankiel Aronowicz w szkole żydowskiej na rodale przysiągł na wyż wyrażoną sumę, to jest jako Maciejowi Koreckiemu dał mięsa funtów siedemdziesiąt, za co należy zło[tych] 9 gr[oszy] 15. Temuż dał na jagły zło[tych] 11 gr[oszy] 12, na okrasę zło[tych] 6 gr[oszy] 10. Jako na włóczębnę i kołędy mięsem wydał Maciejowi na zło[tych] 45. *Excepto* flaków, nóg wołowych *etc.* I to wszystko do wypłacenia na dniu dzisiejszym nakazujemy. *Die et a[nn]o ut supra.*

130. s. 59. [20 III 1758]

Taksa domu Benia Piłatowicza ze wszelkimi attynencjami za zło[tych] 600. *Die 20 Martii* 1758 zapisana.

131. s. 59. [17 V 1784]

Anno 1784 [d]ie 17 maja.

Staęła ~~taksa~~ ^{na} taksa na gumno po nieboszczyku Andreju Protasewiczu⁸⁴ z Marcinem Szaciłowskim i Bartł[omiejem] Dombrowskim, iż sprzedali sł. Sylwestrowi Hryniewickiemu za złotych polskich 26. Z której sumy urząd burmistrzowski kwitujemy i na to podpisujemy się, jako nieumiejętny pisma, kładziemy znak krzyża świętego. Marcin Szaciłowski + + + Bartłomiej Dombrowski + + + +

132. s. 60. [6 IV 1758]

[s. 60] Stanąwszy Piotr Zygmuntowicz z żoną swoją na imię Konstancją zeznał w księgi miejskie białostockie, iż sprzedał domostwo z placem i ze wszystkim obrządkiem. Co sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami, to jest Ejłowi Moszkiewiczowi i żonie jego na imię Hannie, za sumę pewną za czerwonych

^a „Jankielowi Aronowiczowi” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Wyrazy przekreślone przez pisarza miejskiego.

⁸⁴ Protasewicz Andrzej (Jędrzej), miał żonę Mariannę – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 112; był zięciem Mikołaja i Katarzyny Jozobików, mieszkał wraz z nimi przy ul. Choroskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 133.

złotych 17 i ½. Które to domostwo z placem Franciszka Łodzińskiego miedza, z drugiej strony Icko krawiec, z którego placu solucyi skarbowej powinny będzie wypłacać, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na co się podpisuje dla lepszej wiary i wagi rękoma swemi własnemi. *Dat[um] [d]ie 6 Aprilis 1758 an[n]o.*

נא' אלי' בן כהר"ר משה זצ"ל

Piotr Zygmuntowicz +

Konstancja +

Urząd:

sł. Wojciech Jabłoński

sł. Jędrzej Jedliński

sł. Franciszek Łodziński

sł. Łukasz Gąsiorowski

sł. Maciej Czudowski B.M.B.

sł. Jędrzej Złotoszewski

sł. Tomasz Zubrzycki

H[enryk] Strzeżewski P.M.

133. s. 61.

[15 VI 1758]

[s. 61] Donacja.

Stanąwszy *personaliter* w urzędzie miejskim białostockim na imię Jakub Piątkowski z żoną swoją Anielą, zeznał przy urzędzie miejskim, iż sprzedał chałupę swoją własną z placem starozakonnemu Lejbie Szmojłowiczowi i żonie jego na imię Szejnie, za sumę pewną za tynfów 128. Co sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami i ze wszystkim obrządkiem, co tylko należy do chałupy. Która to chałupa stoi o miedzę z jednej strony Josiela krawca, z drugiej strony Icka krawca. Na co uczyniwszy, ten zapis w urzędzie zapisali się rękoma swemi własnemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyże. *Dat[um] [d]ie 15 Juli 1758 an[n]o.*

Jakub Piątkowski ×

Aniela Piątkowska ×

Za urzędu Wojciecha Jabłońskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Łukasza Gąsiorowskiego, Franciszka Łodzińskiego, Jędrzeja Złotoszewskiego, Tomasza Zubrzyckiego, Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego, Józefa Strzeżewskiego pisarza m[iejskiego].

* „Potwierdza Eljahu syn szanownego reb Moszego – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”.

134. s. 61.

[26 VII 1758]

Kompromis za urzędu Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego w roku 1758 [d]ie 26 *Juli*.

Stanąwszy do urzędu sł. Bartłomiej Szaciłowski z żołnierzem Bogdanowiczem i z drugim Tamanem, które pomienieni żołnierze mieli pretensyję do Bartłomieja Szaciłowskiego, że im zadawał niesłuszną kalumnię o zginione pieniądze, jak robili wspólnie grabarkę, a że to po pijanym wymówił do nich i to niby pytając, jak się z inkwizycyją pokazało. A że my, stron wysłuchawszy, pozwolili na kompromis, co strony pogodzili się i przeprosili w urzędzie. Jednak nakazuje urząd, jeśli się pokazało ze strony Bartłomieja jakie wymawianie, czyli złe rzeczenie przeciw stronie, tedy zakłada się grzywny, to jest na kościół grzywnien 10, na urząd grzy[wnien] 5 i więz[anie] cały tydzień siedzieć. Na co się zapisali i krzyżyki pokładli.

Bartłomiej Szaciłowski +

Marcin Bogdanowicz +

Szymon Taman +

135. s. 62.

[7 X 1758]

[s. 62] Roku 1758 [d]ie 7 *Octobris*. Stanęła zgoda w urzędzie miejskim białostockim pomiędzy P. Antonową Walesińską⁸⁵, a z drugiej strony Tomaszem Bobowskim, o zginione płótna łokci dwa grubego. Jako P. Walesińska miała porozumienie na żonę Bobowskiego, a że Bobowski wywodził się, że kupił te płótno za gro[szy] 10 łokci dwa tego samego [...] ^a, a u P. Walesińskiej zginęło [...] ^b, co nie zachodząc w dalsze kłótnie pogodzili się i przeprosili. A jeśli się pokazało z jakiej strony jakie wymawianie, czyli przekleństwo, zapisuje się o grzywnie 10. Na co się podpisali swymi rękoma, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Walesińska +

Bobowski +

136. s. 62.

[15 I 1759]

Sprawa Macieja Błaszkwskiego z drugiej strony Lejby Saptajowicza w roku 1759 [d]ie 15 *January*.

⁸⁵ Jadwiga Walesińska.

^a Wyrazy nieczytelne.

^b Nie odczytano wyrazu z powodu zamazania tekstu.

Stanąwszy do urzędu Lejba Saptajowicz, [a] zapozwanym Maciejem Blaszkowskim i żoną jego Katarzyną. Jako między sobą mając niejaką nienawiść w pochwałkach przez żonę Blaszkowskiego, z drugiej strony pomienionego Lejby o zadanie czarodziejstwa. Co my, urząd, zważywszy ich kłótnie w bagatelnych rzeczy, przypuściliśmy stron do kompromisu. Co się pogodzili i przeprosili, jeśli się zdarzyło drugim razem jakie złe rzeczenie, czyli pochwałki jakie między stronami, zakładają między sobą winy, to jest grzywien 30 i wieść siedzieć dniów trzy. Tudzież i ze stron innych, aby miał pomieniony Blaszkowski jakie nagabanie, ma do urzędu zapozwać. Na co się podpisali rękoma swemi własnemi.

Maciej Blaszkowski +
Katarzyna Blaszkowska +
Lejba Saptajowicz

*נא' יהודא ליב בהר"ר שבתי [י"ז]

137. s. 63.

[8 III 1759]

[s. 63] Stanąwszy Kusiel Saptajowicz do urzędu naszego miejskiego żaląc się na Pawła Buczyńskiego z Litwy [z] Czarnej Wsi, J.M.P. Zyberta⁸⁶ strażnika J.K.M., iż pomieniony Kusiel stargowawszy nieuka w jego domu i dał zaraz pieniędzy tynfów 33 i szóstak 1, a sam odjechał do domu. Buczyński przyprowadził wołu tego samego do Białegostoku, nie zaprowadził do Kusiel, ale sprzedał w mieście rzeźnikowi Wolkowi za tynfów 36 i pół tynfa. Który to Kusiel, czekając długi czas w swojej krzywdzie, aż się pokazał Buczyński do Białegostoku, którego przyaresztował przez urząd miejski. Co stanąwszy, obie strony nie mogli się zgodzić, a że my uznawszy krzywdę Kusiel nakazaliśmy, aby Buczyński powrócił Kusielowi co wziął od Wolka rzeźnika nad zwyż, to jest tynfów 6 i szóstak. A w tym, jeśli się zdarzyło ze stron jakie wymawianie, czyli złe rzeczenie zakłada się grzywien 30, gdzie by się trafiło w innym państwie, czyli gdzie [indziej]. Na to się podpisali rękoma swemi własnemi, które nieumiejętne, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 8 Martii 1759 an[n]o.*

Paweł Buczyński +
Kusiel Saptajowicz

**נא' קותיאל ב' הקדש כהר"ר שבתי סג"ל

* „Potwierdza Jehuda Lejb syn reb Szabtaja – niech go Bóg chroni!”

⁸⁶ Zybert, strażnik niewiadomych lasów – APB, Teki Glinki, teka 362, s. 13.

** „Potwierdza Kutiel syn męczennika (dosł. świętego) szanownego reb Szabtaja Segala”.

Przytomni:

Jan Piekarski +

Piotr Jałęda +

Urząd:

sł. Franciszek Łodziński

sł. Wojciech Jabłoński

sł. Jędrzej Złotoszewski

sł. Tomasz Zubrzycki

sł. Maciej Czudowski B.M.B.

138. s. 64.

[9 III 1759]

[s. 64] Działo się to na urzędzie miejskim białostockim za sł. Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego dnia i miesiąca 19 marca w roku 1759.

Stanąwszy *personaliter* sł. Adam Ochremowicz, a zapozwanym sł. Adamem Koczerzyńskim strony gumna, że na placu pomienionego Ochremowicza gumno postawili społecznie z Adamem Koczerzyńskim po pogorzeniu, a że w upominku P. Ochremowicza, że na placu jego gumno społeczne. Zaczym wyrachowaliśmy drzewo i prace Koczerzyńskiego, co wynosi dylów pięćdziesiąt, a dyl szóstaków 2, czyni tynfów 8 szóstaków 2^a, słupów trzy tynfów 3. Które to osoby kompromis uczyniwszy między sobą zgodzili się, jako zapłacił Ochremowicz Koczerzyńskiemu tynfów 12 tudzież i za pracę jego. I tak sobie warują, że wolne i przyzwoite Adamowi Ochremowiczowi gumno jako posesja Ochremowicza, a Adam Koczerzyński ustąpił z gumna. I w tym zaś warują, jeśliby się pokazało ze stron jakie wymawianie, czyli przekleństwo, czyli z innej strony słysząc i w innym w upominku w tym ekscesie jakim, zakładają między sobą winy o grzywien 30. I na to zapisali rękami swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, trzymanemi rękami krzyżyki pokładli.

Adam Ochremowicz +

Adam Koczerzyński +

139. s. 64.

[20 XI 1759]

Abłamowicza karta o Werykomskiego w roku 1759 [d]ie 20 Novembris 1759.

Stanąwszy Kazimierz Abłamowicz żołnierz od regimentu pieszego do urzędu miasta B[iałego]stoku, zeznał oczywiście, jak Stefan Werykomski pozostał winien na tynfów 30. Co za ten dług wydane rzeczy Werykomskiego, które

^a Błąd w obliczeniach, jeżeli jeden dyl kosztuje 2 szóstaki, to powinno być 34 tynfy i 2 szóstaki.

były u Wojciecha Bieleckiego w schowaniu, to jest skrzynka, dwie poduszki i pierzynka bez nawłoki. Które to rzeczy wydaliśmy za wiadomością W.J.M.P. Wojnarowskiego J.M.P. komisarza natenczas będącego, temuż pomienionemu Ablamowiczowi.

Maciej Czudowski B.M.B

H[enryk] Strzeżewski *notarius bialostocensis*

140. s. 65.

[7 IV 1759]

[s. 65] Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie za sł. Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego w roku 1759 [d]ie 7 Aprilis, między stronami starozakonnym Lejzorem, a zapozwanym Janem Łubińskim.

Dekret.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim magdeburskim białostockim pomiędzy starozakonnym Lejzorem szynkarzem, obywatelem białostockim, a zapozwanym Janem Łubińskim z jurydyki ojca prezbitera, o pobicie żony pomienionego Lejzora. Nakazaliśmy pomienionemu Łubińskiemu aby świadków stanowił, a że nie miał świadków, tylko Lejzor miał świadka Josielowicza, także szynkarza. Tudzież Jakub Sawicki⁸⁷ żalił się w urzędzie, że jego żonę trącił w piersi i upadła na wznak, aż się drzwi otworzyły u tegoż pomienionego Lejzera w domu. Przybiegła żydówka z Suraskiej ulicy na imię Szepina i żaliła się w urzędzie, że Jan Łubiński pił piwo i nie chciał płacić, tylko odgrażał żydówce uszczypliwiemi słowy i porywał się bić i okno wybił. Jak się pokazało z inkwizycji pierwszej pomienionego Lejzora, a ze świadka Josiela szynkarza, że będąc Łubiński u pomienionego Lejzora na piwie z człkiem ze wsi Krywlan i napił ten człek u Lejzorowej⁸⁸ kilka groszy i nie płacąc wyszedł za próg i skrył się, a Łubiński został. Pomieniona Lejzorowa wymówiła do Josielowej: „nie wiem, jeśli Łubiński za piwo zapłaci, bo z tym człkiem pił, nie wiem u kogo się upominać”, aż Josielowa wymówiła do Lejzorowej po ebrejsku: „tak tobie Łubiński zapłaci jak mnie w Dojlidach u P. Przeczyskiej”. A Łubiński rozumiał po żydowsku i wstawszy z ławy Josielowę w piersi uderzył, aż upadła na wznak bez drzwi do sieni i roztrącił w miesięcznym. Co my, tych spraw wysłuchawszy, o uderze-

⁸⁷ Sawicki Jakub, szewc, mieszkał we własnym domu przy ul. Poprzecznej zatyłnej, za plebanią „ruskiego plebana” na ziemi prezbitera; miał córkę Mariannę; w 1771 r. był wdowcem – Inwentarz 1771/1772, k. 150v.

⁸⁸ Być może Esterka Lejzorowa, w 1771 r. wymieniona jako wdowa, właścicielka kramu przy Rynku, nadanego jej przez Jana Klemensa Branickiego 24 stycznia 1764 r. – Inwentarz 1771/1772, k. 81v.

nie żydówki przez Łubińskiego i przez uderzenie żony Sawickiej i okna wybić Szepinej na ulicy Suraskiej i za napicie w niektórych domach a nie płacąc. Co z sentencyi młodszych i starszych całego urzędu i całego cechu szewskiego, ma podpadać pomieniony Łubiński do cerkwi białostockiej grzywien 2, do skrzynki urzędowej miejskiej grzywien 5, do skrzynki cechowej szewskiej wosku funtów dwa, za pobicie Josielowej grzywien 2, więźą dniów trzy siedzieć, po wypełnieniu więży wykład prawny powrócić i przeprosić. A jeśliby się drugim razem pokazało z Łubińskiego te pobicie i inne okazje ludziom dawać i upominek czynić, powinien będzie zapłacić grzywien 30, więźą cały tydzień siedzieć. Na co się podpisuje dla lepszej wiary i wagi, przy zwykłej pieczęci miejskiej magdeburskiej białostockiej, ekstraktem wyjętym.

Świadek Josielowicz

Maciej Czudowski B.M.M.B

H[enryk] Strzeżewski *notarius bialostocensis*

141. s. 65.

[15 VI 1764]

[D]ie 15 Junii 1764 pod tym dekretem zapisuje się, że Lejbę Szepowicza⁸⁹ uderzył Łubiński, jeszcze daliśmy na kompromis, co od kompromisu zapłacił Łubiński szóstaków 4.

Jan Łubiński +

142. s. 66.

[28 V 1759]

[s. 66] Metryka wpisana do ksiąg naszych miejskich białostockich w roku 1759 [d]ie 28 Maii za sł. Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Wojciecha Jabłońskiego, Antoniego Borsuka, Franciszka Łodzińskiego, Macieja Jędrzejewskiego, Tomasza Zubrzyckiego gmińskiego, Kacpra Jabłońskiego radzkiego, przez Dominika Mazurka.

Ad affectationem honesti Dominici Mazurko de villa Turośń Dolna prognati, hic et nunc in Białystok manentis, extraditur metrica ex libro Baptisator[um] Ecclesiae Parochialis Turosnensis tenore ut sequitur praesenti: [d]ie 31 Iulii 1729 a[nn]o. Ego Adalbertus Iosephus Kromkowski⁹⁰, parochus Turosnensis, baptisavi infantem nomine Dominicum laboriosorum parentum Nicolai et Mariannae Masurkow. Levantes de s[acr]o nobilis Dominicus Laurentius Brzezinski et laboriosa

⁸⁹ Szepowicz Lejba w 1769 r. kupił od Szymona Leszowicza plac pod budowę browaru, za 55 zł – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 25–26.

⁹⁰ Kramkowski Wojciech, proboszcz w parafii w Turośni Kościelnej w latach 1725–1752 – *Parafia w Turośni Kościelnej...*, s. 437.

Anastasia Rudkowa. *In quorum fide me subscribo. Datum in Domo Plebanali Turosnae* [d]ie 23 Octobris 1758.

ks. P[aweł] P[iotr] Wyszyński P. Turosnae⁹¹

Przytomni ekstraktu tej metryki i proszeni do przyznania, pisma nieumiejący krzyżyk kładziem[y]. Jan Łubiński + Jędrzej Złotoszewski + Michał Chomiński wuj +

L[ocus] s[igilli]

B.M.M.B. Maciej Czudowski

143. s. 66.

[17 VII 1759]

Zeznał w księgi nasze miejskie białostockie uczciwy Jakub Lewkowski Cygan z żoną swoją na imię Teresą, w peregrynacyi całego świata, jako miał nagabanie przez Wojciecha Chwedorowicza Cygana Wołoszyna, że go napastował o talarów 16. A że my, urząd, wysłuchawszy stron, że zawisło na szabli na Jakubie Lewkowskim^a i na żonie jego Teresie, jako z dawnych lat zostali winni Wojciechowi Chwedorowiczowi talarów 16. Na co ma ekstrak[t] wyjęty z ksiąg miejskich wasilkowskich z podpisem J.K.M. swojej i całej ławy urząd. Na co Jakub Lewko zeznał dobrowolnie, że na winien został, że pozostał winien. A że z klemencyi pańskiej i za łaskawego sądu w kompromisie zeznali i pogodzili się. Jako ma Wojciechowi Chwedorowiczowi wypłacić talarów bitych 12. Na to krzyżyki pokładli. *Dat[um]* [d]ie 17 Juli 1759. Na termin na Najświętszej Matki protekcyi, a po prostu Pokrowy.

Jakub Lewkowicz +

Teresa Lewkowiczowa +

144. s. 67.

[27 VIII 1759]

[s. 67] Sprawka Stefana Jędrzejewskiego żołnierza od infanteryi, [d]ie 27 Augusti 1759 *an[n]o*, za s[ł]. Macieja Czudowskiego burmistrza natenczas będącego.

Stanąwszy *personaliter* do urzędu naszego P. Jędrzejewski, a zapozwanym Bartłomiejem Kosackim i żony jego na imię Magdaleny Kosackiej, o pobicie przez pomnienionego Stefana Jędrzejewskiego Kosackiej, a to za gębę jej przekleństwa i dyfamowania Zofii Jędrzejewskiej żony. A że świadków nie stanowili strony, zaczym puściliśmy na kompromis, które przez przyjaciół godnych osób przeprosili się i pogodzili raz na zawsze. A jeśliby drugim razem pokazało z której strony jakie pobicie, czyli dyfamowanie, czyli też przeszkodą w targowaniu

⁹¹ Wyszyński Paweł Piotr, proboszcz w parafii w Turośni Kościelnej w latach 1753–1791 – *Parafia w Turośni Kościelnej...*, s. 437.

^a W oryginale „Łapińskim”.

zboża czyli w kupowaniu, takie *vadium* między sobą założyli, winy zapłacić na kościół wosku funtów dziesięć, do szpitala grzywien 2, do urzędu do skrzynki miejskiej grzywien 5, więź tygodni cały siedzieć. Po wypełnieniu więzy przeprosić się, a jeśli by nie wystarczyli pieniądze [za]płatą, tedy pod cielesną karą. Na co się zapisali rękoma swemi własnymi, jak mężowie tak żony, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 27 Augusti 1759 an[n]o.*

Stefan Jędrzejewski +

Zofia Jędrzejewska +

Bartłomiej Kosacki +

Magdalena Kosacka +

145. s. 67.

[29 IV 1760]

Wpis w księgi miejskie białostockie za urzędu Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Franciszka Łodzińskiego, Macieja Jędrzejewskiego, Sylwestra Jozobika, Kazimierza Szemieta, Kacpra Jabłońskiego. *[D]ie 29 Aprilis 1760 an[n]o.*

Stanąwszy *personaliter* sł. Tomasz Zubrzycki z bratem swoim młodszym na imię Kazimierzem, zeznali w księgi nasze miejskie magdeburskie Jankielowi Idelowiczowi i żonie jego na imię Szejnie, jako sprzedali po rodzicu zeszyłym ze świata na imię Jakubem z posesyi plac, o miedzę z jednej strony Piotrowej Dubiejkowej, z drugiej strony Wojciecha Waleszczuka. Wzdłuż leżący plac od Wasilkowskiej ulicy aż do Zielonej ulicy, tudzież i chałupa bez sieni, za pewną sumę za złotych polskich 150. Które to osoby wzwyż wyrażeni tak sobie warują, że żadnej w impetycyi nie mają mieć przeszkadzać w posesyi. Na co się podpisujemy dla lepszej wiary i wagi rękami swemi własnymi, a że nieumiejętni pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 15 Aprilis 1760.*

Tomasz Zubrzycki +

Kazimierz Zubrzycki⁹² +

Wojciech J[abłoński] bu[rmistrz]^a

146. s. 68.

[30 IV 1760]

[s. 68] Stanąwszy *personaliter* sł. Kazimierz Krzysztopiuk zeznał w księgi miejskie z żoną swoją na imię Petronelą, Lajbusiowi Abramowiczowi i żonie jego

⁹² Zubrzycki Kazimierz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej ze swoim bratem Tomaszem i jego rodziną; miał żonę Mariannę, dzieci Wojciecha i Magdalenę – Inwentarz 1771/1772, k. 139.

^a Własnoręczny podpis.

na imię Małce, iż sprzedał plac na Zielonej ulicy za złotych polskich 28. O miedzę z jednej strony Wincentego Wojtulewicz⁹³, do węgła tegoż Abramowicza, wzdłuż od Zielonej ulicy, póki plac Abramowicza kończy się, który to plac sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami. Na co, dla lepszej wiary i waloru, rękoma swemi podpisali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 30 Aprilis 1760 an[n]o.*

Kazimierz Krzysztopiuk +

Petronela +

Przytomni: Bartłomiej Rogowski +

Ławica: sł. Franciszek Łodziński, sł. Sylwester Jozobik, sł. Maciej Jędrzejewski, sł. Kazimierz Szemiet, sł. Tomasz Zubrzycki, sł. Kasper Jabłoński gmiński
Wojciech Jabłoński^a

147. s. 68.

[3 V 1760]

Stanąwszy Jan Zakrzewski z żoną swoją na imię Marianną zeznał, jako mając w zastawie płoszek trzy u Tomasza Słomińskiego od lat dwudziestu czterech w tynfach 5, które powróciwszy pieniądze odbiera jako swój grunt i niema mieć pretensyi dalej Joachim Słomiński i dzieci jego. Na co się podpisuje ręką swoją własną, a że nieumiejętny pisma, kładzie krzyżyk *Dat[um] [d]ie 3 maj 1760.*

Wojciech Jabłoński B.M.B

Joachim Słomiński +

żona Krystyna +

148. s. 68.

[8 VI 1760]

Zapis Jana Łuckiewicza⁹⁴.

Stanąwszy *personaliter* sł. Jan Łuckiewicz z żoną swoją na imię Brygidą zeznał w księgi miejskie białostockie, jako sprzedał plac na Gumniennej ulicy Jakubowi Piątkowskiemu, za pewną sumę za złotych polskich 30. Co sprzedał wiecznotą na budowisko, z kamieniami, z wodami i sukcesorom jego, i żonie na imię Petroneli. Ten plac o miedzę z jednej strony ułeczki Sylwestra Jozobika, z drugiej strony tegoż Jakuba Piątkowskiego. Na co się zapisał w księgach na-

⁹³ Wojtulewicz Wincenty, pachołek fabryczny, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Annę, dzieci: Andrzeja, Mariannę, Annę – Inwentarz 1771/1772, k. 127v.

^a Własnoręczny podpis.

⁹⁴ Łuckiewicz Jan, garncarz, mieszkał przy ul. Wasilkowskiej w domu nadanym mu 11 grudnia 1759 r. przez Jana Klemensa Branickiego. Miał żonę Brygidę oraz córki: Elżbietę i Konstancję – Inwentarz 1771/1772, k. 119.

szych, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 8 Junii 1760 an[n]o.*

Jan Łuckiewicz +
 Brygida Łuckiewiczowa +
 Urząd:
 sł. Franciszek Łodziński
 sł. Sylwester Jozobik
 sł. Jędrzej Jedliński
 sł. Jakub Grabowski
 Adam Koczerzyński
 Wojciech Jabłoński B.M.B.
 H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

149. s. 69.

[8 VI 1760]

[s. 69] Zapis Adama Koczerzyńskiego.

Stanąwszy do urzędu sł. Adam Koczerzyński z żoną swoją na imię Katarzyną zeznał w księgi miejskie, jako sprzedał plac na Gumiennej ulicy Jakubowi Piątkowskiemu i żonie jego na imię Petroneli, za złotych polskich 19. Co sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami, Jakubowi Piątkowskiemu i żonie jego i sukcesorom ich. Którę to plac leży o miedzę z jednej strony Jan Zakrzewski, z drugiej strony Maciejowa Czudowska wdowa. Na co się zapisali w księgach naszych, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 8 Junii 1760 an[n]o.*

Adam Koczerzyński +
 Katarzyna Koczerzyńska +

150. s. 69.

[28 VI 1760]

Za urzędu Wojciecha Jabłońskiego b[urmistrza] natenczas będącego.

Stanąwszy *personaliter* Konstancja Górecka do urzędu m[iejskiego] B[iałego]stoku, [a] zapozwanym Antonim Walesińskim⁹⁵ i z żoną jego na imię Jadwigą, jako mając na nich *invidium* i na dom ich, że u nich na noclegu zginęło sumy polskiej tynfów 53 i [groszy] 8. A że nie dopuszczając do juramentu Walesińskiego ustąpiła krzywdy swojej, gdyż sama nie wie, jeśli w domu ich zginęli pieniądze. Na co przeprosiła przy całym urzędzie i ugodziła, i nie chce więcej się odzywać, na co się podpisuje ręką swoją własną, a że nieumiejętna pisma,

⁹⁵ Być może Waleszczyński Antoni malarz, sprzedał dom Aronowiczowi kramarzowi – Inwentarz 1771/1772, k. 128v.

„kłądę krzyż”^a. My też, cały urząd, wysłuchawszy strony aktorskiej przyjęliśmy w księgi nasze miejskie i zakładamy winy, jeśli się kto zadawał złe kalumnie Walesińskiemu i żonie jego pod grzywnami 30. *Dat[um] [d]ie 28 Junii 1760 an[n]o.*

Konstancja Górecka +

151. s. 69.

[20 IX 1760]

Kompromis.

Stało się to w domu sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego pomiędzy Myndłą, z drugiej strony Eliaszem sołtysem ze wsi Hryniewicz, o pobicie Myndli w domu jej przez Eliasza. A że w urzędzie naszym pogodzili się i przeprosili, a *in quantum* jeśli się trafiło drugim razem a z jakiej strony jakie przekleństwo, czyli wymawianie, zakładają winy między sobą o grzywien 15. Na co się zapisali w księgach naszych. *Dat[um] [d]ie 20 Septembris 1760.*

Elias Hryniewicki +

Myndla

152. s. 70.

[30 VII 1760]

[s. 70] Stanął powtórny kompromis pomiędzy Maciejem Koreckim, z drugiej strony Janem Sycewiczem, o zadanie złodziejstwa strony siana i w innej kłótni, przez Macieja Koreckiego przeciw stronie Sycewicza. W którym kompromisie w roku 1748 *[d]ie 29 Septembris* za urzędu Macieja Zaleskiego burmistrza natenczas będącego, złożyli *vadium* o grzywien 100, a z której strony początkiem, lub sto różg w niewypełnieniu grzywien. Teraz zaś powtórnie pokazało się z pomienionego Koreckiego przeciw stronie Sycewicza, że mu zadał Korecki złodziejstwo. A że nie dokazał i nie dowiódł tego, tylko przez aktora na imię Jana Sycewicza przychylności dał się przeprosić i ustąpił swojej krzywdy i założyli między sobą takie *vadium* powtórnie, jako wzwyż wyrażone grzywny, a początkiem okazji z której strony. Na co się zapisali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyże. *Dat[um] [d]ie 30 Juli 1760 an[n]o.*

Jan Sycewicz +

Maciej Korecki +

Przytomni cały urząd:

sł. Franciszek Łodziński, sł. Jędrzej Jedliński, sł. Jakub Grabowski, sł. Wojciech Bielecki starej rady burmistrz.

^a „swoją własną, a że nieumiejętne pisma, »kłądę krzyż«” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

Wojciech Jabłoński B.M.B
H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

153. s. 70.

[6 II 1761]

Kwitacyja gruntu rutkowszczyzny we wsi Zaściankach, zagonów dwanaście w rzezie placu.

Stanąwszy *personaliter* P. Józef Lebedziński do urzędu miejskiego białostockiego, zeznał w księgi miejskie magdeburskie, iż sprzedał plac o zagonów dwanaście we wsi Zaściankach, o miedzę z jednej strony Jędrzej Pietuchowski, z drugiej strony Maciej Jaworowski. Co sprzedał wiecznotą, z kamieniami, z wodami, sł. Marcinowi Łuckiewiczowi i żonie jego na imię Mariannie i sukcesorom ich, za pewną sumę za tynfów 40. Na co się podpisuje ręką swoją własną, a że nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża ś[więtego]. *Dat[um] [d]ie 6 Februarii 1761 an[n]o.*

Józef Lebedziński +

Tudzież Maciej Łuszczyński^a uspokoił tegoż Lebedzińskiego, jako nie ma mieć tenże Lebedziński żadnych pretensyi do niego. Na co kwituje i krzyż kładzie.

Józef Lebedziński +

Przytomni:

Władysław Korzeniecki +

154. s. 71.

[9 II 1761]

[s. 71] Posag Marianny Hołubowiczowej za grunt splecony.

Stanąwszy *personaliter* Wojciech Hołubowicz do urzędu z żoną swoją na imię Barbarą, zeznał w księgi nasze miejskie, jako dał posagu swojej córce na imię Mariannie i zięciowi swemu na imię Szymonowi Dubiejkowi⁹⁶, obojgu małżonkom, to jest pieniędzmi złotych polskich. 30, za grunt^b z dobytku. Jałoszkę jedną, owiec dwoje, świń dwoje, co podług szczupłości w gospodarstwie, że Pan Bóg nawiedził upadkiem na dobytek, nareszcie daje błogosławieństwo jako dzieciom swoim. I takie założyli między sobą *vadium*, żeby żadnej impetycyi niemieli strony, ani pretensyi, na co się zapisali w księgach, a że nieumiejętnie pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 9 Februarii 1761 anno.*

^a Powinno być: „Marcin Łuckiewicz”.

⁹⁶ Dubiejko Szymon, bednarz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Mariannę oraz brata Jakuba Dubiejko – Inwentarz 1771/1772, k. 127.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

Marianna +
 Szymon Dubiejko +
 Wojciech Hołubowicz +
 Barbara Hołubowiczowa +
 Marcin Hołubowicz^{a, 97}

155. s. 71. [7 X 1761]

Kompromis uczyniony w urzędzie miejskim białostockim [d]ie 7 Octobris 1761, pomiędzy stronami na imię Szymonem Dombrowskim⁹⁸ majstre[m] kunsztu szewskiego, a zapozwanym Eweltem Johanem, przez kłótnie żony jego na imię Johanny. Która Eweltowa te niepłonne słowa spłodziła w szynkowym domie, przeciw stronie w małżeństwie Dombrowskiego i matki ich Stefanowej Nietrzebowej, a że na świadki nie stanowiła tylko dobrowolnie się zgodzili. Jeśliby się między stronami jeszcze pokazało jaka infamia, zakładają między sobą winy pod grzywnami 30, pierwsza część na kościół za publikacją małżeństwa, druga część na skarb pański, trzecia część na urząd i na reparację miejską. Na co się podpisujemy rękoma swemi własnymi z obopólnie w małżeństwie będącymi, a że nieumiejętne pisma, krzyż kładziemy. Jako ja aktor Szymon Dombrowski i żonę swoją na imię Marianną +

Ja też Johan Ewelt z żoną swoją na imię Johanną +

Ja też Stefanowa Nietrzebina +

156. s. 72. [11 XII 1761]

[s. 72] Dekrecik za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, za sł. ławicy: Antoniego Borsuka, Jędrzeja Jedlińskiego, Franciszka Łodzińskiego, Macieja Dubiejka, Adama Koczerzyńskiego. [D]ie 11 Decembris 1761 an[n]o.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim pomiędzy Piotrem Burzyńskim⁹⁹, a zapozwanym Pawłem Piekarskim przez żonę jego, co się

^a Własnoręczny podpis.

⁹⁷ Hołubowicz Marcin, szewc, syn Wojciecha i Barbary Hołubowiczów; miał żonę Mariannę i syna Wojciecha – Inwentarz 1771/1772, k. 126.

⁹⁸ Prawdopodobnie Szymon Dąbrowski, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Mariannę, dzieci: Bartłomieja, Jana, Konstancję, Magdalенę, Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 124.

⁹⁹ Prawdopodobnie Burzyński Piotr, bednarz, w 1771 r. mieszkał w domu Judki Szynkarza przy ul. Drugiej zatylniej; miał żonę Annę – Inwentarz 1771/1772, k. 153 v. Bądź Burzyński Piotr, bednarz, mieszkał w domu wybudowanym własnym kosztem na placu Szłomy Kuriańskiego, który to budynek sprzedał w 1775 r. Kuriańskiemu (wraz z żoną Magdalенą miał zagwarantowane w tym domu dożywocie) – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 94.

z inkwizycji pokazało, a ze świadków na imię żyda Wolka i drugiego Piotra Zygmuntowicza. Jako wymówiła Pawłowa Piekarska w szynkownym domu, na Piotra Burzyńskiego i na ojca jego zeszedł ze świata tymi słowy: „ty zawłoko, kto wie skąd, wasz ojciec był i wyszedł, diabeł was wie, a my tutejsze urodzone”. Co z sentencji młodszych i starszych nakazuje się sądem niniejszym, aby Pawłowa Piekarska wzięła swoje słowa w gębę, a mąż jej Paweł, który będąc także w karczmie, a nie odwiódł swojej żony od tego, ma za to winy zapłacić do kościoła na trzy mszy święte, do cerkwi białostockiej na jedną mszę świętą, wykład prawny powrócić i przeprosić. A jeśli się pokazało drugim razem taka infamia między stronami, ma podpadać winy grzywien 15, więzłą dniów trzy siedzieć, na to się podpisuje. *Dat[um] [d]ie 11 Decembris 1761 an[n]o.*

Przytomni: Piotr Zygmuntowicz

Jan Burzyński

Stefan Burzyński

157. s. 72.

[17 III 1762]

Kompromis uczyniony pomiędzy Jakubem Burzyńskim¹⁰⁰, z drugiej strony Jerzym Juchnikiem¹⁰¹, [d]ie 17 Martii 1762 anno, o zadanie infamii przez Jerzego Juchnika przeciw stronie Jakuba Burzyńskiego w zwadce i w kłótni. A że nie dowiódł tego pomieniony Jerzy przez świadków, uczynili między sobą zgodę i przeprosili, a *in quantum* by się pokazało między stronami ponówka, czyli od ludzi innych jakie zadanie Burzyńskiemu, zakłada się winy grzywien 20. Na to się podpisują rękoma swemi.

Stało się to za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego.

Jerzy Juchnik +

Jakub Burzyński +

158. s. 73.

[4 V 1762]

[s. 73] Stało się to w domu sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego. Jako obżałowany Bartłomiej Roguc kunsztu kowalskiego, żalił się na majstra swego Macieja Jędrzejewskiego o pobicie, gdzie znaki na plecach sinizną zaszło, nie dość tego jeszcze potwarze oddał. Z drugiej strony przez Stefana Le-

¹⁰⁰ Burzyński Jakub, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Zuzannę, dzieci: Józefa, Mariannę, Katarzynę, Franciszkę, Petronelę, Elżbietę – Inwentarz 1771/1772, k. 139v.

¹⁰¹ Być może Juchnicki Jerzy, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Elżbietę, synów: Józefa i Marcina – Inwentarz 1771/1772, k. 138v.

wonowicza, że dał znać pomienionemu majstrowi Jędrzejewskiemu, jakby miał pójść precz pomieniony Roguc i to z tej racji majster pobił. Co sentencyi młodszych i starszych tak się decyduje, aby od tego czasu majster nie ważył się tak zawzięcie bić nieuważnie pod sztrofem, a Roguc ma dobyć do swego czasu i słuchać majstra, a Lewonowicz ma karę otrzymać w urzędzie za doniesienie majstrowi. Na co się podpisali rękoma swemi. *Dat[um] [d]ie 4 Maii 1762 an[n]o.*

Maciej Jędrzejewski +

Bartłomiej Roguc +

159. s. 73.

[18 V 1762]

Stanąwszy *personaliter* do urzędu miejskiego na imię Magdalena wdowa Kazimierzowa zeznała w księgi miejskie, iż sprzedała placu kawałek, któren miała kupiony od Dawida Markiewicza żyda, między winnicami, która sprzedała Dominikowi Półtorakowi za złotych 20 i żonie jego na imię Tekli, i sukcesorom ich wiecznotą. Któren to plac ciągnie się od osieci aż do rowu, wszecz od płotu Michałowej do komórki, z drugiej strony miedza żyda Gierszona. Z którego placu solucyi powinno będzie płacić, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na to się zapisali w księgach miejskich. *Dat[um] [d]ie 18 maj 1762.*

Magdalena +

Przytomni:

Adam Ochremowicz

Franciszek Łodziński

Jędrzej Jedliński

Antoni Borsuk

Wojciech Jabłoński B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

160. s. 73.

[b. d.]

Manifest stanął przeciw Piątkowskiej, za te woły co Gierszonowi mąż jej dał zadatku talarów bitych 6, taż Piątkowska pobrawszy woły asekurowała się oddać pieniądze za tydzień, od dnia 10 *Junii* w roku 1762.

161. s. 74.

[28 V 1762]

[s. 74] Pretensyja opisana w urzędzie miejskim białostockim sł. Jakuba Jasińskiego, przeciw stronie Sebastiana Zimnochowskiego¹⁰² snycerza nadworne-

¹⁰² Zimnochowski Sebastian, snycerz, w 1771 r. mieszkał za Joachimem Słonimskim przy ul. Nowe Miasto; miał żonę Magdalенę, córkę Annę – Inwentarz 1771/1772, k. 179v.

go, w roku 1762 [d]ie 28 Maii, za urzędu Wojciecha Jabłońskiego burmistrza m[agdeburgi] m[iejskiej] b[iałostockiej].

1. Przed weselem Sebastiana w roku 1752 ks[ię]dzu Dudzińskiemu podług zgody jak matka prosiła abym dał . . . tynfów 2

2. Za ślub Sebastiana tynfów 2

3. Muzykantom tynfów 2 [groszy] 6

4. Na wesele Sebastianowi mięso . . tynfów 5

5. Piwa beczek dwie tynfów 9 szó[staków] 1

6. Wódki garniec tynfów 3 szó[staków] 1

Suma: tynfów 23 [szóstaków] 2 [groszy] 6

1. Kiedy Osmiański¹⁰³ obiad[ł] na pół placu własnej naszej posesyi, na co wypadło od J.W.J.M. D. replik dwie, aby się utrzymał z budowaniem Osmiański, na to nie uważał Osmiański, a mnie kosztowało prawując się 3.

2. Z tejsze posesyi podług testamentu nieboszczyka ojca, a teścia Michała Hryniewickiego, co legował Krystynie, a bratanicy swojej, pół chałupy, co ją broniąc posesyi ekspensowałem jej na wesele jak szła za Słomińskiego, dałem beczkę piwa, za które tynf[ów] 4 [szóstaków] 2

3. Wódki garniec jeden tynfów 3 gr[oszy] 6

4. Żyta ćwierć tynf 1 szó[staków] 2

5. Gęsi dwie po szóstaków 2. tynf 1 szó[staków] 1

Suma: tynfów 10 [szóstaków] 2 [groszy] 6

excepto 3

1. Po zejściu ze świata Michała Hryniewickiego, a teścia mego, wydałem na żałobny obiad mięsa funtów siedemdziesiąt dwa, a funt gro[szy] 4, uczyni tynfów 7 szó[staków] 1^a

2. Mąki pszennej ćwierć jedna tynfów 4 szó[staków] 1

3. Za wódkę Szłomie Kuriańskiemu¹⁰⁴ tynfów 7 szó[staków] 1

¹⁰³ Osmiański (Oszmiański) Józef, muzykant, w 1771 r. mieszkał przy ul. Nowe Miasto; miał żonę Annę, syna Jana – Inwentarz 1771/1772, k. 179v.

^a Z obliczeń wynika: 7 tynfów 22 grosze (7 tynfów 1 szóstak 9 groszy i 1 szeląg).

¹⁰⁴ Szłoma Jankielowicz Kuriańskim, mieszkał przy Rynku – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 75; M.J. Lech, *Białystok...*, s. 446–447; miał żonę Szejnę. W 1769 r. kupił od Franciszka Aleksandrowicza i Marianny Lesianowiczowej plac na browar, ciągnący się od parkanu Zwierzynica (14 sążni), za 110 złotych. W tym samym roku, wraz z Mejerem Lejzorowiczem, sprzedał sąsiadującą ze swoją posesją pustą parcelę, Johanowi Wolfowiczowi, również z przeznaczeniem pod budowę browaru – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 15, 21. Z kolei w 1775 r. kupił plac ze starym budynkiem przy ul. Browarnej od Jerzego Ciechanowskiego. Kuriański na kartach źródeł pojawia się także w kontekście ugody z Piotrem i Magdaleną Burzyńskimi, którzy to za jego zgodą,

4. Piwa beczka jedna	tynfów	4	szó[staków] 2
5. Za wino dla księży	tynfów	3	
6. Na ubogich po groszy 3	tynfów	2	[szó[staków] 2
7. Na mszy święte	tynfów	3	
Suma:	tynfów	32	[szó[staków] 1 ^a

Podług intercesyi ślubnej skór wołowych dziesięć, jedna *valoris* po tynfów 10, tylko wziąłem skór trzy. A Sebastian snycerz zabrał mi skór siedem, co u niego tynfów 70.

Summa summarum: tynf[ów] 134^b

Sukien para, kamlotowe i sukienne lub tynf[ów]100.

162. s. 75.

[1 VII 1762]

[s. 75] Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież urzędu zupełnego: Antoni Borsuk, Franciszek Łodziński, Jędrzej Jedliński, Piotr Burzyński, Adam Kociubiński, Jan Kopycki¹⁰⁵, roku 1762 [d]ie 1 Juli.

Comparendo personaliter stanąwszy do ksiąg miejskich białostockich przed nami urzędu miasta sł. Wawrzyniec Wojewodko¹⁰⁶, dochodząc posesyi własnej po dziadu swoim zeszyłym ze świata na imię Jakubem Wojewodko i po babce na imię Małgorzacie Kuryłkównie. Po którym dziadu i babce zostało trzech synów, jednemu na imię Józef, drugiemu najmłodszemu na imię Paweł, trzeciemu na imię Wojciech, a ojcu Wawrzyńca. Z których synów zeszyłego Jakuba, a stryjów Wawrzyńca, odumarł Józef, został młodszy Paweł i Wojciech. Podczas lat dawnych Paweł, a stryj Wawrzyńca, wziął na gumnisko u Kazimierza Piekarskiego tynfów 9, na którym gumnisku było jeszcze gumno, jak stargowane, było za złotych 35 i miał dopłacić Kazimierz Piekarski. A że Wojciech, a ociec Wawrzyńca,

ale własnym kosztem, zbudowali dom na placu Szlomy. W 1775 r. Kuriański kupuje ten budynek za 125 złotych i gwarantuje Burzyńskim dożywocie – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 94, 102; M. Kozłowska, *Rynek obrotu nieruchomościami...*, s. 117.

^a Uwzględniając wcześniejszy błąd w obliczeniach, z przelicznika wynika: 32 tynfy 22 grosze (32 tynfy 1 szó[stak] 9 groszy i 1 szeląg).

^b Uwzględniając wcześniejsze przeliczenia, z obliczeń wynika: 137 tynfów 8 groszy 2 szeląg.

¹⁰⁵ Kopycki Jan, członek białostockiego magistratu, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Krystynę, dzieci: Stanisława, Mateusza, Małgorzatę i Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 145. W 1776 r. kupił od Wawrzyńca i Zofii Kozłowskich plac przy ul. Suraskiej, na którym stał budynek tegoż Kopyckiego – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 115–116.

¹⁰⁶ Wojewodko Wawrzyniec, stolarz, w 1771 r. mieszkał z żoną Heleną, synami Szymonem i Janem w starym domu przy ul. Nowe Miasto – Inwentarz 1771/1772, k. 179–179v.

puścił te gumno w zamian za chałupę do dworu Matysowi Budowniczemu¹⁰⁷ i pobudował się Wojciech na Tylnej ulicy od cerkwi. Będąc przy niedostatku sprzedał chałupę za złotych 80 i pokomornio mieszkając sprzedał plac, ojczyznę po ojcu swoim na Wasilkowskiej ulicy, Beniowi Rejlatowiczowi za złotych 50. Zastawił Stanisławowi Bieleckiemu gruntu zagonów trzy w złotych 10, zostawił Stefanowi Popławskiemu ogród za dworem i płosek cztery za rzeczką od Wasilkowa za złotych 11, u Antoniego Borsuka sianożęć była w zastawie na błocie nazywający się Prohon i gruntu zagonów cztery za dworem w tyńfach 17 i w groszach 6, i w szelągu 1. Paweł, a brat Wojciecha, pożyczył u Stanisława Bieleckiego tyńfów 3. Której to posesyi dochodził pomieniony Wawrzyniec Wojewodko, wykupił grunta i sianożęć za złotych 51 i groszy 16 szeląg 1, a placu nie ma dochodzić gumniska, gdy już w trzecim ręku zabudowane, a do tego ma plac nadany nad rzeczką od Bojar na budowisko. Z której to posesyi należałby podział między Wojciechem i Pawłem, a że odumarł młodszy brat Paweł, został potomek po nim na imię Maciej Wojewodko. Tedy ma Wojciech spłacić bratankowi swemu lub też syn jego na imię Wawrzyniec, to jest złotych 50, jako plac sprzedał Beniowi siedzibny i z gruntów pozostawiał na złotych 101 groszy 16 i szeląg 1. A nie mając z pierwszego małżeństwa, jak jeden syn Wawrzyniec, który powykupował, czego ma się utrzymać przy posesyi. A drugiej żony Wojciecha Wojewodki dzieci nie mają mieć żadnego upominku i pretensyi do tej posesyi Wawrzyńca, pod grzywnami 100. Jako ten podział uczyniwszy i oddawszy do rąk pomienionemu Wawrzyńcowi Wojewodce wieczyscie, która była posesyja przez ojca Wojciecha zastawna od lat trzydziestu i z ksiąg wyjąwszy wydaliśmy z pieczęcią, z podpisem rąk naszych w roku 1762 [d]ie 4 Juli.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

163. s. 76.

[1 VII 1762]

[s. 76] Dekret P. Macieja lokaja w sprawie między Maciejem Koreckim, o córkę jego, wniesiony do ksiąg [d]ie 1 Juli 1762 za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas, tudzież ławicy: Antoni Borsuk, Franciszek Łodziński, Jędrzej Jedliński, Piotr Burzyński, Adam Kociubiński, Jan Kopycki.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim pomiędzy P. Maciejem lokajem dworu jaśnie wielmożnego J.M. hetmana wielkiego koronnego, a z drugiej strony Korecczanki. Co się z inkwizycyi pokazało, a ze świadków Anny Marciszewskiej, że widziała sukno u Korecczanki w skrzynce, szare ze

¹⁰⁷ Prawdopodobnie Matys Garcarz, kamieniarz z Czech – APB, Teki Glinki, teka 353, s. 3.

szlakiem czarnym, które było udarte u P. Macieja z obicia i dała znać do tegoż P. Macieja. Druga zaś Zawadczanka świadczyła na Korecczankę, że koronki była wzięła Korecczanka z zawinięcia, a potem odrzuciła, które za kufrem znaleźli, także która Korecczanka była u chust praniu u P. Macieja i tam zginęło koszul białogłowskich dwie. Zaczym była wzięta Korecczanka do rekwizycyi, żadnym sposobem przy inkwizycyi nie przyznała. A że było podobieństwo na nią w tej okazji, że w przeszłym roku 1760 pokazało się na Korecczance, że będąc u Wędołowicza snycerza pobrała była wełnę, u Kazimierza Szemieta ze skrzynki tynfów 2, mydło, ser, także z wielką trudnością ledwie się przyznała. Który P. Maciej dochodząc swojej szkody dwóch koszul, powtórnie była wzięta Korecczanka do inkwizycyi, gdzie świadczyła Anna Marciszewska w oczy Korecczance, jak aktu widziała te sukno szare szlakiem czarnym w skrzynce u Korecczanki. Która Korecczanka żadnym sposobem nie przyznała i tym bardziej przeklinała: „kto te sukno udarł z obicia, i koszule kto wziął”. Gdzie była Korecczanka wzięta do egzekucyi pierwszej i drugiej, i trzeciej, nic nie zeznała tylko przeklinała tego, kto te koszule trzyma albo wie o nich, także i udarcie sukna z obicia nie zeznała. Zaczym decyzja taka nastąpiła w urzędzie miejskim i sentencji młodszych, i całego urzędu, aby P. Maciej ustąpił Koreckim swojej szkody i upominku żadnego niemiał, a Koreccy w dalszy czas, aby nie mieli przeciw stronie P. Macieja żadnego nagabywania, czyli wywoływania z syna Koreckiego. Za co naznacza się kare cielesną, a z ojca, jeśli się pokaże jakie nagabanie, czyli przekleństwo przeciw stronie, ma siedzieć [w] wieży tydzień cały, po wypełnieniu wieży winy zapłacić do skrzynki miejskiej grzywien 15, mocą tego dekretu stwierdza się. *Dat[um] [d]ie 18 Maii 1762 an[n]o.*

164. s. 77.

[24 VIII 1762]

[s. 77] Wpis w księgi miejskie m[agdeburskie] białostockie za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Antoni Borsuk, Franciszek Łodziński, Jędrzej Jedliński, Piotr Burzyński, Adam Koczerzyński, Jan Kopycki. *[D]ie 24 Augusti 1762.*

Comparendo personaliter stanąwszy do ksiąg miejskich sł. Antoni Borsuk zeznał w księgi, iż sprzedał sianożęć nalewkową sł. Stefanowi Burzyńskiemu za złotych polskich 10 i groszy 4, które miał nabyte po zesłym ze świata Piotrze Szymborskim, sprzedał w roku 1750 *[d]ie 25 Aprilis*. Która sianożęć leży o mie-dzę z jednej strony Stanisława Szewczuka ze wsi Nowodworców, z drugiej stro-ny Macieja Jędrzejewskiego, wzdłuż ciągnie się od rzeki aż do boru. Co sprzedał wieczną, z kamieniami, z wodami, pomienionemu Burzyńskiemu i żonie jego

na imię Teresie, obojgu małżonkom i sukcesorom ich. Na to się podpisał ręką swoją własną, a że nieumiejętny pisma, położył krzyż święty.

Antoni Borsuk +

Przytomni:

Mikołaj Jozobik +

Józef Drzewicki +

165. s. 77.

[3 IX 1762]

Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie z[a] s[ł]. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Antoni Borsuk, Franciszek Łodziński, Jędrzej Jedliński, Piotr Burzyński, Jan Kopycki, Adam Koczerzyński. Dnia i mieniąca 3 Septembris 1762 an[n]o.

Comparedo personaliter stanąwszy do ksiąg miejskich s[ł]. Maciej Blaszkowski zeznał dobrowolnie, iż sprzedał chałupę na Tylnej ulicy od cerkwi z placem, Nochemowi Chaimowiczowi¹⁰⁸. O miedzę z jednej strony zięcia Byskowego, z drugiej strony Marcina fabrycznego parobka. Co sprzedał wiecznotą, ze wszystkim obrządkiem do drugiej ulicy przy cerkwi, za pewną sumę za złotych 100^a pomienionemu Chaimowiczowi i żonie jego na imię Gołdzie, obojgu małżonkom i sukcesorom ich. Z tej chałupy mają wypłacać do skarbu pańskiego, co się pokaże w rejestrach miejskich, na to się zapisali w księgach miejskich rękoma swemi własnemi, a że nieumiejętnie pisma, pokładli krzyżyki.

Maciej Blaszkowski +

Katarzyna Blaszkowska + +

Przytomny sąsiad:

Joannes Gross^b

166. s. 78.

[20 VI 1762]

[s. 78] Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie za s[ł]. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Antoniego Borsuka, Franciszka Łodzińskiego, Jędrzeja Jedlińskiego, Piotra Burzyńskiego, Adama Kociubińskiego, Jana Kopyckiego, [d]ie 20 Junii 1762.

¹⁰⁸ Nochem Chaimowicz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zatylniej podłużnej pierwszej; miał żonę Gołdę, dzieci: Izraela oraz Sarę, żonę Mendla Jankielowicza – Inwentarz 1771/1772, k. 148v.

^a Pusta przestrzeń – ślad po wytarciu tekstu.

^b Własnoręczny podpis.

Comparendo personaliter stanąwszy do urzędu starozakonny Abram Eliaszwicz zeznał w księgi miejskie, jako za repliką jaśnie wielmożnego J.M. hetmana wielkiego koronnego wojewody krakowskiego pana J.M. dobrodzieja, a suplikujących ludzi dwóch Kasper Łotowski, Jędrzej Jedliński, oddane supliki były do sądu J.M.P. starosty białostockiego J.M.P. Stanisława Kociołkowskiego. Podług uwagi jego pańskiej stanęła decyzja, aby pomieniony Eliaszwicz zapłacił tym pomienionym gospodarzom za plac i jako to Kasprowi i Jedlińskiemu po złotych po 80, No. 160. Którym wypłaciwszy punktualnie podług sądu zwierzchności zamkowej, na których placach facjaty stawiono ze dworu, a za place naznaczono wypłacić sumę wzwyż wyrażoną i ci żadnego upominku nie mają mieć i puszczać wieczną posesyję pomienionemu Eliaszwiczowi i żonie jego na imię Itą, obojgu małżonkom i sukcesorom ich, i z tego kwitują i na to się podpisują rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, kładą krzyże. *Dat[um] [d]ie ut supra 1762 an[n]o [d]ie 20 Junii.*

Jędrzej Jedliński +
Kasper Łotowski +

167. s. 78.

[16 VI 1763]

Kompromis wniesiony za urzędu Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy niżej opisanych. Jako Józef Szemiet i Jan Samojłowicz mieli między sobą nienawiść i między żonami ich złe rzeczenie, co uczynili zgodę między sobą raz na zawsze i przy urzędzie przeprosili się. I założyli między sobą takie *vadium*, jeśli się drugim razem pokazała taka infamia, a początku strony, założyli winy pod grzywnami 15 i na to się podpisali rękoma swemi własnymi. *Dat[um] [d]ie 16 Junii 1763 an[n]o.*

Józef Szemiet +
Jan Samojłowicz +
Urząd:
Sylwester Jozobik
Franciszek Łodziński
Jan Burzyński
Kasjan Wołczek
Tomasz Zubrzycki
Szymon Dubiejko

168. s. 79.

[1763]

[s. 79] Obdukcja zabitego człowieka w roku 1763.

Za doniesieniem do urzędu miejskiego białostockiego, przez Salikowskiego ogrodnika, że szukając dziecku do szczepienia w boru wesołowskim należeli chłopca zabitego, gdzie byli posłani z urzędu: dwóch z ławicy i trzeci pacholek ratuszny na imię Mikołaj, przywieźli do prezenty dnia 24 marca, co się pokazało, że głowa pobita. Dowiedziawszy się rodzice ze wsi Jaworówki, szlachetnie urodzeni, przybywszy do Białegostoku poznali swego syna zabitego na imię Józefa, i zeznawali, że jest w leciach piętnastu i donieśli to do zwierzchno[ści] zamkowej. Zaczyn nie mogli tego dojść o zabicie przez kogo i jest pochowany przy kościele Białostockim. Ławica: sł. Jędrzej Jedliński, sł. Sylwester Jozobik, sł. Marcin Łuckiewicz, sł. Piotr Burzyński, sł. Szymon Dubiejko, sł. Tomasz Zubrzycki, Antoni Borsukiewicz B.M.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

169. s. 79.

[22 IV 1763]

Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie za sł. Antoniego Borsuka burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy urzędowych.

Stało się to pomiędzy starozakonnym Lejzorem Berkowiczem¹⁰⁹, z drugiej strony Lejbą Josielowiczem, a zięciem Ogrodnickiego¹¹⁰ arendarza. Jako mając między sobą nienawiść w sąsiedztwie o plac, że z antenatów plac wymierzony od zwierzchności zamkowej. A że w drugie ręce dostał się budynek z placem od żony Aronowej, po sukcesorze Abramie Ostrowskim, pomienionemu Lejbie Josielowiczu. A Lejzor Berkowicz nabył domostwo z placem po Johanie Szteieru, za prawem nadanym od jaśnie wielmożnego pana miłościwego jaśnie wielmożnego J.M. hetmana wielkiego koronnego wojewody krakowskiego. Jako zapłacił Lejzor Berkowicz pomieniony za domostwo i plac, i wieczną posesyją otrzymał z kamieniami, z wodami, na co plac odmierzony na przedzie łokci trzydzieści pięć ćwierci dwie i pół ćwierci, także w drugim końcu placu od

¹⁰⁹ Berkowicz Lejzor, mydlarz, mieszkał przy podłużnej części Rynku w domu za prawem wieczystym nadanym 15 sierpnia 1759 r. „po wypłaconej za niego do skarbu należytości”. Miał żonę Esterę, synów: Josiela (żonaty z Channą?, dzieci: Berko, Abraham, Chaia, Leia, Ryfka) oraz Lejbę (ożenionego z Perlą, ich córka Raszła) i córkę Gołdę (zamężna z Hirszko Josielowiczem) – Inwentarz 1771/1772, k. 95v.

¹¹⁰ Ogrodnicki, być może Ogrodnicki Lejba (zm. przed 1769 r.), właściciel browaru, bądź Ogrodnicki Kopel (syn tegoż Lejby), który w 1769 r. sprzedał Nisonowi Josielowiczowi plac z domem, browarem, studnią, dwoma stajniami i spichlerzami (od ulicy Rynkowej do parkanu Zwierzyńca), za 5000 złotych – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 95–96.

parkanu Zwierzyńca i pośrodku odmierzyło się przez urząd miejski białostocki. I naznaczyli podług uznania, i pozabijali kołki w pomiarę, aby więc[ej] nie było między stronami kłótni i zwadki, na co się podpisuje rękoma naszymi. *Dat[um] [d]ie 22 Aprilis 1763 an[n]o.*

Urząd: sł. Jędrzej Jedliński, sł. Sylwester Jozobik, sł. Marcin Łuckiewicz, sł. Piotr Burzyński, sł. Szymon Dubiejko.

170. s. 80.

[16 VI 1763]

[s. 80] Kompromis uczyniony za sł. Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy niżej opisanych. Jako między stronami na imię Franciszkiem Łodzińskim, z drugiej strony Janem Burzyńskim, że dawszy okazją pomieniony Łodziński Burzyńskim o sworzeń i z tego zwadka poszła, a co większa w karczmie. A Burzyński [w]ziąwszy ankierem [w] pasji będąc uderzył Franciszka, a Franciszek Burzyńskiego, i powtórnie Burzyński porwawszy kij, pobił Franciszka. Co przy całym urzędzie pogodzili się i przeprosili raz na zawsze, i założyli między sobą *vadium*, jeśli się pokazało taka infamia, czyli znowienie, a początkiem strony, zakłada się winy grzywnien 15. Na to się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 16 Junii 1763 an[n]o.*

Franciszek Łodziński +

Jan Burzyński +

Ławica:

sł. Sylwester Jozobik

sł. Kasjan Wołczek

sł. Tomasz Zubrzycki

sł. Szymon Dubiejko gmiński

171. s. 80.

[16 VI 1763]

Kompromis uczyniony za urzędu sł. Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy niż opisanych. Jako mając Józefowa Drzewicka wdowa do Kasprowej Jabłońskiej niechęć, że zadała kurestwo i złodziejstwo, a że nie dowiódłszy tego, co przez przyjaciół osób godnych przyszli do komplanacyi, co się strony pogodzili i przeprosili. A jeśli się pokazało drugim razem taka infamia, a początkiem strony, założyli między sobą *vadium*, jeśli będzie szemrzenie, czyli znowienie złożyli winy pod grzywnami 10, na to się podpisali. Kasprowa *Dat[um] [d]ie 16 Junii 1763 an[n]o.*

Kasprowa Jabłońska +

Drzewicka wdowa +

Urząd:

sł. Sylwester Jozobik

sł. Franciszek Łodziński

sł. Jan Burzyński

sł. Kasjan Wołczek

sł. Szymon Dubiejko

sł. Tomasz Zubrzycki

Przytomny: P. Marcin Malinowski +

172. s. 81.

[21 VI 1763]

[s. 81] Wpis w księgi miejskie magdeburskie białostockie za sł. Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Franciszek Łodziński, Sylwester Jozobik, Jan Burzyński, Kasjan Wołczek, Szymon Dubiejko, Tomasz Zubrzycki. [D]ie 21 Junii 1763 an[n]o.

Nastąpiła taksa na troje dobytku w urzędzie miejskim białostockim, tudzież przy starozakonnych niżej podpisanych, to jest zabranego dobytku na imię Agnieszki Janickiej ze wsi Zaścianek, za popełniony eksces kradzieży córki jej na imię Katarzyny, która wzięła ze skrzynki u Jakuba Pankiewicza¹¹¹ sumy pewnej tynfów 66 i bonk 1. Które to pieniądze oddała ojcowi i matce, na co dekret stanął za wiadomością zwierzchności zamkowej, wielmożnego J.M.P. Mościckiego starosty natenczas będącego miasta Białegostoku. Otaksowana krowa płowa z cielęciem tynfów 33, jałowica maści czerwonej strokata tynfów 25 i szó[stak] 1, mędak w roku trzecim siwy tynfów 15. Na co uczyniwszy tę takse przy zgromadzeniu osób godnych, dla lepszej wiary i wagi, przy zwykłej pieczęci miejskiej białostockiej rękoma stwierdzili. Dat[um] [d]ie 9 Februarii 1763 an[n]o. Wojciech Jabłoński B.M.M.B.

Przytomni: Stefan Burzyński, Kazimierz Szemiet, Maciej Łuszczynski, Maciej Jędrzejewski c[echmistrz] kunsztu kowalskiego

Starozakonni:

Lejbus Rońka¹¹², Abram Eliowicz¹¹³, Gierszon Lejbowicz

¹¹¹ Pankiewicz Jakub, mieszczanin rolnik, mieszkał przy ul. Zagumiennej, miał żonę Katarzynę, córkę Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 136v–137, *Spisy mieszkańców...*, s. 26. W 1773 r. kupił budynek ze stodołą przy ul. Zagumiennej od Bartłomieja i Katarzyny Mikulskich – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 20–21.

¹¹² Prawdopodobnie Josielowicz Ronka Lejba stary, w 1771 r. mieszkał w domu z facjatą i ścianą od Rynku murowaną, nadanym 6 października 1759 r. przez Jana Klemensa Brannickiego; miał żonę Cyprę – Inwentarz 1771/1772, k. 87v–88.

¹¹³ Eliowicz Abram, w 1771 r. mieszkał przy ul. Browarnej; miał żonę Hidkę, córkę Maryaszę – Inwentarz 1771/1772, k. 203–203v.

173. s. 81–82.

[21 VI 1763]

Wpis tegoż urzędu wzwyż wyrażonego, roku 1763 [d]ie 21 Junii. Dekret.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim pomiędzy stronami, z jednej strony na imię Jakubem Pankiewiczem ze wsi Zaścianek, a z drugiej strony na imię Katarzyną, a córką Mikołaja Janickiego i żony jego na imię Agnieszki z tejże wsi Zaścianek, o ukradzione pieniądze u tegoż Pankiewicza przez córkę Janickiego na imię Katarzynę, w sumie pewnej tynfów 66 i bonk 1. Co się z inkwizycyji pokazało i ze świadków, to jest na imię Adam Pietuchowski namienił o płótno przed Pankiewiczem, że córka Janickiego kupiła płótna lnianego w Białymstoku łokci cztery w kramie. Także świadczyła na imię Marianna w urzędzie, a siostra Pankiewicza, że będąc w domie u Antoniego Grygucia widziała to, że córka Daniłowej wdowy laząc za piec pieniądze rozsypała, tynfów 3 i bonków 2. Widząc to Antoni Gryguć pytał się Daniłowej córki: „skąd ty te pieniądze wzięła co masz”, a Daniłowna odpowiedziała, że: „mam od Janickiego córki”, pomieniony Gryguć wymówił „na co mnie pieniędzmi zarzucacie”, wziąwszy te pieniądze [s. 82] zaniósł do Janickiego. Kiedy pytana Katarzyna dobrowolnie przez urząd, kiedy te pieniądze ukradła i wiele razy brała ze skrzyni, odpowiedź jej, że pierwszy raz przed Bożym Narodzeniem, za niedziel dwie drugim razem na Młodzianków Dzień¹¹⁴. Że przyszedłszy w dom Katarzyn[a] do Pankiewicza, zastała w izbie żonę Pankiewicza. Prosiła Pankiewiczowa Katarzyny, aby przypilnowała dziecię, a sama poszła bydlu dawać. A Katarzyna wziąwszy klucz z połapki, wyszła do sieni i otworzywszy skrzynie brała pieniądze. Nie zeznała wiele wzięła, co z tychże pieniędzy ojcowi dała szóstakami gomolastemi w gwiazdki i koronkowymi tynfów 3 na chleb, potem szóstaków 7, a reszta u matki, jak tylko potrzeba czego w dom to z tych pieniędzy; a Katarzyna straciła w mieście pół tynfa na miód, bonka na wódkę, a w domu szóstaków 2. I to zeznawała Katarzyna w urzędzie, namieniła ojcowi przy matce swojej: „uchowaj, Boże, wyjawi się, a mnie będą bić we dworze, to ja wszystko wyznam”. Aż ojciec wymówił pomieniony Janicki: „jeśli ty będziesz zeznawała, to ja cię bardziej będę katował, nic się nie przyznawaj”. Kiedy powtórnie dobrowolnie pytana, w oczy matce mówiła te wszystkie słowa wzwyż wyrażone, na co matka wymawiała się i zapierała, że „niesłusznie na mnie powściągasz, bo ja nie wiem ni o czym, tylko ty sama pomarnowała pieniądze, a ja muszę oddawać i wypłacać Pankiewiczowi”. Kiedy wzięta Katarzyna do egzekucyi tak same słowa zeznawała, po egzekucyi Mikołaj Janicki brejał w oczy Pankiewiczowi, a na córkę

¹¹⁴ Wspomnienie Świętych Młodzianków, także Dzień Niewinnych Dzieci Betlejemskich. Święto obchodzone w kościele katolickim 28 grudnia.

pochwały czynił, mówiąc w te słowa: „że ja tobie jeszcze pięćset różg dam, co ty wznosisz na nas taką kalumnię, co ja nie wiem ni o czym”. Co za ten eksces popełniony o kradzież Katarzyny, jak poszło z sentencyi młodszych i starszych, że ma wziąć publicznie różg dwieście, a matka ma wypłacić nieodwłocznie Paniewiczowi sumy pewnej tyńfów 66 i bonka 1, wykład prawny powrócić, a za nieprzestrogę swojej córki, tym bardziej zaprzęcia się, jeszcze ma winy podpadać do urzędowej skrzynki na światło grzywien 5 i krzyżem leżeć w kościele przez całą mszą ś[więtą], do dworu W.J.M.P. starosty grzywien 5. Mocą tego dekretu warujemy i dla lepszej wiary i wagi, przy zwykłej pieczęci miejskiej białostockiej, rękoma swemi stwierdzili. *Dat[um] [d]ie 5 Febuarii* roku 1763.

Wojciech Jabłoński B.M.B.

Urząd: Antoni Borsuk, Franciszek Łodziński, Jędrzej Jedliński, Piotr Burzyński, Jan Kopycki, Adam Kociubiński gmiński

174. s. 83. [20 VII 1763]

[s. 83] Zgoda stanęła w urzędzie miejskim białostockim za sł. Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego. Jako Jan Piekarz przebił głowę i ranił syna Zelkowego, którego goił Abram cyrulik bez niedziel trzy. Za co był pomieniony Jan Piekarz przyzwany do urzędu, aby za dosyć uczynił cyrulikowi i Zelka¹¹⁵ ugodził, który to piekarz zapłacił cyrulikowi za gojenie, i niema mieć żadnej odezwy do cyrulika, ani wymawiania pod grzywami 10 i na to się zapisał w księgach ręką swoją własną. *Dat[um] [d]ie 20 Juli 1763 an[n]o.*

Jan Piekarz

175. s. 83. [1 VIII 1763]

Wpis w księgi miejskie białostockie za sł. Jędrzeja Jedlińskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy niżej podpisanych. *[D]ie 1 Augusti 1763 an[n]o.*

Podług dekretu uczynionego pomiędzy stronami z woli W.J.M.P. Andrzeja Gieszkowskiego¹¹⁶ J.M. komisarza natenczas będącego, tudzież J.M.P. Bo-

¹¹⁵ Zelko, w 1771 r. mieszkał w izdebce domu kahalnego przy ul. Zatylniej podłużnej; miał żonę Frejdę – Inwentarz 1771/1772, k. 153.

¹¹⁶ Gieszkowski Andrzej, komisarz dóbr podlaskich Branickich. Od około 1779 r. przestaje występować jako komisarz dóbr podlaskich, zastępuje go Stefan Hryniewicz. W 1771 r. unieważnia wybór Icka Nochimowicza i Dawida Mordechajowicza urzędników przykahałka choroskiego – APB, Teki Glinki, teka 316, s. 5; teka 319, s. 17; teka 329, s. 4; teka 333, s. 1–4; teka 370, s. 1, 15; teka 397, s. 1–37.

niatowicza¹¹⁷ kapitana regimentu ich mością infanteryi, u J.M.P. An[drzeja] Bronikowskiego¹¹⁸ tegoż regimentu kapitana, gdzie data [d]ie 28 lutego w roku 1763, ferowany między stronami: starozakonnym Gierszonem Lejbowiczem, Dawidem Mordechajowiczem¹¹⁹ i Jakubem Piątkowskim. Jako podług dekretu pomieniony Piątkowski wypłacił za woły stronom talarów bitych 20. Jako ani starozakonni nie mają mieć żadnej pretensyi do Piątkowskich, ani Piątkowski do stron, na to się podpisali rękoma swemi własnymi po ebrajsku.

176. s. 83.

[10 IX 1764]

Stało się to w domu sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego. Jako zaszła skarga przez Wojciecha Hołubowicza, przeciw stronie Wojciecha Bieleckiego. Jako się powadzili w szynkowym domu strony żyta zabranego omyłko przez Hołubowicza, co więc żyta było snopów dziesięć i Bielecki zadał złodziejstwo Hołubowiczowi. Co się pogodzili i przeprosili za dyfamację, a jeśli by się pokazało drugim razem taka infamia, założyli między sobą *vadium*, jeśli początkiem od kogo, ma ten podpadać o grzywien 10. Na co się podpisali rękoma swemi. *Dat[um] [d]ie 10 Septembris 1764 an[n]o.*

Wojciech Bielecki +

Wojciech Hołubowicz +

177. s. 84.

[31 X 1763]

[s. 84] Działo się w Białymstoku, dni[a] trzydziestego pierwszego miesiąca października roku 1763, przede mną Jędrzejem Jedlińskim burmistrzem i całą radą magistratu białostockiego.

Stanąwszy oczywiście Demel Hub z Morąga^a miasta, będąc zdrowym na ciele i umyśle, z[e] swojej dobrej woli, a nie z niczyjego przymuszenia słowy,

¹¹⁷ Boniatowicz, kapitan regimentu infanterii, w 1771 r. rezydował w budynku drewnianym przy odwachu ku kościołowi – Inwentarz 1771/1772, k. 108. W 1761 r. Adam Bujakowski każe mu, „aby się rugował” ze stacji niedaleko kościoła – APB, Teki Glinki, teka 391, s. 3.

¹¹⁸ Bronikowski Andrzej, chorąży – APB, Teki Glinki, teka 359, s. 10. W grudniu 1784 r. do ksiąg miejskich wpisano listę jego wszystkich wierzycieli – był on winny chrześcijanom jak i żydom, w sumie 15 kredytodawcom, kwotę 1555 złotych 1 grosz. W celu spłacenia długów zrzekł się on swojej nieruchomości (dom wraz z placem), mieszczącej się przy ul. Zielonej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 154; M. Kozłowska, *Rynek kredytowy...*, s. 205.

¹¹⁹ Mordechajowicz (Morthowicz) Dawid, sprzedał karczmę pod Jeleniem Manesowi Szymchowiczowi i jego żonie Taubie oraz Jankielowi arendarzowi – Inwentarz 1771/1772, k. 118.

^a W oryginale „Morunga”.

rzetelnemi zeznał, iż on życzy sobie mieć dziedzictwo i grunt swój własny we wsi Białymstoczku, prze[z]łączenie się małżeńskie z pracowitą Anastazją Misiówną, dziedziczką niegdy[ś] Misia i Misiowej rodziców. Który chcąc wziąć też Anastazję w małżeństwo obowiązuje się i przyrzeka, wszelkie powinności według zwyczaju w tejże wsi w Białymstoczku będącego pełnić i wieczyście, a nie odstąpić, tegoż gruntu pilnować, i być dworowi posłusznym, i równie do wszystkich powinności z drugimi poddanymi obowiązany przyrzeka i terazniejszym zeznaniem opisuje się.

Daniel Hopp^a

Ławica: Sylwester Jozobik, Franciszek Łodziński, Kasjan Wołczek, Tomasz Zubrzycki, Szymon Dubiejko

178. s. 84.

[6 VII 1764]

Przybywszy do ksiąg miejskich magdeburskich białostockich za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, sł. mieszczanie miasta Knyszyna na imię Maciej Mojżkowski, z bratem swoim rodzonym na imię Bartłomiejem, o dług pewny u sł. Jana Hołubowskiego, który był winien od lat ośmiu, to jest tynfów 97. Które pomienieni Mojżkowsky odebrali za wiadomością zwierzchności zamkowej W.J.M.P. komisarza Gieszkowskiego, od Jankiela arendarza białostockiego¹²⁰, pieniędzy tynfów 87, od rur i czapki lutowania cyną swoją potracili tynfów 10 Hołubowskiemu i przyjęli, co uczyni tynfów 97, a że obligu nie oddali Hołubowskiemu, gdyż zostaje u W.J.M. ks. Betanskiego¹²¹ proboszcza miasta Knyszyna. Którą sumę tynfów 97 odebrawszy kwitują Hołubowskiego i żadnej pretensyi nie chcą mieć, ani do posesorów jego, wiecznotą kwitują i oblig mają przedstawić do urzędu białostockiego, na to się podpisali rękoma swemi, krzyżyki pokładki.

Dat[um] [d]ie 6 Juli 1764 an[n]o.

^a Własnoręczny podpis.

¹²⁰ Prawdopodobnie Jankiel arendarz, w 1771 r. wymieniony jako współwłaściciel (z Manesem Szymchowiczem i jego żoną Taubą) wjezdnej karczmy pod znakiem Jelenia przy ul. Wasilkowskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 118.

¹²¹ Betański Antoni Wacław, ksiądz, proboszcz goniądzki, słociński i tyczyński (późniejszy biskup przemyski i rektor Uniwersytetu Lwowskiego), pełnomocnik Izabeli Branickiej w dobrach branickich, ruszczańskich i tyczyńskich, starostwach krośnieńskimi i mościńskim, dzierżawca części dóbr tyczyńskich; sekretarz ekspedycji cudzoziemskiej w kancelarii hetmana Jana Klemensa Branickiego – Inwentarz 1771/1772, k. 186v; A. Oleńska, dz. cyt., s. 60. Zachowały się jego raporty gospodarcze z lat 1775–1784, wysyłane do Izabeli Branickiej – APB, Teki Glinki, teka 364, s. 11–14.

Maciej Mojżkowski +++

Bartłomiej Mojżkowski +++

179. s. 85.

[27 VII 1764]

[s. 85] Kompromis uczyniony pomiędzy Maciejem Łuszczynskim, a zapozwaną Kasprową Jabłońską. Jako się między sobą pogodzili o zadanie hultajstwa i włóczęgi przez Kasprową Jabłońską przeciw Łuszczynskiego. Co za ten eksces pomieniona Kasprowa ma siedzieć na ratuszu [w] wieży, po wypełnieniu wieży przeprosić, wykład prawny powrócić. A jeśliby się pokazało między stronami taka infamia, a początkiem od kogo, ma zapłacić grzywien 15. *Dat[um] [d]ie 27 Juli 1764 an[n]o.*

Maciej Łuszczynski +

Kasprowa Jabłońska +

180. s. 85.

[8 X 1764]

Stało się to na urzędzie miejskim. Jako areszt zaszedł na piekarnie Szymona Bielewickiego, na dług Jakuba Sadowskiego tynfów 13 i to ma wypłacić w pokornym Szymon Gotfrydowski. *Dat[um] [d]ie 8 Octobris 1764 an[n]o.*

181. s. 85.

[26 III 1765]

Comparedo personaliter stanąwszy do urzędu miasta Białegostoku Marcin Inersztow żołnierz od infanteryi, z żoną swoją Anastazją, bezpotomne. Zeznali w księgi miejskie, że sprzedali chałupę z placem, w tyle przeciw Lejzora przy ulicy Suraskiej, Ickowi Boruchowiczowi cymbalistemu i żonie jego na imię Rytce i sukcesorom ich, za pewną sumę za złotych polskich 225. Co sprzedały wieczyscie, z kamieniami, z wodami, i na to się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 26 Martii 1765 an[n]o.*

Wojciech Jabłoński B.M.

Jędrzej Jedliński +

Kasjan Wołczek +

Tomasz Zubrzycki +

Kazimierz Szemiet +

Marcin Inersztow

+ Marcin Inersztow^a

^a Własnoręczny podpis. W oryginale „Hinerszdoff”.

Anastazja
Adam Kociubiński +
Jakub Jasiński

182. s. 85. [26 III 1765]

Stanąwszy do urzędu miasta Białegostoku Dominik Półtorak z żoną swoją na imię Tekla i córce na imię Agnieszka, zeznali w księgi miejskie, iż sprzedali chałupę Lejbkowi Abramowiczowi muzykantowi, za tynfów 134. Co sprzedali wieczyście, z kamieniami, z wodami, pomienionemu Lejbowi i żonie jego na imię Gisie i sukcesorom ich. Ta chałupa stoi z placem, do kanału, o miedzę Jutki, z drugiej strony Michałowej wdowy. Na co się zapisali rękoma swemi własnymi, a że nieumiejętne pisma, pokładki krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 26 Martii 1765 an[n]o.*

Marcin Dominik Półtorak +
Tekla Dominikowa +
córka Agnieszka +

Wzwyż wyrażonym urzędzie toż samo się stało.

183. s. 86. [23 IV 1765]

[s. 86] Wpis w księgi miejskie za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całej ławicy: Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Jakub Jasiński, Kazimierz Szemiet, Adam Kociubiński, Bartłomiej Mikulski¹²². *[D]ie 23 Aprilis 1765 an[n]o.*

Stało się to na urzędzie miejskim, jako Szymon Dombrowski mając pretensyję do Johana Kromera¹²³ o dług niedowiedziony. Jako był porachunek przed tym dawniejszy i napadał zawsze Johana Kromera po różnych miejscach i lżył uszczypliwemi słowami, i odnawiał dekret zwierzchności zamkowej. Który był Kromer osądzony bez komisiją i za dosyć uczynił dekretowi, i pokutę wypełnił, a pomieniony Dombrowski lżył Kromera tymi słowy: „ty kajdanniku, hyclu, rakarze, szelmo, już na ciebie drabina i postronek gotowy, obwieszą ciebie [w]

¹²² Mikulski Bartłomiej, członek białostockiego magistratu, wraz z żoną Katarzyną byli właścicielami drewnianego domu przy ul. Zagumiennej. W 1773 r. sprzedali Jakubowi Pankiewiczowi budynek z placem i stodołą przy ul. Zagumiennej, po wuju Franciszku i Zuzannie z Mikulskich Łódzkiej; miał córkę Annę – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 20–21.

¹²³ Kromer (Gramer) Johan Adam, szewc warszawski, majster kunsztu szewskiego; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej, w domu wynajętym od Łukasza Gąsiorowskiego wdowca i jego córki Teresy – Inwentarz 1771/1772, k. 136v.

Warszawie, kiedy ty mnie nie zabijesz, to ja ciebie zabiję, bo ja widziałem krew na prawidle, że tym prawidłem żonę zabiłeś”. Odpowiedział Kromer: „dziękuję za to tobie”. Który pomieniony Dombrowski nie dowiódłszy tego Johanowi Kromerowi, miał te słowa uszczypliwe w gębę wziąć i na cztery węgły ratusza gadać, jako nie ja to gadał, ale jak pies szczekał, i [w] wieży cały tydzień^a siedzieć, i przeprosić, grzywien trzydzieści zapłacić. A że przez instantów majstrów dwóch Jędrzeja Borowskiego i Wojciecha Hołubowicza, i cechmistrza Jakuba Jasińskiego, ustąpił Johan Kromer i obecnie przeprosili, a *in quantum* jeśliby jeszcze odnawiał Dombrowski, ma być karany publicznie, mocą tego dekretu waruję i dla lepszej wiary i waloru rękoma stwierdzają.

Szymon Dombrowski +

Johan Kromer^b

184. s. 87.

[28 V 1765]

[s. 87] Wpis w księgi miejskie za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, [d]ie 28 Maii 1765 an[n]o.

Stanęła zgoda w domu cechmistrza Kromera natenczas będącego cechmistrem, przy całym zgromadzeniu braci cechowych i majstrów, to jest starszych i młodszych w roku 1762 [d]ie 12 Februarii. Który by Jakubowi Jasińskiemu przeszłemu cechmistrzowi zadawał o rachunki za lat jedenaście i ważył się je wyrzucać na oczy, i szemrzenie przed ludźmi, bo tak dobry majster, jak 100 tyńfów nad przywileje dał, bo swoim kosztem starał się o prawo do cechu. Który by majster z starszych czyli z młodszych zadał pomienionemu Jakubowi Jasińskiemu, jak zgoda stanęła w cechu, takowy ma za występkek siedzieć [w] wieży dni osiem, plag trzydzieści i grzywien dać 30 będzie musiał, na to się podpisują starsi i młodszy.

Johan Adam Kromer

Maciej Jasiński¹²⁴

Johan Ewelt

Jakub Polański

Wojciech Hołubowicz

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Własnoręczny podpis.

¹²⁴ Jasiński Maciej, safiannik, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Mariannę, dzieci: Józefa, Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 123.

185. s. 87.

[6 VII 1765]

Stanąwszy do urzędu Janowa Kotulskiego¹²⁵, a sukcesorka po nieboszczyku Michale Fabiku, na imię Ewa, córka jego, który brat jej na imię Adam pomarł, żona została bezpotomnie, upominający się swojej sukcesyi. A że nieboszczyk Adam sprzedał jeden grunt i plac, drugi grunt i placów dwa, i łąkę w prohonie przy żonie nieboszczyka Adama. Wysłuchawszy stron przysądzamy sukcesorce pomienionej Ewie grunt, sianożęć tych same w prohonie i placów dwa. Jako nieboszczyk brat sprzedał grunt i plac z żoną swoją na imię Katarzyną, grunt za złotych 37 i gro[szy] 15, i plac za tynfów 12, tedy nie ma mieć żadnej pretensyi Katarzyna do tej sukcesyi i podług kompromisu ma zapłacić za jałowicę tynfów 20 i za plac powrócić tynfów 12, na termin naznaczony ś[więtej] Małgorzaty. Dat[um] [d]ie 6 Juli 1765 an[n]o.

186. s. 88.

[2 IX 1765]

[s. 88] Kompromis uczyniony pomiędzy P. Ratyńską żołnierką frejpczty, a zapozwaną Wawrzyńcową Wojewodczyną, że wywoływała Wawrzyńcowa: „ty trybuchata darmodajka, kurwa”. Co się zgod[zili] i przeprosili w urzędzie miejskim, i *vadium* między sobą założyli, jeśliby się pokazało drugim razem takie wywoływanie, a początkiem z której strony, ma podpadać grzywien 10 i [w] wieży dni dwa siedzieć. Dat[um] [d]ie 2 Septembris 1765 an[n]o. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Kunegunda Ratyńska +

Elżbieta Wawrzyńcowa +

187. s. 88.

[6 IX 1765]

Comparedo personaliter stanąwszy do urzędu miasta Białegostoku na imię Agnieszka Bartłomiejowa wdowa zeznała dobrowolnie z synami swemi, starszemu na imię Józef, młodszemu na imię Mateusz, iż sprzedawała chałupę na pół placu, o miedzę Piotrowej Dubiejkowej wdowy, z drugiej strony Dominika Mazurka, za złotych polskich 219. Co sprzedawała wiecznotą, z kamieniami, z wodami, Szymonowi Dombrowskiemu i żonie jego na imię Mariannie i sukcesorom ich. Co z tej sumy pomiarkowanie uczyniła pomieniona Bartłomiejowa wdowa, synowi starszemu Józefowi złotych 54, drugiemu synowi Mateuszowi złotych 54, córce

¹²⁵ Kotulska Ewa (z Fabików), najprawdopodobniej mieszkała przy ul. Kleindorf – M.J. Lech, *Białystok...*, s. 445; miała męża Jana. Ze swoim zięciem Jędrzejem Zakrzewskim w 1771 r. sprzedała plac przy ul. Wasilkowskiej (ciągnący się do ul. Zielonej do rowu) Abramowi Konstantynowskiemu i jego żonie Frejdzie – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 51–52.

na imię Małgorzacie złotych 54, na siebie matka odebrała złotych 57 i ma być w tym domu przy Szymonie Dombrowskim aż do śmierci. Na co się zapisali w księgach miejskich, które nieumiejętne pisma, pokładali krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 6 Septembris 1765 an[n]o.*

Agnieszka Bartłomiejowa wdowa +

Józef Szaciłowski¹²⁶ +

Mateusz Szaciłowski +

Małgorzata Szaciłowska +

Tomasz Żukowski +

Urząd:

Kazimierz Szemiet

Jakub Jasiński

Kasjan Wołczek

Adam Kociubiński

Wojciech Jabłoński B.M.B.

Przytomni:

Wojciech Waleszczuk

Dominik Mazurko

Kazimierz Piekarski

Piotr Juchnik

Piotrowa Dubiejkowa

Franciszek Szaciłowski¹²⁷

188. s. 89.

[15 XI 1765]

[s. 89] Ja niżej wyrażony zeznawam tym moim kwitacjalnym skrypitem danym Boruchowi Izraeliczowi¹²⁸, iż zgodziwszy za dom tyńfów 200, do rąk moich własnych odliczywszy odebrałem. Z której to sumy odebranej kwitując na nieodzwonne czasy ręką własną podpisuje się. *Dat[um] w Białymstoku [d]ie 15 Novembris 1765 an[n]o.* Jako nieumiejętny pisma, wyrażonemi trzema krzyżykami wyrażam imię i nazwisko przez drugiego.

Antoni Dereniewski +++

¹²⁶ Być może Szaciłowski Józef, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej; miał żonę Mariannę (Annę) – Inwentarz 1771/1772, k. 122.

¹²⁷ Szaciłowski Franciszek, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Ludwikę oraz troje dzieci: Tomasza, Mariannę i Rozalię – Inwentarz 1771/1772, k. 140.

¹²⁸ Izraelowicz Boruch, kuśnierz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Poprzecznej zatylniej; miał żonę Mendłę oraz troje dzieci: Moszka (żonatego), Gidę i Ryfkę – Inwentarz 1771/1772, k. 150.

189. s. 89.

[16 XI 1765]

Wpis w księgi miejskie za urzędu Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, tudzież całe ławicy: Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Jakub Jasiński, Kazimierz Szemiet, Bartłomiej Mikulski, Adam Kociubiński. *Dat[um] [d]ie 16 Noevmbris 1765 an[n]o.*

Stanąwszy do urzędu Antoni Dereniewski zeznał w księgi miejskie, iż sprzedał dobrowolnie domostwo swoje własne, z synem swoim na imię Piotrem [z] pierwszego małżeństwa, na imię Boruchowi Izraeliczowi i żonie jego na imię Myndli. Co sprzedał wiecznotą, z placem, z kamieniami, z wodami, obojgu małżonkom i sukcesorom ich, za pewną sumę za tynfów 200. Z których to pieniędzy odebrał Dereniewski tynfów 50, a J.M.P. Bohorodziec wziął na syna Piotra Dereniewskiego tynfów 150. Które to domostwo stoi o miedzę z jednej strony Jana Piekara, z drugiej strony Icek Daniuk. Co sprzedawszy podpisał się ręką swoją własną, a że nieumiejętny pisma, położył trzy krzyżyki. Z tego domostwa solucyi do skarbu pańskiego lęczyce^a gro[szy] 7, placowe gro[szy] 20.

Antoni Dereniewski +++

נא' ברוך בהר"ר ישראל יצ"ה וקגדלין

נא' אהרן בהר"ר חיים יצ"ה

190. s. 90.

[14 XII 1765]

[s. 90] Za wiadomością zwierzchności zamkowej W.J.M.P. Dominika Mościckiego starosty miasta Białegostoku natenczas będącego.

Był koń na urzędzie ojca prezbitera Chwastowskiego, który był ukradziony [d]ie 14 Maii w roku 1765, sprzedany był w mieście Białymstoku Josielowi Jewelowiczowi za sumę talarów 5. Na co stanowił się ojciec prezbiter z trzema świadkami z tejże wsi Chwastów, jednemu na imię Roman Kamieński, drugiemu Mikołaj Niedźwiecki, trzeciemu Antoni Garnuszewicz, które jurament spełnili i koń jest oddany ojcu prezbiterowi. *Dat[um] [d]ie 14 Decembris 1765 an[n]o.* Na to się podpisuje ojciec prezbiter ręką swoją własną.

ks. Michał Nowicki P.F.^b

^a Lekcja niepewna.

^{*} „Potwierdza Baruch syn reb Israela – niech go Bóg strzeże!”

^{**} „Potwierdza Aharon syn reb Chaima – niech go Bóg strzeże!”

^b Własnoręczny podpis.

191. s. 90.

[8 I 1766]

Stanąwszy do urzędu Stanisław Piekarski i z drugiej strony Stanisław Łuczkie-
wicz¹²⁹, o pobicie na gościńcu i o zastęp drogi za Choroszczą pod Rogowem.
Co był rozsądek w cechu, a że świadków nie było między stronami, tedy nazna-
czył cech, aby się przeprosili, tudzież i w urzędzie nakazaną, aby przeprosili się
i pogodzili. I zapisali między sobą *vadium*, jeśliby się pokazała drugim razem
między nimi taka infamia, a początkiem której stron, czyli pobicie, ma winny
podpadać grzywien 30, część na cerkiew, część na dwór, część do urzędu, część
do cechu. Na to się podpisali. *Dat[um] [d]ie 8 Januarii 1766 an[n]o.*

Stanisław Łuczkiewicz +

Stanisław Piekarski+

Przytomni:

Maciej Jędrzejewski cechmistrz

Józef Szemietowicz

Kazimierz Piekarski

192. s. 91.

[22 I 1766]

[s. 91] Dekret Johana Kromera pomiędzy Franciszkiem Szmitem wprowadzony
[d]ie 22 Januarii 1766 anno.

Agitowała się sprawa na urzędzie miejskim białostockim pomiędzy Johanem
Kromerem, a zapozwanym na imię Franciszkiem Szmitem. Jak się z inkwizycyi
pokazało, a ze świadków jednemu na imię Jerzy Ciechanowski, drugiemu Szy-
mon Dombrowski, które opatrywali roboty u pasamonika Franciszkowej szew-
skiej niemieckiej i tę robotę zganili, a Johan Kromer bywszy przy tym nic nie
mówił. Pasamonika syn poszedłszy do Franciszka, który tę robotę robił, upomi-
nał się o lepszą robotę mówiąc w te słowa: „że twoją robotę majstrowie zganili”.
A Franciszek odezwał się: „który to zganił, czy nie ten warszawski szelma, co był
w katowskich rękach i jeszcze raz będzie”. Co usłyszawszy Dombrowski od pa-
samonikowego syna, że tak Kromera majstra dyfamował, mówił do żyda: „idź,
odpowiedz jemu, że to ja zganił robotę nie Kromer”. Żyd odpowiedział Fran-
ciszkowi, że Dombrowski zganił; wymówił Franciszek przed żydem: „to jest
szelma huncwot Dombrowski, sam nie potrafi niemieckiej roboty”. A że się po-

¹²⁹ Łuczkiewicz Stanisław, mieszczanin rolnik oraz garncarz; w 1771 r. mieszkał przy ul. Zie-
lonej. Był także właścicielem niezabudowanego placu z ogrodem warzywnym przy
ul. Zagumiennej – Inwentarz 1771/1772, k. 138v; *Spisy mieszkańców...*, s. 23. W 1773 r.
obrano go cechmistrzem, a w 1775 r. podstarszym cechu garncarskiego – AGAD, Księgi
miejskie białostockie, sygn. 3, s. 13, 96.

kazało, że zła robota, co my zważywszy i stron wysłuchawszy, za wiadomością zwierzchności zamkowej W.J.M.P. starosty tak decydujemy, aby w cechu przy zgromadzeniu majstrów przeprosił Johana Kromera za zadanie kalumnii. A *in quantum* by się pokazało drugim razem przez Franciszka Szmita taka kalumnia, czyli od kogo innego, nakazujemy sądem niniejszym, taki ma podpadać grzywien 100, część na kościół, część na dwór, część do skrzynki miejskie[j], część do skrzynki cechowej, [w] wieży siedzieć nim nie zapłaci, mocą tego dekreту waruje i dla lepszej wiary i wagi, przy zwykłej pieczęci miejskiej białostockiej, rękoma naszymi stwierdzamy. *Dat[um] [d]ie 18 Januarii 1766 an[n]o.*

L[ocus] s[igilli]

Wojciech Jabłoński B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

Urząd:

Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Jakub Jasiński cechmistrz szewski, Kazimierz Szemiet, Bartłomiej Mikulski, Adam Kociubiński

193. s. 92.

[23 I 1766]

[s. 92] Stanąwszy do urzędu Michał Rekorczuk ze wsi Haćki^a, z starostwa bielskiego, upominając się zgubionej szkapy. Gdzie się pokazało, że Jakub Piątkowski jadąc z jarmarku z Bielska na Trzy Króle ruskie, nalażł ją na błotach za Chrańkami z sańmi i z jedną gnojówką. Która była u Piątkowskiego od soboty do czwartku, które odebrawszy za wiadomością zwierzchności zamkowej tę szkapę z sańmi, podpisali się rękoma swemi, a że nieumiejętne, pisma, pokładli krzyżyki. A *in quantum* jeśliby się miał potem kto inny upominać tej szkapy, ma Rekorczuk z bratem swoim odpowiedzieć, na to się podpisali. *Dat[um] [d]ie 23 Januarii 1766 an[n]o.*

Lewon Rekorczuk +

Michał Rekorczuk +

194. s. 92.

[13 III 1766]

Kontrakt Kazimierza Krzysztopiuka.

Czyni się postanowienie z Kazimierzem Krzysztopiukiem kominiarzem do wycierania kominów w mieście Białymstoku, jak u żydów, tak u katolików, to jest w domostwach i w browarach. Postępuje się jemu od wielkiego komina po pół szóstaka, od mniejszego po groszy 3. Który by gospodarz nie chciał płacić

^a W oryginale „Hacków”.

wymawiając się, że sam wyciera, jednak powinien zapłacić według ustanowienia zwierzchności zamkowej, tylko, aby tenże kominarz był czuły i w trzeźwości się zachowywał. Na co dawszy ten kontrakt podpisujemy się rękoma naszymi, przy zwykłej pieczęci miejskiej białostockiej. *Dat[um] [d]ie 13 Martii 1766 an[n]o.*

Ławica: Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Jakub Jasiński, Kazimierz Sze-miet, Bartłomiej Mikulski, Adam Kociubiński

195. s. 92.

[14 III 1766]

Ten kontrakt przez urząd miejski białostocki z Kazimierzem Krzysztopiukiem uczyniony we wszystkich punktach aprobuję oraz ażeby w pilności swojej co do wycierania kominów należy, żadne[j] nie miał przeszkody, temuż urzędowi białostockiemu przykazuję, gdyby go do żadnych powinności, to jest ani do gwałtów, ani do posyłek z listami, ni też w podwoły nie był pociągany. Jeżeliby zaś którego tygodnia wycierania kominów zaniedbał, w ten czas urząd ma zanieść uskarżenie do zwierzchności dworskiej. *Dat[um] w Białymstoku [d]ie 14 Martii 1766 anno.*

Andrzej Gieszkowski komisarz

196. s. 92.

[2 IV 1766]

Kompromis.

Stanęła zgoda pomiędzy Bieniaszewiczem¹³⁰ i Maliszewską, i żoną Bieniaszewicza na imię Agatą. Jaka się stała infamia i złe rzeczenie między nimi, a jeśliby się pokazało drugim razem między nimi jakie złe rzeczenie, a początkiem której strony, ma podpadać grzywnien 10, a niewystarczeniu pieniędzy karę cielesną, to jest plag pięćdziesiąt. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 2 Aprilis 1766 an[n]o.*

Stefan Bieniaszewski +

Agata +

Maliszewska +

197. s. 93a.

[23 II 1766]

[s. 93a] Daje ten dokument starozakonnemu P. Mendelowi Lejbowiczowi obywatelowi białostockiemu, iż biorę u tegoż tynfów 25. Na które zastawuje kontusz niebieski suknem karmazynowym podszyty z gruntu cały. Jeżelibym we trzech

¹³⁰ Bieniaszewski (Bieniaszewicz) Stefan, grabarz, mąż Agaty, miał troje dzieci: Szymon, Katarzyna, Elżbieta. W 1771 r. mieszkali w izbie mieszczącej się w bramie Choroskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 133v.

niedzielałach nie wykupił, pod wolnem przepadkiem i do zwyż wyrażonego Mendla mieć pretensyi nie będę, ponieważ na pilną potrzebę moję wygodził mi.

Na co się ręką moją własną podpisuję. *Dat[um]* w Białymstoku *di[e]* 23 *Februarii* 1766 *anno*.

K.C. Pieniążek^a

*נתייתי י"ה ג"ס על קונטוש

198. s. 93.

[3 IV 1766]

[s. 93] Kompromis uczyniony za burmistrza Wojciecha Jabłońskiego pomiędzy P. Krystyną Niedużyńską, z drugiej strony Szemietową na imię Teresą. Jako się poniechęcili i złe rzeczenie między sobą *mi[e]*li, a początkiem od Szemietowej, a że zważywszy, że impetycznie wymówiła, a co większa przez świadków strona Niedużyńskich, nakazaliśmy przeprosić się. A *in q[uan]tum* jeśliby się pokazała taka infamia drugim razem, a początkiem której strony, ma podpadać grzywien 10, na cerkiew część, do urzędu na światło część, na kościół część. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um]* *[d]ie* 3 *Aprilis* 1766 *an[n]o*.

Teresa Szemietowa +

Krystyna Niedużyńska +

199. s. 93.

[2 VI 1766]

Rzeczy po zesłej ze świata zapisane Kosackiej na imię Magdalena *[d]ie* 2 *Junii* 1766 *an[n]o*.

1. Zielona Jupka otaksowana *tynf[ów]* 8, to wzięła Sokólska¹³¹

2. Pierzynka i poduszka *tynf[ów]* 6 i sz[ósta]k 1, to wzięła Sokólska

Jupka granatowa *tynf[ów]* 8, to do sprzedania.

200. s. 93.

[5 VII 1766]

Kompromis uczyniony pomiędzy Bujkiem¹³² i Daniłem w zadaniu kalumnii i w niezgodzie w sąsiedztwie, a że nie dowiedli świadkami, tylko między

^a Własnoręczny podpis.

* „Dałem 25 groszy na kontusz”.

¹³¹ Być może Marianna Sokólska, żona Marcina Sokólskiego stolarza, mieszkali przy ul. Kleindorf w domu nadanym przez Jana Klemensa Branickiego 24 marca 1760; mieli czworo dzieci: Fabiana, Franciszka, Stanisława, Katarzynę – Inwentarz 1771/1772, k. 166.

¹³² Być może Alexander Boyko, piekarz, w 1771 r. mieszkał we własnym domu przy ul. Poprzecznej zatylnej, za plebanią „ruskiego kapłana”, na gruncie prezbitera; miał żonę Agatę, córki Katarzynę i Teresę – Inwentarz 1771/1772, k. 151.

niemi była nienawiść, zaczyn nakazuje sąd niniejszy, jeśliby drugim razem było między niemi takie złe rzeczenie, a początkiem której strony, ma zapłacić grzy[wien] 15, a niewystarczeniu grzywien plag sto. Na co strony pogodźw-szy się podpisali się, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 5^zJuli 1766 an[n]o.*

Daniło Koroszek +
Aleksander Bujko +

201. s. 93.

[2 VIII 1766]

Stanęła zgoda pomiędzy Antonową Czerniawską, z drugiej strony Siemieni-kową, o zadanie kalumnii i wywoływanie między stronami. Co się pogodźili i przeprosili, a jeśliby drugim razem była taka infamia, a początkiem której stro-ny, ma podpadać winy grzywien 15 i więź dni dwa siedzieć, na to się podpi-sali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 2 Augusti 1766 an[n]o.*

Marianna Siemienikowa +
Agnieszka Beniaszowiczowa +
Magdalena Czerniawska +

202. s. 94.

[5 XI 1766]

[s. 94] *[D]ie 5 Novembris 1766 an[n]o.*

Stanęła zgoda przez urząd miejski białostocki pomiędzy Skrynczyńską^a i Maliszewską, o pobicie i o dyfamację między stronami. Jako Maliszewska za-płaciła Skrynczyńskiej za uderzenie tyńfów 2 i szelągów 8, a jeśliby drugim ra-zem była okazja, a początkiem strony, tedy zakładamy winy zapłacić grzy[wien] 10 lub niewystarczeniu pieniędzy plag cielesnych pięćdziesiąt. Na to się podpi-sali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Marianna Maliszewska +
Agnieszka Skrynczyńska +

203. s. 94.

[12 XI 1766]

[D]ie 12 Novembris 1766 an[n]o. Stałą kompromis pomiędzy Mikołajową Ko-walewską z łaźni, a zapozwanym Szymonem cyrulikiem¹³³, o kaleczenie wieprza niechący. Co za dosyć uczynił w urzędzie, *in quantum* jeśliby z pochwałków co

^a W oryginale „Skryczyńska”.

¹³³ Być może Symcio cyrulik, mieszkający w 1775 r. przy ul. Suraskiej – AGAD, Księgi miej-skie białostockie, sygn. 2, s. 75.

się stało w domie Szymona cyrulika, tedy ma podpadać winy o grzywien 30, czyli cielesną karą pod pręgą. Na to się podpisali, a że nieumiejętna pisma, położyła krzyż.

Mikołajowa Kowalewska +

204. s. 94.

[15 XII 1766]

Stanął kompromis pomiędzy Maciejem Jędrzejewskim i żoną jego na imię Anną. Jako się zgodzili w urzędzie miejskim, jako mieli między sobą niejakaś niechęć i przekleństwo ustawiczne. Co sąd niniejszy nakazuje, jeśli się pokaże drugiem razem taka zwadka czyli niechęć, a początkiem strony, nakazujemy pod kościelną karą na przebłaganie majestatu Boskiego przez niedziel trzy, bez trzy piątki przy mszy ś[więtej] krzyżem leżeć i młodszy z cechu ma być przystanowiony. Na to się podpisuje świadków i ci małżeństwo. *Dat[um] [d]ie 15 Decembris 1766 an[n]o.*

Maciej Jędrzejewski +

Anna Jędrzejewska +

Przytomni:

Jędrzej Jedliński +

Piotr Zygmunt +

Augustyn Puchalski +

Jan Burzyński +

Bartłomiej Mikulski +

Mikołaj Jozobik +

205. s. 95.

[29 XII 1766]

[s. 95] Stanął kompromis pomiędzy Maciejem Koreckim z żoną i z synem na imię Janem, z drugiej strony z Jerzyną Ciechanowską i matką jej. Jako dyfamowali Koreckich nieuczciwemi słowy i wywoływanie, a że nie dokazawszy, przeprosili w urzędzie Koreckich. Co sądem niemniejszym nakazuje się, jeśli drugiem razem stała się taka infamia ze strony, tedy ma taki winy podpadać grzywien 20, część do dworu, część na kościół, część do urzędu, część do cechu. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętna pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 29 Decembris 1766 an[n]o.*

Marianna Ciechanowska +

Matka Justyna Samojłowa +

Maciej Korecki +

Marianna Korecka +

206. s. 95.

[18 X 1766]

W roku 1766 [d]ie 18 Octobris.

Przyszędłszy do ksiąg miejskich białostockich ja, Jakub Burzyński, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Trójcy Ś[więtemu] Jedynemu i wszystkim świętym, jakom nie był w szpichlerzu u Jankiela, ani kolegi żadnego nie miałem i skrzyni Siedleckiego¹³⁴ nie widziałem, i nie odbijał jej, i nie byłem żadną przyczyną do tej akcyi. Tylko idąc o czwartej godzinie z rana znalazł wiadro z rybami i wór z jęczmieniem w uliczce przy browarze Jankielowym, co sprawiedliwie na to przysięgam, tak mi Panie Boże dopomóż w Trójcy Ś[więtej] Jedyny i męka jego niewinna. A jeżeli niesprawiedliwie przysięgam niech na mnie ściągnie srogi sąd Pana Naszego Jezusa Chrystusa i niechaj na mnie przyjdzie trąd Jesego i bojaźń Kainowa, a miecz albo srogi sąd na fałszywe przysięstwo i niech mnie Pan Bóg skarże na duszy mojej i na ciele żyjącego, i niech będę odłączony widzenia twarzy Boga i stwórcy mojego. Tak mi Panie Boże dopomóż. Amen.

207. s. 96.

[18 X 1766]

[s. 96] My urząd miejski białostocki dajemy świadectwo, jako za wiadomością zwierzchności zamkowej W.J.M.P. Dominika Mościckiego starosty miasta Białegostoku natenczas będącego, w roku 1766 [d]ie 18 Octobris. Jako Jakub Burzyński samotrzeć poprzysiągł, to jest strony Siedleckiego okazji, sam przysiągł z żoną i Jakub Jasiński cechmistrz kunsztu szewskiego. Jeśliby się kto mógł odezwać a zadać jakie złodziejstwo Jakubowi Burzyńskiemu, ma zapłacić winy grzywien 100, część na kościół, część do zwierzchności zamkowej, część na urząd, na to się podpisuje.

Jędrzej Jedliński, Kazimierz Szemiet, Jakub Jasiński, Kasjan Wołczek, Adam Kociubiński, Jędrzej Łukaszyński¹³⁵

208. s. 96.

[24 IV 1767]

Sprawa Wojciecha Bieleckiego zapisana [d]ie 24 Aprilis 1767, a zapozwanym Marcinem Adamczukiem.

Stanęła zgoda w urzędzie miejskim białostockim pomiędzy Wojciechem Bieleckim, z drugiej strony Marcinem Adamczukiem. Jako mieli między sobą nienawiść strony kół dwóch i osi przedniej z podoškami, że pomieniony Adam-

¹³⁴ Być może Siedlecki Jan, mieszkający w 1771 r. w domu przy ul. Nowe Miasto, należącym do probostwa białostockiego – Inwentarz 1771/1772, k. 181.

¹³⁵ Prawdopodobnie Łukaszyński Andrzej, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zielonej; miał żonę Agatę, dzieci: Szymona, Jana, Ludwikę – Inwentarz 1771/1772, k. 124v.

czuk wziął u Bieleckiego przez opowiedzi z chlewa, podczas przechodzących wojsk rosyjskich, że jego agramowali wywozić magazyn. Więc przystąpiwszy Wojciech Bielecki do urzędu zgodził się z Adamczukiem, na co przeprosił Adamczuk Wojciecha przy całym urzędzie i takie *vadium* założyli między sobą, jeśliby się z której strony działo się odnawianie, czyli ze stron innych, zakłada się winy zapłacić grzywien 30. Na to się podpisali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Wojciech Bielecki +

Paweł Piekarski +

Kasper Łotowski +

Jędrzej Szczerbiński +

Urząd:

Jędrzej Jedliński +

Kasjan Wołczek +

Adam Kociubiński +

Wojciech Jabłoński B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

209. s. 97.

[15 V 1767]

[s. 97] 1767 [d]ie 15 maj. Przez swawolę Szymona Osmólskiego, że zabijał ubogich, który ze skarboną chodził od ojców bernardynów z Tykocina, wzięty był do detencji, zazym i zwierzchność kościelna wiedząc o tym oddali skarbonę. I zebrane pieniędzy różnych, a za fatygę urzędu zostało złoty[ch] 12 i gro[szy] 16. Na to się podpisuje ręką swoją własną, a że nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża ś[więtego].

Szymon Osmólski ++

210. s. 97.

[16 VI 1767]

Roku 1767 [d]ie 16 Junii. Kompromis uczyniony pomiędzy Maciejem Łuszczynskim, z drugiej strony Bartłomiejem Mikulskim, iż pomieniony Mikulski mając niejakąś niechęć przeciw Łuszczynskiego, dyfamował niegodziwemi słowy i uderzył w głowę pięścią. A nareszcie dostając za łeb podarł twarz i rozkrwawił, co podług zgody i rozsądku całego urzędu zapłacił za rozlanie krwi złotych 2 Łuszczynskiemu i wykład powrócił. A jeśliby się pokazało drugim razem taka infamia, czyli wymawianie, a początkiem której strony, ma zapłacić grzywien 10. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Bartłomiej Mikulski +
Maciej Łuszczynski +

211. s. 97.

[20 VI 1767]

[D]ie 20 Junii 1767 wydajemy Augustyna Kaczanowskiego z detencji, który pokradł we wsi Skrybiczach i rzeczy wszystkie oddane, i nie ma mieć żadnej pretensyi Kazimierz Białasz. Na to się podpisuje.

Kazimierz Białasz +
Anna Białaszowa +
[D]ie 22 Junii 1767.

212. s. 97.

[23 VI 1767]

[D]ie 23 Junii stanął kompromis pomiędzy Józefową Warmijewską, z drugiej strony Teresą Brzozowską, że dnia 22 Junii siedząc nad chlebem pod miarą mieli między sobą nienawiść i dyfamacja była między stronami niegodziwa. A że się pogodzili i przeprosili w urzędzie, i w przytomności P. Jerzego kaprała od węgierskiej chorągwi, tudzież P. Wojciecha Brzozowskiego kaprała tejże chorągwi. A jeśliby się pokazała taka infamia między stronami, a początkiem strony, ma podpadać winy grzywien 6, część na cerkiew, część do skrzynki urzędu. Na to się podpisali.

Teresa Brzozowska +
Ludwika Warmijewska +

213. s. 98.

[30 VI 1767]

[s. 98] [D]ie 30 Junii 1767 an[n]o będąc Józef Jesmont eremita z Wilna nocował u żyda Hercka cyrulika, tam się przyłączył Maksim Sawczuk ze wsi Bielek i nocował na górze z pomienionym Jesmontem i poszedł bez opowiedzi do Wasilkowa do Ś[więtej] Wody, za czym był penowany za zginiony złoty 1, jakoby wziął spod głowy z żupana spod głowy, i wziął kilka plag i siedział w detencji. Nakazano, aby ^a do urzędu stanowił się z sąsiadami dwoma do przysięgi i czy nie był kiedy notowany, przyznali sąsiedzi, że nigdy nie pokazało na nim, i brali się do przysięgi. Zaczynam sądem niniejszym tak się decyduje *vice versa*, aby P. Jesmont wypełnił takież za tego człeka nagrodił i przeprosił w urzędzie i żadnego upominku nie miał, ani ten Maksim. Na to się podpisali rękoma swemi. Dat[um] [d]ie 3[0] Junii 1767.

Maksim Sawczuk +

^a Litera skreślona przez pisarza miejskiego.

Józef Jesmont +
 Owsiucho Rojewski +
 Semen Prokopiuk +

214. s. 98.

[4 VII 1767]

[D]ie 4 Juli 1767 an[n]o stał się pewny kazus, jakoby syn ^{ta} Antoni¹³⁶ Macieja Jędrzejewskiego, będąc na probostwie u brata swego Jędrzeja, jakoby zginęło zło[ty] 1 u ks[ię]dza Jeryka¹³⁷, [u] którego brat służy. A że się nie pokazało na nim, tylko się wynalazł, przez co jest świadectwo wydane przez ks[ię]dza Jeryka. Na co i mu z urzędu przyznajemy pocziwość pomienionemu Antoniemu i rodzicom jego, i takie *vadium* zakładamy, jeśliby kto zadawał temu domowi, czyli dzieciom Macieja Jędrzejewskiego, ma zapłacić winy grzywn 50.

Przytomni:

Sylwester Jozobik c[echmistrz] kunsztu bruka[rskiego] + +
 Stefan Burzyński kunsztu ciesielskiego +

215. s. 97a.

[b. d.]

[s. 97a]

Mości Panie Macieju,

nie potrzeb[n]a ta ch[o]roba i gniew złośliwy był w probostwie, bo by się bez tego obeszło. Za godnością i dobrocią proszę za synem Antonim, żeby żadnej kary nie miał, ponieważ znalazł się ten czerwony złoty, który był zginął. Proszę powtórnie, żeby nie był karany, o którą łaskę jak najuniżej proszę waszeci, żeby nie był karany.

ks. F[ranciszek] Jeryk

216. s. 99.

[7 VII 1764]

[s. 99] Za urzędu Wojciecha Jabłońskiego B.M.B.

Stanąwszy do urzędu miasta białostockiego na imię P. Jan Świstulewicz wraz J.P. Jakubem Ejsymontem, podali dwa skrypta ręczne ręką jaśnie wielmożnego J.M.P. Karola Maliszewskiego pułkownika regimentu buławy wielkiej koron-

^a Wyraz skreślony przez pisarza miejskiego.

¹³⁶ Jędrzejewski Antoni, piekarz, w 1806 r. mieszkał przy ul. Warszawskiej. W 1807 r. wraz z córką z pierwszego małżeństwa, Anną Jędrzejewską, zawiera z fiskulem Kamery Wróblem kontrakt na sprzedaż gruntu przed bramą warszawską w Białymstoku – APB, Kamera Wojny i Domen Prus Nowowschodnich, sygn. 2210, k. 54–57; *Spisy mieszkańców...*, s. 61.

¹³⁷ Jeryk (Geryk) Franciszek, ksiądz na parafii białostockiej w latach 1757–1795 – W. Barzczewski, dz. cyt., s. 76.

nej i komisarza wojskowego. Podali do ksiąg oblatowania, jeden jako w służbie u tegoż jaśnie w[ielmożne]go pułkownika zostaje i żyje, drugi *alias* dana plenipotencja przez P. Jakuba Ejsynmonta J.P. Janowi Świstulewiczowi, do windygowania i zażywania oraz upomnienia się fortunki swojej własnej. Jako obszerniej skrypta opiewają z pieczęcią i ręki podpisem pułkowniczej. Działo się w Białymstoku i do akt przyjęto. *Dat[um] [d]ie 7 Juli 1764 an[n]o.*

Jan Świstulewicz

Jakub Ejsymont^a

217. s. 99.

[11 VII 1767]

Szlachetna Jakubowa ze wsi Jasionowej Kłody, opylała tu w Białymstoku krowę swoją u starozakonnego Szmerka Głuszki¹³⁸, którą jej w roku przeszłym 1766 po ś[więtym] Marcinie ukradziono. A ten starozakonny Szmerko kupił u Zaleskiego szlachcica z Szacił, który szlachcic ponieważ ekskuzował się, iż także kupił tę krowę. Więc dekretem komisarskim nakazano, aby aktorka, jako jej jest własna krowa, z świadkiem wiarygodnym poprzysięgła przy atencji szlachcica. A że tenże szlachcic na naznaczonym terminie do atendowania nie stawił się, więc z rozkazu komisarskiego urząd nasz białostocki, aktorce z świadkiem przysięgę w niżej opisaną rotkę wykonać dopuszcza.

Ja Aleksandra Jakubowa Zaleska, przysięgam P[anu] Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Ś[więtej] Jedynemu, iż ta krowa, którą u strony pozwanej poznałam jest prawdziwie moja i żem jej ani przedała, ani z nikim nie handlowała, ani żadnym pretestem lub kontraktem komum dawała, ale że mi ją z domu mego ukradziono. Na co, jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męko Chrystusa Pana.

Świadek

Ja, Jakub Kropiwnicki, przysięgam Panu Bogu, że ja tę krowę, którą aktorka poznała, jest jej własna i że nie była nikomu przedana ani żadnym sposobem, ani żadnym sposobem dana, ale z domu tejże aktorki ukradzioną, tak mi P[anie] Boże dopomóż. Którą przysięgę jako w obecności naszej jest wykonana, tak się na to podpisujemy. *Dat[um] [d]ie 11 lipca roku 1767.*

Wojciech Jabłoński B.M.B.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

^a Własnoręczny podpis.

¹³⁸ Głuszko Szmerko, w 1771 r. wymieniony jako właściciel kramu z pruskiego muru pod ratuszem – Inwentarz 1771/1772, k. 81. Prawdopodobnie dłużnik pułkownika Jana Henryka Klema, 1762 – APB, Teki Glinki, teka 391, s. 2.

218. s. 100.

[27 VII 1767]

[s. 100] Kompromis uczyniony pomiędzy Łukaszem Puchalskim, a z drugiej strony Maciejem Jędrzejewskim, za pewny eksces, o zabicie gęsi na ugorze przez Łukasza Puchalskiego. Jakoby dnia 25 *Juli* woził Łukasz Puchalski gnój na ugor, a że się nie pokazało tak, żeby zabił i wziął z sobą w pole i zawiózł do siebie. A że tego dnia nie był w domu i gnoju nie woził, i gęsi nie bił, bo był w Janowie z listem. A że pastuszek księży na imię Dawid pas[ł] świnie na ugorze i widział to, że inny człek wioził gnój z miasta Wasilkowskim gościńcem i zabił na ugorze księżym biczem przy drodze, i wziął w pole, i bez długi popław pojechał z gnojem na bojarski ugor i z gęsią. Ten człek w czarnym sukmanie zrzuciwszy gnój, wsiadszy pojechał z gęsią na Bojarę. Zaczyn sąd niniejszy nakazuje, jako z sentencyi młodszych i starszych senatencyja wyszła, za niedokazanie przeciw Puchalskiego o zabicie gęsi i wzięcie z ugora do domu ma zapłacić na reparację ratusza grzywien 2, to jest szó[staków] 8, wieżę siedzieć godzin sześć za nachód domu i wykład prawny powrócić, po wypełnieniu wieży przy tych świadkach, przed którymi ludźmi gadał w urzędzie, przeprosić. A jeśliby się pokazało jakie znowienie, czyli wymawianie, której strony, czyli zadanie Puchalskiemu z innej strony, zakłada się grzywien 30, część na światło do urzędu, część na kościół, część na dwór. Mocą tego waruje i dla lepszej wiary rękoma podpisuje się. *Dat[um] [d]ie 27 Juli 1767 an[n]o.*

Maciej Jędrzejewski +

Łukasz Puchalski +

Przytomni:

Michał Matysewski +

Kazimierz Zdepski +

Augustyn Puchalski

Kasper Jabłoński +

za bytności Wojciecha Jabłońskiego B.M.B.

świadek pastuszek Dawid Hawryluk

219. s. 101.

[10 VIII 1767]

[s. 101] Wolfa Gołdy¹³⁹ wniesiono do ksiąg *[d]ie 10 Augusti 1767.*

¹³⁹ Wolf Dawidowicz Gołda, kupiec handlu dalekosiężnego, właściciel kramu murowanego pod ratuszem, prawo do tego kramu nadał mu Jan Klemens Branicki 25 sierpnia 1745 r. Mieszkał w domu drewnianym z facjatą i ścianą od Rynku murowanymi, kupionymi od skarbu 20 września 1755 r. Ponadto posiadał pusty plac przy ul. Zielonej oraz dom przy ul. Drugiej zatylniej, w którym mieszka Piotr Tracewicz strycharczyk. Miał żonę Sarę,

Stało się nieszczęście, jako my urząd wszyscy widzieliśmy, że tak wiele dokumentów i rewidowaliśmy, że więcej ma szkody w dokumentach czterdziestu, jak na półtora tysiąca, przez myszy i szczury, co popsuli papiery na drobne kawałki, któreśmy widzieli. Na to się podpisujemy. Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Adam Kociubiński, Wojciech Jabłoński B.M., Augustyn Puchalski, Stefan Jackowski¹⁴⁰

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

220. s. 101.

[14 VIII 1767]

Wpis w księgi miejskie za urzędu Wojciecha Jabłońskiego burmistrza natenczas będącego, [d]ie 14 Augusti 1767 an[n]o.

Stanąwszy do urzędu Wojciech Starczyk z żoną swoją na imię Wiktorią, sprzedał stajenkę o trzy ścianki ze słupami i z dachem Wolfowi Boruchowiczowi¹⁴¹, za pewną sumę za złotych polskich 21. Na to się podpisali, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki.

Wojciech Starczyk +

Wiktora Starczykowa+

221. s. 101.

[23 IX 1767]

Donacja pomiędzy Franciszkiem Aleksandrowiczem¹⁴² a Józefem Lesianowiczem wniesiona do ksiąg za sł. Wojciecha Jabłońskiego b[urmistrza] natenczas będącego, [d]ie 23 Septembris 1767 an[n]o.

Stanąwszy do urzędu Józef Lesianowicz z szwagrem swoim na imię Franciszkiem Aleksandrowiczem i z matką swoją na imię Marianną Lesianowicz-

dzieci: Moszka, Fiszka, Tanchela. Był jednym z głównych kredytodawców mieszczan białostockich, różni miejscowi dłużnicy, zarówno chrześcijanie, jak i żydzi, byli mu winni w sumie aż 4417 złotych polskich 15 groszy – Inwentarz 1771/1772, k. 79v, 87, 128v, 153v–154; M. Kozłowska, *Rynek kredytowy...*, s. 212.

¹⁴⁰ Jackowski Stefan, bojar młodzian, w 1771 r. mieszkał przy ul. Bojarskiej razem z bratem Piotrem kredenczerem i siostrą Dorotą – Inwentarz 1771/1772, k. 185–185v.

¹⁴¹ Boruchowicz Wolf, być może mieszkał przy Rynku, w domu drewnianym z facjatą i ścianą od rynku murowanymi; miał żonę Esterę, dzieci: Borucha i Chaykę – Inwentarz 1771/1772, k. 89v–90.

¹⁴² Aleksandrowicz Franciszek, szewc, w 1771 r. mieszkał przy ul. Browarnej; miał żonę Agatę oraz dzieci: Macieja, Zuzannę, Ludwikę, Magdalenę – Inwentarz 1771/1772, k. 204. W 1769 r. sprzedał dwa place pod budowę browaru, pierwszy za 80 złotych Juzielowiczowi, drugi, ciągnący się od parkanu Zwierzyńca (14 sążni), sprzedał wraz z teściową Marianną Lesianowiczową za 110 złotych Szlomie Kuriańskiemu – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 15, 24.

wą, zeznał w księgi miejskie, iż sprzedał chałupę starą nad rowem tylko jak stoi i podwórze na sążeń wszecz do przejścia przy chałupie. Co sprzedał wiecznością, z kamieniami, z wodami, Wojciechowi Borońskiemu i żonie jego na imię Mariannie, obojgu małżonkom i sukcesorom ich, za pewną sumę za złotych polskich 45. O miedzę Jędrzeja Szczerbińskiego, z drugiej strony pomienionego Aleksandrowicza. A jeśliby się trafiło na tym miejscu de nowo budować Wojciechowi Borzyńskiemu, z wolnym będzie budowaniem. Na to się podpisali w księgach rękoma swemi własnemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] ut supra 1767 an[n]o.*

Józef Lesianowicz +

Marianna Lesianowicz +

Franciszek Aleksandrowicz +

222. s. 101.

[8 X 1767]

Sprawa zapisana P. Rodowicza [d]ie 8 Octobris 1767 an[n]o ze Śrzedzieńskich.

Kompromis uczyniony pomiędzy P. Antonim Rodowiczem szlachetnie urodzonym, a strony Michałem Kudryckim z miasta Zabłudowia, o sprzedaż sadła fałszywego w mieście Białymstoku za tynfów 4, przez ósmaka, P. Rodowiczowi. Co sąd stanął, aby te sadło wziął Kudrycki a pieniądze powrócił, co podług kompromisu kontentowali się strony i podpisali się, ażeby więc odezwu nie było o grosz[y] 18. Na co się podpisali:

Michał Kudrycki +

Antoni Rodowicz

223. s. 102–104.

[25 II 1768]

[s. 102] Dekret Moszka Jankielowicza wniesiony do ksiąg 25 Februarii 1768 an[n]o.

Działo się to w Białymstoku dnia dwudziestego maja roku tysięcznego siedemsetnego pięćdziesiątego czwartego.

Sąd nasz komisarski od. J.W.J.M. Jana Klemensa hrabi na Ruszcy, Tyczynie, Tykocinie i Branicach Branickiego, wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, *ad hunc actum* delegowany między starozakonnym Moszkiem Jankielowiczem aktorem osobiście i starozakonnym Mejerem Abramowiczem zapozwanym osobiście. Decydując propozycją strony powodowej, przeciw zapozwanemu z terminu uczynkowego do urzędu naszego przychodzącą, w zarzucie strony zapozwanej fałszowania monety przez obrzynywanie czerwonych złotych. Wysłuchawszy stron obydwóch kontrowersyi, ponieważ sprawa uczyn-

kowa bez inkwizycji decydować się nie może, dlatego sąd terażniejszy inkwizycją w tej sprawie, przez wprowadzonych świadków wiarygodnych, rzeczy dziejącej się dobrze wiadomych świadków wiarygodnych, potrzebną być sądzi i nakazuje. *Additur notarius civitatis, iuratus iudicii sui apparitor* do wykonania w szkole stron na rodał przysięgi, na nieskorumpowanie świadków na tę rotkę, iż świadków rzeczy wiadomych nieprzekupionych, ani obietnicami darów ujętych, ani groźbą przymuszonych wprowadzą. Aktor przysiągł w obecności strony zapozwanej, pozwany dla niemożności wprowadzenia na emundowanie się z obiekcy świadków nie przysiągł. Po wykonanej aktor przysiędze świadków wyprowadził, których wprowadzonych na rzetelnie świadkowo przysięgłych, każdego z osobna, z opatrzną uwagą sprawiedliwie wyegzaminowawszy naoczne. Jak świadectwa *iuxta contenta interrogatoriorum* konotowane, z których rzetelnie spisanych jawnie się dowodzi, iż Mejer Abramowicz w różnych czasach od lat *circiter*, od lat piętnastu czerwone złote obrzynał, aby tak wielki przeciwko prawu występku zgodną otrzymał karę, którą by od podobnych i nieuważnych prawa gwałtów, i inni powściągnięni byli. Przychylające się do statutu Herburta folio 292 i do konstytucji *amorum* 1607 i 1611 przeciw fałszerom monety uchwalonym, sąd nasz Mejera Abramowicza w dozgonne czasy nieprzywróconym nigdy do czci deklaruje infamisem i aby z miasta Białegostoku przez służbę miejskiego wygnany i w żadnych kahałach, ani arendach miast i wsi prawa, tako dziedzicznemu, jako i za przywilejami podległy [s. 103] J.W.J.M.P. wojewody krakowskiego hetmana w[ielkie]go koronnego, mieścić się nie mógł. Nakazujemy majątek jego, który wszystek ustawą przerzeczonego prawa konfiskowany być powinien, od tak ścisłego uwalniamy rygoru. Aby jednak tak nieuważna zuchwałość cenę monety i wagę wyszczerbiającą i w karencyi krzywdę i stratę ustawiczną nad oberżniętym złocie przynoszącą, powszechnie wszystkim bez powinnej niebyła kary, sentencyją sądu swego nakazujemy, aby *eluendo hunc nefandum actum* zapłacił i wyliczył na skarb 2000 grzywien, każdą grzywnę rachując złoty groszy 18. A że w roku 1750 dnia siedemnastego czerwca na sądzie komisarskim Moszko Jankielowicz, na sprawie tegoż samego zarzutu *succubuit in obiectorum probatione* Mejerowi Abramowiczowi, z przyczyny naonczas zatajonego świadectwa naocznego przez Moszka Szmojłowicza¹⁴³ przysięgłego na rodał świadka, skarany komisarskim dekretem, aby założone między sobą a Mejerem *vadium* 100 czerwonych złotych, która by strona albo w dowodzie zarzutu wpadła, albo świadectwem przekonana byłasz, zapłacił według skryptu dnia 8 czerwca w roku

¹⁴³ Szmojłowicz Moszko, wymieniony w 1771 r. jako właściciel kramu przy Rynku, nadanego mu przez Jana Klemensa Branickiego 22 sierpnia 1745 r. – Inwentarz, 1771/1772, k. 79.

1758, między sobą pod zakładem 100 czerwonych złotych tu w Białymstoku spisane, z sentencji *anterioris iudicii* Moszke Jankielowicz za dosyć uczynił. A ponieważ w terażniejszym sądzie powtórnie wyprowadzonymi inkwizycjami przez naocznych wyprowadzonych świadków, Moszko Jankielowicz aktor, Mejorowi Abramowiczowi pozwanemu dowiódł jawnego fałszerstwa w obrzynaniu czerwonych złotych, sąd niniejszy nakazuje, aby to skryptem wzwyż wspomniany włożone na siebie *vadium* 100 czerwonych złotych przez Moszka wypłacone, Mejer Moszkowi oddał i wyliczył. Także sprawiedliwie ekspensa rejestrem podane w tej sprawie łożone, na które Moszko w szkole przed rabinem na rodał przy dopilnowaniu strony przekonanej przysiąc ma, aby mu zupełnie od strony przywrócone były. Świadek wzwyż rzeczony Moszko Szmojłowicz roku 1760 dnia 17 czerwca, pierwsze od aktora wprowadzone świadectwo, na które na rodał przysiągł, jako prawdziwie i wiernie co widział świadczyć będzie, że przeciw włożonemu przysięgą obowiązкови, najpotrzebniejsze na konwikcją strony zapowanej, teraz przekonanej, zataił świadectwo. Lubo surowością zasłużył karę, tak za złamanie przysięgi, jako i przy zatłumienie ~~przysięgi~~^a publicznej kary, za zwłokę sprawiedliwości i za przyczynę krzywd i kosztów stronie powodowej. Sąd mając wzgląd, iż tenże świadek obowiązane węzłem przysięgi chcąc wyswobodzić sumienie, sam dobrowolnie, co widział przed stroną powodową naprzód, a potem przed sądem, zeznał. Aby jednak przerzeczony przeciw prawu boskiemu i ludzkiemu występki nie uszedł bez kary powinnej, aby inni mściwej [s. 104] sprawiedliwości surowością od podobnie z tych spraw wstrzymani byli, sąd nasz nakazuje, aby przez sługę miejskiego przez dwa czwartki, publicznie na Rynku, postronkiem skręconym w dwoje po plag sześćdziesiąt był karany. Moszka Jankielowicz aktora od rygoru przeszłego dekretu sąd niniejszy uwalnia. Strona zaś przekonana Mejer Abramowicz, za dosyć temu dekretowi w czasie niedziel czterech od aktu tego dekretu, tak skarbowi, jako i stronie powodowej za dosyć uczynić powinien, pod rygorem przeciw konfiskowanym dekretem w sprawach kryminalnych nastąpnionych prawem postanowiony.

Antoni Józef Ostrowski¹⁴⁴ pułk[ownik] B[uławy] W[ielkiej] K[oronnej]

^a Wyraz przekreślony przez pisarza miejskiego.

¹⁴⁴ Ostrowski Antoni Józef, cześnik bydgoski, pułkownik, komisarz dóbr Branickiego. Od 1757 r. aż do śmierci w 1787 r. dzierżawił dobra Dolistów – APB, Teki Glinki, teka 316, s. 14–15, 17. W 1753 r. na prośbę Jana Klemensa Branickiego ma jechać do starostwa janowskiego by przekazać je warendę Bromierskiemu – APB, Teki Glinki, teka 317, s. 29. W 1778 r. legował 6000 (dukatów?) na dokończenie kościoła i klasztoru bernardynów w Tykocinie z trzyletnią prowizją u podskarbiego Tyzenhauza, zaś na kościół w Dolistowie 10 000 złotych – APB, Teki Glinki, teka 370, s. 9–10.

Karol Maliszewski *manu propria*, g. al. B[uławy] W[ielkiej] K[oronnej]

Józef Obrchlewicz kapitan

Józef Wojnarowski komisarz *manu propria*

Ten dekret *in omnibus punctis* aprobuje *et propter firmitus robur*, przy przyciśnieniu pieczęci, własną podpisuje ręką J[an] Branicki w[ojewoda] k[rakowski] h[etman] w[ielki] k[oronnej].

224. s. 104–105.

[3 V 1768]

2do Między starozakonnym Moszkiem Jankielowiczem powodem i Mejerem Abramowiczem zapozwanym, w sprawie zarzutu obrzynania czerwonych złotych przekonany. Stał dekret przez komisję *ad hunc actum* ode mnie naznaczoną dnia dwudziestego maj[a] w roku przeszłym tysięcznym siedemsetnym pięćdziesiątym czwartym, aby na ukaranie bezprawnego występku i wstręt dla innych od podobnych przeciw prawa akcyi, *eluendo hunc nefandum actum* wypłacił na skarb 2000 grzywien i założone między stronami *vadium* złotych 1800, tudzież zaprzysiężone Mejerowi Abramowiczowi. W tej sprawie łożone nad grodek kosza, że zaś jego majątku inszego *ciens pignus* dekretu obowiązkom wystarczyć nie może, bo wszystkich rzeczy otaksowanych, tak domu w Orli, jako i sprzętów, zbóż i inwentarzów wynosi suma złotych polskich 4262 i groszy 24, a na mój skarb dekretem przysądzonych przychodzi grzywien 2000, co wynosi złotych 3200, także *vadium* założonego między stronami 1800 złotych, [s. 105] co *iunctum* wynosi 5000 złotych. Aby przerzeczony dowód w kosztach innej sprawy popieraniu toczonych nie poniósł szkody, nakazuje, aby na mój skarb z otaksowanych zbóż, inwentarzy i mobiliów wypłacił złotych 2304 i groszy 16, pomienionemu zaś Moszkowi Jankielowiczowi w nagrodę kosztów poniesionych w otaksowanym domu w Orli złotych 1000, w sprzętach złotych 958 groszy 10 naznaczam. Lubo tenże wzwyż rzeczony Moszko Jankielowicz podał rejestr z pretensyi i nakładów na 2378 złotych, *per moderamen* zaś bierze 1958 złotych groszy 10, na te sumę jako bierze w nagrodę kosztów i pretensyi, i jako mu sprawiedliwie należy przysięgę według dekretu na rodół w szkole przed rabinem, aby wykonał, nakazuję. A że według dekretu stron przekonana juramentu z racji niebytności i miejsca odległości atendować nie może, dla świadectwa i danej wiary żydów dwóch obywateli białostockich, przy wykonaniu tej przysięgi być ma. Co, aby wszczone było *propter firmitus robur*, własną podpisuje ręką. *Datum* w Białymstoku, dnia 6 Augusta Roku Pańskiego tysięcznego siedemsetnego pięćdziesiątego piątego.

J[an] Branicki w[ojewoda] k[rakowski], h[etman] w[ielki] k[oronnej]

Wpis w księgi za sł. Wojciecha Jabłońskiego burmistrzem natenczas będącego, tudzież za ławicy: Jędrzej Jedliński, Kasjan Wołczek, Franciszek Wołczek, Wojciech Bielecki, [d]ie 3 maj 1768.

225. s. 105.

[3 V 1768]

Stanąwszy do urzędu miasta Białegostoku Stefan Jędrzejewski z żoną swoją na imię Zofią, zeznali dobrowolnie, iż sprzedali chałupę na Suraskiej ulicy Dawidowi Chackielowiczowi¹⁴⁵ i żonie jego na imię Gitli i sukcesorom ich, za pewną sumę, to jest za tynfów 200, co sprzedali wieczność, z kamieniami, z wodami. Która chałupa stoi o miedzę z jednej strony Wigdor muzykant¹⁴⁶, z drugiej strony Jankiel Orleński; plac ciągnie się od ulicy Suraskiej do Tylnej ulicy, z której chałupy ma zapłacić solucyi do skarbu pańskiego, co się pokaże w rejestrach miejskich. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładli krzyżyki. *Dat[um] [d]ie 23 Maii 1766 anno.*

Stefan Jędrzejewski +

Zofia Jędrzejewska +

226. s. 106.

[10 V 1768]

[s. 106] Stanęła zgoda pomiędzy Berkiem Chaimowicza, z drugiej strony Józefa Andruszkiewicza¹⁴⁷, o zadanie złodziejstwa o klucz Józefowi, co zgoda stanęła. Jako słyszał od ludzi, że szemrzeć o mąkowe pieniądze, tak i Berko z ludzkiej powieści wymówił. Zaczym podług uwagi sąsiad[ów] i urzędu całego nakazaliśmy, aby tę osobę Berko przeprosił i pocałował w nogi i honor przywrócił. A jeśliby miał Berko odnawiać, czyli kto inny miał zadawać, czyli z żydów, czyli z katolików, podpadać ma winy grzywien 100, część na cerkiew, część na dwór, część do urzędu. Na to się podpisuje dla lepszej wiary rękoma. *Dat[um] [d]ie 10 Maii 1768 an[n]o.*

נא' דוב בער בהר"ר חיים [י]צ"ו

נא' זאב וואלף בהר"ר אברהם צ"ל

¹⁴⁵ Dawid Chackielowicz, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Gitlę i syna Kopelę; w jego domu mieszka w pokornym Aaron Josielowicz – Inwentarz 1771/1772, k. 142.

¹⁴⁶ Prawdopodobnie Wigdor Aronowicz.

¹⁴⁷ Andruszkiewicz Józef, ślusarz, mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Agnieszkę, dom wziął w od niej w posagu – Inwentarz 1771/1772, k. 136.

* „Potwierdza Dow Ber syn reb Chaima – niech mu Bóg błogosławi i go chroni!”

** „Potwierdza Zeew Wolf syn reb Awrahama – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”

Wojciech Bielecki
 Kasjan Wołczek
 Michał Mikalewicz
 Wojciech Jabłoński B.M.B.
 H[enryk] Strzeżewski P.M.
 J[erzy] Fistulewi[cz]^{a, 148}

227. s. 106. [17 VI 1768]

Wpis rejestru wielmożnego J.M.P. Karwowskiego w roku 1768 [d]ie 17 Junii.

Rejestr ekspensy podanej rzetelnie przez W.J.M.P. Karwowskiego ł[owczy] z[iemi] w[iskiej] na siedzącego w detencji pod wartą Andrzeja Wasilewskiego, który od dnia drugiego miesiąca *Novembris* przytrzymany z rzeczami w taksie specyfikowana i do dnia piątego *Januarii anno sequenti*, to jest 1767, na samego wzmiankowanego Wasilewskiego i na konia erygowanej, [d]ie 30 *Decembris* spisany w Białymstoku.

1mo Co tydzień na strawne dla niego po złotych 2 przez tygodni dziewięć, *efficit* złotych pols[kich] 18

2do Koń przez tygodni dziewięć, co dzień na owies i siano rachując po pół złotego, kosztował złotych polskich 31 gr[oszy] 15

3tio Kowalowi od okucia w kajdany grosz[y] 25

4to Od kordegardy J.M.P. adiutantowi złotych pols[kich] . 2 . gro[szy] 16

5to Magistratowi od taksy złotych pols[kich] 3 . gro[szy] 24

Wynosi całej ekspensy *efficit* zło[tych] pols[kich] 56 gr[oszy] 20

Co jako rzetelnie jest wylikwidowany, tak ręką własną zatwierdzam i podpisuję się. *Dat[um] ut supra*. Karwowski ł[owczy] z[iemi] w[iskiej]

228. s. 106. [8 XI 1769]

W roku 1769 dnia 8 miesiąca listopada został się winien E[j]la Tanszer Grzegorzowi Bobowiczowi zł[otych] *sex duo*, i na co ręką własną się podpisuję

אלי' בהר"ר ב' תנחום

^a Własnoręczny podpis.

¹⁴⁸ Być może Jerzy Fistulewicz, razem z żoną Marianną (bezdzielną), mieszkał w domu przy ul. Nowe Miasto, kupionym od Piotra Niedźwieckiego 13 maja 1771 – Inwentarz 1771/1772 k. 172–172v. Bądź Georg Fictulewicz (poprawnie Jerzy Fistulewicz), bez zawodu, w 1799 r. mieszka przy ul. Warszawskiej – *Spisy mieszkańców* ..., s. 39.

* „Eljahu syn reb Tanchuma”.

229. s. 106a.

[29 V 1770]

[s. 106a] Działo się w urzędzie białostockim dnia 29 maja roku tysięcznego siedemset siedemdziesiątego.

Stanęła zgoda dobrowolna pomiędzy sł. braciami: Szymonem starszym, Jakubem¹⁴⁹ młodszym, Dubiejkami, iż dobrowolnie zgodzili się, aby na placu nowo kupionym od sł. Marcina Adamczuka domowstwo pobudować z wszystkim, o jednej sieni, a dwie izby, sień z przegrodą. W przedniej izbie ma mieszkać brat młodszy Jakub, a w tylnej Szymon, tenże plac, na którym izba będzie stała, mają robić pomienieni bracia po połowie na siebie. Jako i drugi plac, na którym stoi stodoła, także po połowie każdy na siebie robić, jako i w jednej stodołę mają się mieścić obydwaj koni, których jest para. Z tych po jednemu mają się podzielić, jako i z innych rzeczy, a jeżeliby jaka kłótnia się stała, którejkolwiek strony, lub starszego albo młodszego brata, ukarzeniem się do urzędu naszego i nie kontentując się tym dekretem, ten podług sądu będzie winien nie tylko kary, ale i grzywien 100 zapłacić będzie powinien. Co nakazujemy *serio* sądem naszym i podpisujemy się rękami naszymi. *Dat[um] ut sup[ra]*.

Bracia, jako nieumiejętne pisma znaki krzyża świętego kładziemy.

Szymon Dubiejko +

Jakub Dubiejko

Urząd:

Ant[oni] Wroczyński L.M.B

Jędrzej Jedliński bur[mistrz]

Wojciech Bielecki

Sylwester Jozobik

Stanisław Łuczkiewicz

Maciej Łuszczynski

Adam Kociubiński gm[iński]

230. s. 107–107a.

[1 IX 1772]

[s. 107] Stanąwszy przed urzędem magistratu białostockiego sł. Marcin Sielechowski, z żalem i płaczem swoim na dniu dzisiejszym, to jest miesiąca pierwszego dnia września tysięcznego siedemset siedemdziesiątego drugiego roku. Żalący się na sł. Fabiana i Magdalenę Wojtulewiczów majstra kunsztu garbarskiego, obywateli białostockich, za zadanie słów niegodziwych w czarostwie

¹⁴⁹ Dubiejko Jakub, członek magistratu; żonaty z Marianną, oboje byli właścicielami posesji przy ulicy Zielonej, w czasie spisowania inwentarza byli w trakcie budowy domu na tym placu – Inwentarz 1771/1772, k. 127.

skór pogniłych, tym sposobem, iż wzwyż pomieniony Marcin Sielechowski będący u Fabiana Wojtulewicza na nauce kunsztu garbarskiego bez lat sześć, który podług ułożenia wysługi swojej będącym, od tegoż samego majstra wyzwolonym. Pojawszy sobie żonę na swój chleb z wyzwoleniem poszedłszy, pocziwie podług należytości kunsztu swojego podziękował swemu majstrowi Fabianowi Wojtulewiczowi i na swój dobrowolnie zarobek odszedł. A że za pozwoleniem jemu od majstra, na dorobku będącemu, zezwalając naczynia swojego do wyrobu skór na rok cały, który Sielechowski raz tylko nieco swoich skór wyrobiwszy u tego majstra Wojtulewicza, więcej już jemu nie pozwalając i za to jemu podziękował, dalej już nie bywający u niego i w domu nie mający żadnej potrzeby, z daleka tylko żyjąc z sobą po przyjacielsku. Wyrabiający sobie tenże majster skóry w domu swoim, przez wiadomość Marcina Sielechowskiego nie wiedzący o niczym, bo tylko z swoim czeladnikiem koło tych skór robiący w potrzebie swojej, nadszedłszy po pocziwemu do jegoż domu i odszedł z dobrą intencją, podziękowawszy z pokłonem majstrowi należącym odszedł. Nie wiedzący o niczym, bo na przeszło w pół roku, w dobry sposób zaprosiwszy mnie do swego domu wzwyż pomieniony majster i majstrową moją, spodziewający się, że w dobry sposób przez podciwość usług moich sześcioletnich, do jakowej pomocy poszedłem, aż naprzód sama majstrowa uśmiechający się mówi do mnie te słowa: „aż niegodziwy człowiecze i niebaczny” i inszemi zelżywemi słowami, „jakoś się ważył skóry nasze w robocie będące czarować, które w robocie pogniły, jeździliśmy do wróżki na ciebie powiedziała i nie inaczej tylko ty czarownik”. Odezwaawszy się i sam z zelżywemi słowami niegodziwemi, którzy majstrowie oboje wywołując na mnie czarostwo, torturami ciągnięciem mnie grożący, na co żalący się z płaczem moim i wymówić mi się nie dali. To w domu się u majstrów działo, wtóre potkawszy mnie nazajutrz w mieście, też same słowa powtarzający publicznie z wielką moją hańbą, z odpowiedzią surową: „jako tylko żyć będziesz do trzech niedziel”, jako się i wię[s. 107a]cej z indagacyi świadków pokaże. Ja, będący z tych słów mocno umartwiony, właśnie jaki błędny przez ten czas chodzący, udając się do urzędu miejskiego magistratowskiego z płaczem i żalem moim, solennie manifestuję się na wzwyż wyrażonego majstra i majstrową, dalszego mego od sądu dopraszający się wyводу. Działo się w urzędzie miejskim magistratowskim, [d]ie 1 Septembris 1772 roku. Nieumiejętny pismakładzie krzyżyki.

Marcin Sielechowski + +

231. s. 107a.

[31 VIII 1772]

Stanąwszy przed urząd magistratowskim białostockim sł. P. Joan Witkowski obywatel białostocki, zanosi swój żal przed tymże wzwyż wyrażonym urzędem na czeladnika majstra warszawskiego kunsztu szewskiego, iż niesłusznie wywołujący niegodziwe słowa na wzwyż wyrażonego Joana Witkoskiego majstra kunsztu tegoż, o złodziejskie rzeczy. Jakoby gdzieś któremuś sąsiadowi miał ukraść kaczkę i prosiątko, które nagotowawszy czy upiekłszy, połowę w domu zjadłszy, a drugą połowę wynosił do Nowego¹⁵⁰. Na co świadek zeznaje, będący przy tych słowach sł. P. Andres Blanster kunsztu stolarskiego, iż wzwyż pomieniony czeladnik majstra warszawskiego w Nowym będącego, w samej izbie mówiący takowe słowa do czeladnika P. Jana Witkoskiego: „że twój majster kaczkę, prosiątka pokradł i co w domu nie pojadł, do Nowego resztę połowami nosi”. Które słowa słysząc P. Andres Blanster odzywa się do czeladnika warszawskiego majstra: „cicho, nie gadaj tych słów na majstra tu w karczmie, bo się nie godzi tak majstra szkalować niesłusznie”. Uderzywszy ku niemu w stół, lecz obruszywszy się na P. Andresa Blanstera, odmówił jemu: „idź do wszystkich diabłów z takowym majstrem złodziejem”, lżący większymi słowami uncwotając, szelmując i kanaliując. Na co jemu P. Andres powiedział: „że nie w karczmie te słowa powinienes na majstra mówić po pijanu, ale do domu przyszedłszy, po trzyżwu mówić należy cicho, aby przecie o tym wszyscy nie wiedzieli niepublicznie, nie szkaluj”. Lecz nie słuchający tej perswazyi odmówił i na to: „idź i ty świadku, będziesz na mnie świadczył, com ja mówił”. Z czego P. Joan się mocno żalący, z świadkiem się zastawiając wzwyż wyrażonymi i drugim świadkiem swoimi czeladnikiem Krazerem, jako słyszący te zelżywe słowa mówiącego, solennie przed urzędem naszym w uczynionej zelżywości manifestujemy, na dniu dzisiejszym 31 sierpnia w roku teraźniejszym 1772 i dalszej dla siebie u sądu szukać pragnie satysfakcyi.

XXX Józef Komen

Johan Witkowski^aAndreas Blansterst^b

232. s. 108.

[20 IX 1772]

[s. 108] Manifest uczyniony w urzędzie miejskim białostockim przez obżałowanego Jakuba Jasińskiego, przeciw stronie Johana Kromera. Z relacyi tegoż

¹⁵⁰ Ul. Nowe Miasto.

^a Własnoręczny podpis.

^b Własnoręczny podpis.

Jasińskiego, że wstąpił w dom do Benedykta i tam zastałem swoją żonę i kazałem kwartę piwa dać. Tam był Konowicz z czeladnikiem i Józef Jaworski, aż przyszedł Johan Kromer z żoną, i wyzwał Józefa Jaworskiego do sieni i po chwili przyszedł do izby i Kromer wszczął zaraz łżyć na sławie, na honorze Jasińskiego bez racji żadnej: „ty szelma, kanalia, uncwot, złodziej, swegoś brata skradł, bo ty i skóry kradł, i szelmo szelmowską robotę woził na spacer”. A to się stało dnia 20 *Septembris* w roku 1772.

233. s. 108–109.

[16 X 1772]

Stanęła między stronami sł. P. Joaniem Witkowskim majstrem^a z jednej, a Augustynem Szewicem czeladnikiem, obiema kunsztu szewskiego, ugoda przy magistracie, burmistrzu i cechmistrzu, i innych wiary godnych w sądach burmistrzowskich miasta Białegostoku w ten sposób. Iż zadający niegodziwość uczynku z szymfowaniem Augustyn Szewic czeladnik, sł. P. Janowi Witkowskiemu majstrowi w Nowym, z zawziętości przed czeladnikiem Joana Witkoskiego, upiwszy się i jako przez szymfowanie większe, po tym ogłoszenie ze złości manifestem żalący się do kosztu i do sądów burmistrzowskich magistratowskich pociągający się. Ale zrozumiawszy niesłuszność swoją czeladnik Augustyn Szewic, udanie na sł. Joanie Witkoskim majstrze, przepraszający jego publicznie tego majstra, wracający jemu honor, dając sobie ręce, że żaden do żadnego urazu żadnej mający, przyrzekają przy świadectwie urzędowym wieczne milczenie. W niedotrzymaniu zaś tej zgody i umowy publicznej przed urzędem, kto by miał tę zgodę łamać lub niesłusznie w[zn]awiać^b i wspominać, tak prawa jako i zelżywości, tak z stron między sobą ugodzających się, jako i innych obywateli lub majstrów, lub czeladzi każdego kunsztu cechowego, a osobliwie szewskiego strofu, pod zakładem na tego, który by znawiał lub zaczepił sł. Joana Witkowskiego, między sobą wyznaczają grzywien 15 z siedzeniem [w] wieży dni dwa w niedotrzymaniu tej ugody rzetelności. Co się przy urzędzie miejskim białostockim [s. 109] z świadectwem i podpisem rąk naszych, tak stron między sobą ugodzonych, jako i sławetnych obywateli białostockich, stwierdza. Działo się przy sądach burmistrzowskich magistratu białostockiego dnia 16 października 1772 roku.

Nieumiejętni pisma kładli krzyże strony między sobą.

+++ Joan Witkowski

xxx Augustyn Szewic

+++ Józef Andruszkiewicz

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^b Wyraz nieczytelny – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

Wojciech Jabłoński B.M.B.

Maciej Halukowicz natenczas cechmistrz kun[sztu] szew[skiego]

Joan Kromer majster kunsztu szewskiego

Wojciech Dobczyński pisarz

234. s. 109.

[26 XI 1772]

My, niżej wyrażeni, zeznajemy tym naszym skryptem w księgi magistratowskie burmistrzowskie zapisanym, iż mając ręczną kartę *die die 10 Octobris in a[nn]* o 1772 opisaną na sumę czer[wonnych] zł[otych] 5 *dico* pięciu od panny Anny Stopowszczanki¹⁵¹, a od Dawida Abramowicza obywatela białostockiego. Tę sumę na prowizyję po 10 od 100 należącą i odebraną, na którą oddawszy skrypt na siebie dany i ręką Dawida Abramowicza podpisany, pannie Annie Stopowszczance do rąk dany i jej służący. A że przez nieostrożność tę kartę u P. Józefa Osmiańskiego zawieruszono i za zgubę mając, w czym czyniąc ostrożność i bezpieczeństwo tej wziętej przez Dawida Abramowicza sumy, gdyby się wynaleźć miała kiedy, tedy żadnego waloru i wagi mieć nie ma, ale jako sprawiedliwie winien czer[wonych] zł[otych] 5 Dawid Abramowicz pannie Annie Stopowszczance w księgi nasze burmistrzowskie obie strony zapisać prosili. Od wziętej prowizyi z roku pierwszego z góry kwitując Dawida Abramowicza panna Anna Stopowszczanka. A w dalsze lata prowizyja być powinna, aż do uspokojenia kapitału czer[wonnych] zł[otych] 5, corocznie Dawid Abramowicz winien będzie wypłacać. Na co się dla lepszej wiary, waloru i wagi rękoma i naszemi podpisujemy. Działo się w stancji burmistrzowskiej dnia 26 *Novembris* 1772 roku, nieumiejętna pisma ręką trzymaną.

Anna Stopowszczanka + + +

Ręką własną po hebrajsku

*נא דוד במהור"ר אברהם זצלה"ה

235. s. 109.

[3 X 1774]

Datum^a die 3 Octobris 1774 a[nn]o.

In vim sumy kapitalnej czer[wonnych] zł[otych] oddał w depozyt Dawid Abramowicz do urzędu miejskiego, to jest do rąk burmistrzowskich Jędrzeja

¹⁵¹ Być może Stopowska Anna, która razem ze starszą siostrą Katarzyną Piklerzową sprzedała w 1769 r. braciom Nironowiczom budynek z placem (30×60 łokci), mieszczący się przy ul. Zagumiennej, za 418 złotych – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 23.

* „Potwierdza Dawid syn *morenu* reb Awrahama – niech pamięć sprawiedliwego będzie w życiu wiecznym!”

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

Jedlińskiego, czer[wonnych] zł[otych] trzy *dico* 3, resztę sumy należącej czerwonych zł[otych] dwa *dico* 2, na termin od daty terażniejszej za miesiąc między sobą umówieni P. Anna Stopowszcanka z Dawidem Abramowiczem, przez żadnego zawodu wyznaczają i przy odebraniu całej sumy pokwitują.

236. s. 110–111.

[31 XII 1772]

[s. 110] Stanąwszy przed urzędem magistratowskim magdeburski J.K.M., w sądach burmistrzowskich, osobiście Antoni wraz z małżonką swoją Katarzyną z Dekowiczów Sobolewscy, obywatele z Zaścianka, zanosząc żal swój przed urzędem burmistrzowskim magistratu białostockiego. Iż mając słowny przyobiecany dług od nieboszczyka Franciszka Łodzińskiego, wuja rodzonego, natenczas przy zdrowym umyśle żyjącego, a dziedzica gruntu i placu z budynkami, w ręku w roku terażniejszym 1772 w miesiącu grudniu dni ostatnich Jakuba Pankiewicza zostającego. Wzwyż wyrażona Katarzyna z Dekowiczów, terażniejsza małżonka Sobolewska, która po zesłej z świata ostatniej sukcesorki i dziedziczki Katarzyny z Łodzińskich Pankiewiczowej dochodząc swojej przyobiecanej łaski sukcesjonalnej Katarzyna Sobolewska, na parę sukien od nieboszczyka Jakuba Łodzińskiego, którą sumę tyńf[ów] 40 dostawszy w ręce przez sukcesję spadającą na brata młodszego Franciszka Łodzińskiego. Tenże brat rodzony mając w pamięci tę legację po zmarłym starszym bracie Jakubie Łodzińskim, Franciszek Łodziński Katarzynie z Dekowiczów terażniejszej Sobolewskiej, siostrzenicy swojej rodzonej, tyńf[ów] 40, których nie uspokoiwszy przez swój upadek, przyobiecał dotrzymujący legacji z potwierdzeniem iść do kramów kupić materyi i ze wszystkim zrobić, jak należy zastępujący i krawców. Lecz gdy nie dotrzymawszy rzetelnego słowa przez śmierci zachodzące, aż do ostatniej terażniejszej świeżo zmarłej sukcesorki i dziedziczki zostaje w odwłocie, do wyprowadzenia dla większej rzetelności świadectwa. A że pierwszy świadek zeznaje, iż słyszał Jędrzej Jaworowski z Zaścianek tylo razy, że za życia swojego Franciszek Łodziński mówił te słowa Antoniemu i Katarzynie Sobolewskim małżonkom: „nie zapomnę o was i będę pamiętny o was aż do śmierci”. Z powtórnego świadectwa na Sobolewskiego, a brata stryjecznego Antoniego, słyszał po kilka razy mówiącego Franciszka Łodzińskiego: „jak wy mnie wspomagacie w moim upadku, jak mnie Panu Bogu wspomóżę i ja odwdziczę, pamiętnym o was będący”. Wysłuchawszy z stron z świadectwa kontrowersyi, a że Antoni z Katarzyną małżonką swoją Sobolewscy mając deklarowanych tyńf[ów] 40 na suknie od Jakuba Łodzińskiego, który pomarłszy żadnej w Białymstoku nie mający fortuny, [s. 111] ani sukcesyi. Gdzie brat

młodszy Franciszek, po bracie swoim rodzonym Jakubie biorąc opiekę i ciężary, który Franciszek przystępując do córki Zofii Stanisława Mikulskiego na grunt i osiadłość wszelką, nie wniósłszy z sobą nic do domu, skąd nie mając czym oddać tych przybiecanych 40 tynfów Katarzynie Sobolewskiej, tylko obiecując także rekompensę za dobroć i wspomaganie jego przez Antoniego i Katarzynę Sobolewskich: „aż jak mnie Bóg wspomůže”. Lecz i ten nie mający aż do śmierci żadnego wspomżenia, ani żadnej fortuny, ani sukcesy w Białymstoku Łódziński. Zaczynając Antoni i Katarzyna małżonkowie Sobolewscy nie mając nic na tej fortunie, ani zapisu żadnego Mikulskich od Łódzińskich, sąd jego wyszukawszy odsyła fortuny wniesionej przed sąd pretensyi. Lecz gdy w upadku widząc Franciszka Łódzińskiego, Antoni i Katarzyna małżonkowie Sobolewscy, dopomagając jemu dobytkiem na przychówek, aby czym miał się w dalszy czas obrabiać w gruncie, a że dochowawszy się bydła i śmierć jego zaszła. A to bydło jako własne swoje Franciszek Łódziński pozostawiał, które na tymże gruncie żyjące zostaje w pożytku zarabiania gruntów. Sąd burmistrzowski magistratowski nakazuje, aby Bartłomiej Mikulski znajdującemu się wołu u niego, podług ceny ułożonej natenczas, jak do siebie odebrał pretendenciowi sprawiedliwie się upominającemu, zapłacił zł[otych] 20. Zaś dwoje także bydła oddanych cielętami, które na gruncie w ręku Jakuba Pankiewicza zostając, aby także podług taksy i pomiarkowania jakie odebrał popłacił; za jałoszkę zł[otych] 8, za byczka zł[otych] 20. *In summa* za oboje znajdujących się u Pankiewicza, a za jedno u Mikulskiego zł[otych] 48. Lecz gdy grunt po zmarłej Katarzynie Pankiewiczowej i z budynkiem nie mający już żadnego sukcesora, zostaje do sprzedaży i uspokojenia z tej sumy za dusze antecesorów i dłużnikom, za czym mając wzgląd sąd na upadłość gospodarstwa, z tej sumy Antoni i Katarzyna małżonkowie Sobolewscy od Bartłomieja Mikulskiego powinni bądź podług dekretu przysądzonej kwoty uspokojeni. Mocą naszego stwierdzając dekretu. Działo się w sądach burmistrzowskich magdeburgi magistratu białostockiego. Dnia 31 miesiąca grudnia 1772 roku.

237. s. 112.

[31 XII 1772]

[s. 112] A ponieważ po przeczytany dekrecie, strony między sobą przed sądem naszym magistratowskim burmistrzowskim, będący zdrowymi na ciele i umyśle umówili, jako nie zachodząc w dalsze kontrowersyi czasy. Sł. Bartłomiej Mikulski obywatel białostocki wołu wychowanego, tegoż samego cielęciami jeszcze odebranego z Zaścianek, dobrowolnie bez żadnego musu oddaje, nic a nic do siebie w dalsze nie mający czasy, jedyna pamięć o duszach zmar-

łych antecesorów. I żadnej więcej Antoni i Katarzyna Sobolewscy nie mają sobie do Bartłomieja Mikulskiego rościć pretensyi, jako i do gruntu, ani budynku po śmierci zmarłej Katarzyny Pankiewiczowej. Toż samo czyniąc z Jakubem Pankiewiczem, małżonkiem pozostałym wdowcem po zmarłej Katarzynie Pankiewiczowej żonie, będąc sobie winny dług pewny z Antoniem i Katarzyną Sobolewskimi, za zgodą i umową między sobą żadnej, ani do siebie, ani do gruntu i budynku rościć mają pretensyi. Z czego strony między sobą się kwituując i rękami własnymi przy urzędzie magistratu białostockiego podpisują. Działo się w Białymstoku dnia 31 miesiąca grudnia 1772 roku. Nieumiejętni pisma kładą krzyże.

Antoni Sobolewski ×
 Katarzyna Sobolewska ×
 Szymon Sobolewski syn ×
 Bartłomiej Mikulski ×
 Jakub Pankiewicz ×
 Jako przytomny przyjaciel:
 Macie[j] Łuszczynski
 Magistrat:
 Jędrzej Jedliński ×
 Sylwester Jozobik ×
 Maciej Kozłowski ×
 Adam Kociubiński ×
 Wojciech Jabłoński B.M.B.
 Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

238. s. 113–114.

[31 VIII 1773]

[s. 113] Stanąwszy przed urzędem magistratowskim magdeburgi miasta Białegostoku osobiście sł. Jakub Jasiński majster kunsztu szewskiego, z płaczem wielki[m] solennie manifestujący się na sł. cechmistrza Józefa Jaworskiego majstra kunsztu szewskiego o to, iż przechodzący ulicą Choroską do domu swojego, na dniu jutrzejszym^a 30 stycznia w roku terażniejszym 1773, sł. Jakub Jasiński z żoną swoją, o godzinie w pół do dziewiątej wieczór, gdzie potkawszy przechodzących sł. Józefa Jaworskiego, Stefana Leonowicza¹⁵² i Franciszka Aleksan-

^a Powinno być „wczorajszym”.

¹⁵² Leonowicz Stefan, garncarz, mieszkał we własnym domu przy ul. Poprzecznej zatylniej, za plebanią „ruskiego plebana”, na ziemi prezbitera; miał żonę Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 151.

drowicza. Naprzód, przez dobrą przyjaźń, proszący obojga Jasińskich na wódkę Stefan Leonowicz, częstujący ich syrem; wymawiając się Jakub Jasiński, że: „gorzałki nie piję i pić nie będę, ani żonka moja”, ale Leonowicz powtórnie prosząc na piwo przez dobrą przyjaźń. Weszli wszyscy do budynku na piwo, do Rejzy Głuszki¹⁵³, lecz jeszcze nic nie pijący i trzyżwymi będący oboje sł. Jasińscy. Z nagła sł. Józef Jaworski cechmistrz począł sł. Jakuba Jasińskiego majstra lżyć i szymfować tymi słowy, naprzód częstując Jakuba Jasińskiego gorzałką, [który] jako jej nie pijący pić nie chciał, potem pytał się Józef Jaworski: „czy będziesz pił piwo”, lecz Jasiński odpowiedział, że: „za swoje dwa grosza wypiję”. A w tym Józef Jaworski powstał na Jakuba Jasińskiego szymfując: „ty szelmo, złodzieju, kanalio, prawaś pokradł”. A Jakub Jasiński na to jemu odpowiedział: „ty mnie te słowa mówisz, sameś taki”. A Józef Jaworski tak Jakuba Jasińskiego mocno uderzył w głowę, że się zatoczywszy aż czapka z głowy spadła, mało co sam nie padł na ziemię ogłuszywszy jego. Na co nic nie odmawiając Jakub Jasiński poszli z tego domu do siebie, na co świadkowie wiarą godni staną do świadectwa, którzy będąc przy tym na to patrzyli, z czym żalący się [s. 114] przed urzędem naszym magistratoskim miasta Białegostoku, solennie z żalem swoim manifestował się. Dnia 31 sierpnia roku 1773, w urzędzie działało się magistratu białostockiego.

Jakub Jasiński^a

239. s. 114.

[23 X 1773]

Działo się w aktach miejskich radzieckich burmistrzowskich J.K.M. biał[ostockich], dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Octobra 1773 roku, przed nami Jędrzejem Jedlińskim bur[mistrzem], Wojciechem Bieleckim, Wojciechem Jabłońskim radnymi, Florianem Żukowskim pisarzem i zupełną radą.

W sprawie i akcji między P. Wojciechem Dobczyńskim aktorem z jednej, a Michałem Koźlukiem pozwanym z drugiej. Po ustnie wysłuchanej inkwizycji w sądach radzieckich bur[mistrzowskich] o to, iż pozwany mając złożenie krescency w stodole gospodarza aktorskiego, mimo wiadomości aktora i pomienionego gospodarza do stodoły chodził, jęczmień gospodarski młócił potajemnym sposobem oraz złodziejskim sposobem odbił^b, aktora rzeczy pokradł, to jest buty nowe, szalki i loty mosiężne, wszystkiej szkody na złotych 12, oprócz

¹⁵³ Być może Głuszka, żyd białostocki, arendarz pryncypalny, ma dwudziestoosobową rodzinę; na czas budowy kamienicy dano mu mieszkanie „pod Łabędziem” – APB, Teki Glinki, teka 328, s. 25.

^a Własnoręczny podpis.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

jęczmienia młóconego wi[...]a^a na^b. Słuszne dowody mając aktor, sam jurament wykonał, jako nie kto inszy tylko pozwany tak nieuczciwie i [...]c paskudnie poczynił. Zaczynam sąd radziecki bur[mistrzowski] wysłuchawszy stron obydwóch kontrowersyi i naznacza dekretem swoim wraz, aby co instan[t]y^d pozwany złotych 12 aktorowi przy dekrete wypłacił, landwójtowi gr[zywien] 3^e, do cechu magistrackiego wosku funt dwa, sądowi przez połowę pół ćwierci jęczmienia, aby co instantego gospodarzowi powrócił oraz i za ekspens[s] prawny ~~moćą dekrete tego~~^f aktorski i za dowody^g kop 2 lit[ewskich]^h moćą dekretu tego.

240. s. 114–115.

[24 IV 1775]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce bra-ci starszych i młodszych tegoż miasta Białegostoku.

Stanąwszy osobiście sł. Jan Sawicki¹⁵⁴ obywatel białostocki, przystąpił do rzetelnego braterstwa wszystkich obywatelów urzędowy[ch] starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopusz[cza]jąⁱ do wszelkiej między sobą konfraterni, wzwyż wyrażonego sł. P. Jana Sawickiego, za wydaniem do kontentowania wszystkim konsolacyi, z tą prekaucją, a[by]^j sł. P. Jan Sawicki żadnej do miasta należącej nie [s. 115] unikał usługi, tak wszelkich podatkach, jako i powinnościach, do całego miasta należących nie był uporczywy i sprzeczny. Dotychczas dobrowolnie będąc przyjęty w miejskie sł. P. Jan Sawicki, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych, mieć nie powinien zakału. A który by się ważył jakim słowem nieuczciwym lżyć i wspominać jakowe dawne przypadki, tedy ten, który by lub po trzyczu,

^a Wyraz nieczytelny – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

^b Wyraz przekreślony przez pisarza miejskiego.

^c Lekcja niepewna.

^d „co instanty” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu; najprawdopodobniej nawiązujący do łacińskiego *instant* – natychmiast.

^e „landwójtowi gr[zywien]” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^f Wyrazy przekreślone przez pisarza miejskiego.

^g „aktorski i za dowody” – wyrazy nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

^h Wyraz nieczytelny.

¹⁵⁴ Sawicki Jan, krawiec, w 1771 r. mieszkał przy ul. Wasilkowskiej, w domu, który zbudował na placu kupionym w 1770 r. od Joachima Słonimskiego; miał żonę Aleksandrę, dzieci: Felicjana, Helenę – Inwentarz 1771/1772, k. 117; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 35.

ⁱ Część wyrazu nieczytelna – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

^j Część wyrazu nieczytelna – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

lub po pijanu co zadawał wzwyż wyrażonemu sł. P. Janowi Sawickiemu obywatelowi białostockiemu, karę grzywien 12 na takowego wyznaczamy, a grzywna jedna zł[ote] 2. Na kościół grzywien 3, do cerkwi grzywien 3, do ma[g]istratu grzywien 3, na landwójta grzywien 3 i siedzeniem [w] wieży dni trzy. Na co się dla lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 24 miesiąca Aprila 1775 roku.

Jędrzej Jedliński bur[mistrz]

Marcin Kozłowski¹⁵⁵

Franciszek Wilczyński¹⁵⁶

Wojciech Jabłoński

Jakub Sadowski

Wojciech Bielecki

Adam Kociubiński

Stanisław Łuczkiwicz

Paweł Jedliński¹⁵⁷

Kasjan Wilczyński¹⁵⁸

Bartłomiej Jedliński¹⁵⁹

Jan Łuckiewicz

Jakub Dubiejko

Jerzy Juchnik

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

241. s. 115.

[24 IX 1775]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim białostockim osobiście sł. Stefan Kopycki obywatel białostocki, z żalem swoim wielkim na sł. Macieja¹⁶⁰ i [Mał-

¹⁵⁵ Kozłowski Marcin, w 1771 r. mieszkał przy ul. Zagumiennej; miał żonę Franciszkę. W izdebce ich domu mieszka Sławinski, rzeźnik – Inwentarz 1771/1772, k. 137.

¹⁵⁶ Wilczyński Franciszek, w 1775 r. mieszkał przy ul. Zielonej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 79; M.J. Lech, *Białystok...*, s. 449.

¹⁵⁷ Jedliński (Jeliński) Paweł, szewc, członek magistratu białostockiego, podcechmistrz; w 1771 r. mieszkał z bratem Jędrzejem przy ul. Zagumiennej; miał żonę Agatę i córkę Mariannę – Inwentarz 1771/1772, k. 135v.

¹⁵⁸ Wilczyński Kasjan, w 1775 r. mieszkał przy ul. Gumiennej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 80; M.J. Lech, *Białystok...*, s. 450.

¹⁵⁹ Jedliński Bartłomiej, w 1771 r. mieszkał w domu odziedziczonym po ojcu przy ul. Zielonej; miał żonę Agatę, syna Michała – Inwentarz 1771/1772, k. 127–127v.

¹⁶⁰ Smurzyński Maciej, mieszkał przy ul. Zagumiennej, w domu kupionym w 1771 r. od Wojciecha Starczyka; miał żonę Małgorzatę (z Kuleszów), dzieci: Antoniego, Stanisława – Inwentarz 1771/1772, k. 135; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 49–50.

gorzaty]^a małżonków Smurzyńskich^b obywatelów białostockich o to, iż sł. Maciej Smurzyński wbijając cielę w ogrodzie na miedzy, które cielę w raz na oborach po wstawkach chodząc. Mając sobie za krzywdę Stefan Kopycki, dobrowolnie Macieja Smurzyńskiego prosi na swoim ogrodzie, aby mu tej krzywdy nie czynił i cielęcia na miedzy nie ubijał. Lecz Maciej Smurzyński na dobroć Stefana Kopyckiego niezważający, zelżywymi słowami lżyć: „ty pijaku, szelmo, uncwocie, zapłać dymowe”^c. A Stefan na te słowa więcej nie odpowiedział: „ty sam nie czyni mi szkody”. Skąd Maciej Smurzyński porwawszy kołka za Stefanem Kopyckim niespodziewanym skoczył i za ucho na podwórze uderzył blisko skroni, i rozranił aż do krwi, sinemi razami, dobrze przez obie łopatki znaki prezentował uderzenia^d. Gdzie Stefan Kopycki zemknąwszy na ogród porwał kołka bronić się, ale i żonka Macieja Smurzyńskiego przystąpiwszy także z kijem, umknąć musiał. Stefan Kopycki dając znać tym manifestem i obdukcją, prezentując krew świ[e]żo ciekącą przed urzędem, co świadkowie Jędrzej Borowski i Kazmierz Krzysztopiuk więcej na[.....]^e, a to się działo w Białymstoku, dnia 24 września 1775 roku.

Nieumiejętny pisma kładzie krzyż

Stefan Kopycki +

242. s. 117.

[26 IX 1775]

[s. 117] Działo się przy urzędzie całym burmistrzowskim białostockim, dnia 26 miesiąca września 1775 roku.

Stanąwszy przed urzędem bur[mistrzowskim] biał[ostockim] sł. Stefan Kopycki obywatel biał[ostocki] aktor z jednej, a sł. Maciej i Małgorzata Smurzyńscy obywatele białostoccy przypozwani z drugiej strony, o kalumnie i pobicie między sobą. Sąd burmistrzowski do indagacji przystępuje z czynionego manifestu i obdukcji sł. Stefana Kopyckiego, przeciw sł. Smurzyńskim. A że strony aktorska i przypozwana między sobą wielkie ignoscencyje^f mając w stawieniu doskonałych świadków, którzy by sąd dostatecznie mieli informować z początku w tej sprawie wiołency i najścia uczynionych między sobą. Zaczynam przystępując do dekretu, ale do zupełne[j] zgody między sobą, zdrowemi

^a W księdze pozostawione wy kropkowane miejsce na wpisanie imienia Smurzyńskiej.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^c „zapłać dymowe” – wyrazy nadpisane nad wierszem.

^d „sinemi razami, dobrze przez obie łopatki znaki prezentował uderzenia” – wyrazy nadpisane nad wierszem, symbolem # wskazano ich umiejscowienie w tekście.

^e Wyraz nieczytelny – wyblakły atrament.

^f W oryginale inkognoscencyje.

będąc na ciele i umyśle, dobrowolnie przy urzędzie dali sobie ręce, tak strona aktorska sł. Stefan Kopycki, jako i strona przypozywana sł. Maciej i Małgorzata Smurzyńscy. Żyć z sobą po sąsiedzku przez żadnej kłótni, nadgradzając sł. Smurzyński sł. Stefanowi Kopyckiemu pobicie, ekspens prawny i zadanie ran zł[otych] 3. W niedotrzymaniu zaś między stronami tej zgody, skąd by przyczyna i okazja miała pochodzić, jakowej między nimi nienawiści, *vadium* temu sąd bur[mistrzowski] biał[ostocki] zakłada, siedzeniem [w] wieży dni trzy i grzywien na воск do kościoła 15. Między stronami zakłada się niniejszą zgody komplancyją. Na co się podpisujemy. *Dat[um] ut supra*. Nieumiejętny pisma kładzie krzyż.

Stefan Kopycki +

Maciej i Małgorzata Smurzyńscy × położyli krzyż

243. s. 117.

[10 X 1775]

Działo się przy urzędzie bur[mistrzowskim] miasta Biał[egostoku] dnia 10 października 1775 roku.

Stanąwszy przed urzędem bur[mistrzowskim] biał[ostockim] sł. Józef Korycki obywatel biał[ostocki], przeciw bratu swemu starszemu Janowi Koryckiemu, solennie i osobiście manifestuje się o to, iż po zmarłym ojcu swoim nieboszczyku Macieju Koryckim zostając dwóch wzwyż wyrażonych braci i siostra jedna, a dzieci rodzonych nieboszczyka ojca tego żadnego działu, ani testamentu nie będący. Jednakże jako najmłodszy brat Józef Korycki dziedzicem zostający przed śmiercią, ani po śmierci nie partycypując sukcesyi, na swój zarobny chle[b] poszedłszy, brat starszy wszystko w ręku swoim Jan Korycki mający. Żał swój zanosz takowy, iż sł. Jan Korycki, brat rodzony starszy, dotychczas wszelkiej uzurpując fortuny, placu i budynku, za który to zrzucony budynek pieniądze odebrałszy, na czym wszelkie gospodarskie i warsztat stolarski po zmarłym ojcu potyrawszy, jako się przed sądem osobliwym pokaże rejestru i dokumenta wszelkie przy sobie zatrzymawszy. Aby to br[at] mój rodzony wszystko przed sądem komportował i do działu wszelkiej przystąpił ruchomizny, z tym dokładem, aby rachunek wylikwidowany przez tenutę swojej trzymanej poses[yi], a mnie uczynionej krzywdy dał zupełną z siebie satysfakcję, a do rozsądku między nami na placu i pieniądzech, za drzewo z budynku zaprzędane zakładając urzędownie. Więcej do sądu urzędowego podający i swoją ręką znakiem krzyża świętego podpisujący nieumiejętny pisma. *Datum ut supra*.

Józef Korycki XX

244. s. 118.

[30 X 1775]

[s. 118] Działo się przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku dnia 30 października 1775 roku.

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim sł. Jan Dziemianowicz obywatel białostocki, przeciwko sł. Józefowi Szaciłowskiemu. Osobiście, solennie wraz z obdukcją słów i pobicia z skaleczeniem manifestuje się o to, iż na dniu 29 października w roku terażniejszym 1775, to jest w dzień niedzielny o godzinie ósmej wieczorem, przyszedłszy Jan Dziemianowicz na piwo do Ankiela i zastał jakże na piwie Józefa Szaciłowskiego, gdzie wraz przyszedłszy Dziemianowicz z cechu z Pisiutką i Andrzejem Kunigowskim¹⁶¹, i Dominikową. Kazał dać piwa Dziemianowicz garniec, pijąc w kolej ci świeżo z sobą nadeszli, gdzie i Jan Piekarz będąc przytomnym, i do niego tego garnca kolej przyszła, a napiwszy się Jan Piekarz. Kazał pić Dziemianowicz do Szaciłowskiego i oddać, lecz niewdzięczny Szaciłowski będąc łaski Dziemianowicza za poczesną, odezwał się temi słowy: „ty szwernucki, żebyś mi czysto odrzucił kamienie i cegłę z mego placu”. A Dziemianowicz z prośbą do niego mówiący: „mój panie szwagrze, wszakli ta cegła [mi]ejśca nie wyleży, gdy ci chodzi o tej kawałek ziemi nie siła jej miejsca zajmujący [n]a łokci sześć, to ci zapłacę, dam ci talar bity”. A Szaciłowski porwawszy się do Dziemianowicza z tymi słowy: „ty uncwocie, kanalio, będziesz mi jeszcze płacił” i uderzył Dziemianowicza w głębę. A w tym się oba za włosy porwawszy słowami Dziemianowicza Szaciłowski łącząc tymi słowy, gdy mu Dziemianowicz mówił: „panie szwagrze, pó[j]dźmy z sobą [n]a sprawę, a nie kłóćmy się”, a Szaciłowski jemu odpowiedział: „ty rakarzu, ja oddawszy [i] odbywszy swoje powinność nikogo się nie boję”. W którym to zamieszaniu i kłótni Dziemianowiczowi z obóch stron głębę zdarli i skrwawili, wraz oboje z żoną Szaciłowsky, które znaki przed urzędem burmistrzowskim prezentował, jako obie strony, [k]oło uszów i oczów, i kark do krwi podarli, i kiej bijąc Dziemianowicza potłukli, przez [co] na rękę narzekając, iż go boli, mając wyż nad łokciem nadpuchłą. Jako i świadkowie na to wszystko zeznają, którzy przy tym przytomni byli. Działo się w urzędzie burmistrzowskim jako wyżej. Na co się podpisuje nieumiejętny pisma, znakiem krzyża świętego.

Jan Dziemianowicz +++.

¹⁶¹ Kunigowski Andrzej, szewc, w 1771 r. mieszkał z żoną Teresą oraz synem Kacprem w własnym starym domu, mieszczącym się na placu skarbowym przy ul. Nowe Miasto – Inwentarz 1771/1772, k. 180v.

245. s. 118.

[31 X 1775]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku sł. Jan Dziemianowicz z jednej, a z drugiej strony sł. Józef Szaciłowski, obywatele białostoccy. Czyniąc między sobą zgodę i umowę, przy stałym umyśle stron obóch, za zanesionym manifestem przez sł. Jana Dziemianowicza, który anihilując urzędownie za zgodę między sobą umówioną o kalumnie i pobicie spólne. Nie zawodząc się do żadnego prawa i owszem, miłość sąsiedzką dożywotnie między sobą konserwując, wraz obie przyrzekły strony we wszelkich okolicznościach należących, tak miejskich urzędowych, jako i w cechu naszym należących być przychylnemi, przez żadnego uporu i odpowiedzi chyba za słuszną przyczyną i racją. W niedotrzymaniu zaś tej komplanacyjnej zgody, gdyby który zaś jeden drugiemu, tak Jan Dziemianowicz, jako Józef Szaciłowski, miał wspomnienia jakowe zanosić lub nowych szukających okazji wnosić, ten który by był powodem do zaczętej kłótni, za stawieniem świadków *vadium* zastępować będzie siedzeniem [w] wieży dni dwa i grzywien 12. Mocą między stronami dobrowolnej zgody i umowy, urząd burmistrzowski białostocki stwierdza. Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia 31 października 1775 roku. Nieumiejętni pisma kładziemy znaki krzyżów.

Jan Dziemianowicz +

Józef Szaciłowski ×

246. s. 119.

[30 I 1776]

[s. 119] Stanąwszy osobiście przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku P. Stanisław Ceserski kuchmistrz nadworny, mając długu pewnego od lat sześciu u szlachetnie urodzonego Toma[sha] Horodeńskiego z Ichnattek, zł[otych] pol[skich] 26 *dico* dwadzieścia sześć. Który to wzwyż wyrażony P. Stanisław Ceserski, nie mogąc tego długu inaczej windykować od lat, tyl[k]o w dzień niedzielny w targ, to jest dnia 28 stycznia w roku 1776. Będącego wołu na targu w saniach u człeka z Ryniewicz na paszy, dowiedziawszy się o tym wole wtaśliwym P. Tomasza Horodeńskiego, pogoniwszy P. Stanisław za miastem temu człeku z Ryniewicz, tego zagrabił wołu i odebrał do siebie; zrazu ten człek uciirając się po tym dobrowolnie oddał. Którego wołu przyprowadziwszy do siebie P. Stanisław Ceserski, maści srogaty, ogon kusy, rogi małe, w lat siódmym, do urzędu do taksy przyprowadził. Którego urząd przy świadkach wiarygodnych obaczywszy, otaksowali zł[otych] 30, ponieważ niewielki i przychudy. Na co się przy całym podpisujemy urzędzie burmistrzowskim. Działo się w stancji burmistrzowskiej, dna 30 stycznia 1776 roku.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.
Paweł Jedliński
Sylwester Jozobik
Adam Kociubiński
Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

247. s. 119–120.

[12 II 1776]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku sł. Jakub Hawryluk¹⁶² aktor z jednej strony, z drugiej sł. Jan Dziemianowicz obywatel białostocki przypozywany. Będąc winny Jakub Hawryluk Janowi Dziemianowiczowi półósmaczków 3, za które u Macieja Łuszyńskiego w domu zagrabił trzewiki, które gdy Jakub Hawryluk oddał Janowi Dziemianowiczowi 2 srebrne jemu grosze, a trzeci przy nim został, lecz Jan Dziemianowicz swoją uczynioną nie kontentując się satysfakcją. Zgrabili mu po wtóre cudzą siekiere, z Białegostoku Grzegorza Gilejka, który mówiąc być od niego poznaną, iż jego własną natenczas mu zginęła, gdy Jakub Hawryluk mi[e]szkał u Jana Dziemianowicza^a Józefa Szaciłowskiego^b, zadając, iż ta siekiera zabrana kryjomym sposobem. Gdzie sąd wysłuchawszy tej kontrowersyi stawić nakazał stronom świadków, aby zeznał, czyja ta była siekiera. Stanąwszy Grzegorz Gilejka z Białegostoku dobrowolnie zeznał, iż ta siekiera jest właściwa domowa, nie chodził po nią do Jana Dziemianowicza, ani jej Jakub Hawryluk z Białegostoku nie przynosił. Na co drugiego stawił świadka P. Jana Dąbrowskiego, stancję od lat dwudziestu mającego u Grzegorza Gilejka, przy żołnierzach natenczas zostającego, który przed sądem to powiedział, iż ta si[e]ki[e]ra własna jego była, między z tą innemi poznałby ją od lat dwudziestu i stawił do używania gospodarzowi dobrowolnie. Józefa Szaciłowskiego wraz z żonką stawiawszy Jan Dziemianowicz, przed sądem zeznał: przez wszystkie czas Jan Dziemianowicz, gdy mieszkał u Józefa Szaciłowskiego żadnej, ani tej, ani innej, u niego nie widzieli siekiery, zawsze tyl[k]o drwa w potrzebie swojej pożyczoną siekiere rąbali. Po wysłuchanych kontrowersyjach sąd zważywszy niewinne kalumnie łożone na ludzi poczciwych, którzy dopraszali się o zupełną sprawiedliwości satysfakcję, sąd przykazuje, aby tych ludzi Jan Dziemianowicz przeprosił, jako niewinnie przez niego infestujących, [ka]rę^c założoną za nie-

¹⁶² Hawryluk Jakub, szewc, w 1771 r. posiadał pusty plac z ogródkiem warzywnym przy ul. Zielonej; miał żonę Łucję Łukaszyńską – Inwentarz 1771/1772, k. 125.

^a Wyrazy skreślone przez pisarza miejskiego.

^b „Józefa Szaciłowskiego” – wyrazy nadpisane nad skreślonym tekstem.

^c Wyraz nieczytelny – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

utrzymałość języka swojego siedzeniem [w] wieży [s. 120] dni dwóch, zaczynając od [d]ie 15 z rana, do dnia jutrzejszego do wieczora, i przy wyjściu z wieży^a grzywien 5, przez połowę stronie, a sądowi drugą połowę, to jest po półtrzeci grzywny, rachując grzywnę jedną litewską kopę złotych 2. Mocą tego dekretu sąd burmistrzowski białostocki nakazuje. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia 12 miesiąca lutego tysiąc siedemset siedemdziesiątego szóstego 1776 roku.

Marcin Kozłowski B.M.B.

Adam Kociubiński

Wojciech Jabłoński

Jakub Dubiejko

Sylwester Jozobik

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

248. s. 120.

[2 VII 1776]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku osobiście strony między sobą, z jednej pracowitym Janem Saciłowskim ze wsi Białegostoku i Jakubem Jozobikiem¹⁶³ bojarem z Bojar białostockich aktorami, z drugiej strony sł. Jakubem Dubiejkiem przypozywany. Po wypełnieniu wyznaczone[go] siedzenia [w] wieży Jakuba Dubiejka, stanęła przy wejściu [do] wieży zupełna satysfakcja stronom aktorskim, przy odebraniu od Jakuba Dubiejka zł[otych] polskich 6 i do skrzynki na воск zł[otych] 2. Z których Jan Saciłowski i Jakub Jozobik aktorowie, Jakuba Dubiejka przypozywanego ze wszystkich kwitują pretensyi, nic a nic w dalszy czas do siebie nie mający, wieczne przyrzekają milczenie pod zakładem grzywien, gdyby strona stronie jakowe miała znawiać pretensyje. Na co się dla lepszej wiary nieumiejętni pisma znakiem krzyża świętego podpisują. Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia 2 miesiąca lipca 1776 roku.

Jan Saciłowski ×

Jakub Jozobik ×

Jakub Dubiejko

^a „zaczynając od [d]ie 15 z rana, do dnia jutrzejszego do wieczora i przy wyjściu z wieży” – wyrazy nadpisane nad wierszem; znakiem # zaznaczono umiejscowienie tego fragmentu w tekście.

¹⁶³ Jozobik Jakub, być może syn wdowy Cecylii Jozobikowej, mieszkającej w 1771 r. przy ul. Bojarskiej. W 1771 r. wymieniony jako właściciel gruntu na Bojarach, na którym stoi stodoła i obora oraz stajnia z wozownią należąca do kapitana Lentowskiego, w której trzymane są konie ks. Betańskiego. Sprzedał plac przy ul. Nowe Miasto Wojciechowi Jankowskiemu stangretowi – Inwentarz 1771/1772, k. 180v, 183, 186v, 187v.

249. s. 120.

[29 VII 1776]

W roku 1776 zaszedłszy w kontrowersyje strony między sobą, sł. Wojciech Bielecki obywatel białostocki z jednej strony, z drugiej strony sł. Stanisław Łuczkiewicz obywatel biał[ostocki], o zażywany grunt na nadaniach swobočkih mieszczanom białostockim, który dziedziczny sł. Wojciecha Bieleckiego. Używając od lat kilku sł. Stanisław Łuczkiewicz pod Bażantarnią o zagonów trzy, między Wojciechem Jabłońskim z jednej strony między, z drugiej strony między Jana Sawickiego Słominszczyzna zwanym. Przez dopatrzenie z skargi przed urzędem, wyszedłszy urząd burmistrzowski z sąsiadami w to pole na dniu 28 lipca w roku 1776 zeznali, jako sł. Wojciechowi Bieleckiemu z dawna jest przyzwoity. Sł. Stanisław Łuczkiewicz dobrowolnie ten grunt zeznawszy być przyzwoitym, przy świadkach wiarygodnych, sł. Wojciechowi Bieleckiemu, na co i sł. Wojciech Bielecki zezwalając pozwolił za wyrobienie tego kawałka gruntu i obsianie zebrać w roku teraźniejszym obsiane żyto bez żadnej pretensyi. W dalszej zaś czas lat służących Wojciechowi Bieleckiemu zarabiać i obsiewać sł. Łuczkiewicz ten grunt jako własny dziedziczny jego zezwała, pod *vadium* założonych, gdyby strona stronie lub z sukcesorów jej przeciwna być miała i z siedzeniem [w] wieży podług sądowej sentencji. Na co dla tym lepszej wiary i wagi rękami własnymi podpisujemy się. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia 29 lipca 1776 roku.

Wojciech Bielecki +

Stanisław Łuczkiewicz +

250. s. 120–121.

[29 VII 1776]

[D]ie hacce, a[nno] eodem, qui supra w podobnej kontrowersyi strony między sobą z sł. Stanisławem Łuczkiewiczem obywatelem biał[ostockim], ~~z jednej strony, z drugiej strony~~ sł.^a Adamem Kociubińskim^b i Adamem Ochremowiczem z jednej strony, z drugiej strony Bartłojem Mikulskim, o używany grunt przez sł. Bartłoję Mikulskiego, na gruncie swobočkih nadanym mieszczanom białostockim od lat kilku. Który dziedziczny sł. Stanisławowi Łuczkiewiczowi, Adamowi Kociubińskiemu, Adamowi Ochremowiczowi, przez uznanie urzędu z sąsiadami jest w przyzwoitości przyległy. Dobrowolnie między stronami w zgodzie umówieni o ten grunt mię[s. 121]dzy stronami, o miedzę z jednej strony Kaspra Łotowskiego, z drugiej strony o miedzę Findroszczyzny leżący, po zagonów trzy, tak Stanisławowi Łuczkiewiczowi, Adamowi Ochre-

^a Wyrazy skreślone przez pisarza miejskiego.

^b „Adamem Kociubińskim” – wyrazy nadpisane nad skreślonym tekstem.

mowiczowi, jako i Adamowi Kociubińskiemu, ciągnący się wciąż po drózkę do Bażantarni, idący po wodę. Po zebraniu w roku terażniejszym zasianego tego gruntu, za obróbkę i zasiew żytem Bartłomiejowi Mikulskiemu, strony zebrać pozwalają w dalsze lata, zaś sł. Bartłomiej Mikulski ustąpić z tego będzie powinien bez żadnej pretensyi, st[ro]na do strony, pod zakładem *vadium* i siedzenia [w] wieży w niedotrzymania dobrowolnej zgody, na co się podpisujemy. Dat[um] w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia 29 lipca 1776 roku.

Stanisław Łuczkievicz +

Adam Ochremowicz +

Adam Kociubiński +

Bartłomiej Mikulski +

Przytomni przy tej zgodzie urzędowi będący podpisują się do tych dwóch komplanacji.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Paweł Jedliński

Franciszek Wilczyński

Jakub Waleszczyk¹⁶⁴

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

251. s. 121.

[15 VIII 1776]

D[ie] 15 Augusti 1776 a[nn]o. Na afektację P. Matysa Kromana majstra kunsztu szewskiego z miasta Sokółki, zadaną ustną plenipotencyją Józefa Daszkiewicza¹⁶⁵ tegoż kunsztu czeladnika, do odebrania zastawnej pościeli w złotych 6 groszy 20, to jest poduszek trzy, pierzynka i płachta, wszystko mizerne. Którą to pościel P. Matys wzwyż wyrażony Kroman majster z sobą do Sokółki bierze, dług przez^a Józefa Daszkiewicza winny pierwszy Janowi Dziemianowiczowi kunsztu garbarskiego zł[otych] 4, drugi dług Mojsi Michelowiczowi obywatelowi biał[ostockiemu] zł[otych] 2 gr[oszy] 20, wypłaca. Z której sum-

¹⁶⁴ Waleszczyk Jakub, mieszkał przy ul. Wasilkowskiej – AGAD, Księgi miejsce białostockie, sygn. 2, s. 79; M.J. Lech, *Białystok...*, s. 448. Syn Wojciecha i Julianny Waleszczuk (Waleszczyk); miał żonę Mariannę (z Boniszewskich) oraz córki: Annę i Ewę – Inwentarz 1771/1772, k. 122. W 1773 r. sprzedał Augustynowi i Mariannie Puchalskim plac przy ul. Gumiennej – AGAD, Księgi miejsce białostockie, sygn. 3, s. 19–20.

¹⁶⁵ Prawdopodobnie Daszkowski Józef, syn Katarzyny Daszkowskiej wdowy. Mieszkała w domu drewnianym tynkowanym przy ulicy idącej z Rynku do pałacu, na placu nadanym jej i jej mężowi przez Jana Klemensa Branickiego 16 kwietnia 1733 r. – Inwentarz 1771/1772, k. 113.

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

ki zł[otych] 6 groszy 20 pomienieni wzwyż pomienionego P. Matysa Kromana jako plenipotentą kwitują, jako też P. Matys Kroman z odebranej pościeli urząd burmistrzowski kwituje i na to podpisują. *Dat[um]* w Białymstoku w urzędzie burmistrzowskim, dnia i roku jako wyżej.

Mathys Kroman^a

Mojsia Michelowicz oby[watel] biał[ostocki]

קבלתי סך שני זה' משה מיכאל*

Świadcstwo:

Paweł Jedliński podcehmistrzy

Jan Dziemianowicz + +

Jan Łubiński

Maciej Łuszczynski

Adam Kociubiński

Marcin Kozłowski B.M.

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

252. s. 121–122.

[13 IX 1776]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim białostockim sł. Stefan Leonowicz majster kunsztu garncarskiego, obywatel białostocki, w raz z małżonką swoją solennie manifestują się naprzeciw sł. Mariannie Jaworskiej, żonie sł. Józefa Jaworskiego majstra kunsztu szews[kiego], obywateli biał[ostockich], w ten wyrażający sposób. Iż na dniu wczorajszym, to [jest] *[d]ie 12 Septembris 1776* roku, w dzień targowy, po sprzedanym nieco na Rynku towarze, zaszedłszy na półgarńca piwa do Szabszaia w Rynku, w domu Makoskich, Marianna Leonowiczowa wraz z Pawłową Jedlińską, drugą [s. 122] Raczkiewiczową, trzecią Filipową Gieniuszową, kazawszy dać piwa półgarńca sł. Marianna Leonowiczowa. Częstując się w raz z przychodniemi wzwyż wyrażanemi, w tym nadeszła Marianna Jaworska z Józefem z klasztorku na wódkę, kazawszy dać jemu i sobie po porcyi. Nastąpiła raz Marianna Jaworska na Mariannę Leonowiczową tymi słowy: „zapłać mi [za] trzewiki”. A Marianna Leonowiczowa pytając się: „jakie trzewiki, czy mąż mój tobie nie bił kilku porszków, czy to darmo tobie bił i tę robotę robił, zapłać nam do tych bicia poruszków”. Za tymi słowami napadłszy publicznie przy ludziach Marianna Jaworska na Mariannę Leonowiczową, którzy się ludzie tej niewinnej napaści mocno dziwiąc. Od czciej i wiary odwołała tymi słowy: „rakarko, szelmo francowata”, etc., co się jej więcej podobało na żadną

^a Własnoręczny podpis.

* „Otrzymałem sumę dwóch złotych – Mosze Michael”.

jej odpowiedz od Marianny Leonowiczowy, dwa razy Mariannę Leonowiczową mocno uderzyła i byłoby więcej bicia tego, gdyby nie wzwyż wyrażone z Leonowiczową będące kobity. Wyklinając jeszcze Jaworska z wymawianiem tych słów do Leonowiczów, że:”przez was mój mąż zachorował i zaprowadzony do klasztoru”. Na których się urzędownie protestują z ekstraktem dobrowolnej między nami komplanacyi w roku 1773 [d]ie 3 *Februarii* uczynionej, pod zakładem grzywien 30 z siedzeniem [w] wieży, wieczystego między nami milczenia, co do zdanego sądowi podający rozsądku. Na to się wraz z żoną moją znakiem krzyża świętego podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim biał[ostockim], dnia 13 września 1776 roku.

Stefan Leonowicz

Marianna Leonowiczowa ×

253. s. 122.

[4 XI 1776]

Stanąwszy przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku sł. Kazmirz Krzysztopiuk aktor osobiście, a przypozwany Bartłomiej Jedliński także osobiście, o owieczkę starą własną Kazmirza Krzysztopiuka a zabita i zjedzoną przez Bartłomieja Jedlińskiego w domu jego. Która owieczka z indagacyi pastuchy oczywiście się wydała i pokazała, iż prawdziwa była Kazmirza Krzysztopiuka. Zaczym Bartłomiej Jedliński za takowy przez niego niesłuszny postępek ma naprzód Kazimierzowi Krzysztopiukowi za owieczkę bliźniącą, da Bóg, doczekać przezimowawszy na wiosnę, powinien oddać z swojej owczarni takąż samą owieczkę z dwojgiem jagniąt, a gdyby miała mieć jedno jagnię, tedy od drugiej owcy swojej ma drugie jagnię Kazmirzowi Krzysztopiukowi dołożyć. A zaś za takowy przez Bartłomieja Jedlińskiego postępek, ma strof takowy wypełnić: wosku do skrzynki cechowej funtów jeden, grzywien na urząd 2, nieodwłócznie Bartłomiej Jedliński winien będzie wypłacić. [W] wieży siedzieć godzin dwadzieścia cztery, po wyjściu tych godzin dwudziestu czterech zaraz grzywiny i na wosk zapłacić powinien, nie ustępując z wieży, póki grzywien i wosku nie zaspokoi. Mocą tego nakazujemy dekretu. Działo się w urzędzie burmistrzowskim przy całej ławicy, dnia czwartego *Novembris* 1776 roku.

Marcin Kozłowski B.M.B.

Adam Kociubiński gmiń[ski]

Wojciech Jabłoński urząd[d]

Franciszek Wilczyński urząd

Paweł Jedliński urząd

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

254. s. 122–123.

[10 XI 1776]

Po obwołaniu dwóch wieprzków, mających po lat na trzeci rok w Rynku na targu, na dniu czwartym października w roku 1775 w Białymstoku, przy urządzie burmistrzowskim. Które to wieprzki błakające się z prosiąt od roku 1773, żadnej od nich od nikogo odezwę nie było i nie masz, aż do dnia dzisiejszego 10 listopada w roku teraźniejszym 1776. Zaczynam dla bezpieczeństwa i wszelkiej ostrożności podać się w taksę przy ludziach urzędowych białostockich wiarogodnych, niżej imionami i przezwiskami na podpisie wyrażonemi, które to wieprzki już będąc wyrosłe, bo w czwartym roku oba, czarne lecz nie karmione, taksowaliśmy sprawiedliwie i wiernie, podług słuszności wraz z rzeźnikiem majstrem P. Jakubem Sołowińskim otaksowaliśmy i na jedną się sumę umówiliśmy. Jeden z tych wieprzów zł[otych] 18, a za oba wieprze uczyni suma zł[otych] 36, które pieniądze za te do urzędu białostockiego odebrawszy, likwi[s. 123] dając P. burmistrz z tej sumy podać powinien, na co się dla tym lepszej wiary i waloru rękami naszymi podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia 10 listopada 1776 roku.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Kasper Łotowski urząd

Franciszek Wilczyński urząd

Sylwester Jozobik urząd

Paweł Jedliński urząd

Jakub Sołowiński majster

Adam Kociubiński gmiń[ski]

Jakub Waleszczyk gmiń[ski]

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

255. s. 123.

[24 XI 1776]

[D]ie 24 Novembris 1776. Przy urządzie burmistrzowskim biał[ostockim] na sesyi zgromadzenia stanowiący się sł. Bartłomiej Jedliński, zupełnie z odebranej rekompensaty za wzwyż wyrażone wieprze, zł[otych] 7 urząd kwituje. Jako sł. Bartłomieja Jedlińskiego z należących grzywien, jak i wosku do cechu przyśądzone, tenże urząd zupełnie kwituje i na to się podpisuje. *Dat[um] ut supra [d]ie et a[nn]o.*

Bartłomiej Jedliński +

Hac data [d]ie et a[nn]o. Za dozór tych wieprzy, doniesienie i przestrożę Adamowi Kociubińskiemu, przy sesyi tejże wyznaczono zł[otych] pol[skich] 2. Z czego Adam Kociubiński z odebranych urząd kwituje.

Adam Kociubiński +

Sprowadzonemu rzeźnikowi Jakubowi Sołowińskiemu do taksy tych wieprzy, za fatygę jego złoty 1, groszy 6.

Na wosk zostaje do cechu naszego urzędowego z tych wieprzy złotych 24. Dla urzędu zasiadającego przy tej taksie i ugodz[ie] na piwo konsolacyi zł[otych] 1, burmistrzowi z pisarzem złotych 1, *in summa* całego wydatku zł[otych] 36 i wzwyż jeszcze gro[szy] 6. *Die et a[nn]o ut supra.*

256. s. 123.

[11 XI 1776]

Z apelacyi urzędu landwójtowskiego będąc odesłany koń do taksy urzędu burmistrzowskiego, targiem czyli napaścią, przez podania żadnego, tylko do wypróbowania jego do niedziel kilku sł. Marcinowi Adamczukowi przez starozakonnego Abrama Lejbusiowicza Soszczynego. Do wypłacania którego konia dwa razy odbierając i nazad przyrzucając Marcinowi Adamczukowi, przez żadnej umówionej zgody za złotych 20, który koń nie będąc wart tej sumy. Sł. Marcin Adamczuk udający się do urzędów, naprzód podany do taksy urzędu burmistrzowskiego i całej wiary godnej ławicy, z[e] stawającym starozakonnym Mordechaj[em] Majsiowiczem obywatelem białostockim, który jako znający się dobrze na kupnie koni zeznał, iż więcej nie wart ten koń jako zł[otych] 10, na którego zdający się urząd białostocki burmistrzowski, taką na tego konia położył takse. A zaś za najem tego konia starozakonnym Abramowi i Soszcze Lejbusiowiczom małżonkom, przez Marcina Adamczuka, potrącając do Tykocina zł[otych] 3, do młyna gro[szy] 10, za dwie tury gliny gro[szy] 12, co uczyni *in summa* zł[otych] 3 gro[szy] 22, reszty Marcin Adamczuk powinien dołożyć Abramowi Lejbusiowiczowi zł[otych] 6 gro[szy] 8 na termin wyznaczony w roku teraźniejszym 1776, na dzień święta świętego Mikołaja. A gdyby strona Abrama Lejbowicz z tej nie kontenta była taksy konia, jako swego własnego Abram Lejbowicz od ~~Adama~~^a Marcina Adamczuka powinien odebr[ać], na co się niżej wyrażeni podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia 11 listopada 1776 roku, z którą takszą do urzędu landwójtowskiego strony odsyłamy.

Wojciech Jabłoński urząd

נא' מרדכי בהר"ר משה זצ"ל

Paweł Jedliński urząd

Kasjan Wilczyński urząd

^a Wyraz skreślony przez pisarza miejskiego.

* „Potwierdza Mordechaj syn reb Moszego – pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona!”.

Adam Kociubiński gmiń[ski]

Marcin Kozłowski^a B.M.M.B.

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

257. s. 124.

[26 XII 1776]

[s. 124] Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tegoż miasta Białegostoku.

Stanąwszy osobiście sł. Augustyn Puchalski obywatel białostocki, przystąpił do rzetelnego braterstwa wszystkich obywatelów urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Augustyna Puchalskiego, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi, z tą prekaucją, aby sł. Augustyn Puchalski żadnej do miasta należącej nie unikał usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach do całego miasta należących nie był uporczywy i sprzeczny. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. P. Augustyn Puchalski, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 26 miesiąca grudnia 1776 roku.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Antoni Korbut¹⁶⁶ w[ice] l[andwójt]

Franciszek Wilczyński rad[ny]

Paweł Jedliński rad[ny]

Sylwester Jozobik rad[ny]

Adam Kociubiński gmiń[ski]

Jakub Sadowski

Wojciech Jabłoński

Kasjan Wilczyński

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

^a Własnoręczny podpis.

¹⁶⁶ Korbut Antoni, siodlarz, członek białostockiego magistratu, wójt przedmieść; mieszkał w domu przy ul. Nowe Miasto, nadanym przez Jana Klemensa Branickiego 15 września 1760 r. Miał żonę Dorotę, dzieci: Wojciecha, Mariannę, Teresę i Kunegundę – Inwentarz 1771/1772, k. 171. W liście do kapitana Mokronowskiego prosi o wstawiennictwo u Izabeli Branickiej, uskarża się na „brak sposobu do życia ani grosza zarobić od kogo”, 1778 r. – APB, Teki Glinki, teka 400, s. 1.

258. s. 124.

[1 I 1777]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tegoż miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Stanisław Jastrzębski¹⁶⁷ obywatel białostocki, przystąpił do rzetelnego braterstwa wszystkich obywatelów urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Stanisława Jastrzębskiego, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi z tą prekaucją, aby sł. Stanisław Jastrzębski żadnej od miasta należącej nie unikał usługi, tak wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i sprzeczny. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Stanisław Jastrzębski, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 1 stycznia 1777 a[nn]o.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Antoni Korybut w[ice] l[andwójt]

Wojciech Jabłoński

Paweł Jedliński urząd

Franciszek Wilczyń[ski]

Sylwester Jozobik urząd

Stefan Burzyński gmiń[ski]

Jakub Sadowski gmiń[ski]

Wojciech Bielecki gmiń[ski]

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

259. s. 125.

[1 I 1777]

[s. 125] Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tegoż miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Sylwester Hryniewicki obywatel białostocki, przystępca do dziedzicznej posiesyi w mieście Białymstoku, poprzysięgłej małżonki swojej Konstancji Jędrzejewskiej podciwego łoża, ojca Macieja, matki Anny z Jozobików Jędrzejewskich małżonków znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyra-

¹⁶⁷ Jastrzębski Stanisław, w 1771 r. mieszkał przy ul. Browarnej; miał żonę Teresę i syna Jana. Posiadał również drugi dom, który stał pusty – Inwentarz 1771/1772, k. 202–202v.

zonego Sylwestra Hryniewickiego, za wydaniem do ukontentowania wszelkim konsolacyi, z tą prekaucją, aby sł. Sylwester Hryniewicki żadnej od miasta należącej nie unikał usług, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i sprzecznym. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Sylwester Hryniewicki, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, miesiąca stycznia dnia 1 roku 1777.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Antoni Korbut w[ice] l[andwójt]

Wojciech Jabłoński

Jakub Sadowski

Franciszek Wilczyński

Adam Kociubiński

Paweł Jedliński urząd

Sylwester Jozobik urząd

Stefan Burzyński gmiń[ski]

Wojciech Bielecki gmiń[ski]

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

260. s. 125.

[5 VI 1777]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tegoż miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Stefan Leonowicz obywatel białostocki, na pozwolonym wybudowawszy się placu, dziedziczny posesor w mieście Białymstoku, któremu sł. Stefanowi Leonowiczowi w raz z małżonką jego, rzetelnie przyrzekając dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Stefana Leonowicza, za wydaniem do ukontentowania wszelkim konsolacyi, z tą prekaucją, aby sł. Stefan Leonowicz żadnej od miasta należącej nie unikał usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i sprzecznym. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Stefan Leonowicz, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Dział[o] [się] w urzęd[zie] burmist[rzowskim] miasta Biał[egostoku], miesiąca czerwca [d]ie 5 roku 1777.

Wojciech Dobczyński P.M.M.

Marcin Kozłowski B.M.B.

Antoni Korbut radny

Sylwester Jozobik

Jan Sawicki

Kasper Łotowski

Paweł Jedliński

Stanisław Piekarski

Szymon Dubiejko

Franciszek Wilczyński

261. s. 125.

[1 V 1777]

Notandum gruntu wspierającego pod parkanami Nowolipia, z miejskim *per modum* wygonu używającego bez żadnego prawa Jan Burzyński, za pozwoleniem W.J.M.P. komisarza Gieszkowskiego podzielony od urzędu pozostał na czterech obywateli biał[ostockich], to jest na Jakuba Dubiejka, Macieja Łuszczynskiego, Szymona Dubiejka, Macieja Krasowskiego¹⁶⁸, mając szerokości od parkanu do miedzy Marcina Adamczuka. Działo się w roku 1777 dnia 1 *Maii*^a.

262. s. 126

[3 II 1786]

[s. 126] [D]ie 2 *Februarii* 1768 an[m]o na przyjazd rosyjskich ludzi jadąc z J.M.P. podkomorzym, ludzi siedmiu i koni jedenaście^b, wydali owsa na obrok szanek miej[scowej] miary.

	[złote]	[grosze]	[szelągi]
1. Złoty Jeliński i Skarko ^c	5	2	
2. Siana kulów dwa, Ochrem i Usór ^d	1	8	
3. Mięsa dla ludzi funtów jedenaście, a gro[szy] 5	1	25	Ogrodnicki
4. Wódka		17	u Srola
5. Piwa gracy siedem, a 4 gro[sze]		28	u Srola

¹⁶⁸ Być może Maciej Krasota, cieśla, w 1771 r. mieszkał na przedmieściu za bramą suraską, w domu, który stał na placu kupionym 23 października 1769 r. od Jana Sycewicza; miał żonę Franciszkę, córki: Agnieszkę i Magdalenę – Inwentarz 1771/1772, k. 201–201v; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 26.

^a Tekst wpisu zapisany na dole strony, do góry nogami.

^b Liczba poprawiona z 12 przez pisarza miejskiego.

^c „Jeliński i Skarko” – nazwiska dopisane innym kolorem atramentu przed kwotą.

^d „Ochrem i Usór” – nazwiska dopisane innym kolorem atramentu przed kwotą.

6. Bochen chleba	12	2	
			owsiana i miód K ^a
7. Dla unteroficjera miodu kwarta	7 i ½		
	sum[a]: zło[tych] 10 [groszy] 10 [szeląg] 1 ^b		
tegoż dnia nad wieczór			
U Stefana Burzyń[skiego] owsa pół szanka			
zło[tych]	2	16	
U Berka mięsa fun[tów] osiem	1	10	
Wódka, porcy siedem u Srola		14	
Piwa garncy siedem u Srola		28	
Chleba u Bujka	12	2	
	[suma]: zło[tych] 5 ^c [groszy] 20 [szelągi] 2		
Talipski siano		19	
Maciej Łuszcz kul siana		19	
[D]ie 3 <i>Februarii</i> , od Srola wódka		25	1
U tego piwa garncy sześć, u Srola		24	
U Szmojły piwo i wódka		19	
U Wroczyńskiego siana	złot[e]	1	8
U Kasjana ryby	złot[e]	1	
	[suma]: zło[te] 4 [gorszy] 16 [szeląg] 1		
	[suma]: [złote] 22 [groszy] 26 [szelągi] 3 ^d		

263. s. 126.

[11 XI 1777]

[D]ie 11 *Novembris* 1777 a[nn]o. Na rekwizycję J.M.P. landwójta biał[ostockiego], my urząd burmistrzowski uczyniliśmy rewizję kradzionego owsa przez Jana parobka domowego rodem z Trościanicy, który nie dosługując do czasu, wyprowadziwszy z stodoły J.M.P. landwójta owsa ćwierci trzy korcowych, w worku zgrzebnym dobrym, sprzedający ten owies Jędrzejowi Talipskiemu¹⁶⁹. Lecz niechcący od niego tego kupować owsa doniósł o tym P. Gałęckiemu¹⁷⁰, na co uradziwszy się przy znajdzionym w worze owsie pod kapiezem stojącym, po-

^a Wyraz niedokończony przez pisarza miejskiego.

^b Z obliczeń wynika 10 złotych 10 groszy i 0,5 szeląga.

^c Liczba poprawiona z 6 przez pisarza miejskiego.

^d Z obliczeń wynika: 21 złotych 25 groszy i 0,5 szeląga.

¹⁶⁹ Być może Talipski Andrzej, wymieniony w 1771 r. jako właściciel pustego placu z ogrodem przy ul. Zagumiennej – Inwentarz 1771/1772, k. 136.

¹⁷⁰ Gałęcki, szewc dworski białostocki – APB, Teki Glinki, teka 315, s. 297.

mieniony wzwyż parobek odstąpił tego owsa i porzuciwszy i służbę, i owies poszedł precz. A P. Gałęcki owies z worem do stodoły zabrał, nie mogący się kogo do tego doczekać owsa, na dniu 9 listopada przez parobka z stodoły wyprowadzonego. Działo się przez rewizyją urzędową burmistrzowską biał[ostocką], dnia i roku jako wyżej.

264. s. 126–127.

[28 XII 1777]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Biał[egostoku], przy całej schadzce braci starszych i młodszych tegoż miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Józef Krzysztofowicz¹⁷¹ obywatel białostocki, dziedziczny posesor po zmarłym ojcu swoim w mieście Białymstoku. Okupiwszy plac z budynkiem na Wasilkowskiej ulicy, referujący się do wszelkich podatków i powinności do mieszczan należących, wraz z sukcesorami i małżonką swoją przyrzekając wszelkie miastu posłuszeństwo, któremu sł. Józefowi Krzysztofowiczowi [s. 127] w raz z małżonką jego rzetelnie przyrzekając, dopuszczają między sobą do wszelkiej konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Józefa Krzysztofowicza. Za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi, względ ojcowskich jego usług urzędowych, tudzież przy aplikacyi dostojności syna sł. Józefa Krzysztofowicza, wszelkich usługach powinnych miejskich urzędowych, na wsparcie jego całe pospólstwo urzędu naszego ustępujemy, przez ten względ [na] służbę gm[iń]skiego z dopuszczeniem braterskiej między urzędowemi scha[dz]ki, którego dobrowolnie przyjmując z tą ostrożności, aby się od należącej do miasta nie wymawiał powinności. Po wypełnionej konsolacyi, będąc przyjętym do bractwa mieszczan urzędu naszego białostockiego, żadnej w dalszy czas od nikogo mieć nie powinien prepedycyi. Na co się dla tym lepszego waloru i wagi rękami naszemi podpisujemy. Działo się w urzędzie białostockim burmistrzowskim, dnia 28 grudnia 1777 roku.

Marcin Kozłowski B.M.B., Wojciech Jabłoński radn[y], Franciszek Wilczyński, Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Jan Sawicki, Stanisław Piekarski, Marcin Hołubowicz, Stanisław Jastrzębski, Jan Łuckiewicz, Jędrzej Łukaszynski, Kasjan Wilczyński, Maciej Łuszczynski, Franciszek Aleksandrowicz, Jakub Waleszczyk, Adam Kociubiński

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

¹⁷¹ Krzysztofowicz Józef, miał żonę Zuzannę; w 1776 r. za 40 złotych polskich kupił od Alberta Zinówka plac ze starym budynkiem przy ul. Wasilkowskiej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 115.

265. s. 127.

[10 V 1779]

Na dniu 10 maja w roku 1779 stanęła dobrowolna ugoda, o długi winne przez sł. Kazimierza Szydłowskiego¹⁷²: sł. Pawłowi Jedlińskiemu zł[otych] pol[skich] 14, sł. Stanisławowi Łuczkiewiczowi cechmistrzowi kunsztu garncarskiego zł[otych] 18. Który sumę sł. Kazimierz Szydłowski takowym wypłaca sposobem. Na-przód sł. Stanisław Łuczkiewicz bierze pas od sł. Kazimierza Szydłowskiego za zł[otych] pol[skich] 24, który pas wykupując z długu od sł. Pawła Jedlińskiego, wypłaca jemu długu Kazimierza Szydłowskiego zł[otych] pol[skich] 14. Resztę zaś zł[otych] pol[skich] za pas stargowany, zł[otych] 10, Stanisław Łuczkiewicz długiem odbiera od sł. Kazimierza Szydłowskiego, na pierwsze zł[otych] 18 i po-wtórnie pożyczonych zł[ote] 2. Co uczyni sł. Stanisławowi Łuczkiewiczowi win-nego długu przez Stanisława^a Kazimierza Szydłowskiego zł[otych] 10. Z reszty sł. Stanisław Łuczkiewicz zł[otych] 10, a sł. Paweł Jedliński z zł[otych] 14, sł. Kazimierza Szydłowskiego kwitują, jednak sobie sł. Stanisław Łuczkiewicz salwę zostawuje w odebraniu zł[otych] pol[skich] 10 od sł. Kazimierza Szydłowskiego lub sukcesorów jego i na to się dla lepszej wiary rękami własnymi podpisują. Działo się w stancyi burmistrzowskiej w Białymstoku, dnia i roku jako wyżej.

Kazimierz Szydłowski nieumiejętny pisma kładzie krzyż, jako Stanisławowi Łuczkiewiczowi winien zł[otych] 10 +

Paweł Jedliński kwituje z zł[otych] 14 +

Stanisław Łuczkiewicz kwituje z zł[otych] 10 +

266. s. 128.

[27 VIII 1780]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku stanąwszy osobiście sł. Wojciech Jabłoński aktor, a przypozwany Jędrzej Protasewicz także osobiście, o skopa roczniaka, którego Jędrzej Protasewi[cz] na dniu 15 miesiąca sierpnia wieczorem, goniący z pola za bramą choroską, na drodze przy kołowrocie, pa-robek Józef na siebie wzięwszy i do domu Protasewicza pana swego zaniósł. A Protasewicz nazajutrz skórę z tego skopu zdjąwszy, mięso pogotowawszy w do[s. 128]mu swoim zjedli nie dawszy znać nikomu. Za którego skopa rocz-niaka przysądzamy, aby Jędrzej Protasewicz sł. Wojciechowi Jabłońskiemu od-

¹⁷² Szydłowski Kazimierz, gozdzierz, mieszkał przy ul. Nowe Miasto w domu kupionym w 1769 r. od Szymona Kibalskiego, muzykanta; miał żonę Ewę (z Pręczyńskich) oraz dwóch synów: Jana i Michała – Inwentarz 1771/1772, k. 176v. W 1774 r. sprzedał wraz z małżonką 4 zagony obrodu (z posiadanych 8) przy ul. Nowe Miasto Hendrychowi i El-żbiecie Kumianom – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 53.

^a Wyraz skreślony przez pisarza miejskiego.

dał za tego skopka z swojego stada innego takowegoż roczniaka lub owieczkę, co się zaś tyczy dyfamacji publicznej z ust Protasewicza, wielu ludzi przed sądem będąc stawiony tenże Protasewicz, za to sąd burmistrzowski na wosk do cechu magistratowskiego naznacza Protasewiczowi funtów dwa i [w] wieży siedzieć godzin dwadzieścia cztery. Mocą tego stwierdzamy dekretu. Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia 27 sierpnia 1780 roku.

267. s. 128.

[10 I 1780]

Na dniu 10 stycznia w roku 1780, Sebastian Kruszeń ze wsi Kurian, jadący z zbożem do magazynu białostockiego z Tykocina i z innemi podwodami, natrafili konia maści jasno kasztanowatej, zrostu niewielkiego, w leciach stary, kuty na parę nóg przednich, bez uzdeczki i bez niczego, luz idącego, gołego na przewozie w Żółtkach. Którego wiodąc przez Białystok do urzędu naszego burmistrzowskiego oddał i zostawił przy sł. Józefie Andruskiewiczzu ślusarzu, obywatelu białostockim. Więcej ten koń żadnej odmiany nie ma, jedynie, co od chomąta na karku wytarty. Dnia i roku jako wyżej.

268. s. 128.

[17 III 1781]

Na dniu 17 miesiąca marca w roku 1781, Jan Rychorowicz odebrał od sł. Jana Zakrzewskiego zarobionych pieniędzy zł[otych] 10, które odebrawszy kwituje i na dokument podpisuje się. Jako nieumiejętne pisma kładziemy krzyże.

Jan Rychorowicz + + +

Jan Zakrzewski + + +

269. s. 128.

[1 I 1781]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Biał[egostoku], przy całej schadzce braci starszych i młodszych tego miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Wincenty Ciesielski obywatel białostocki, przystąpił do rzetelnego braterstwa wszystkich obywateli urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopuszczają do wszelkie między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Wincentego Ciesielskiego, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacji, z tą precautią, aby sł. Wincent Ciesielski żadnej od miasta należącej nie unikał usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i spreczny. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Wincenty Ciesielski, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych

mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 1 stycznia 1781 a[nn]o.

Marcin Kozłowski bur[mistrz]

Antoni Korbut^a radny

Franciszek Wilczyński radny

Paweł Jedliński rad[ny]

Wojciech Jabłoński^b ra[dny]

Augustyn Puchalski

Stanisław Piekarski

Marcin Hołubowicz

Stefan Leonowicz

Szymon Lesionowicz¹⁷³

i wielu przy tej będących konsolacyi etc.

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

270. s. 128–129.

[25 III 1781]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tego miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Marcin Czerwiński, rodem z Księstwa Łowickiego z miasta Naruszowa, teraźniejszy obywatel biał[ostocki], przystąpił do rzetelnego braterstwa wszystkich obywateli urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego sł. Marcina Czerwińskiego, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi, z tą prekawcją, aby sł. Marcin Czerwiński żadnej od miasta należącej nie unikał usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i sprzeczny. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Marcin [s. 129] Czerwiński, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 25 miesiąca marca 1781 roku.

^a Własnoręczny podpis.

^b Własnoręczny podpis.

¹⁷³ Lesionowicz Szymon, mieszkał pod Zwierzyńcem – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 92–93.

Marcin Kozłowski B.M.B.
 Antoni Korbut radny
 Franciszek Wilczyński rad[ny]
 Paweł Jedliński rad[ny]
 Tomasz Zubrzycki
 Wojciech Jabłoński rad[ny] etc. etc.
 Augustyn Puchalski
 Stefan Leonowicz
 Michał Woronows[ki]¹⁷⁴
 Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

271. s. 129.

[b. d.]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tego miasta. Stanąwszy osobiście sł. Kazimierz Czerniawski, urodzeniem obywatel białostocki^a.

272. s. 129.

[4 III 1782]

Stanąwszy osobiście sł. Stanisław Łuczkiewicz majster kunsztu garncarskiego w urzędzie burmistrzowskim białostockim, podał do taksy sukman stary wytarty, zły, czeladnika Karola wędrownego, zostającego na warsztacie niedziel pięć u sł. Stanisława Łuczkiewicza. Który czeladnik ten sukman zostawiwszy, a po *testimonium* dla wyvodu swego odszedł i już lat dwa jak poszedł, będąc płatnym przez majstra za niedziel trzy, a za niedziel dwie pozostała. Zaszła jemu przy majstrze solucyja, zaczym ten sukman, aby nie był za nowszy podany, tyl[k]o takowy, jakowy zostawił znajduje się, który sukman otaksowany urzędownie został za złotych 1 groszy 8. Jeżeliby ten czeladnik Karol powrócił po ten sukman do majstra sł. Stanisława Łuczkiewicza, ten powinien podług taksy tego sukmana oddać te pieniądze Karolowi czeladnikowi. *Dat[um]* w Białymstoku, dnia 4 miesiąca marca 1782 roku, urząd burmistrzowski białostocki podpisuje się.

Marcin Kozłowski bur[muistrz], Paweł Jedliński, Wojciech Jabłoński, Franciszek Wilczyński, Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

¹⁷⁴ Być może Werenoski Michał, kowal mosiądzu, w 1799 r. mieszkał przy ul. Zielonej – *Spisy mieszkańców...*, s. 23.

^a Wpis niedokończony przez pisarza, wolna przestrzeń pozostawiona w księdze.

273. s. 129–130.

[22 III 1782]

W roku 1779 gdy Józef Szaniewski, urodzeniem z ziemi łomżyńskiej, a powiatu zambrowskiego, przyjął służbę parobczą u sł. Augustyna Puchalskiego obywatela białostockiego, od God¹⁷⁵ rok swój zaczynając z odmianą imienia swego [...] ^a Marcinem, który na rok cały zgodzony będący. A że z niewiadomy z jakowej przyczyny będąc wyprawianym w drogę od sł. Augustyna Puchalskiego, tenże Józef Szaniewski w n[a]jem parokonny do Wielkopolskiej z Srolem Styłowiczem kupcem obywatelem białostockim, który zajechawszy [s. 130] do Złotori za rzekę i tam z fumentowanym przez swawolę swoją zostawszy tenże Józef Szaniewski, porzuciwszy konie i wóz odszedł od wszystkiego. Wyprawionym będący na tę wielką drogę z domu przez Augustyna Puchalskiego i tak nie wracający do domu, konie na trzeci dzień kryjomo przyprowadziwszy, sam się widzieć nie dał. Wóz zaś i chomąt, i szleję w Złotori porzucił. Że zaś uzurpując sobie sł. Augustyn Puchalski nie mało szkody przez takowy zawód, zaczym obie strony do kombinacyi dobrowolnej przystąpili i takową ugodę między sobą uczynili przy wierze godnych urzędowych. Które strony żadnej w dalszy czas nieroszczący pretensyi, ani sł. Augustyn Puchalski do Józefa Szaniewskiego, ani Józef Szaniewski do Augustyna Puchalskiego i owszem za takowy niegodziwy występpek Józefa Szaniewskiego dobrowolnie tenże Augustynowi Puchalskiemu w nagrodę szkody zostawia, w bekieszkę sukna ordynaryjnego niebieską, kuczbają białą podbitą, kozuch zaś i delejkę tenże Józef Szaniewski do siebie odbiera, nie zostawiając żadnej do siebie obie strony pretensyi, ze wszystkiego się kwitują, Gdyby zaś która strona miała być sobie przeciwną, pod zakładem znacznego ukarania wieży i grzywien przez urząd burmistrzowski biał[ostocki] przysądzonych, podpisują się. Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia 22 miesiąca marca 1782 roku. Nieumiejętny pisma znakiem krzyża świętego podpisuje się.

Józef Szaniewski XXX

Augustyn Puchalski^b

¹⁷⁵ Od Bożego Narodzenia lub Nowego Roku.

^a Wyraz nieczytelny – prawy brzeg strony wszyty w oprawę.

^b Własnoręczny podpis.

274. s. 130.

[9 V 1782]

Stanęła ugoda, czyli postanowienie między stronami, z jednej Józefem Żuromskim¹⁷⁶ majstrem kunsztu ślusarskiego, obywatelem białostockim, z drugiej strony Kazimierzem Abłomowiczem. Jako zgodzony został przez Józefa Żuromskiego na cały rok, to jest do śródpościa od dnia 9 maja w roku 1782, na gminską usługę za zł[otych] 16, na święty Jan zł[otych] 8, a drugie zł[otych] 8 przy konkluzji roku środopostnego. Tenże zaś Kazimierz Abłomowicz obowiązkuje się pilnować powinności należącej przy sł. panu burmistrzowi, codziennie spytawszy się, jeżeli jakowej nie masz usługi miejskiej, a gdy dla zysku jakowego zarobić sobie chceć, będzie powinien się opowiedzieć, gdzie się obracać będzie, w jakiej robocie czyli do kominów, czyli w inszej jakowej, aby jego nie szukano. Co dla lepszego dowodu i wiary rękami własnymi podpisują się. Działo się w Białymstoku dnia, 9 miesiąca maja 1782 roku. Zbytniego przy tym pijaństwa Kazimierza Abłomowicza urząd burmistrzowski ostrzega. Nieumiejętny pisma kładzie krzyż.

Józef Żuromski

Kazimierz Abłomowicz[z]

AW^a

275. s. 130–131.

[29 VI 1782]

W sprawie i akcji między stronami, [z] jednej Michałem Woronowskim majstrem kunsztu kotlarskiego aktorem^b, z drugiej strony Józefem Szaciłowskim majstrem kunsztu szewskiego przypożyczanym^c, obywatelami białostockimi. Jako na dniu 26 lipca^d w roku 1782, w mieście Białymstoku na Wasilkowskiej ulicy, u Gierszona po południu przyszedłszy na piwo sł. Michał Woronowski, siedzący z Pankiewiczem i Konigowskim po trzyźwu pijąc piwo, nadszedł Józef Szaciłowski i z żoną swoją. Gdzie Michał Woronowski w ten czas wyszedł na podwórze, powracający zaraz go przywitał Józef Szaciłowski tymi pierwszymi słowy: „jużeś mielniku namełł, bo ty językiem dobrze mielesz”. Michał Woronowski odpowiedział: „nie jestem mielnik, tylko kotlarskiego imienia”. Szaciłowski na to odpowiedział: „że u nas kotlarz na Nowym Mieście, a ty co z talerzykami

¹⁷⁶ Żuromski Józef, w 1771 r. wraz z siostrą Anną byli właścicielami domu przy ul. Zielonej, który został wynajęty Andrzejowi Baranowskiemu, stelmachowi – Inwentarz 1771/1772, k. 125v.

^a Inicjały nierozszyfrowane.

^b Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^c Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

^d Powinno być „czerwca”.

biegasz obieżyświat”. Na te słowa odmówił Woronoski: „gdyby ostatni motuz to by takowych słów nie powiedział”. A po tym rwąc się Szaciłowski do bicia, utrzymując jego żyd i żona Szaciłowskiego. Tedy żona Szaciłowskiego na żonę Woronowskiego napadła łącząc oną: „hyclówko, rakarko, czemu ze mną nie sprzyjasz, ale z nim”. I dalej oboje Szaciłowscy na oboje Woronowskich nieuczciwie wołając słowa, nawet już i na ulicę wyszedłszy krzycząc łącząc słowy nie przedstawiali, a Michał Woronowski i z żoną swoją to cierpliwie znosili, udający się do sprawiedliwości. Gdy z indagacyi świadków w sądzie pokazało się, jako słyszeli Szaciłowskiego i żonę jego mocno łączących w też same słowa co i wyżej, i jeszcze prydując jako Szaciłowski wymawiał: „ty na landwójta rozumiesz, że cię pokryje, dufając w niego”. I dalej na ulicę wyszedłszy odpowiadający krzykliwym głosem, [s. 131] że: „kości w tobie połamię” i innych wiele łączących słów, jako i z powtórnych ludzi wiary godnych toż samo zeznało jako wyżej, lecz żaden nie zeznał jak mówi Józef Szaciłowski, jakoby Michał Woronowski miał odpowiadać zabójstwa i zapłaceniem jego. Wysłuchawszy urząd burmistrzowski takowych z świadków kontrowrsyi, być winnym od początku napaści w nieuczciwych słowa[ch] Józefa Szaciłowskiego i żonę jego sądzi, Michał zaś Woronowski i z żoną swoją, co nie co odpowiedziawszy przez zelżywych słów w milczeniu do sprawiedliwości się udali. Za co urząd burmistrzowski Józefa Szaciłowskiego sądząc być winnym, nakazuje siedzeniem [w] wieży, zasiadłszy od godziny aż do tejsze godziny, grzywien zaś wychodząc z wieży urzędowi landwójtowskiemu 3, do urzędu zaś burmistrzowskiego i na wosk grzywien 5, a stronie grzywien 3^a, mocą tego nakazujemy dekrety. Gdyby zaś kiedy strona stronie po tym dekrecie sprzeciwić się w tym miała, pod zakładem grzywien 18 urząd burmistrzowski białostocki wieczny nakazuje milczeniem. Działo się przy całym urzędzie burmistrzowskim, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca czerwca 1782 roku.

276. s. 131.

[30 VI 1782]

Do przeczytania strony obydwie nie dopuszczający dekretu, wzięwszy się z sobą za ręce zgodę między sobą uczynili i publicznie się przy nas w urzędzie burmistrzowskim przeprosili. Żaden do żadn[ego] z siebie nie mający pretensji, tak sł. Michał Woronowski wpół z żoną swoją, jako też Józef Szaciłowski wpół z żoną swoją, wieczną uczynili między sobą zgodę. Gdyby zaś kiedy jakowa wszczynać się miała niechęć, z którekolwiek strony, że by jeden drugiemu miał kiedy wspominać, lub jeden drugiego, czyli na drodze, czyli w jakowych kolwiek

^a „a stronie grzywien 3” – wraz nadpisane nad wierszem we właściwym miejscu.

szynkowni zaczypiał jeden drugiego, z którego by ta okazja wsz[cz]yna[nia] się miała, ten pod zakładem [w] wieży siedzenia dni cztery i grzywien 25 do urzędu dać będzie powinien, za niewinną napaść lub zelżywość jeden drugiego. Co dla lepszego dowodu i wiary rękami własnymi na tej podpisują się komplana-cyi. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia trzydziestego miesiąca czerwca 1782 roku.

Józef Szaciłowaki wraz z żoną swoją Marianną

Michał Woronowski wraz z żoną swoją Marianną

277. s. 131.

[13 II 1783]

Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia trzynastego miesiąca lutego tysiąc siedemset os[ie]mdziesiąt trzeciego roku.

Na afektację sł. Pawła Jedlińskiego obywatela białostockiego, stawiającego osobiście w urzędzie bur[mistrzowskim] biał[ostockim], żal swój zaniósł na sąsiadkę swoją, w trzecim domu mieszkającą sł. Maciejową Smurzyńską obywatelkę białostocką. Który Paweł Jedliński dawszy wieprzowi swojemu, w roku czwartym będącemu, jeść wonac^a i z podwórza wyszedłszy, zaszedł na podwórze sł. Maciejowej Smurzyński[ej], którego w niebytności pani dziewczka Baśka imieniem na śmierć ubiła i z podwórza swego wywlekła, jako ślad pokazał przed wroty przy ogródku leżącym tym wieprzu. Świ[a]d[ek], parobek Pawła Jedlińskiego, po wodę do studni idący, widział, gdy tego wieprza dziewczka Baśka z podwórza swego wlekła i sama się tego nie zapiera. A zobaczywszy urzędowi już zabit[ego] takse uczynili. Tego wieprza złotych 10, że w niebytność pani w domu Maciejowej Smurzyński[ej], areшт na zasługach tej dziewczki przez urząd bur[mistrzowski] położony do dalszej rozprawy o zabicie tego wieprza, o którego Paweł Jedliński solennie przed urzędem burmistrzowskim manifestuje się. *Datum ut supra.*

Paweł Jedliński nieumiejętny pisma kładzi[e] krzyż ×

278. s. 131–132.

[16 II 1783]

Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tego miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Szymon Zdanowicz¹⁷⁷, rodem z Skorup bojar, terazniejszy w przystupach obywatel białostocki, [s. 132] przystąpił do rzetelnego

^a Lekcja niepewna.

¹⁷⁷ Zdanowicz Szymon, mieszczanin rolnik, właściciel 7 mórg 90 prętów, w 1806 r. mieszkał przy ul. Gumiennej nr 111 – *Spisy mieszkańców...*, s. 51.

braterstwa wszystkich obywateli urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się, które mu rzetelnie przyrzekając, dopuszczają do wszelkiej między sobą konfraterni wzwyż wyrażonego Szymona Zdanowicza, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi, z tą prekaucją, aby sł. Szymon Zdanowicz żadnej od miasta nalegacie nie unikał usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących nie był uporczywy i sprzeczny. Od tych czas dobrowolnie będąc przyjęty w mieście sł. Szymon Zdanowicz, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinien zakału. Na co się dla tym lepszej wiary i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 16 miesiąca lutego 1783 roku.

Marcin Kozłowski bum[istrz], A[ntoni] Korbut^a r[adny], Wojciech Jabłoński, Jan Sawicki, Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński, Jan Łuckiewicz, Stanisław Łuczkiwicz, Szymon Dubiejko, Wincenty Ciesiński, Jakub Dubiejko, Maciej Krasowski, etc., etc., etc. i innych wiele.

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

279. s. 132.

[20 V 1783]

Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta J.K.M. Białegostoku, dnia dwudziestego miesiąca maja tysiąc siedemset os[ie]mdziesiątego trzeciego roku.

W sprawie i akcji między stronami, z jednej J.M.P. Dancewiczem¹⁷⁸ wachmistrem milicji, J.M.P. Krak[owskiej] aktorem, a z drugiej strony sł. Józefem Szaciłowskim obywatelem białostockim, majstrem kunsztu garbarskiego, przypozwanym o kalumnię uczynioną zelżywemi słowami, za przechód ogródka po wodę do rzeczki Józefowi Szaciłowskiemu przez służącą kobitę J.M.P. wachmistrzowej, z rozkazu samej pani wachmistrzowej. Którą Szaciłowski z płota zrzucił i zwałił, a po tym nieuczciwemi słowami tenże Józef Szaciłowski oboje I.M.P. wachmistrzostwo zelżyły, publice wywołał, nie dając sobie mitygującej żonie wyperswadować, do woli swojej niegodziwością słów wywołał. Nie chcąc sobie J.M.P. wachmistrz żadnej czynić satysfakcyi, udał się do sądu burmistrzowskiego, który sąd zasiadłszy w takowej okoliczności sprawie i wysłuchawszy stron kontrowersyi. Sąd urzędu burmistrzowskiego za niepowściągliwość i wywołanie słów na J.M.P. wachmistrza przez Józefa Szaciłowskiego, którego Szaciłowskiego sąd ukarał siedzeniem [w] wieży godzin dwadzieścia cztery, przy wyjściu

^a Własnoręczny podpis.

¹⁷⁸ Dancewicz, wachmistrz freipocztów w Białymstoku – APB, Teki Glinki, teka 316, s. 38.

z wieży grzywnien 3 tenże Szaciłowski ma zapłacić, 2 grzywnie do magistratu na воск, a jedną do Świętej Trójcy do skrzynki i na tym samym miejscu gdzie kulminował J.M.P. wachmistrza przeprosić powinien będzie, aby dalsze nie zachodziły kłótnie. Mocą tego dekretu, gdyby się miał ważyć kiedy na J.M.P. wachmistrza powtarzać i wszczynać jakowe kłótnie, całym tygodniem wieży karny być powinien i grzywnien 14, sąd niniejszy wieczne jemu milczenie nakazuje. *Dat[um] [d]ie et a[nn]o ut supra.*

280. s. 132.

[16 V 1784]

Stała dobrowolnie zgoda i umowa między stronami, z jednej Fabianem Wojtulewiczem majstrem kunsztu juchtańskiego, obywatelem biał[ostockim], z drugiej strony Tomaszem Zubrzyckim obywatelem biał[ostockim], podejmującym się na rok cały terażniejszy za gmińskiego do usług, podług prawa burmistrzowskiego. Który Tomasz Zubrzycki przez s[ł]. Fabiana Wojtulewicza za zgodą umówioną na rok za zł[otych] 20 i buty nowe, w której zgodzie w dotrzymaniu umowy dotrzymać są sobie obie strony dotrzymani[a] obowiązani^a. Na co dla tym większej wiary przy urządzie burmistrzowskim i całej zgromadzonej schadzce, rękami własnymi znakami krzyżów świętych podpisie się. Działo się w urządzie burmistrzowskim białostockim, dnia 16 miesiąca maja 1784 roku.

Fabian Wojtulewicz + +

Tomasz Zubrzycki + +

Na tę summę z góry odebrał Tomasz Zubrzycki zł[ote] 2.

281. s. 133.

[2 I 1785]

[s. 133] Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej[j] schadzce braci starszych i młodszych tego miasta.

Stanąwszy osobiście s[ł]. Fabian Piekarski¹⁷⁹, rodem z miasta Białegostoku z ojca i obywatel białostocki. Daje konsolację całemu miastu zwyż wyrażonym, po to prekaucją, aby Ich Mość Panowie mieszanie białostoccy, nie zadawali temuż s[ł]. Fabianowi Piekarskiemu takowy sposób, który by się odważył mówić te słowa wypominek, że mając swoje pomieszkanie za bramą suraską, który my mieszczanie zesłali na mieście burmistrzowskie, przyznajemy temuż s[ł]. Fabianowi Piekarskiemu. Na co my, cały urząd, podpisujemy się tak starsi, jako i młod-

^a Wyraz nadpisany nad wierszem we właściwym miejscu.

¹⁷⁹ Piekarski Fabian, brat Szymona Piekarskiego, syn Pawła Piekarskiego garncarza i Frozyny, mieszkających w 1771 r. przy ul. Suraskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 145.

si. Działo się w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia drugiego stycznia roku tysiąc siedemset osiemdziesiątego piątego.

Marcin Kozłowski^a bur[mistrz]

Urząd:

Paweł Jedliński radny

Michał Woronowski

Franciszek Wilczyński

z gminu Jan Sawicki

Augustyn Puchalski

Michał Hołubowicz¹⁸⁰

Kasjan Wilczyński

Antoni Jozobik

Piotr Puchalski¹⁸¹

Józef Krzysztofowicz cechmistrz

Szymon Dubiejko podskarbi cechu garncarskiego

Szymon Leszewicz¹⁸²

Adam Ochremowicz

Antoni Jaskólski pisarz Białegostoku miasta magdeburgi

282. s. 134.

[22 III 1768]

[s. 134] W roku 1767 [d]ie 1 Junii podług uchwały procesu kościoła ś[więtego], w skarbonie znalazło się złotych 23 i ½.

[D]ie 1 Juli było w skarbonie zło[te] 23 [groszy] 14.

[D]ie 1 Augusti było w skarbonie zło[tych] 10 [groszy] 20.

[D]ie 1 Septembris znalazło się w skarbonie zło[tych] 9 [groszy] 20.

[D]ie 1 Octobris znalazło się w skarbonie zło[tych] 10 [groszy] 5.

[D]ie 1 Novembris znalazło się w skarbonie zło[tych] 13 [groszy] 22.

^a Własnoręczny podpis.

¹⁸⁰ Hołubowicz Michał, szklarz, syn Wojciecha i Barbary Hołubowiczów, brat Marcina Hołubowicza – Inwentarz 1771/1772, k. 126. W 1773 r. otrzymał od Izabeli Branickiej nadanie na drewniany dom skarbowy przy ul. Bojarskiej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 38–39.

¹⁸¹ Puchalski Piotr w 1772 r. kupił od Karola Danielewicza dom z placem (29×93 łokcie), mieszczący się przy ul. Wasilkowskiej. Karol miał zapewnione dożywocie w połowie tego domu – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 7.

¹⁸² Być może Leszewicz Szymon, miał żon Agatę; w 1769 r. sprzedał Lejbie Szepowiczowi plac przeznaczony na budowę browaru – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 25–26.

[D]ie 22 Martii 1768 w skarbonie było złotych 5 gr[oszy] 4
Co na siekierę do szpitala poszło.

283. s. 134.

[4 III 1785]

Stanęła dobrowolna zgoda i umowa między stronami, z jednej Józefem Piekarskim¹⁸³ majstrem kunsztu garncarskiego, obywatelem białostockim, z drugiej Tomaszem Zubrzyckim obywatelem biał[ostockim], pod[e]jmu[j]ący się na rok cały terazniejszy, za gmiński[ego] do usług podług prawa burmistrzowskiego. Który Tomasz Zubrzycki przez sł. Józefa Piekarskiego za zgodę i umowę, za zł[otych] 25 na rok i buty przyrzec, której zgodzie dotrzymania umowy dotrzymać są sobie obie strony dotrzymać. Na co dla tym większej wiary, przy urzędzie burmistrzowskim i całej schadzce zgromadzonej, rękami własnem[i] znakiem krzyża świętego podpisujemy się. Działo w urzędzie burmistrzowskim białostockim, dnia i miesiąca marca 4 1785 roku.

Józef Piekarski +

Tomasz Zubrzycki +

284. s. 134.

[28 V 1787]

[D]ie 28 maja roku 1787.

Stanęła dobrowolna zgoda i umowa, iż sł. Jan Sawicki mający pokrzywdzenie od mieszczan białostockich, a że będący obrany burmistrzem, a teraz mieszczanie ch[ci]eli białostoccy, aby był gmińskim, a że dał konsolację, bo nie mógł tej funkcji wykonać bez żadnej noty, uznajemy przy całym zgromadzeniu w rządzie burmistrzowskim, aby nie było więcej szemrania. M[arcin] Kozłowski bur[mostarz],

Antoni Korbut,

Paweł Jedliński,

Michał Moronowski

285. s. 135.

[1 I 1786]

[s. 135] Przed urzędem burmistrzowskim miasta Białegostoku, przy całej schadzce braci starszych i młodszych tego miasta.

Stanąwszy osobiście sł. Jan Horodeński kunsztu garbarskiego i drugi sł. Paweł Słowikowski¹⁸⁴ także kunsztu garbarskiego, obywatele białostoccy, przy-

¹⁸³ Piekarski Józef, prawdopodobnie syn Stanisława Piekarskiego, garncarza, i Konstancji, mieszkających w 1771 r. przy ul. Wasilkowskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 122v.

¹⁸⁴ Słowikowski Paweł (ur. ok. 1726, zm. w 1816 r.), w 1799 r. mieszkał przy ul. Zielonej – *Spisy mieszkańców...*, s. 23.

stępują do rzetelnego bractwa wszystkich obywatelów urzędowych starszych i młodszych w mieście Białymstoku znajdujących się. Którym rzetelnie przyrzekając, dopuszczając do wszelkie[j] między sobą konfraterni wzwyż wyrażonych s[ł]. Jana Horodeńskiego i s[ł]. Pawła Słowikowskiego, za wydaniem do ukontentowania wszystkim konsolacyi, z tą prekawcją, aby s[ł]. Jan Horodeński i s[ł]. Paweł Słowikowski żadnej od miasta należącej nie unikali usługi, tak w wszelkich podatkach, jako i powinnościach od całego miasta należących i nie byli uporczywi i sprzeczni. Od tych czas dobrowolni[e] będąc przyjęci w mieście s[ł]. Jan Horodeński i s[ł]. Paweł Słowikowski, od całego magistratu i pospólstwa miasta Białegostoku, żadnego od nikogo z mieszczan tak starszych jako i młodszych mieć nie powinni zakazy. Na co się dla tym większej wagi i waloru cały urząd podpisujemy. Działo się w urzędzie burmistrzowskim miasta Białegostoku, dnia 1 stycznia tysiąc siedemset os[ie]mdziesiąt szóstego roku.

Marcin Kozłowski B.M.M.B.

Urząd:

Paweł Jedliński

Franci[szek] Wilczyński

Augustyn Puchalski

Józef Piekarski

Michał Woronowski

Mikoł[aj] Burzyński gm[iński]

Całe pospólstwo:

Jan Sawicki

Stan[isław] Łuczkiewicz

Adam Ochremowicz

Kasjan Wilczyński

Maciej Łuszczynski

Ant[oni] Jozobik

Szym[on] Zdanowicz

Mar[cin] Hołubowicz

Opatrzny Tomasz Zubrzycki, Wincenty Cieszyński, Jakub Piekarski¹⁸⁵

Józef Penczyński pisarz magdeburgi miasta Białegostoku

¹⁸⁵ Piekarski Jakub, prawdopodobnie syn Stanisława Piekarskiego, garncarza, i Konstancji, mieszkających w 1771 r. przy ul. Wasilkowskiej – Inwentarz 1771/1772, k. 122v.

286. s. 136.

[3 XI 1793]

[s. 136] *Anno domini 1793 [d]ie 3 Novembris.*

Stało się w domu burmistrzowskim Augustyna Puchalskiego, między P. Piotrem Puchalskim i między Jerzym Kolaskim ugodą stała, iż trzeci snop ma odbierać od Ambrożego Żakowskiego¹⁸⁶ dobrowolnie, jakoby był właściciel wspomnianym Jerzy Kolasko i łękę w prohonie sprzątać, do tegoż trzeciaku należy za zł[otych] 40 na rok, która suma ma być wypłacona na ś[więtego] Michała corocznie. Co się opisuje pomagać grodzic i czymś wypłacać tenże Jerzy Kolasko podejmuje się i in-sze pomniejsze podatki. Na co się podpisujemy i własnemu rękami stwierdzamy.

Augustyn Puchalski B.B.M.

Piotr Puchalski i Jerzy Kolasko jako nieumiejętny pisma kładą krzyż +++

Piotr Puchalski

287. s. 137.

[29 III 1778]

[s. 137] W roku 1778 dnia 29 miesiąca marca. Stała dobrowolna zgoda pomiędzy Adamem Kociubińskim z jednej, z drugiej strony Józefem Andruszkiewiczem, obywatelami białostockimi, na gmińskiego. Który to Adam Kociubiński przy urzędzie burmistrzowskim został zgodzony na cały rok od Józefa Andruszkiewicza za złotych 30, którą sumę ratami wypłacić Józef Andruszkiewicz Adamowi Kociubińskiemu będzie powinien. Na co się dla lepszej wiary rękami swymi podpisują. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia i roku jako wyżej. Nieumiejętni pisma kładą krzyża.

Józef Andruszkiewicz +

Adam Kociubiński +

Marcin Kozłowski B.M..B.

Franciszek Wilczyński rad[ny]^aPaweł Jedliński radny^bSylwester Jozobik rad[ny]^c

Wojciech Jabłoński

Marcin Szelichowski

Kazmirz Krzysztopiuk

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

¹⁸⁶ Żakowski Ambroży, mieszczanin rolnik, w 1799 r. mieszkał przy ul. Zielonej, zaś w 1806 r. przy ul. Wasilkowskiej – *Spisy mieszkańców...*, s. 23, 48.

^a Słowo „radny” napisane jaśniejszym odcieniem atramentu na słowie „gmiń[ski]”.

^b Słowo „radny” napisane jaśniejszym odcieniem atramentu na słowie „gmiń[ski]”.

^c Słowo „radny” napisane jaśniejszym odcieniem atramentu na słowie „gmiń[ski]”.

288. s. 137.

[4 V 1776]

W roku 1776 dnia 4 maja. Stanęła dobrowolna zgoda pomiędzy Kazmirzem Krzysztopiukiem z jednej, z drugiej strony Marcinem Szelichowskim, obywatelami białostockimi, na gmińskiego. Który to Kazmirz Krzysztopiuk przy urzędzie burmistrzowskim został zgodzony, do roku elekcji agitujucej się 1779, od Marcina Szelichowskiego za złotych 18 i buty nowe, którą to sumę ratami wypłacić Marcin Szelichowski Kazmirzowi Krzysztopiukowi obowiązany powini[en] będzie. Na co się dla lepszej wiary rękami swemi podpisują. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia i roku jako wyżej. Nieumiejętni pisma kładą krzyże.

Marcin Szelichowski +
 Kazmirz Krzysztopiuk +
 Marcin Kozłowski B.M.B.
 Paweł Jedliński radny
 Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

289. s. 137.

[7 III 1780]

W roku 1780 dnia 7 marca. Stanęła dobrowolna zgoda pomiędzy Tomaszem Zubrzyckim z jednej, z drugiej Józefem Malinowskim. Dobrowolnie Józef Leonowicz zgodził na cały rok za złotych 18 i podusze[k] par dwie. Na co dla lepszej wiary rękami naszymi podpisujemy się.

Tomasz Zubrzycki ++
 Józef Malinowski ++
 Woj[cie]ch Jabłoński
 Józef Lenowicz ++
 Adam Sycewicz
 Marcin Kozłowski B.M.B.
 [D]ie 2 maja dał Lenowicz zł[otych] 4.

290. s. 138.

[17 VII 1768]

[s. 138] Za Burmistrza Wojciecha Jabłońskiego.

Stanąwszy do urzędu Ewa Mikulszczanka odebrała prowizyi od Ejli Tanchieluka złotych 10, którą sumę na złotych 100, co powinien co rocznie wypłacać prowizyję. Na co się podpisuje, a że nieumiejętna pisma, kładzie krzyż. Dat[um] [d]ie 17 Julii 1768 an[n]o.

Ewa Mikulszczanka

291. s. 138. [26 III 1765]

Stanąwszy do urzędu miejskiego Stefan Jędrzejewski z żoną swoją na imię Zofią, zeznali w księgi miejskie, jako mając chałupę na Suraskiej ulicy zlecają sł. Janowi Wojewódzkiemu i podają w opiekę. Jeśliby się trafił człek do najęcia wolno arendować, za co się zgodzi na rok, co podaje w całości jak chałupę tak okna, ławy, stół, drzwi [z] zawiasami żelaznemi, drabina na dachu, ze wszystkim obrządkiem. Na to się zapisali. *Dat[um] [d]ie 26 Martii 1765 anno.*

Stefan Jędrzejewski +

Zofia Jędrzejewska +

292. s. 138. [26 III 1765]

Tudzież stanąwszy do urzędu Jan Rzackiewicz z żoną swoją na imię Agatą, zeznali w księgi miejskie, jako mając chałupę na ulicy Cerkiewnej na jurydyce, zlecają sł. Janowi Wojtulewiczowi z miasta Wasilkowa i podają w opiekę. Jeśliby się trafił jaki człek do najęcia wolno arendować, za co już godzi na rok, co podają w całości chałupę ze wszelkim obrządkiem, jak okna, tak wszystko w całości, drzwi [z] zawiasami żelaznemi. Na to się zapisali. *Dat[um] [d]ie 26 Martii 1765 an[n]o.*

Kolońskiemu na rok co zło[tych] 15, prezbiterowi zło[tych] 4.

~~Zapłacił Stefan Lesonowicz zło[tych] 19 [d]ie 30 Juni 1766.ª~~

odebrał Rzackiewicz +

Jan Rzackiewicz +

Agata Rzackiewiczowa +

293. s. 138. [27 VI 1766]

[D]ie 27 Junii po Lenowiczu Józef Warmijewski najął za złotych 19 w roku 1766.

294. s. 138. [12 VIII 1765]

[D]ie 12 Augusti 1765 an[n]o, stanąwszy do urzędu Paweł Iwanowicz z żoną swoją na imię Magdaleną, upraszali do najęcia budynku Zereniewskiego, co się zgodzili i mają na kwartał zapłacić złotych 8. Na to się podpisali rękoma swemi, a że nieumiejętne pisma, pokładali krzyżyki.

Paweł Iwanowicz +

Magdalena +

^a Wpis skreślony przez pisarza miejskiego.

295. s. 139.

[4 VII 1767]

[s. 139] Stanąwszy do urzędu P. Bartłomiej Pietrykowski podchorąży od węgierskiej chorągwi, który abszytowany i z żoną swoją na imię Elżbietą. Jako mieszkając w chałupie Macieja Blaszkowskiego za dług pewny tynfów 60, a że tenkują lepszego szczęści[a] wychodzi z tej chałupy. Najmuje Stefanowi Lewonowiczowi na rok cały za złotych polskich 24, na to dał złotych 12. Na to się podpisują Pietrykowscy. *Dat[um] [d]ie 4 Juli 1767 an[n]o.*

Elżbieta Pietrykowska +

296. s. 139.

[26 VI 1768]

Ja, niżej na podpisie wyrażony, odebrawszy sumy z posesyi tynfów 120^a 200, od Dawida Chackielowicza, jako nie mam mieć żadnej odezwy, ani sukcesorowie jego do pomienionego Dawida i do Szmojłowicza, których kwituję i podpisuję się ręką swoją własną, krzyż kładzie. *Dat[um] [d]ie 26 Junii 1768 an[n]o.*

Stefan Jędrzejewski +

297. s. 139.

[10 III 1777]

1777 roku miesiąca marca [d]ie 10. Stanęła dobrowolna zgoda pomiędzy Adamem Kociubińskim z jednej, z drugiej strony Janem Łuckiewiczem teściem i Janem Hołubowiczem¹⁸⁷ zięciem, na gmińskiego. Który Adam Kociubiński przy urzędzie burmistrzowskim został zgodzony na cały rok od Jana Łuckiewicza i Jana Hołubowicza, za złotych 24 i od cz[yn]szu płacenia wolnym zostaje Adam Kociubiński, zastępując za niego Jan Łuckiewicz i Jan Hołubowicz. A zaś Jan Łuckiewicz ojciec z Janem Hołubowiczem zięciem umówili się, trzecią część płacić mający Jan Łuckiewicz, a zaś Jan Hołubowicz[z] dwie części, mają oba Adamowi Kociubińskiemu tym sposobem wypłacić. Na co się dla lepszej wiary rękami własnymi podpisują. Działo się w urzędzie burmistrzowskim, dnia i roku jako wyżej.

Marcin Kozłowski B.M.B.

Paweł Jedliński rad[ny]

Marcin Hołubowicz

Jan Łuckiewicz

Nieumiejętni pisma kładli krzyże

Jan Hołubowicz ×

^a Liczba skreślona przez pisarza miejskiego.

¹⁸⁷ Być może Hołubowicz Jan, ślusarczyk, syn Wojciecha i Barbary Hołubowiczów – Inwentarz 1771/1772, k. 126.

Adam Kociubiński ×

Augusty[n] Puchalski

Wojciech Dobczyński P.M.M.B.

Dał Jan Hołubowicz[z] przy tej zgodzie Adamowi Kociubińskiemu zł[otych] 4.

Di[e] 29 *Juli* dał Jan Łuckiewicz Kociubińskiemu zł[otych] 4.

D[ie] 26 *Octobris* Jan Hołubowicz oddał Kociubińskiemu zł[otych] 12.

298. s. 140.

[21 VII 1781]

[s. 140] Roku 1781 [d]ie 21 *Juli*.

Rewizja ogrodu przez urząd miejski białostocki, co sz[ko]dy^a uczynili konie przez Lejbę żyda Pawłowi Piekarskie[mu], soczewice wytratali, proso i cały ogród wzdłuż i wszerz potratowali.

299. s. 140.

[16 IV 1752]

Konotacja odebrania papierów w roku 1752 [d]ie 16 *Aprilis*, od burmistrza Szymona Haczkowskiego poda się do burmistrza Antoniego Borsuka w całości i do tego przybyte nowe papiery, to jest ablata z grodów na magdeburgię.

1. Punkta dawne.
2. Ablata dawna.
3. Prawo na Wasilkowską ulicę.
4. Rejestr prohonny.
5. Libertacyja na prohon.
6. Suplika na pogłównie od dworskich.
7. Prawo na zawonie pod Skorupami.
8. Libertacyja od podwód w libertacyi prokonnej.
9. Libertacyja urzędowa na zło[tych] 30.
10. Pieczęć miejska, skrzynka, ksiąg trzy, instruktarz nowy i stary.
11. Książka na kwity różne, dawny uniwersał na jarmarki.
12. Z Brańska papiery zapieczętowane, suplika od braku.
13. Suplika w pomiarkowaniu placów, suplika na wytrzeby.
14. Rota urzędników, rota żydowska, uniwersał ceny likworów.
15. Konotacyja rzeczy Leszczyńskiego, kartka Bieleckiego z Franciszkiem.
16. Suplika, aby nie dawali żołnierzom soli krup.
17. Uniwersał porządku na likwory, garnce, półgarncówki, łokcie sprawiedliwe.

^a Wyraz częściowo nieczytelny – ubytek strony.

18. Rejestr Zwierzyńca całej włości i rejestr miejski na Zwierzyniec.
19. Rejestr pola rozdzielonego pod Bażantarnią.
20. Taryfa moskiewska Pareńka Bluma na kapelusznika.
21. Uniwersał na zachauorki i bór, sprawa na Wasilewszczyznę.
22. Rejestr dziesięciny na kościół, inkwizycja kądyszowa.
23. Prawa nowe w kopercie, papierów pięć, prawo na plac Jędrzejka.

H[enryk] Strzeżewski P.M.B.

Te podaje się papiery s[ł]. Antoniemu Borsukowi burmistrzowi, przy bytności radnych i ławników nowych niżej podpisanych.

Radni:

s[ł]. Adam Fabik

s[ł]. Maciej Czudowski

Ławnicy:

s[ł]. Franciszek Jabłoński

s[ł]. Jakub Jasiński

300. s. 140.

[b. d.]

Marcina rymarza nieboszczyka karta kałalne zło[tych] 200:

Z Barszczewa Sienkowej wdowy dekret w kałale zło[tych] 100^{gb}.

301. s. 141.

[9 V 1750]

[s. 141] D[nia] 9 maja w roku 1750, Teresa przyprowadzona do urzędu miasta Białegostoku przez Marcina Jabłońskiego¹⁸⁸ i prz[ez] Tomasza Kodyńskiego, która to Teresa Niwiska uszła była z detencji, od których pomienionych Jabłońskiego i Kodyńskiego odebrane fanty do urzędu pomienionej Teresy i niż rejest[r] wyrażony fantów.

spódnica stara	zło[tych] 3 gr[oszy] 11 sze[łąg] 1
spódnica komlatowa jedna	zło[tych] 10 gr[oszy] 2
kamizelka dymowa jedna	zło[tych] 3 gro[szy] 11 sze[łąg] 1
koszul cztery	z tych koszul dwie wzięła Teresa, a Pencz[yń]- skiemu koszule sprzedała za zło[tych] 3
fartuchów dwa	
chustek dwie	
serweta jedna	Teresa wzięła

¹⁸⁸ Jabłoński Marcin, miał żonę Mariannę; w 1756 r. sprzedał Jędrzejowi Jaroszowi siedlisko i ćwierć gruntu przy ul. Bojarskiej – AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 27–28.

pończoch płóciennych para jedna
 czepków para jedna
 atłasu pąsowego kawałek jeden
 wstążka różowa jedna
 szagrynu białego kawałek jeden
 prześcieradło jedno
 kamizelka stara zła przedana zło[ty] 1 gro[szy] 1 sze[lągi] 2

302. s. 141.

[15 VI]

Dnia 15 czerwca przy kompromisie strony pobicia między sobą, to jest Bazylim Pawłowicz a Janu[szu] Sadowskim. Ponieważ przyszli do komplancy, przy tym jest założona ta między nimi *vadium* pod grzywnami 30 i publiczną karą pod ratuszem, jeśli z której strony się pokaże.

[...]^a

Ja też jako majster, jeżeliby się pokazało na mym czeladniku, to ja powinien za to odpowiedzieć za niego, na to się podpisuję. Jakub Jasiń[ski]

Dnia 15 *Junii* Bazyli Pawłowicz wyszedłszy dom burmistrzowskiego po kompromisie gadał te słowa jemu.

303. s. 141.

[13 VII 1766]

Ja Szmojło Ickowicz arendarz rzezi niżej podpisany, biorę od [...] ^b Jędrzejewskiego pieniędzy tyńfów 100, które mam oddać nie bez żadnego zawodu na ś[więtego] Michała i takimi pieniędzmi jakie szły podług kurencji, na to się podpisuje po ebrajsku. *Dat[um] [d]ie 13 Juli 1766 an[n]o^c. [...]* ^d

304. s. 141.

[16 VII 1767]

[D]ie 16 Juli 1767 biorę Kusieli Lejzorowicz¹⁸⁹ od Szmojła z tych pieniędzy tyńf[ów] 50, na co jeśli będzie potrzeba powinno [...] jako Szmojło tak Kusieli na to [...] się jawnie [.....] pieniędzy w ob[...] ścigać na domostw[ie]^e. [...] ^f

^a Podpis nieczytelny, dokonany ołówkiem najprawdopodobniej w języku rosyjskim.

^b Wyraz nieczytelny – ubytek strony.

^c Cały wpis przekreślony przez pisarza miejskiego.

^d Podpis nieczytelny, zamazany, dokonany w języku hebrajskim.

¹⁸⁹ Lejzorowicz Kusieli, rzeźnik, w 1771 r. mieszkał przy ul. Suraskiej; miał żonę Rochłę, córki: Ryfkę i Soskę – Inwentarz 1771/1772, k. 144–144v.

^e Cały wpis przekreślony przez pisarza miejskiego.

^f Podpis nieczytelny, zamazany, dokonany w języku hebrajskim.

ANEKS 1. SKŁAD WŁADZ MIEJSKICH W LATACH 1728–1794

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
–	1728	Stanisław Bielecki	–
III 1744 – III 1745	18 VI 1744	Maciej Zaleski	rajcy: Maciej Skorzec, Paweł Złotoszewski; gmiński: Kazimierz Lewka
III 1745 – III 1746	20 V 1745	Jan Hołubowski	ławnicy: Marcin Andrejczuk, Stefan Antonowicz; gmiński: Jakub Zubrzycki
	22 V 1745		rajcy: Maciej Zaleski, Paweł Złotoszewski; ławnicy: Marcin Andrejczuk, Stefan Antonowicz
	20 X 1745 22 XII 1745		–
III 1746 – III 1747	14 I 1747	Jan Hołubowski	rajcy: Stefan Antonowicz, Franciszek Jabłoński, Paweł Złotoszewski
III 1747 – II 1748	7 IV 1747	Wojciech Bielecki	rajcy: Stefan Antonowicz, Maciej Zaleski; ławnicy: Stefan Burzyński, Maciej Czudowski; gmiński: Paweł Dubiejko; Antoni Borsuk, Jan Karpiński, Kazimierz Krzysztopiuk
III 1748 – III 1749	13 IX 1748	Maciej Zaleski	–
	29 IX 1748		ławnicy: Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Franciszek Łodziński, Kazimierz Piekarski; gmiński: Jana Moniuszko; Kazimierz Łuszcz
III 1749 – III 1750	10 VI 1749	Maciej Zaleski	Sylwester Jozobik, Jan Pieryk, Paweł Złotoszewski
	8 IX 1749		Sylwester Jozobik, Kazimierz Łuszcz, Jan Moniuszko, Jan Pieryk, Józef Strzeżewski, Paweł Złotoszewski
	22 XII 1749		–
III 1750 – III 1751	9 V 1750	Jan Hołubowski	–
	20 VI 1750		Stefan Antonowicz, Adam Fabik, Szymon Haczkowski, Maciej Zaleski
	2 III 1751		–
	20 III 1751		ławnicy: Stefan Antonowicz, Adam Fabik, Szymon Haczkowski, Maciej Zaleski, Paweł Złotoszewski

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
III 1751 – III 1752	4 V 1751	Szymon Haczkowski	Marcin Malinowski, Jan Sadowski, Franciszek Stoppowski, Maciej Zaleski
	18 V 1751		–
	19 VII 1751		ławnicy: Paweł Dubiejko, Jakub Jasiński
	10 IX 1751		rajcy: Jan Hołubowski, Jakub Jasiński, Kazimierz Piekarski, Maciej Zaleski
	13 VIII 1751		ławnicy: Paweł Dubiejko, Maciej Zaleski, Paweł Złotoszewski
	24 II 1752		ławnicy: Jan Hołubowski, Jakub Jasiński, Kazimierz Piekarski
	28 II 1752 7 III 1752		–
	1752		burmistrz starej rady: Jan Hołubowski; gmiński: Jędrzej Szczerbiński
III 1752 – III 1753	16 IV 1752	Antoni Borsuk	rajcy: Maciej Czudowski, Adam Fabik; ławnicy: Franciszek Jabłoński, Jakub Jasiński
	28 IV 1752		–
	27 VI 1752		ławnicy: Maciej Czudowski, Adam Fabik, Franciszek Jabłoński, Kazimierz Łuszcz
	26 VII 1752		ławnicy: Maciej Czudowski, Adam Fabik, Franciszek Jabłoński, Jakub Jasiński, Kazimierz Łuszczynski, Jan Sycewicz
	17 XI 1752		ławnicy: Maciej Czudowski, Adam Fabik, Franciszek Jabłoński, Jakub Jasiński
	29 I 1753 22 III 1753		–
III 1753 – III 1754	11 IV 1753 10 VIII 1753	Antoni Borsuk	–
	22 II 1754		ławnicy: Maciej Czudowski, Szymon Haczkowski, Wojciech Hołubowicz, Jędrzej Jedliński
III 1754 – III 1755	31 V 1754 15 XII 1754	Antoni Borsuk	ławnicy: Wojciech Ancutowicz, Maciej Czudowski, Szymon Haczkowski, Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Kazimierz Krzysztopiuk
	20 XII 1754		–
III 1755 – III 1756	9 V 1755	Jakub Jasiński	Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jan Jeliński
	29 V 1755 9 IX 1755		Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Piotr Juchnik, Jędrzej Złotoszewski
	15 XII 1755		–
	27 XII 1755		ławnicy: Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Kazimierz Krzysztopiuk, Jędrzej Złotoszewski
	10 III 1756 11 III 1756		ławnicy: Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński; gmiński: Jędrzej Złotoszewski
	25 III 1756		ławnicy: Antoni Borsuk, Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Kazimierz Krzysztopiuk, Jędrzej Złotoszewski

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
III 1756 – III 1767	28 IV 1756	Wojciech Bielecki	ławnicy: Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Macieja Łuszcz, Kazimierz Szemiet; rajca: Jan Kozakiewicz
	29 V 1756		–
	16 VII 1756		Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Maciej Łuszcz, Kazimierz Krzysztopiuk, Kazimierz Szemiet
	10 II 1757		–
III 1757 – II 1758	9 III 1757 4 V 1757	Antoni Borsuk	–
	23 V 1757		rajcy: Maciej Czudowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Łukasz Gąsiorowski; Maciej Łuszczynski, Kazimierz Krzysztopiuk
III 1758 – III 1759	6 IV 1758 15 VI 1758	Maciej Czudowski	Łukasz Gąsiorowski, Wojciech Jabłoński, Jędrzej Jedliński, Franciszek Łodziński, Jędrzej Złotoszewski, Tomasz Zubrzycki
	26 VII 1758		–
	8 III 1759		Wojciech Jabłoński, Franciszek Łodziński, Jędrzej Złotoszewski, Tomasz Zubrzycki
	9 III 1759		–
III 1759 – III 1760	7 IV 1759	Maciej Czudowski	–
	28 V 1759		rajca: Kasper Jabłoński; ławnicy: Antoni Borsuk, Wojciech Jabłoński, Maciej Jędrzejewski, Franciszek Łodziński; gmiński: Tomasz Zubrzycki
	16 VII 1759		–
	23 VII 1759		Antoni Borsuk, Wojciech Jabłoński, Maciej Jędrzejewski, Franciszek Łodziński, Tomasz Zubrzycki; gmiński: Kasper Jabłoński
	27 VIII 1759 20 XI 1759		–
III 1760 – II 1761	29 IV 1760	Wojciech Jabłoński	ławnicy: Kasper Jabłoński, Maciej Jędrzejewski, Sylwester Jozobik, Franciszek Łodziński, Kazimierz Szemiet
	30 IV 1760		ławnicy: Maciej Jędrzejewski, Sylwester Jozobik, Franciszek Łodziński, Kazimierz Szemiet, Tomasz Zubrzycki; gmiński: Kasper Jabłoński
	3 V 1760		–
	8 VI 1760		Jędrzej Jedliński, Sylwester Jozobik, Jakub Grabowski, Franciszek Łodziński, Adam Koczerzyński
	28 VI 1760		–
	30 VI 1760		Jakub Grabowski, Jędrzej Jedliński, Franciszek Łodziński; burmistrz starej rady: Wojciech Bielecki
	20 IX 1760		–
II 1761 – III 1762	11 XII 1761	Wojciech Jabłoński	ławnicy: Antoni Borsuk, Maciej Dubiejko, Jędrzej Jedliński, Adama Koczerzyński, Franciszek Łodziński
	17 III 1762		–

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
III 1762 – III 1763	4 V 1762 18 V 1762 28 V 1762	Wojciech Jabłoński	–
	20 VI 1762 1 VII 1762		ławnicy: Antoni Borsuk, Piotr Burzyński, Jędrzej Jedliński, Franciszek Łodziński, Adam Kociubiński, Jan Kopycki
	24 VIII 1762 3 IX 1762		ławnicy: Antoni Borsuk, Piotr Burzyński, Jędrzej Jedliński, Franciszek Łodziński, Adam Koczerzyński, Jan Kopycki
	5 II 1763		Antoni Borsuk, Piotr Burzyński, Jędrzej Jedliński, Franciszek Łodziński, Jan Kopycki; gmiński: Adam Kociubiński
III 1763 – VI 1763	22 IV 1763	Antoni Borsuk	Piotr Burzyński, Szymon Dubiejko, Jędrzej Jedliński, Sylwester Jozobik, Marcin Łuckiewicz
	1763		ławnicy: Piotr Burzyński, Szymon Dubiejko, Jędrzej Jedliński, Sylwester Jozobik, Marcin Łuckiewicz, Tomasz Zubrzycki
VI 1763 – III 1764	16 VI 1763 21 VI 1763	Jędrzej Jedliński	Jan Burzyński, Szymon Dubiejko, Sylwester Jozobik, Franciszek Łodziński, Kasjan Wolczek, Tomasz Zubrzycki
	20 VI 1763 16 VII 1763 1 VIII 1763		–
	31 X 1763		ławnicy: Szymon Dubiejko, Sylwester Jozobik, Franciszek Łodziński, Kasjan Wolczek, Tomasz Zubrzycki
III 1764 – III 1765	6 VII 1764 7 VII 1764 16 VII 1764 16 VII 1764 10 IX 1764	Wojciech Jabłoński	–
III 1765 – III 1766	26 III 1765	Wojciech Jabłoński	Jędrzej Jedliński, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek, Tomasz Zubrzycki
	23 IV 1765		ławnicy: Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Bartłomiej Mikulski, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek
	28 V 1765		–
	6 IX 1765		Jakub Jasiński, Adam Kociubiński, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek
	16 XI 1765		ławnicy: Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Bartłomiej Mikulski, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek
	22 I 1766		Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Bartłomiej Mikulski, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek
III 1766 – III 1767	13 III 1766	Wojciech Jabłoński	ławnicy: Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Bartłomiej Mikulski, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek
	3 IV 1766		–
	18 X 1766		Jakub Jasiński, Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Jędrzej Łukaszyński, Kazimierz Szemiet, Kasjan Wolczek

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
III 1767 – III 1768	24 IV 1767	Wojciech Jabłoński	Jędrzej Jedliński, Adam Kociubiński, Kasjan Wołczek
	11 VII 1767 27 VII 1767		–
	10 VIII 1767		Stefan Jackowski, Jędrzej Jedliński, Adam Kocubiński, Augustyn Puchalski, Kasjan Wołczek
	14 VIII 1767 23 IX 1767		–
III 1768 – II 1769	3 V 1768	Wojciech Jabłoński	ławnicy: Wojciech Bielecki, Jędrzej Jedliński, Franciszek Wołczek, Kasjan Wołczek
	10 V 1768 27 VI 1768 17 VII 1768		–
III 1769 – III 1770	17 IV 1769	Jędrzej Jedliński	Franciszek Bielecki, Franciszek Wołczek, Kasjan Wołczek
III 1770 – III 1771	29 V 1770	Jędrzej Jedliński	Wojciech Bielecki, Sylwester Jozobik, Stanisław Łuczkiwicz, Maciej Łuszczyński, gmiński: Adam Kociubiński
III 1772 – III 1773	16 X 1772	Wojciech Jabłoński	–
	31 XII 1772		Jędrzej Jedliński, Sylwester Jozobik, Adam Kociubiński, Maciej Kozłowski
18 III 1773 – III 1774	18 III 1773	Jędrzej Jedliński	rajcy: Wojciech Bielecki, Antoni Korbut, Marcin Kozłowski, Franciszek Ratkowski, Franciszek Wilczyński; gmińscy: Maciej Krasowski, Andrzej Protasiewicz
	23 X 1773	Jędrzej Jedliński	rajcy: Wojciech Bielecki, Wojciech Jabłoński
9 III 1774 – III 1775	9 III 1774	Jędrzej Jedliński	ławnicy: Wojciech Jabłoński, Marcin Kozłowski, Jakub Sadowski, Jan Sawicki; gmińscy: Stanisław Jastrzębski, Jerzy Juchnicki
22 III 1775 – I 1776	22 III 1775	Jędrzej Jedliński ^c	rajcy: Wojciech Jabłoński, Marcin Kozłowski; ławnicy: Jakub Sadowski, Franciszek Wilczyński; gmińscy: Jakub Dubiejko, Szymon Lesionowicz
	24 IV 1775		Wojciech Bielecki, Jakub Dubiejko, Wojciech Jabłoński, Bartłomiej Jedliński, Paweł Jedliński, Jerzy Juchnik, Adam Kociubiński, Marcin Kozłowski, Jan Łuckiewicz, Stanisław Łuczkiwicz, Jakub Sadowski, Franciszek Wilczyński, Kasjan Wilczyński
I 1776 – III 1776	30 I 1776	Marcin Kozłowski	Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Adam Kociubiński
	12 II 1776		Jakub Dubiejko, Wojciech Jabłoński, Sylwester Jozobik, Adam Kociubiński

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
13 III 1776 – III 1777	13 III 1776	Marcin Kozłowski	ławnicy: Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński; gmińscy: Jakub Waleszczyk, Fabian Wojtuszewicz
	4 V 1776		rajca: Paweł Jedliński
	29 VII 1776		Paweł Jedliński, Jakub Waleszczyk, Franciszek Wilczyński
	15 VIII 1776		–
	4 XI 1776		Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński; gmiński: Adam Kociubiński
	10 XI 1776		Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Kasper Łotowski, Franciszek Wilczyński; gmińscy: Adam Kociubiński, Jakub Waleszczyk
	11 XI 1776		Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Kasjan Wilczyński
	26 XII 1776		rajcy: Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Franciszek Wilczyński; Wojciech Jabłoński, Jakub Sadowski, Kasjan Wilczyński; gmiński: Adam Kociubiński;
	1 I 1777		Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński; Sylwester Jozobik; Franciszek Wilczyński; gmińscy: Wojciech Bielecki, Stefan Burzyński, Jakub Sadowski; wicelandwójt: Antoni Korbut
III 1777 – III 1778	1 I 1777	Marcin Kozłowski	Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Adam Kociubiński, Jakub Sadowski, Franciszek Wilczyński; gmińscy: Wojciech Bielecki, Stefan Burzyński; wicelandwójt: Antoni Korbut
	10 III 1777		rajca: Paweł Jedliński; Augustyn Puchalski
	5 VI 1777		rajca: Antoni Korbut; Szymon Dubiejko, Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Kasper Łotowski, Stanisław Piekarski, Jan Sawicki, Franciszek Wilczyński
III 1778 – III 1779	28 XII 1777	Marcin Kozłowski	rajca: Wojciech Jabłoński; Franciszek Aleksandrowicz, Marcin Hołubowicz, Stanisław Jastrzębski, Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Adam Kociubiński, Jan Łuckiewicz, Jędrzej Łukaszyński, Maciej Łuszczynski, Stanisław Piekarski, Jan Sawicki, Jakub Waleszczyk, Franciszek Wilczyński, Kasjan Wilczyński
	29 III 1778		rajcy: Paweł Jedliński, Sylwester Jozobik, Franciszek Wilczyński; Kazimierz Krzysztopiuk, Wojciech Jabłoński, Marcin Szelichowski
III 1780 – III 1781	7 III 1780	Marcin Kozłowski	–
	1 I 1781		rajcy: Antoni Korbut, Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński
III 1781 – III 1782	25 III 1781	Marcin Kozłowski	rajcy: Antoni Korbut, Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński; Stefan Leonowicz, Augustyn Puchalski, Michał Woronowski, Tomasz Zubrzycki
	4 III 1782		Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Franciszek Wilczyński
III 1782 – III 1783	16 II 1783	Marcin Kozłowski	rajca: Antoni Korbut; Wincenty Ciesiński, Jakub Dubiejko, Szymon Dubiejko, Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Maciej Krassowski, Jan Łuckiewicz, Stanisław Łuckiewicz, Jan Sawicki, Franciszek Wilczyński

Okres sprawowania urzędu ^a	Data wpisu	Burmistrz	Członkowie magistratu ^b
17 III 1784 – III 1785	17 III 1784	Marcin Kozłowski	rajca: Wojciech Jabłoński, Paweł Jedliński, Antoni Korbut, Franciszek Wilczyński; ławnicy: Johan Bejnus, Stanisław Jastrzębski, Johan Lenkier, Michał Woronowski; gmiński: Fabian Wojtulewicz, Szymon Zadanowicz
	2 I 1785		rajca: Paweł Jedliński; Antoni Jozobik, Michał Hołubowicz, Augustyn Puchalski, Piotr Puchalski, Franciszek Wilczyński, Kasjan Wilczyński, Michał Woronowski; gmiński: Jan Sawicki
	1 I 1786		Paweł Jedliński, Józef Piekarski, Augustyn Puchalski, Franci Wilczyński, Michał Wronowski; gmiński: Mikołaj Burzyński
2 III 1785 – III 1786	2 III 1785	Marcin Kozłowski	rajcy: Paweł Jedliński, Antoni Korbut, Augustyn Puchalski, Franciszek Wilczyński, Michał Woronowski; gmińscy: Michał Hołubowicz, Stanisław Łuczkiwicz, Maciej Łuszczynski, Franciszek Malewicz, Józef Krzysztofowicz, Wojciech Kupiec, Szymon Piekarski, Jan Sawicki, Fabian Wojtulewicz
	1 I 1786		Paweł Jedliński, Józef Piekarski, Augustyn Puchalski, Franciszek Wilczyński, Michał Wronowski; gmiński: Mikołaj Burzyński
III 1787 – II 1788	28 V 1787	Marcin Kozłowski	Paweł Jedliński, Antoni Korbut, Michał Moronowski
III 1793 – III 1794	3 XI 1793 17 II 1794	Augustyn Puchalski	–

Źródło: AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, passim; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 2, s. 9–10; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 12, 49–50, 95–95, 111, 145.

^a Daty opisujące okres sprawowania urzędu przez burmistrza i członków białostockiego magistratu zostały określone przez autora tekstu. Jedynie w przypadku zachowania się protokołu wyboru władz miejskich przytoczono datyienne (w pięciu z sześciu zachowanych wpisów dniem elekcji była środa śródpstna). W pozostałych wypadkach podano jedynie daty miesięczne.

^b W księgach miejskich przy nazwiskach członków magistratu nie zawsze pojawia się określenie pełnionej przez nich funkcji w urzędzie miejskim. Dlatego też w tabeli przy takich osobach także nie oznaczono piastowanego przez nich stanowiska. Ponadto należy zaznaczyć, że tytułatura urzędników była zmienna i dość płynna – w wielu następujących po sobie wpisach te same osoby podpisują się najpierw jako rajcy, zaś następnie jako ławnicy czy też gmińscy.

^c We wpisie dotyczącym elekcji władz miejskich z 22 III 1775 r. możemy przeczytać, iż Jędrzeja Jedlińskiego w przypadku choroby zastępować ma Marcin Kozłowski. Prawdopodobnie tak też się stało, ponieważ w styczniu 1776 r., czyli jeszcze przed formalnym zakończeniem kadencji Jedlińskiego, w księgach miejskich jako burmistrz podpisuje się Kozłowski. AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 1, s. 119–120; AGAD, Księgi miejskie białostockie, sygn. 3, s. 95–96.

SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ

- ankier – wychwyt, drewniane albo stalowe wiązanie wzmacniające budowlę
- atestacja – zaświadczenie, świadectwo
- ciura – osoba zajmująca podrzędne stanowisko; w dawnym wojsku człowiek należący do czeladzi obozowej
- czynowaty – tkanina o ukośnym splocie
- detencja – przytrzymanie, aresztowanie, uwięzienie
- dewinkować – zjednywać, pozyskiwać, ujmować, zobowiązywać
- drojet, drogiel (fr. *droguet*) – miękka, stosunkowo mocna, tkanina wełniana o złożonej budowie splotowej, zróżnicowanej fakturze, dającej efekt kostek lub krutek; używana jako lżejsza tkanina odzieżowa
- dyfamacja – oszczerstwo, zniesławienie
- dysymulować – udawać, ukrywać, zatajać coś
- dziewosłób – swat
- farfura – fajans; rodzaj ceramiki podobny do porcelany
- frysz – odwłoka w czasie, wolny czas do namysłu
- gumno – budynek, w którym składano zboże przed wymłóceniem bądź plac w stodole z twardo ubitej ziemi, na którym młócono zboże
- harapnik, harap – bicz z krótką rękojeścią oraz długim plecionym rzemieniem
- ignoscencja – przebaczenie
- kabak – karczma, szynk
- kańczug – pleciony skórzany bicz z rękojeścią
- kitajka – cienka, gęsta i gładka jedwabna tkanina o płóciennym splocie, jednobarwna lub mieniąca się; najprostszą i najpospolitszą z tkanin jedwabnych
- komplancja – akt zgody kończący spór, proces lub zapobiegający procesowi
- łyćzak – tkanina konopna
- małowiele – niewiele, niedużo
- naddawka – dodatek
- nieuk – młody wół, który jeszcze nie chodził w uprzęży
- osieć – budynek ogrzewany piecem, służący jako suszarnia zboża, lnu, chmielu; bądź wysoki słup z drągami, na których układano zboże, schnące pod działaniem słońca i powietrza
- pajuk – pokojowiec dworski, także członek straży magnata
- prohon – miejsce gdzie przegania się bydło przez rzekę, błoto lub inną przeszkodę, bądź droga, którą przegania się bydło na pastwisko

samotrzcę (samoczwart, samosiódni) – w trzy osoby, sam z dwoma innymi (w cztery osoby, w siedem osób)

serża – tkanina jedwabna, jedwabnymi nićmi przetykana

staja, staje – miara długości drogi, odległość przebyta przez konia pomiędzy dwoma od-poczynkami, miała różną długość; staja była też stosowana jako jednostka powierzchni (około 1,2–1,5 ha)

sublewacja – zniesienie banicji, która pozbawiała praw politycznych

suficiensja – wystarczalność, dostateczność

suspicia – podejrzenie, posądzenie

sztament (stament, sztamęt, stamet, sztamet) – lekka tkanina wełniana

sztengierka, stęgierka – chusta noszona na szyi, przetykana złotem i srebrem

zamtuz – dom publiczny

zgrzebny – płótno utkane z grubej przędzy lnianej lub konopnej

INDEKS OSOBOWY

- Ablamowicz Kazimierz, żołnierz od regimentu pieszego 67–68
Ablomowicz Kazimierz (Kazmierz) 151
Abraham, syn Gierszona Lejbowicza i Channy 59
Abraham, syn Josiela i Channy 85
Abraham, syn Lejby Josielowicza i Soski 4
Abram, cyrulik 89
Abramowicz Aron 6, 50
Abramowicz Dawid 121–122
Abramowicz Lajbuś 71
Abramowicz Lejb (Lejbko), muzykant 52, 93
Abramowicz Mejer 111–114
Adam, strzelec 16
Adam, syn Kasjana Wołczka i Elżbiety 43
Adamczuk Andrzej, cieśla 53
Adamczuk Marcin 29–30, 104–105, 117, 139, 143
Agata, żona Alexandra Boyko 101
Agata, żona Andrzeja Łukaszyńskiego 104
Agata, żona Bartłomieja Jedlińskiego 127
Agata, żona Franciszka Aleksandrowicza 110
Agata, żona Stefana Bieniaszewicza 100
Agata, żona Szymona Leszowicza 156
Agnieszka z Majewskich, żona Stefana Antonowicza 5
Agnieszka, córka Augustyna Puchalskiego i Marianny 43
Agnieszka, córka Dominika Mazurka i Barbary 57
Agnieszka, córka Dominika Półtoraka i Tekli 93
Agnieszka, córka Macieja Dubiejki i Marianny 62
Agnieszka, córka Macieja Krasoty i Franciszki 143
Agnieszka, żona Bartłomieja Szaciłowskiego 7
Agnieszka, żona Józefa Andruszkiewicza 115
Aharon Kac, ojciec Widgora Aronowicza 48
Aharon, ojciec Cwi Hirsza 33
Aharon, syn Chaima 97
Aleksander I Jagiellończyk XII, LII
Aleksandra, żona Jana Sawickiego 126
Aleksandrowicz Franciszek, szewc 79, 110–111, 124, 145, 172
Anastazja, żona Marcina Inersztowa 92–93
Ancutowicz Wojciech, ławnik 36–37, 168

- Andrejczuk Marcin, ławnik 5, 8, 10, 19, 167
Andruszkiewicz Józef, ślusarz 115, 120, 159
Andruszko XXX, LXII
Andrzej, syn Joachima Mozola i Katarzyny 54
Andrzej, syn Wincentego Wojtulewicz i Anny 72
Andrzej, syn Wojciecha Jabłońskiego i Małgorzaty 33
Ankiel, właściciel karczmy 130
Anna, córka Bartłomieja Mikulskiego i Katarzyny 93
Anna, córka Jakuba Waleszczyka i Marianny 135
Anna, córka Jędrzeja Jedlińskiego i Anny 6
Anna, córka Sebastiana Zimnochowskiego i Magdaleny 78
Anna, córka Wincentego Wojtulewicz i Anny 72
Anna, siostra Józefa Żuromskiego 151
Anna, żona Jędrzeja Jedlińskiego 6
Anna, żona Józefa Koreckiego 26
Anna, żona Józefa Osmiańskiego 79
Anna, żona Piotra Burzyńskiego 76
Anna, żona Wincentego Wojtulewicz 72
Antoni, syn Bazylego Janickiego i Marianny 46
Antoni, syn Macieja Smurzyńskiego i Małgorzaty 127
Antoni, syn Sylwestra Jozobika i Barbary 17
Antoni, syn Wojciecha Jabłońskiego i Marianny 14
Antoniewicz Jerzy XIII, XXV, XLVII, XLIX, LIII, LVIII
Antonowicz Stefan, ławnik, rajca 5, 7, 8, 12–13, 16, 19, 21, 26, 167
Aronowa 85
Aronowicz 42
Aronowicz Jankiel, rzeźnik 62–63
Aronowicz Wigdor, muzykant 47–48, 115
Aronowicz, kramarz 73
August II Mocny XXI–XXII, XXIV, LVII
August III Sas XXIV, LVIII
Awraham, ojciec Beniamina 25
Awraham, ojciec Dawida Abramowicza 121
Awraham, ojciec Zeew Wolfa 115
- Backiel Wojciech, prawdopodobnie ślusarz 31
Bakałarz Mikołaj Michnowicz Raczkowicz XII–XIII, LII
Bakałarzewicz Mikołaj XIII, LIII
Bakałarzewiczówna Elżbieta XIV, LIII
Baranowski Andrzej, stelmach 151
Barbara, żona Dominika Mazurka 57
Barbara, żona Sylwestra Jozobika 17
Barszczewski Waldemar XL, XLVI, 3, 107
Bartłomiej, syn Sylwestra Jozobika i Barbary 17
Bartłomiej, syn Szymona Dombrowskiego i Marianny 76
Bartłomiejowa Agnieszka, wdowa 95–96
Bartłuk Stefan 54
Baśka, dziewczka Maciejowej Smurzyńskiej 153
Bazyłczuk Mikołaj, cieśla 53
Bazyli, ślusarz 57

- Bąkowski Józef LV
Benedykt, właściciel karczmy 120
Beniamin, syn Awrahama Kaca 25
Beniamin, syn Lejby Josielowicza i Soski 4
Beniaszowiczowa Agnieszka 102
Benio 11
Benyskiewicz Krzysztof IX, XLV, LI
Berko 19, 144
Berko Mydlarz 44
Berko, syn Josiela i Channy 85
Berkowicz Izrael, mydlarz 44
Berkowicz Lejzor, mydlarz 85
Betański Antoni Wacław, ksiądz 91, 133
Białasz Kazimierz 106
Białaszowa Anna 106
Biecki Wojciech patrz Bielecki Wojciech
Bieleccy XXIX, LXI
Bielecki 43, 163
Bielecki (Biecki) Wojciech, burmistrz, rajca, gmiński XXIX, LXI, 11–13, 32, 39, 44–47, 54, 68, 74, 90, 104–105, 115–117, 125, 127, 134, 141–142, 167, 169, 171–172
Bielecki Franciszek, członek magistratu 171
Bielecki Stanisław, burmistrz XXIV, XXIX, LVII, LXI, 6, 81, 167
Bielewicki Szymon (być może Bielecki Szymon) 11, 92
Bielski, pajuk 42
Bieniaszewicz Stefan (Bieniaszewski), garbarz 100
Bienio 52
Blanster Andreas (Blansterst), stolarz 119
Błaszowska Katarzyna, żona Macieja Błaszковского 45, 66, 83
Błaszowski Maciej, garncarz 45, 65–66, 83, 162
Blum Pareńko 164
Bobowicz Grzegorz 116
Bobowski Tomasz 65
Boćkowski Daniel XIX, XLVI
Bogdanowicz Marcin (Bohdanowicz), żołnierz 61, 65
Bohdanowicz (Bochdanowicz) 19
Bohorodziec 97
Bokłago Wojciech X, XLIX
Boniatowicz, kapitan regimentu infanterii 89, 90
Borkowski, kapral 10
Boroński (Borzyński) Wojciech 111
Borowiczka Marianna Stanisławowa 7, 32, 48
Borowski Jędrzej (Andrzej), szewc 17–18, 49, 94, 128
Borsuk 16
Borsuk Antoni, burmistrz, ławnik XXIX, LXI, 13–14, 26, 28–33, 36, 38–40, 44–45, 48, 51, 53, 69, 76, 78, 80–83, 85, 89, 163–164, 167–170
Borsukiewicz Antoni patrz Borsuk Antoni
Borsukiewicz Jan, landwój XXXI, LXII
Boruch 28
Boruch, syn Wolfa Boruchowicza i Estery 110
Boruch, winnik Lejbiny 28

- Boruchowicz Icko, cembalista 92
Boruchowicz Wolf 110
Branicka Elżbieta XVIII, XXI, LV, LVI
Branicka Katarzyna Scholastyka Sapieżanka XVIII, XXI, LV
Branicka Konstancja XVIII, XXI, LV, LVI
Branicka Konstancja Tekla XVII
Branicka Krystyna XVIII, XXI, LV, LVI
Branicka Urszula XVIII, XXI, LV, LVI
Branicka z Czarnieckich Katarzyna Aleksandra XVII, LIV
Branicka z Poniatowskich Izabela XXI, XXV–XXVI, XXXI, XXXIII, LVI, LVIII, LIX, LXII–LXIII
Branicki Jan Klemens XVII, LIV
Branicki Jan Klemens (Kazimierz) XXI–XXVII, XXX, XXXIII, LVI–LVIII, LIX–LXIII, 5, 8, 9, 14–15, 24, 26, 32–33, 36, 39–40, 43–44, 46, 61, 68, 72, 87, 91, 101, 109, 111–114, 135, 140
Branicki Stefan Mikołaj XVII–XX, LIV–LV
Bretfus Job XVI
Bromierski 113
Bronikowski Andrzej, kapitan regimentu infanterii 15, 90
Brzeziński Wawrzyniec 69
Brzozowska Teresa, żona Mateusza Brzozowskiego 26, 106
Brzozowski Mateusz 26
Brzozowski Wojciech, kapral od węgierskiej chorągwi 106
Buczyński Paweł 66
Bujakowski Adam 90
Bujko 144
Bujko Aleksander (Boyko Alexander), piekarz 102
Burzyńska Anastazja, żona Jana Burzyńskiego 20, 37
Burzyńska Magdalena, żona Piotra Burzyńskiego 76, 79
Burzyńska Teresa, żona Stefana Burzyńskiego 12, 37
Burzyński Franek 37
Burzyński Jakub, szewc 59, 77, 104
Burzyński Jan, cieśla, ławnik 20, 30, 36–37, 53, 77, 84, 86–87, 103, 143, 170
Burzyński Maciej, szewc 43
Burzyński Mikołaj, gmiński 158, 173
Burzyński Piotr, bednarz, ławnik 76–77, 79–83, 85–86, 89, 170
Burzyński Stefan, cieśla, członek magistratu 12–13, 36–37, 53, 77, 82, 87, 107, 141–142, 167, 172
Bysko 83

Cecylia, córka Joachima Słomińskiego i Krystyny 62
Ceserski Stanisław, kuchmistrz nadworny 9, 131
Cetwiński Marek XV, L
Chackielowicz Dawid 115, 162
Chaia, córka Josiela i Channy 85
Chaim, ojciec Ahrona 97
Chaim, ojciec Berko Chaimowicza (Dow Ber) 115
Chaimowicz Alkon 47
Chaimowicz Berko (Dow Ber) 115
Chaimowicz Nochem 83

- Chalceccy XIX
Chalecka Anna XV, LIV
Chalecki Hieronim Kazimierz XV, LIV
Chalecki Józef Józefowicz XV, LIV
Chalecki Władysław Jerzy XV, LIV
Channa, żona Gierszona Lejbowicza 59
Channa, żona Josiela 85
Chayka, córka Wolfa Boruchowicza i Estery 110
Chmielnicki Jan 51
Chodkiewicz Aleksander XII
Choińska Małgorzata XXVIII, XLVI, LXI
Chomicki Michał 70
Chwastowski, ojciec prezbiter 97
Chwejdorowicz (Chwedorowicz) Wojciech, Cygan 70
Chwiadora, żona Józefa Szemieta 38
Chwiedeskiewicz Jakub 4
Ciechanowska Marianna Jerzyna, żona Jerzego Ciechanowskiego 42, 103
Ciechanowski Jerzy, szewc 42, 79, 98
Ciesielska Karola IX, XLV, LI
Ciesielski Wincenty (Wincent) 147
Ciesiński Wincenty 154, 172
Cieszyński Wincenty 158
Cypra, żona Ronki Lejby Josielowicza 87
Czajkowski Szymon, ksiądz 15
Czarnecki Stefan XVII, LIV
Czarnecki Stefan Stanisław XVIII, LV
Czerniawska Magdalena Antonowa 102
Czerniawski Kazimierz (Kazmir) 149
Czerwiński Marcin 148
Czudowska Elżbieta, żona Michała Czudowskiego 40
Czudowska Maciejowa, wdowa 73
Czudowski (Czudawski) Maciej, burmistrz XXIX, LXI, 12–14, 28–30, 33, 36–39, 41, 44–47, 53, 64–65, 67–70, 164, 167–169
Czudowski Michał 39
Czyżewski Przemysław XIV, XXII, XXVII, XXXIV–XXXV, XLVI, LIII, LX, LXIV
- Dajnowicz Małgorzata* X, XXVI, XLVI, LIX
Dancewicz, wachmistrz freipocztów w Białymstoku 154
Danielewicz Karol 156
Danilewicz Sylwester 10
Daniłowa, córka 88
Daniłowa, wdowa 88
Daniłowicz Józef, pisarz XXXII, XXXV–XXXVI, LXII, LXV, 18
Daniuł Icko 97
Daszkiewicz Józef (być może Daszkowski Józef) 135
Daszkowa Barbara (być może Daszkowska) 32
Daszkowska Katarzyna 32, 135
Daszkowski Jan, blecharz, pocztmajster 24–25, 27
Dawidowicz Abram, krawiec 46
Dąbrowski Jan, syn Szymona Dombrowskiego i Marianny 76, 132

- Dąbrowski Wawryn 52
Dereniewski Antoni 96–97
Dereniewski Piotr, syn Antoniego Dereniewskiego 97
Dessein, kapitan 57
Deybel Jan Zygmunt XXII
Długa 62
Długi 59
Dobczyński Wojciech, pisarz XXXII, XXXV–XXXVI, LXII, LXV, 121, 124–125, 127, 132–133, 135–138, 140–143, 145, 148–149, 154, 159–160, 163
Dobroński Adam X–XI, XVII, XXIII–XXVI, XLVII, XLIX, LII, LIV, LIX
Dobrzyniewski, ślusarz 54
Dombrowski Bartłomiej 63
Dombrowski Szymon (Dąbrowski), szewc 76, 93–96, 98
Dominikowa 130
Dorota, córka Marcina Adamczuka i Franciszki 29
Dorota, siostra Stefana Jackowskiego 110
Dorota, żona Andrzeja Borowskiego 17
Dorota, żona Antoniego Korbuta 140
Drobik Jan, kowal 59–60
Drzewicka Józefowa, wdowa 86
Drzewicki (Drzewnicki) Józef 32, 83
Dubas-Urwanowicz Ewa XVIII, XLIX
Dubiejko Jakub, członek magistratu 75, 117, 127, 133, 143, 154, 171
Dubiejko Maciej 62, 76, 169
Dubiejko Paweł, ławnik 13, 23, 167–168
Dubiejko Szymon, bednarz, ławnik, gmiński 75–76, 84–87, 91, 117, 143, 154, 156, 170, 172
Dubiejkowa Piotrowa, wdowa 71, 95–96
Dudziński, ksiądz 79
Dułczuk Piotr 12
Dziemianowicz (Siemianowicz) Jan, garbarz 130–132, 135–136
- Ejla 42
Ejla, zięć Długiego 59–60
Ejsymont (Eysymont) Jakub 107–108
Eliasz, syn Szmojły Lejbowicza 36
Eliaszowicz Abram 84
Eliezer, ojciec Josiela Lejzorowicza 48
Eliowicz Abram 87
Elżbieta, córka Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77
Elżbieta, córka Jana Łuckiewicza i Brygidy 72
Elżbieta, córka Mateusza Brzozowskiego i Teresy 26
Elżbieta, córka Stefana Bieniaszewicza i Agaty 100
Elżbieta, żona Jerzego Juchnika 77
Elżbieta, żona Kasjana Wołczka 43
Estera, żona Abrahama 4
Estera, żona Lejzroa Berkowicza 85
Estera, żona Wolfa Boruchowicza 110
Ewa z Pręczyńskich, żona Kazimierza Szydłowskiego 146
Ewa, córka Jakuba Waleszczyka i Marianny 135
Ewa, córka Michała Fabika 95

- Ewa, żona Bartłomieja Szaciłowskiego 7
Ewa, żona Marcina Malinowskiego 22
Ewa, żona Pawła Pawluczka; córka Wojciecha Bieleckiego i Magdaleny 11
Ewelt Johan 76, 94
- Fabian, syn Marcina Sokólskiego i Marianny 101
Fabik Adam, ławnik, rajca 19, 21, 26, 28–30, 47, 56, 95, 164, 167–168
Fabik Michał 95
Felicja, córka Jana Sawickiego i Aleksandry 126
Feyga, żona Abrahama Hirszowicza 49
Filip, syn Jana Zakrzewskiego i Marianny 21
Filipowa, cukiernikowa 36
Findrowa, wdowa (być może Krupicka Anna Findrowa) 17
Fistulewicz Jerzy 116
Fiszko, syn Wolfa Dawidowicza Gołdy i Sary 110
Fokt Krzysztof IX, XLV, LI
Fontana Jakub XXII
Franciszek 163
Franciszek, syn Macieja Jędrzejewskiego i Anny 34
Franciszek, syn Marcina Sokólskiego i Marianny 101
Franciszka, córka Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77
Franciszka, córka Jana Zakrzewskiego i Marianny 21
Franciszka, córka Wojciecha Jabłońskiego i Małgorzaty 33
Franciszka, żona Macieja Krasoty 143
Franciszka, żona Marcina Adamczuka 29
Franciszka, żona Marcina Kozłowskiego 127
Franciszka, żona Pawła Sadowskiego; córka Józefa Szemieta i Chwiadory 38
Frejda, żona Abrama Konstantynowskiego 95
Frejda, żona Szmojły Lejbowicza 36
Frejda, żona Zelka 89
Froncek 19
- Gadajt Andrys 11
Gałęcki, szewc dworski 144
Garnuszewicz Antoni 97
Gawroński Arkadiusz XL, XLVI
Gąsiorowski (Gęsiorowski, Gonsiorowski) Łukasz, rajca 30, 35–36, 53, 64, 93, 169
Gedymin XI
Gida, córka Borucha Izraelowicza i Mendli 96
Gieniuszowa Filipowa 136
Gierszon 78
Gierszon, karczmarz 151
Gierszonowicz Lejba 26
Gieszkowski Andrzej, komisarz dóbr podlaskich XXXIII, LXIII, 89, 91, 100, 143
Gilejka Grzegorz 132
Gisa, żona Lejbki Abramowicza 85
Gitla, żona Dawida Chackielowicza 115
Glejba 10
Glinka Jan XI
Głowiński Jan Michał XX, LV
Głuszka Rejza, właściciel karczmy 125

- Głuszko Szmerko, właściciel kramu 99
Gołda Wolf Dawidowicz 109
Gołda, córka Lejzora Berkowicza i Estery 85
Gołda, żona Icka Nochimanowicza; córka Szmojły Lejbowicza 36
Gołda, żona Nochemy Chaimowicza 83
Gołdział Grzegorz 57
Gołdzinka, córka Szejny 17
Gotfrydowski Szymon 92
Górecka Konstancja 73–74
Grabowski Maciej XVII
Grabowski Jakub 73–74, 169
Grassmann Magdalena XVI, XLVII
Gross Joannes 83
Gruszczyński Józef, zięć Daszkowej 32
Gryguć Antoni 88
- Haczkowski (Aczkowski) Szymon, burmistrz, ławnik XXIX, LXI, 15, 19, 21–23, 25–27, 33
33, 36–37, 163, 167–168
Halicki Stanisław 41
Halukowicz Maciej, szewc 121
Hanna, żona Ejli Moszkiewicz 63
Haratym Andrzej XIV, XLIX
Hawryluk Dawid, pastuszek 109
Hawryluk Jakub, szewc 132
Heina, córka Abrahama i Estery 4
Helena, córka Jana Sawickiego i Aleksandry 126
Helena, żona Wawrzyńca Wojewodki 80
Hendrych 12
Hercko, cyrulik 106
Herman Łukasz, piekarz 46
Herman Tomasz, piekarz 46
Herszkowicz Abram (być może Hirszowicz Abraham) 49–50
Hidka, żona Abrama Eliowicza 87
Hilowicz (Cheylowicz) Zelman 45–46, 48
Hingillert, feldfebel 31
Hirsz Cwi, wiernik świętej gminy Białystok 33
Hołubowicz Jan (być może Hołubowicz Jan, ślusarczyk) 162–163
Hołubowicz Jan, ślusarczyk 33, 46
Hołubowicz Marcin, szewc; syn Wojciecha i Barbary Hołubowiczów 33, 46, 76, 145, 148,
156, 158, 162, 172
Hołubowicz Michał, szklarz; syn Wojciecha i Barbary Hołubowiczów 33, 46, 156, 173
Hołubowicz Wojciech, ławnik 33, 46–47, 75–76, 90, 94, 156, 162, 168
Hołubowiczowa Barbara Wojciechowa, żona Wojciecha Hołubowicza 33, 46–47, 75–76,
156, 162
Hołubowiczowa Marianna, żona Szymona Dubiejki; córka Wojciecha Hołubowicza i Barbary
33, 46, 75
Hołubowski Jan, burmistrz, ławnik, kotlarz XXIX, LXI, 4, 7–8, 15, 19–21, 25–27, 47, 57,
58, 60–62, 91, 167–168
Hołubowski, kotlarz (być może Hołubowski Jan) 17
Hopp Daniel 90–91

Horodeński Jan, garbarz 157–158
Horodeński Tomasz 131
Horoszek Jaśko 49–50
Hryniewicki (Ryniewicki) Sylwester 63, 141–142
Hryniewicki Eliaasz, sołtys ze wsi Hryniewicz 74
Hryniewicki Michał 79
Hryniewicki Stanisław XXXIII, LXIII
Hryniewicki Stefan, komisarz dóbr podlaskich 89
Hryniewicki Tomasz, administrator białostocki 4
Hub Demel patrz Hopp Daniel

Icko, krawiec 64
Ickowicz Szmojło, arendarz rzezi 44, 165
Idelowicz Jankiel 71
Ihnatowicz Michał 4–5
Inersztow (Hinerszdoiff) Marcin, żołnierz 92
Israel, ojciec Borucha Izraelicza 97
Ita, żona Abrama Eliaaszowicza 84
Iwanowicz Paweł 161
Izrael, syn Abrama Dawidowicza i Maryaszy 46
Izrael, syn Nochemy Chaimowicza i Gołdy 83
Izraelicz (Izraelowicz) Boruch 96–97

Jabłońska 19
Jabłońska (Jabłaska) Magdalena Kasprowa, żona Kaspra Jabłońskiego 40, 86, 92
Jabłoński (Jabłaski) Franciszek, rajca, ławnik 4–5, 7, 14, 28–31, 164, 167–168
Jabłoński (Jabłaski) Kasper, rajca, ławnik, gmiński 34, 40, 44, 51, 69, 71–72, 109, 169
Jabłoński (Jabłaski) Marcin 26, 164
Jabłoński (Jabłaski) Stefan 40, 44,
Jabłoński (Jabłaski) Wojciech, snycerz, burmistrz, rajca, ławnik XXIX–XXX, LXI, 33, 38–47,
53, 64, 67, 69, 71–83, 87, 89–94, 96–97, 99, 101, 105, 107–110, 115–116, 121, 124–125,
127, 133–134, 137, 139–142, 145–146, 148–149, 154, 159–160, 168–173
Jabłoński Wojciech 14
Jacewicz Grzegorz 45
Jackowski Piotr, kredencarz 110
Jackowski Stefan, bojar 110, 171
Jadwiga, żona Michała Łukaszyńskiego 12
Jakow, ojciec Mordechaja 25
Jakub, kominiarz miejski 17
Jakub, syn Jędrzeja Jedlińskiego i Anny 6
Jakubowicz Lejbuś (Arie Lejb) 24
Jałęda Piotr 67
Jan II Kazimierz Waza XVII, XIX, LV
Jan III Sobieski LV
Jan, „dziedzic po Puchaliku” 62
Jan, bażantarnik 54
Jan, parobek domowy 144
Jan, syn Adama Kociubińskiego i Katarzyny 43
Jan, syn Andrzeja Łukaszyńskiego i Agaty 104
Jan, syn Jana Zygmunowicza i Konstancji 33
Jan, syn Jerzego Ciechanowskiego i Marianny 42

- Jan, syn Joachima Mozola i Katarzyny 54
Jan, syn Józefa Osmiańskiego i Anny 79
Jan, syn Kazimierza Szydłowskiego i Ewy 146
Jan, syn Stanisława Jastrzębskiego i Teresy 141
Jan, syn Wawrzyńca Wojewodki i Heleny 80
Jan, ślusarz z Nowego Miasta 52
Janczewski Stefan 52
Janicka Agnieszka (Jagnieszka) 87–88
Janicka Katarzyna, córka Mikołaja Janickiego i Agnieszki 88
Janicka Marianna, żona Bazylego Janickiego 46–48
Janicki (Jaśnicki) Bazyli (Bazel) 46–48
Janicki Mikołaj 28, 88
Jankiel, arendarz białostocki 91
Jankiel, właściciel browaru 104
Jankielowicz Mendel 83
Jankielowicz Moszko 111–114
Jankowski Wojciech, stangret 133
Janowa kowalowa, żona Jana Drobika 60
Jarmolik Włodzimierz XVIII, XLIX
Jarosz Jędrzej 26–27, 164
Jarunczyk Bazyl 52
Jasiński Jakub, komornik Jana Drobika 59
Jasiński Jakub, safiannik 60
Jasiński Jakub, szewc, burmistrz, ławnik, rajca XXIX, LXI, 15, 23, 26–27, 29–30, 36–40, 44–45, 56, 78, 93–94, 96–97, 99–100, 104, 119–120, 124–125, 164, 168, 170
Jasiński Maciej, safiannik 94
Jaskólski Antoni, pisarz XXXII, XXXVI, LXII, LXV, 156
Jastrzębski Stanisław 141, 145, 171–173
Jaszczołt Tomasz XV, XLVII, LIV
Jawor Grzegorz IX, XLVI, LI
Jaworowski Jędrzej 122
Jaworowski Józef patrz Jaworski Józef
Jaworowski Maciej 75
Jaworska Marianna, żona Józefa Jaworskiego 22, 136–137
Jaworski (Jaworowski) Józef, szewc 22–23, 120, 124–125, 136
Jechiel Kac, ojciec Zelmana Hilowicza 46
Jedlińska Agata Pawłowa, żona Pawła Jedlińskiego 6, 127, 136
Jedliński (Jeliński) Jędrzej (Andrzej), burmistrz, ławnik, rajca XXVIII–XXIX, LXI, 6, 33, 36–37, 39–40, 42–47, 53, 64, 73–74, 76, 78, 80–87, 89–90, 92–93, 97, 99–100, 103–105, 110, 115, 117, 122, 124–125, 127, 168–171, 173
Jedliński (Jeliński) Paweł, szewc, rajca 6, 127, 132, 135–143, 145–146, 148–149, 153–160, 162, 171–173
Jedliński Bartłomiej 127, 137–138, 171
Jedliński Wawrzyniec, cukiernik 22
Jehoszua, ojciec Lejbusia Jakubowicza 24
Jehuda Lejb 25
Jeliński 143
Jeliński Jan 38, 168
Jeryk (Geryk) Franciszek, ksiądz 107
Jerzy, kapral 106

Jesieniewski Stanisław XXXII, LXII
Jesmont Józef, eremita z Wilna 106–107
Jewelowicz Josiel 97
Jędrzejewska Anna, córka Antoniego Jędrzejewskiego 107
Jędrzejewska Konstancja, żona Sylwestra Hryniewickiego; córka Macieja Jędrzejewskiego i Anny 34, 141
Jędrzejewska z Jozobików Anna, żona Macieja Jędrzejewskiego 28, 34, 103, 141
Jędrzejewska Zofia, żona Stefana Jędrzejewskiego 70–71, 115, 161
Jędrzejewski 165
Jędrzejewski Antoni, piekarz; syn Macieja Jędrzejewskiego i Anny 34, 107
Jędrzejewski Jędrzej 107
Jędrzejewski Maciej, kowal, ławnik 28, 34, 55–56, 69, 71–72, 77–78, 82, 87, 98, 103, 107, 109, 141, 169
Jędrzejewski Stefan, żołnierz 70–71, 115, 161–162
Jędrzejewski, żołnierz 44
Johanna, żona Johana Ewelta 76
Joka Jerzy XIII, XXV–XXVI, XLVII–XLIX, LIII, LVIII, LIX
Josiel, krawiec 64
Josiel, syn Beniamina i Solki 4
Josiel, syn Lejzora Berkowicza i Estery 85
Josielowa, szynkarka 68–69
Josielowicz (Joselowicz) Lejba (Lejbuś) 4, 85
Josielowicz Hirszk 85
Josielowicz Nison 85
Josielowicz szynkarz 68–69
Josilelowicz Aron 115
Jozefata, córka Jana Zakrzewskiego i Marianny 21
Jozobik Antoni, syn Sylwestra Jozobika i Barbary 17, 156, 158, 173
Jozobik Jakub, bojar 133
Jozobik Mikołaj 28, 34–36, 63, 83, 103
Jozobik Sylwester, brukarz, ławnik, rajca 17–18, 71–73, 84–87, 91, 107, 117, 124, 132–133, 138, 140–143, 145, 159, 167, 169–172
Jozobikowa Cecylia 133
Józef, syn Bartłomieja Szaciłowskiego i Agnieszki 7
Józef, syn Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77
Józef, syn Jana Hołubowskiego i Konstancji 4
Józef, syn Jerzego Juchnika i Marianny 77
Józef, syn Macieja Jasińskiego i Marianny 94
Józef, syn Wojciecha Jabłońskiego i Marianny 14
Józef, szewc; syn Macieja Koreckiego i Marianny 26
Józef, zabity chłopiec 85
Juchnik Jerzy 77, 127, 171
Juchnik Piotr 39–40, 96, 168
Juchnikowa Anna, siostra Wojciecha Starczyka 13
Judko, szynkarz 76
Julianna, żona Wojciecha Waleszczuka 23, 135
Jurczycha, winniczka 49–50
Jurko (Jurek) 3
Jurkowa, wdowa 3–4
Jurkówna Marianna 3–4

Jurska 52

Jutka 93

Juzielowicz 110

Kacper, syn Andrzeja Kunigowskiego i Teresy 130

Kaczanowski Augustyn 106

Kalinowski Jakub XXVIII, LXI

Kamieniecki Michał 47

Kamieński Roman 97

Karabowicz Anna IX, XLV, LI

Karczeńska Małgorzata X, XXIII, XLVI–XLVII

Karczewski Maciej X, XXIII, XLVI–XLVII

Karol, czeladnik 149

Karol, pasztnik 17

Karp Dymitr XV, LIV

Karp Katarzyna XV, LIV

Karpaczuk Kazimierz 61

Karpieszuk Semen 20

Karpiński Jan, ławnik 8, 13, 167

Karpiński Maciej, szwagier Karola Somoroka 15

Karwowska Halina X, XLVII

Karwowski Kazimierz, łowczy ziemi wiskiej 116

Karwowski Paweł 9

Karwowski, sędzic brański 9

Kasjan 144

Kasprowa 10

Kasprowicz Maciej 52

Katarzyna, córka Alexandra Boyko i Agaty 101

Katarzyna, córka Augustyna Puchalskiego i Marianny 43

Katarzyna, córka Bartłomieja Szaciłowskiego i Ewy 7

Katarzyna, córka Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77

Katarzyna, córka Jakuba Sadowskiego i Małgorzaty 43

Katarzyna, córka Macieja Jasińskiego i Marianny 94

Katarzyna, córka Marcina Malinowskiego i Marianny 22

Katarzyna, córka Marcina Sokólskiego i Marianny 101

Katarzyna, córka Stanisława Piekarskiego i Konstancji 62

Katarzyna, córka Stefana Bieniaszewicza i Agaty 100

Katarzyna, córka Tomasza Zubrzyckiego i Marianny 34

Katarzyna, córka Wojciecha Jabłońskiego i Marianny 14

Katarzyna, żona Adama Fabika 95

Katarzyna, żona Adama Kociubińskiego 43

Katarzyna, żona Joachima Mozola 54

Katarzyna, żona Mikołaja Jozobika 28, 34, 63

Katarzyna, żona Wojciecha, córka Stanisławowej Borowiczki 7

Kawałko Marian Janusz IX, XLV, LI

Kazimierz, Cygan 53

Keyth, poseł angielski 24

Kibalski Szymon, muzykant 146

Kiejstutowicz Zygmunt XII, LII

Kielman, syn Gierszona Lejbowicza i Channy 59

- Kietliński Marek* X, XII, XLVII, XLIX, LII
Klejn Frydrych 61
Klemm Jan Henryk XXII
Klewinowska 11
Klewinowski 11
Kociołkowski Stanisław 84
Kociubiński (Koczubiński, Kocubiński) Adam, ławnik, gmiński 43, 80–81, 83, 89, 93, 96–97, 99–100, 104–105, 110, 117, 124, 127, 132–140, 142, 145, 159, 162–163, 170–172
Koczerzyńska Katarzyna, żona Adama Koczerzyńskiego 73
Koczerzyński Adam, ławnik 67, 73, 76, 82–83, 169–170
Kodyńska Elżbieta, żona Wojciecha Kodyńskiego 43
Kodyński Andrzej 31
Kodyński Antoni 20
Kodyński Tomasz 11–12, 31, 164
Kodyński Wojciech XXXII–XXXIII, LXIII, 43
Kolasko Jerzy 159
Kolochim 10
Koloński 161
Komen Józef 119
Konigowski 151
Konopczyński Władysław XXI, XLVII, LVI
Konowicz 120
Konstancja, córka Jana Łuckiewicza i Brygidy 72
Konstancja, córka Joachima Mozola i Katarzyny 54
Konstancja, córka Szymona Dombrowskiego i Marianny 76
Konstancja, córka Wojciecha Jabłońskiego i Marianny 14
Konstancja, matka Jędrzeja Złotoszewskiego 39
Konstancja, żona Jana Hołubowskiego 4, 57–58
Konstancja, żona Jana Łubińskiego 22
Konstancja, żona Stanisława Piekarskiego 62, 157–158
Konstantynowski Abram 95
Kopel, syn Dawida Chackielowicza i Gitly 115
Kopycki (Kopicki) Jędrzej, gmiński 6
Kopycki Jan, ławnik 80–83, 89, 170
Kopycki Stefan 127–129
Korbut (Korybut, Korbutowicz, Korbutowski) Antoni, wice landwójt, siodlarz, rajca XXXIII, LXIII, 140, 142–143, 148–149, 154, 157, 171–173
Korbut Wojciech 20
Kordecki Maciej 14
Koreczanka, córka Macieja Koreckiego 81–82
Korecka Marianna, żona Macieja Koreckiego stolarza 26, 103
Korecki Jan, gozdziarz; syn Macieja i Marianny Koreckich 26, 103
Korecki Maciej 14–15
Korecki Maciej, stolarz 26, 62–63, 74, 81–82, 103
Koroszeko Danił 102
Korycki Jan, brat Józefa Koryckiego –129
Korycki Józef 129
Korycki Maciej, ojciec Józefa i Jana Koryckich 129
Korzeniecki Władysław 75
Korzeniewski, kapral 57

- Kosacka Magdalena, żona Bartłomieja Kosackiego 70–71, 101
Kosacki Bartłomiej 70–71
Kosakowska Elżbieta 12
Kosztyła Zygmunt XXIII, XLVII, LVII
Kotulska z Fabików Ewa Janowa, żona Jana Kotulskiego 95
Kotulski Jan 95
Kotyńska-Stetkiewicz Joanna XIII, L
Kowalewska Mikołajowa 102–103
Kozakiewicz Jan, rajca 46–47, 169
Kozakiewiczowa Ewa, żona Jana Kozakiewicza 47
Kozerski 17
Koziarz 5
Koziobrócki 45
Kozłowska Monika X, XL, XLVII, LI, 80, 90, 110
Kozłowska Zofia, żona Wawrzyńca Kozłowskiego 80
Kozłowska-Świątkowska Ewa XIII, L
Kozłowski Jakub 46, 55–56
Kozłowski Maciej 124
Kozłowski Marcin, burmistrz XXIX–XXX, LXI, 127, 132–133, 135–138, 140–143, 145, 148–149, 154, 156–162, 171–173
Kozłowski Wawrzyniec 80
Kozłuk Michał 125
Kramkowski Wojciech, ksiądz 69
Krasowski Maciej (być może Krasota Maciej) 143, 154, 171
Kraśnicki Paweł 52
Krazer, czeladnik szewski 119
Kroman Matys (Mathys), szewc z Sokółki 135, 136
Kromer (Gramer) Johan Adam, szewc 30, 93–94, 98–99, 119–121
Kropiwnicki Jakub 108
Kroszńscy XIX
Kroszyńska Halszka XV, LIV
Kroszyński Jerzy XV, LIV
Krupicka Anna Findrowa patrz Findrowa wdowa
Kruszeń Sebastian 147
Kruszewska Kunegunda 9
Kryński Ireneusz XI, XLVII
Krystyna –79
Krystyna, córka Marcina Adamczuka i Franciszki 29
Krystyna, żona Jana Kopyckiego 80
Krystyna, żona Joachima Słomińskiego 62, 72, 79
Krzysztofowicz Jędrzej, garbarz 23–24, 56
Krzysztofowicz Józef, cechmistrz 145, 156, 173
Krzysztopiuk (Krzysztofiuk) Kazimierz, ławnik, kominiarz 13, 36–37, 40, 45, 47, 53, 55, 71–72, 99–100, 128, 137, 159–160, 167–169, 172
Kucharski, kowal 11–12
Kuczmówna Marianna 19
Kudrycki Michał 111
Kukło Cezary X, XVII–XVIII, XXV, XLVII, LVIII
Kulecka Alicja XXXIV, XLVII
Kulecki Michał XVIII, XLIX

- Kulesza-Woroniecka Iwona* XXXIII, XL, XLVII
Kulak Aneta XIII, L
Kumian Elżbieta 146
Kumian Hendrych 146
Kunegunda, córka Antoniego Korbuta i Doroty 140
Kunigowska Maciejowa 17–18
Kunigowski Andrzej, szewc 130
Kunigowski Mateusz, syn Maciejowej Kungowskiej 17
Kupczewska Marta XI, XLVI
Kuriański Szloma Jankielowicz 17, 42, 76, 79–80, 110
Kuryłkówna Małgorzata, żona Jakuba Wojewodki 80
Kusiel 44
Kusiński Witold XXII, XLVII
- Landiger Jan* 8
Landiger Marianna, żona Jana Landigera 8
Laszuk Anna XVIII, XLVII
Lebiedziński Józef 75
Lech Marian J. XXV, XL, XLVII, LVIII, 14, 79, 95, 127, 135
Lechowski Andrzej X, XIII, XXII, XLVII, L
Leia, córka Josiela i Channy 85
Lejba 8, 163
Lejba, syn Abrama Dawidowicza i Maryaszy 46
Lejba, syn Lejzora Berkowicza i Estery 85
Lejbowicz Gierszon 59, 87, 90
Lejbowicz Mendel 100
Lejbowicz Szmojła, mieszczanin białostocki 36
Lejbusiowicz (Lejbowicz) Abram 139
Lejbusiowicz Soszka, żona Abrama Lejbusiowicza 139
Lejbuś 23
Lejzor 92
Lejzor (Lejzer), szynkarz 68
Lejzorowa (być może Lejzorowa Esterka, wdowa szynkarka) 68
Lejzorowicz Josiel (Josef), syn Eliezera 48–49
Lejzorowicz Kusiel, rzeźnik 165
Lejzorowicz Mejer 26, 79
Lentowski, kapitan 133
Leonowicz 10
Leonowicz Józef 160
Leonowicz Stefan, garncarz 124–125, 136–137, 142, 148–149, 172
Leonowiczowa Marianna 124–125, 136–137, 142
Lepszy Kazimierz XXXVII, XLVI, LXII
Lesianowicz Józef 110–111
Lesianowiczowa (Lesianowicz) Marianna, matka Józefa Lesianowicza 79, 110–111
Lesionowicz Szymon 148, 171
Leszczyńska Konstancja XVII
Leszczyńska Magdalena XVII
Leszczyński 163
Leszczyński Anatol XIX, XLVII
Leszczyński Jan 13, 20

- Leszczyński Kazimierz 32
Leszczyński Kazimierz XVII
Leszczyński Stefan XVII
Leszczyński Wacław XVII
Leszewicz Szymon (być może Leszowicz Szymon) 156
Lewka Kazimierz, gmiński 5, 167
Lewkowiczowa (Lewkowska) Teresa, żona Jakuba Lewkowskiego 70
Lewkowski (Lewko, Lewkowicz) Jakub, Cygan 70
Lewonowicz Stefan 78, 162
Litwicki Jan, ekonom tykociński 31
Lubomirska Marianna XXI, LVI
Ludwika, córka Andrzeja Łukaszyńskiego i Agaty 104
Ludwika, córka Augustyna Puchalskiego i Marianny 43
Ludwika, córka Franciszka Aleksandrowicza i Agaty 110
Ludwika, żona Franciszka Szaciłowskiego 96
Lulewicz Henryk XV, XLV
- Łabuziewicz Michał 3
Łapiński Jan 8, 31
Łapiński Tomasz, szewc 22, 31
Łodzińscy 123
Łodzińska z Mikulskich Zuzanna 93
Łodziński Franciszek, ławnik 14, 34, 64, 67, 69, 71–74, 76, 78, 80–84, 86–91, 93, 122–123, 167, 169–170
Łodziński Jakub 122–123
Łopatecki Karol X–XI, XXI, XXIII, XXVI, XXIX, XXXI, XXXIII–XXXIV, XLVI, XLVIII, LI, LVI–LVII, LIX–LXI, LXIII–LXIV
Łosowski Janusz XXXII, XLVIII, LXII
Łotowski Kasper 84, 105, 134, 138, 143, 172
Łubiński Jan, szewc 22, 38, 55–56, 61, 68–70, 136
Łuckiewicz (Łuckiewicz) Jan, garncarz 72–73, 127, 145, 154, 162–163, 171–172
Łuckiewicz (Łuckiewicz) Marcin, ławnik 56, 61, 75, 85–86, 170
Łuckiewiczowa Brygida, żona Jana Łuckiewicza 72–73
Łuckiewicz Stanisław, garncarz 98, 117, 127, 134–135, 146, 149, 154, 158, 171–173
Łukasiewicz Juliusz XXVI, XLVIII, LIX
Łukasz, kucharz; syn Macieja Blaszkowskiego i Katarzyny 45
Łukaszyńska Łucja, żona Jakuba Hawryłuka 132
Łukaszyński Jędrzej (Andrzej) 104, 145, 170, 172
Łukaszyński Michał 12, 51
Łuszcz Kazimierz patrz Łuszczyński Kazimierz
Łuszcz Maciej patrz Łuszczyński Maciej
Łuszczyński Kazimierz, rajca, ławnik 6, 14, 18, 21, 26, 28–29, 167–168
Łuszczyński Maciej, ławnik, rajca; syn Kazimierza Łuszczyńskiego 18, 21, 33, 39, 46–47, 53, 75, 87, 92, 105–106, 117, 124, 136, 143–145, 158, 169, 171–173
Łysańczuk (Lisianczuk) Filip 18
Łysańczuk Teodor 18
- Maciej z Tykocina XI
Maciej, lokaj 81–82
Maciej, syn Franciszka Aleksandrowicza i Agaty 110
Maciej, syn Jakuba Sadowskiego i Małgorzaty 43

- Maciej, syn Marcina Bogdanowicza i Teresy 61
Maciej, syn Wojciecha Jabłońskiego i Małgorzaty 33
Magdalena Kazimierzowa, wdowa 78
Magdalena, córka Franciszka Aleksandrowicza i Agaty 110
Magdalena, córka Józefa Jaworskiego i Marianny 22
Magdalena, córka Kazimierza Zubrzyckiego i Marianny 71
Magdalena, córka Macieja Krasoty i Franciszki 143
Magdalena, córka Szymona Dombrowskiego i Marianny 76
Magdalena, żona Fabiana Wojtulewicza 117–118
Magdalena, żona Pawła Iwanowicza 161
Magdalena, żona Sebastiana Zimnochowskiego 78
Magdalena, żona Tomasza Łapińskiego 22
Magdalena, żona Wojciecha Bieleckiego 11
Majecki Henryk XI, XVII, XX, XXIV, XLV, XLVII–XLVIII, XLIX–L, LVI, LVIII, LIX
Majrynowa 19
Majsiowicz Mordechaj (Morthai) 139
Makarewicz Grzegorz 4
Makoscy 136
Malczewski, pułkownik 55
Malinowska Teresa, żona Stanisława Malinowskiego 43
Malinowski Józef 160
Malinowski Marcin, piekarz skarbowy 22, 87, 168
Malinowski Stanisław 43
Maliszewska 100
Maliszewska Marianna 102
Maliszewski Karol, pułkownik 107, 114
Małek Ariusz XL, XLVIII
Małgorzata, córka Bartłomieja Szaciłowskiego i Agnieszki 7
Małgorzata, córka Jana Kopyckiego i Krystyny 80
Małgorzata, córka Józefa Jaworskiego i Marianny 22
Małgorzata, żona Jakuba Sadowskiego 43
Małgorzata, żona Wojciecha Jabłońskiego snycerza 33
Małka, żona Lajbusia Abramowicza 72
Marcin 150
Marcin, cieśla 53
Marcin, fabryczny parobek 83
Marcin, rymarz 164
Marcin, syn Andrzeja Borowskiego i Doroty 17
Marcin, syn Jerzego Juchnika i Marianny 77
Marcin, syn Joachima Mozola i Katarzyny 54
Marciszewska Anna 81–82
Marczyk (Marczykowski) Albert, młynarz 28
Marianna (Anna), żona Józefa Szaciłowskiego szewca 96, 151–153
Marianna z Boniszewskich, żona Jakuba Waleszczyka 43, 135
Marianna, córka Andrzeja Borowskiego i Doroty 17
Marianna, córka Antoniego Korbuta i Doroty 140
Marianna, córka Bartłomieja Szaciłowskiego i Ewy 7
Marianna, córka Dominika Mazurka i Barbary 57
Marianna, córka Franciszka Szaciłowskiego i Ludwiki 96
Marianna, córka Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77

- Marianna, córka Jakuba Pankiewicza i Katarzyny 87
Marianna, córka Jakuba Sawickiego 68
Marianna, córka Jana Kopyckiego i Krystyny 80
Marianna, córka Jaśka Horoszka 49–50
Marianna, córka Joachima Mozola i Katarzyny 54
Marianna, córka Katarzyny Sadowskiej; żona Jana Zakrzewskiego 21, 72
Marianna, córka Marcina Adamczuka i Franciszki 29
Marianna, córka Pawła Jedlińskiego i Agaty 6, 127
Marianna, córka Stanisława Piekarskiego i Konstancji 62
Marianna, córka Szymona Dombrowskiego i Marianny 76
Marianna, córka Tomasza Łapińskiego i Magdaleny 22
Marianna, córka Wincentego Wojtulewicz i Anny 72
Marianna, siostra Jakuba Pankiewicza 88
Marianna, wdowa po Macieju Zaleskim 30
Marianna, żona Jakuba Dubiejki 117
Marianna, żona Jerzego Fistulewicz 116
Marianna, żona Kazimierza Piekarskiego 14
Marianna, żona Kazimierza Zubrzyckiego 71
Marianna, żona Macieja Dubiejki 62
Marianna, żona Macieja Jasińskiego 94
Marianna, żona Marcina Hołubowicza szewca 33, 46, 76
Marianna, żona Marcina Jabłońskiego 26, 164
Marianna, żona Marcina Łuckiewicza 75
Marianna, żona Michała Woronowskiego 152–153
Marianna, żona Szymona Dombrowskiego 76
Marianna, żona Szymona Dubiejki 75
Marianna, żona Tomasza Zubrzyckiego 34
Marianna, żona Wojciecha Borońskiego 111
Marianna, żona Wojciecha Jabłońskiego 14
Mariasza, żona Kielmana 59
Markiewicz Dawid 78
Maroszek Józef IX–X, XIII–XV, XVII, XIX–XX, XXII, XXIV, XLV, XLVIII, L–LI, LIII–LVIII
Maryasza, córka Abrama Eliowicza 87
Maryasza, żona Abrama Dawidowicza 46
Masubrocki Sz., ksiądz 15
Mateusz 23
Mateusz, syn Augustyna Puchalskiego i Marianny 43
Mateusz, syn Bartłomieja Szaciłowskiego i Agnieszki 7
Mateusz, syn Jana Kopyckiego i Krystyny 80
Mateusz, syn Tomasza Zubrzyckiego i Marianny 34
Matwiejuk Paweł 54
Matys (być może Matys Garcarz) 81
Matysewski Michał 109
Mazurek (Mazurko, Mazurczyk) Dominik, garbarz 56–57, 59, 69, 95–96
Mazurek Marianna 69
Mazurek Mikołaj 69
Mendla, żona Borucha Izraelowicza 96
Michał, syn Bartłomieja Jedlińskiego i Agaty 127
Michał, syn Jana Łubińskiego i Konstancji 22
Michał, syn Jerzego Ciechanowskiego i Marianny 42

- Michał, syn Kazimierza Szydłowskiego i Ewy 146
Michał, syn Sylwestra Jozobika i Barbary 17
Michałowa 78
Michałowa, wdowa 93
Michałowski, żołnierz 10
Micheal, syn Gierszona Lejbowicza i Channy 59
de Michelis Jakub XXVI
Michelowicz Mojsia (Mosze Michel) 135–136
Miecznikowa (Mieczniczka) Joanna 52
Mikalewicz Michał 116
Mikołaj, pacholek ratuszny 85
Mikołajczyk Marian XVIII, XLIX, LIV
Mikulska Katarzyna, żona Bartłomieja Mikulskiego 87, 93
Mikulski Bartłomiej, ławnik 87, 93, 97, 99–100, 103, 105–106, 123–124, 134–135, 170
Mikulski Jan 40–41, 53,
Mikulski Krzysztof IX, XLV, LI
Mikulski Stanisław 123
Mikulszczanka Ewa 41–43, 160
Mikuła Maciej IX, XLV, LI
Mironiuk Naum 48
Mironowicz Antoni XXII, XLVIII
Misiowa 91
Misiówna Anastazja 91
Miś 19, 91
Mojżykowski Bartłomiej, mieszczanin z Knyszyna 91–92
Mojżykowski Maciej, mieszczanin z Knyszyna 91–92
Mokronowski 140
Mołka, żona Wigdora Aronowicza 47
Moniuszko Jan 14, 18, 167
Moniuszkówna Marianna 58
Mordechaj, syn Jakowa 25
Mordechajowicz (Mordekajowicz) Dawid 89–90
Moronowski Michał 157, 173
Mosze Michael patrz Michelowicz Mojsia
Mosze, ojciec Ejli Moszkiewicza 64
Mosze, ojciec Mordechaja Majsiowicza 139
Mosze, ojciec Zeracha 22–23
Moszkiewicz Ejla (Eljahu) 63–64
Moszkiewicz Zerach (Zoroch) 10, 22–23
Moszko, syn Borucha Izraelowicza i Mendli 96
Moszko, syn Szmojły Lejbowicza 36
Moszko, syn Wolfa Dawidowicza Gołdy i Sary 110
Moszkowicz Mordechaj 5, 26–27
Mościcki Dominik, starosta miasta Białegostoku 87, 97, 104
Mościcki Henryk XXX, XLVIII, LXII
Mouszowicz Zelman 7
Mozol 16
Mozol (Muzul) Joachim, chłop ze wsi Starosielce 54
Myndla 74
Myndla, żona Borucha Izraelicza 97

- Naftali, ojciec Lejbusia 41
Naruszewicz Mikołaj XIV
Niciński Szymon 40
Niedużyńska Krystyna 101
Niedźwiecki Mikołaj 97
Niedźwiecki Piotr 116
Nietrzebowa (Nietrzebina) Stefanowa 76
Niewińska Teresa, żona Szymona Niewińskiego 8
Niewiński Szymon 8
Nirononowicz 121
Niwińska Katarzyna, służąca 9
Niwiska Teresa 164
Niziołek Piotr X, XLVIII
Nochimanowicz Icek 36
Nochimowicz Icek 89
Nowakowski Jakub, zięć Kazimierza Łuszczynskiego 21
Nowicki Michał, ksiądz 97
Nowosad Wiesław IX, XLV, LI
- Obrchlewicz Józef, kapitan 114
Ochaczewski Tomasz 46
Ochremowicz (Ochrymowicz, Ohrymowicz) Adam 14, 29–30, 58, 67, 78, 134–135, 156, 158
Ogrodnicki (być może Ogrodnicki Lejba bądź Ogrodnicki Kopel) 85, 143
Oleksicki Antoni XXII, XLVIII
Oleńska Anna X, XXII, XL, XLVII–XLVIII, 34, 52, 91
Orettowie 61
Orleński Jankiel 115
Orszula, pierwsza żona Antoniego Wroczyńskiego 8
Osmiański (Oszmiański) Józef, muzykant 79, 121
Osmólski Szymon 105
Ostap, winnik Szlomy 17
Ostroróg Mikołaj XVII, LIV
Ostrowski Abram 85
Ostrowski Antoni Józef, pułkownik 113
Otto Jerzy, kotlarz 62
- Paczkowski H., administrator białostocki 6
Pajuk Jan patrz Turczyn Jan
Pajukowa Janowa, żona Jana Turczyna 9
Pałucki Władysław XII, XLVIII, LII
Pankiewicz 151
Pankiewicz Jakub, mieszczanin rolnik 87–89, 93, 122–124
Pankiewiczowa z Łódzińskich Katarzyna 87, 122–124
Papińska Agnieszka, żona Marcina Papińskiego 36–37
Papiński Marcin 36–37
Paprzycki Ignacy, rewizor 28
Paronczuk Jakub 10
Patyński Antoni XXXIV, LXIII
Pawelski Wojciech 17
Pawlata Lech XI, XLVIII
Pawlucz Tomasz 11

- Pawłowicz Bazyli 165
Penczyński Józef, pisarz XXXII, XXXVI, LXII, LV, 158
Perla, żona Lejby 85
Petelski 36
Petronela, córka Jakuba Burzyńskiego i Zuzanny 77
Petronela, żona Jakuba Piątkowskiego 72–73
Petronela, żona Kazimierza Krzysztopiuka 71–72
Piątkowska 78
Piątkowska (Piontkowska) Aniela, żona Jakuba Piątkowskiego 64
Piątkowski (Piontkowski) Jakub 64, 72–73, 90, 99
Piekar Jan 97
Piekarska Frozyna Pawłowa, żona Pawła Piekarskiego 16, 24, 77, 155
Piekarski Fabian, syn Pawła Piekarskiego i Frozyny 16, 155
Piekarski Jakub, syn Stanisława Piekarskiego i Konstancji 62, 158
Piekarski Jan 67
Piekarski Józef, garncarz; syn Stanisława Piekarskiego i Konstancji 62, 157–158, 173
Piekarski Kazimierz, rajca, ławnik, gmiński 14, 15, 26–27, 61, 80, 96, 98, 167–168
Piekarski Paweł, garncarz 16, 24, 45, 61, 76, 105, 155, 163
Piekarski Stanisław, garncarz 62, 98, 143, 145, 148, 157, 172
Piekarski Szymon 16, 155, 173
Piekarz Jan 89, 130
Pieniążek K.C. 101
Pierowski Wojciech 17
Pieryk Jan, ławnik 17–18, 167
Pietraszkiewicz Bazel (Bazyl) 12–13
Pietruszko Marta X, XLIX
Pietrykowska Elżbieta, żona Bartłomieja Pietrykowskiego 162
Pietrykowski (Pietrzykowski) Bartłomiej, podchorąży od węgierskiej chorągwi 45, 162
Pietuchowski Adam 88
Pietuchowski Jędrzej 75
Piklerzowa Katarzyna 121
Piłatowicz Benio 63
Piotr, syn Macieja Łuszczyńskiego i Urszuli 18
Piotr, syn Pawła Piekarskiego i Frozyny 16
Pisiutka 130
Piowski Kazimierz XVIII, XLIX, LIV
Polański Jakub 6–8, 26–27, 94
Poniatowski Stanisław August XXXII
Popławski Stefan 81
Poppe Danuta IX, XLV, LI
Potoccy XXI, LVI
Potocka Joanna XXI, LVI
Potocka Krystyna XXI, LVI
Potocki Joachim Karol XXI, LVI
Potocki Józef XXI, LVI
Półtorak Dominik Marcin 78, 93
Praskieniuk Jędrzej 19
Prochno Jakub 10
Prokopiuk Semen 107
Protasewicz (Protaszewicz, Protasiewicz) Andrzej (Andrej, Jędrzej) 28, 63, 146–147, 171

Protasewiczowa z Jozobików Marianna, żona Andrzeja Protasewicza 28, 63
Pryslowa 53
Przeczyńska 68
Puchalik Michał 23
Puchalscy 43
Puchalska z Babiszczyków Marianna, żona Augustyna Puchalskiego 43, 135
Puchalski Augustyn (Puchalik), burmistrz XXIX, LXI, 43, 103, 109–110, 135, 140, 148–150, 156, 158–159, 163, 171–173
Puchalski Łukasz 109
Puchalski Piotr, rajca 156, 159, 173
Puchalski, żołnierz 57

Rachuba Andrzej XIV, XLIX
Raczkiewiczowa 136
Raczkowicz Jan XII, LII
Raczkowicz Jundziłło XII, LII
Raczkowicz Michno (Mikołaj) XII, LII
Raczkowicz Wacław XII, LII
Radziwiłł „Panie Kochanku” Karol XXI, LVI
Radziwiłł Hieronim XXI, LVI
Radziwiłłówna Katarzyna Barbara XXI, LVI
Raszla, córka Lejby i Perli 85
Ratkowski Franciszek XXXI, LXII, 171
Ratyńska Kunegunda, żołnierka forpoczty 95
Rączyn Jankiel (Ronczyn) 59, 60
Regina, córka Abrama Dawidowicza i Maryaszy 46
Rejlatowicz Benio 81
Rekorczyk Lewon 99
Rekorczyk Michał 99
Rochla, żona Kusiela Lejzorowicza 165
Rochla, żona Moszka 36
Rodowicz Antoni 111
Rogowski Bartłomiej 72
Roguc Bartłomiej, kowal 77–78
Rojewski Owsich 107
Romaniuk Przemysław XIV, XLIX
Romaniuk Zbigniew XI–XII, XIX–XX, XLIX, LII, LV, LVI
Romańczuk Andrzej 52
Romańczuk Marcin 54
Rońka Lejbus (być może Josielowicz Ronka Lejba) 87
Rozalia, córka Augustyna Puchalskiego i Marianny 43
Rozalia, córka Franciszka Szaciłowskiego i Ludwiki 96
Rozalia, córka Wojciecha Jabłońskiego i Małgorzaty 33
Rozalia, żona Jana Koreckiego 26
Rudkowa Anastazja 70
Rusin Katarzyna X, XLVII
Rutkowski Józef 10
Rutkowski Marek XXV, XLIX
Rutkowski Wojciech, zięć Stanisławowej Borowiczki; mąż Katarzyny 7
Rychorowicz Jan 147

- Ryfka, córka Abrahama i Estery 4
Ryfka, córka Borucha Izraelowicza i Mendli 96
Ryfka, córka Josiela i Channy 85
Ryfka, córka Kusiela Lejzorowicza i Rochli 165
Ryfka, żona Eliasza 36
Rytka, żona Icka Boruchowicza 92
Ryżewski Grzegorz XV, XLVII, LIV
Rzackiewicz Jan 161
Rzackiewiczowa Agata, żona Jana Rzackiewicza 161
Rzepnicki Jan XXXII, LXII
- Saciłowski Jan 133
Sadowska Katarzyna 21–22
Sadowski Jakub, gmiński 43, 92, 127, 140–142, 171–172
Sadowski Jan, członek magistratu 22–24, 61, 168
Sadowski Janusz 165
Sadowski Paweł 4–5, 7, 38
Salikowski 85
Salnicka, właścicielka domu szynkowego 7
Samojłowa Justyna 103
Samojłowicz Jan 84
Sapieha Jan Stanisław XIV
Sapieha Kazimierz Jan Paweł XVIII, LV
Sapieha Paweł XVII, LIV
Sapieha Teresa XXI, LVI
Sapieżyna z Wodyńskich Gryzelda XIV, LIV
Saptajowicz Kusiel 66
Saptajowicz Lejba (Jehuda Lejb) 65–66
Sara, córka Nochema Chaimowicza i Gołdy 83
Sara, żona Wolfa Dawidowicza Gołdy 109
Sawczuk Maksim 106
Sawicka, żona Jakuba Sawickiego 68
Sawicki Jakub, szewc 68
Sawicki Jan, krawiec 62, 126–127, 134, 143, 145, 154, 156–157, 158, 171–173
Semkowicz Władysław XI
Serszejek Maciej 19
Sękowski (być może Sękowski Jan) 16
Siehcijka Michał 47
Siedlecki (być może Siedlecki Jan) 104
Siedlecki Marcin X, XXVI, XLVI, LIX
Sielechoski (Sielechowski) Marcin 117–118
Siemienikowa Marianna 102
Siemko 19
Sieńkowa, wdowa 164
Sierszejek Maciej 31
Silimowicz Sapłaj 46
Siliwończyk Michał 19–20
Skarko 143
Skorcowa (Skorczyńska) Zofia Maciejowa, żona Macieja Skorca 5, 32
Skorzec (Skorca) Maciej, rajca, kucharz 5, 167

- Skrynczyńska (Skryczyńska) Agnieszka 102
Sławiński, rzeźnik 127
Słobocki Lejba 53
Słomińska Konstancja Mateuszowa 62
Słomiński 16
Słomiński (Słonimski) Joachim 62, 72, 79
Słomiński Tomasz 23, 72
Słowikowski Paweł, garbarz 157–158
Smurzyńska (Smuszyńska) z Kuleszów Małgorzata Maciejowa, żona Macieja Smurzyńskiego 127–129, 153
Smurzyński (Smuszyński) Maciej 127–129
Snopkowski W. XXXII, LXII
Sobolewska z Dekowiczów Katarzyna, żona Antoniego Sobolewskiego 122–124
Sobolewski Antoni 122–124
Sochacka Anna IX, XLVI, LI
Sokólska (być może Sokólska Marianna) 101
Sokółski Marcin 101
Solka, żona Beniamina 4
Sołowiński Jakub, rzeźnik 138–139
Somorok Karol Antoni 15
Soska, córka Kusiela Lejzorowicza i Rochli 165
Soska, żona Lejby Josielowicza 4
Srol 143–144, 150
Stanisław 52
Stanisław, strycharz 52
Stanisław, syn Bazylego Janickiego i Marianny 46
Stanisław, syn Jana Kopyckiego i Krystyny 80
Stanisław, syn Macieja Smurzyńskiego i Małgorzaty 127
Stanisław, syn Marcina Sokólskiego i Marianny 101
Stankiewicz Urszula X, XI, XLVII
Starczyk Wojciech, mularz 13, 49, 110, 127
Starczykowa Wiktoria, żona Wojciecha Starczyka 110
Staskiewicz Filip 30
Stecewicz Franciszek 32, 62
Stefan, dozorca miasta 52
Stefan, syn Andrzeja Borowskiego i Doroty 17
Stękowski Józef XXII
Stopowska Anna patrz Stopowszczanka Anna
Stopowski Franciszek, członek magistratu 22, 28, 168
Stopowszczanka Anna (być może Stopowska Anna) 42, 121–122
Strzeżewski Henryk, pisarz XXXII, XXXV, LXII, LXV, 5, 13–14, 18, 23, 32, 37, 43, 64, 68–69, 73, 75, 78, 81, 85, 99, 105, 108, 110, 116, 164
Strzeżewski Józef, pisarz, rajca XXXII, XXXV–XXXVI, LXII, LXV, 14, 18, 64, 167
Stylowicz Srol, kupiec 150
Sycewicz (Syczewicz) Jan, ławnik 14, 29, 45–46, 74, 143, 168
Sycewicz Adam 160
Sycewiczowa Małgorzata, żona Jana Sycewicza 45–46
Szabszaj, karczmarz 136
Szabtaj Segal, ojciec Kusiela 66
Szabtaj, ojciec Lejby Saptajowicza 66

Szaciłowska Małgorzata, córka Agnieszki Bartłomiejowej wdowy 96
Szaciłowski Bartłomiej 7, 65
Szaciłowski Daniel 3
Szaciłowski Daniłło 62
Szaciłowski Franciszek, szewc 96
Szaciłowski Józef, garbarz 130–132, 154–155
Szaciłowski Józef, syn Agnieszki Bartłomiejowej wdowy 96
Szaciłowski Józef, szewc 151–153
Szaciłowski Marcin 63
Szaciłowski Mateusz, syn Agnieszki Bartłomiejowej wdowy 96
Szaja, córka Abrahama i Estery 4
Szałaj Fedor 53
Szaniewski Józef 150
Szczerbiński Jędrzej, gmiński 26, 31, 105, 111, 168
Szczygielski Wacław XLIX, 9
Szczygieł Ryszard IX, XLVI, LI
Szczygieł-Rogowska Jolanta X, XLIX
Szejna, matka Goździnki 17
Szejna, żona Jankiela Idelowicza 71
Szejna, żona Lejby Szmojłowicza 64
Szejna, żona Szlomy Jankielowicza Kuriańskiego 42, 79
Szejna, żona Zelmany Hilowicza 45–46
Szelichowski Marcin 159–160, 172
Szembekówna Barbara XXI, LVI
Szemiet Józef, kowal 38, 55, 84, 98
Szemiet Kazimierz, ławnik 38, 46–47, 71–72, 82, 87, 92–93, 96–97, 99–100, 104, 169, 170
Szemietowa Teresa 101
Szemietowicz Józef 98
Szemietowicz Stanisław 17
Szepina 68–69
Szepowicz Lejba 69, 156
Szeszkiewicz Abram 49
Szewczuk Stanisław 82
Szewic (Szeywic) Augustyn, czeladnik szewski 120
Szmit Franciszek 98–99
Szmojło 144, 165
Szmojło, kupiec 54
Szmojłowicz 162
Szmojłowicz Lejba 64
Szmojłowicz Moszko, właściciel kramu 112–113
Szot Adam XIII, XL, XLVIII, L
Sztachelska-Kokoczka Alina X, XVII, XIX, XXI, XXIII–XXVII, XXIX, XXXI, XXXIV, XL, XLIX, LI, LIV–LVI, LVIII, LX–LXII, LXIV
Szteier Johan 85
Szusta Adam 10
Szwed Wiaczesław XI, XLVI
Szydłowski Kazimierz, gozdzarz 146
Szymańska Izabela X, XXII, XLIX
Szymborski Piotr 82
Szymchowicz Manes 91

Szymon, cyrulik (być może Symsio, cyrulik) 102–103
Szymon, syn Andrzeja Łukaszyńskiego i Agaty 104
Szymon, syn Antoniego Sobolewskiego i Katarzyny 124
Szymon, syn Kasjana Wołczka i Elżbiety 43
Szymon, syn Macieja Jędrzejewskiego i Anny 34
Szymon, syn Pawła Piekarskiego i Frozyny 16
Szymon, syn Stefana Bieniaszewicza i Agaty 100
Szymon, syn Wawrzyńca Wojewodki i Heleny 80
Szymon, ślusarz 52

Śleszyński Wojciech XII, XLIX, LII
Średzińska Aneta X, XXII, XLIX
Świrski Hanna XIII, LIII
Świstulewicz Jan 107–108

Tabut, bojar litewski XII, LII
Tabutowicz Jakub Raczko XII, LII
Talipski 144
Talipski Jędrzej (Andrzej) 144
Taman Szymon, żołnierz 65
Tachel, syn Beniamina i Solki 4
Tachel, syn Wolfa Dawidowicza Gołdy i Sary 100
Tanchieluk Ejla (Eljahu) 40–42, 116, 160
Tanchum, ojciec Ejli Tanchieluka 41, 116
Tandecki Janusz IX, XLV, LI
Taneluk Abraham 26
Tanieluk Abram, cieśla 52
Tanszer Ejla (Eljahu) patrz Tanchieluk Ejla
Tauba, żona Manesa Szymchowicza 91
Tekla Dominikowa, żona Dominika Półtoraka 93
Teodora, córka Sylwestra Jozobika i Barbary 17
Teofilewicz Danuta XXV, XLIX, LIX
Teresa, córka Alexandra Boyko i Agaty 101
Teresa, córka Antoniego Korbuta i Doroty 140
Teresa, córka Jerzego Ciechanowskiego i Marianny 42
Teresa, córka Łukasza Gąsiorowskiego 30
Teresa, żona Andrzeja Kunigowskiego 130
Teresa, żona Jana Wróblewskiego 55
Teresa, żona Marcina Bogdanowicza 61
Teresa, żona Stanisława Jastrzębskiego 141
de Tirregaille Pierre Ricaud XXII
Tomasz, „dziedzic po Puchaliku” 62
Tomasz, piekarz; syn Marcina Malinowskiego i Marianny 22
Tomasz, syn Franciszka Szaciłowskiego i Ludwika 96
Tomasz, syn Marcina Bogdanowicza i Teresy 61
Tracewicz Piotr 109
Trynkowski Jan XXV, XLIX, LIX
Turczyn Jan 9
Tylman z Gameren XX
Tyszkiewicz Bazyli, ślusarz 60
Tyszkiewicz Jan XI

- Tyzenhauz 113
Urbaniec Arkadiusz IX, XLVI, LI
Urszula, żona Macieja Łuszczyńskiego 18
Uruszczak Wacław IX, XLV, LI
Urwanowicz Jerzy XVII–XVIII, XLIX, LIV
- Walczak Wojciech* X, XXXIII, XLVI, XLVII, LXIII
Walerianowa Katarzyna 3
Walesińska Jadwiga Antonowa, żona Antoniego Walesińskiego 65, 73
Walesiński Antoni (być może Walesczyński Antoni) 73–74
Waleszczuk (Waleszczyk) Wojciech, stelmach 23, 71, 96, 135
Waleszczyk (Waleszczuk) Jakub, gmiński 23, 43, 135, 138, 145, 172
Warmijewska Ludwika Józefowa 106
Warmijewski Józef 161
Wasilewska Ewa, żona Jana Wasilewskiego 40
Wasilewski Andrzej 116
Wasilewski Jan 39–40
Wasilewski Tadeusz XIII–XIV, XVI, XVIII–XX, XLIX, LIII, LV
Waśkiewicz Jan, żołnierz 31
Wawrusiewicz Adam X, XLVII
Wawrzyniec, syn Macieja Łuszczyńskiego i Urszuli 18
Wąsicki Jan XXIII, XLVI, LVII
Werykowski (Wyrokowski) Stefan 67
Wesel Wojciech XVII, LIV
Wesel z Potockich Marianna XVII, LIV
Wędołowicz, snycerz 82
Wiesiołowscy XVII
Wiesiołowska Aleksandra XIV
Wiesiołowska z Sobieskich Aleksandra Marianna XIV
Wiesiołowski Jan XIII–XIV, LIII
Wiesiołowski Krzysztof XIV–XV, XIX, LIII–LIV
Wiesiołowski Maciej XIV, LIII–LIV
Wiesiołowski Mikołaj XIV, LIII–LIV
Wiesiołowski Piotr (młodszy) XIII–XVI, LIII
Wiesiołowski Piotr (starszy) XIII, XV, LIII
Wigdor, muzykant patrz Aronowicz Wigdor
Wilczyński Franciszek, radny 127, 135, 137–138, 140, 142–143, 145, 148–149, 154, 156, 158–159, 171–173
Wilczyński Kasjan (Kasoyan), członek magistratu 127, 139–140, 145, 156, 158, 171–173
Wilczyński Michał 26
Winiewicz Andrzej XXVI, L, LIX
Wiśniewski Jerzy XI–XIII, L, LIII
Witkoski Joan (Johan), szewc 119–120
Witmajorowa Anna Sabina 58
Władysław IV Waza XIV
Wodyńska z Sobieskich Zofia XIV
Wodyński Jan XIV
Wojciech, syn Antoniego Korbuta i Doroty 140
Wojciech, syn Kazimierza Zubrzyckiego i Marianny 71
Wojciech, syn Marcina Hołubowicza i Marianny 33, 46, 76

Wojciech, syn Marcina Malinowskiego i Marianny 22
Wojewodczyna Elżbieta Wawrzyńcowa 95
Wojewodko (Woiewotko) Jakub 80
Wojewodko (Woiewotko) Józef 80
Wojewodko (Woiewotko) Maciej 81
Wojewodko (Woiewotko) Paweł 80–81
Wojewodko (Woiewotko) Wawrzyniec, stolarz 80–81
Wojewodko (Woiewotko) Wojciech 11, 80–81
Wojewódzki Jan 161
Wojnarowski Józef, generalny komisarz dóbr podlaskich XXIV, XXVIII, LXI, LXIII, 6, 14, 16, 25, 27, 35, 68, 114
Wojtul Jakub 28–29, 31
Wojtulewicz Fabian, garbarz i juchtarz 117–118, 155, 173
Wojtulewicz Jan 161
Wojtulewicz Wincenty, pacholek fabryczny 72
Wolf Zeew, syn Awrahama 115
Wolff Adam IX, XLV–XLVI, LI
Wolfowicz Johan 79
Wolko 77
Wolko, rzeźnik 44, 66
Wołczek Franciszek, ławnik 115, 171
Wołczek Kasjan, ławnik 43, 84, 86–87, 91–93, 96–97, 99–100, 104–105, 110, 115–116, 170–171
Wołowicz Eustachy XV–XVI
Wołowicz Ostafi XIII–XV, LIII
Wołowiczówna Katarzyna XIII, LIII
Woronowski Michał (być może Werenoski Michał, kotlarz) 151–153, 156, 158, 172–173
Woyna XV, LIV
Wroczyńska z Wysockich Antonia, żona Antoniego Wroczyńskiego 8
Wroczyński 144
Wroczyński Antoni, landwójt XXX–XXXI, XLIX, LXII, 8, 117
Wronowski Michał 173
Wróbel Marta XL, XLVIII
Wróbel Wiesław X–XIII, XV–XVI, XVIII–XIX, XXVI, XLVI, XLIX, L, LII–LIII, LV, LIX
Wróblewski Jan 55–56
Wyłocki Lejbuś (Arie Lejb) 40–41
Wyrobisz Andrzej XX, XLVIII, XLIX
Wysocka Rejza Lejbina 28–29
Wysocki Franciszek 38
Wyszyński Paweł Piotr, ksiądz 70
Zachariasz 54
Zachariasz, hajduk 19
Zachariaszowa Józefowa 54
Zajkowska Stanisławowa, wdowa zwierniczka 47
Zakrzewski Jan 73, 147
Zakrzewski Jan, cieśla 21, 72
Zakrzewski Jan, żołnierz 32
Zakrzewski Jędrzej 95
Zaleska Aleksandra Jakubowa 108
Zaleski 35

- Zaleski Maciej, burmistrz XXIX, LXI, 4–5, 8, 12–14, 17–23, 27, 30, 74, 167–168
Zaleski, szlachcic z Szacił 108
Zdanowicz Szymon, mieszczanin rolnik, bojar 153–154, 158
Zdepski Kazimierz 19–20, 109
Zelko 89
Zeller-Narolewska Ewa XXII, XLVII, L
Zerachowa, żona Zeracha Moszkiewicza 22–23
Zereniewski 161
Zgliński Marcin X, XLVII
Zielińska Teresa XL, XLV
Zieliński Łukasz 6, 13, 35
Zimnochowski Sebastian, snycerz 78
Zinówek Albert 145
Złotoszewski Jędrzej, ławnik, gmiński 39–40, 44–45, 64, 67, 70, 168–169
Złotoszewski Paweł, rajca, ławnik 5, 7–8, 17–18, 20–21, 23, 26, 167–168
Zofia, córka Jana Łubińskiego i Konstancji 22
Zofia, córka Jana Zakrzewskiego i Marianny 21
Zofia, córka Stanisława Mikulskiego 123
Zoruch 53
Zubrzycki 61
Zubrzycki (Zubrzyski) Tomasz, gmiński; syn Jakuba Zubrzyckiego 34, 56, 64, 67, 69, 71–72, 84–87, 91–92, 149, 155, 157–158, 160, 169, 170, 172
Zubrzycki Jakub, gmiński 5, 167
Zubrzycki Kazimierz, syn Jakuba Zubrzyckiego 34, 71
Zusman, syn Abrahama Hirszowicza 49
Zuzanna, córka Franciszka Aleksandrowicza i Agaty 110
Zuzanna, córka Wojciecha Hołubowicza i Barbary 33, 46
Zuzanna, żona Jakuba Burzyńskiego 77
Zuzanna, żona Józefa Krzysztofowicza 145
Zuzanna, żona Szymona Haczkowskiego 15
Zybert, strażnik lasów 66
Zygmunt I Stary XIII, LIII
Zygmunt II August XIII–XIV, LIII
Zygmunt III Waza XIV
Zygmunt Piotr 103
Zygmuntowicz Michał Bolesław XII
Zygmuntowicz Piotr, garncarz 33, 51, 63, 64, 77
Zygmuntowiczowa Konstancja, żona Piotra Zygmuntowicza 33, 63, 64

Żakowski Ambroży, mieszczanin rolnik 159
Żukowski Florian, pisarz XXXII, XXXVI, LXII, LXV, 125
Żukowski Tomasz 96
Żuromski Józef, ślusarz 151

INDEKS GEOGRAFICZNY¹

Bagnówka 23, 52
Barszczewo 164
Bartkowo XIX
Bażantarnia 134–135, 164
Bełczany (Bęczący) Stok XI
Berezyna rzeka XI
Biała rzeka XI–XII, XXV, XXXVIII, LII, LVIII
Białe Suknie (Białosuknie) 10
Białystoczek 43
Bielsk 11, 99
Bielska ziemia XIX, 9
Bielskie starostwo 99
Bielki 106
Bojarska ulica XXVII, XXXII, LX, 11, 17, 26, 43, 110, 133, 156, 164
Bojarski ugór 109
Bojary XXVII, 19, 23, 35, 53, 81, 109, 133
Bór wesołowski 85
Branice 111
Branickie dobra 91
Brańsk 163
Browarna ulica 17, 26, 42, 46, 79, 87, 110, 141
Bug rzeka XXVI, LIX

Cerkiewna ulica 161
Choroska brama 100, 146
Choroska ulica 22, 28, 63, 124,
Choroszcz 33, 98
Chraboły 99
Chwasty (Fasty) 97
Ciełuszki 48
Czarna Wieś 66

Dniepr rzeka XI
Dobrzyniewo 40
Dojlidy XII, LII, 68

¹ W indeksie nie uwzględniono miasta Białystok, gdyż wszystkie sprawy zostały zapisane w tym ośrodku oraz w większości dotyczą jego mieszkańców.

Dolistowo 113
Dowspuda (Rospuda) rzeka XII, LII
Dźwina rzeka XI

Grodno XXII
Grodzieńska gubernia XXXV, LXV
Gumienna ulica 43, 73, 127, 135, 153

Haćki 99
Hryniewiczze 74, 131

Ichnatki (Ignatki) 131
Izbiszczce 61

Janowskie starostwo 113
Janów 109
Jasionowa Kłoda 108
Jaworówka 85

Kleindorf ulica XXVII, LX, 3, 95, 101
Klepacze 38
Klewinów (Klewinowo) 11
Knyszyn XIV, LIII, 91
Knyszynska puszcza 12
Korczew XIX
Koweńskie starostwo XIV
Kozliki 19
Krośnieńskie starostwo 91
Krynicky 20
Krywlany 26–27, 68
Królestwo Pruskie XXVI, 10
Księstwo Pruskie patrz Królestwo Pruskie
Kuriany 53, 147

Lipsk XIII
Litwa XIX, XXII, LVII, 66
Lwów 7

Łomżyńska ziemia XII, 150
Łowickie Księstwo 148

Mazowsze XII, XXII, LII, LVII
Miłasze XV, XVI
Mińsk XXXIV, LXIV
Morąg 90
Mościskie starostwo 91

Naruszowo (Naruszów) 148
Niemen rzeka XI
Nowe Miasto ulica XXII–XXIV, XXVII, LVII, LX, 33, 46, 62, 78–80, 104, 116, 119–120,
130, 133, 140, 146, 151
Nowodworce 5, 82
Nowogródzki powiat XII, LII
Nowolipie ulica XXVII, LX, 9, 20, 22, 33, 143

Nowosady 19

Orla 114

Parszyce –XV, XVI

Pasynki 19–20

Płoski 54

Podlasie VII, XI–XII, XVIII–XIX, XXII–XXIII, XXVI, LII, LVII, LIX, LXIII

Podlaskie dobra XXIV, XXXIV

Poprzeczna zatylna ulica 22, 45, 68, 96, 101, 124

Powiat ełcki 10

Prohon zawadzka 30

Prohon 35–36, 81, 95, 159, 163

Prusy Nowowschodnie XXVI, LIX

Przedmieście bojarskie 43

Przedmieście Wasilkowskie ulica XXVII, LX

Przedmieście za bramą suraską 143

Przedmieście za bramą wasilkowską 59

Rogowo 98

Rumborskie starostwo XIV

Ruszcza 111

Ruszczańskie dobra 91

Rynek XXXIV, 4, 8, 11, 15, 17, 32, 36, 44, 55, 68, 79, 85, 87, 109–110, 112–113, 135–136, 138

Ryniewiczze (najprawdopodobniej Hryniewiczze) patrz Hryniewiczze

Rynkowa ulica 85

Skorupy 153, 163

Skrybicz 106

Słoboda 25

Sokółka 25, 135

Stara Wieś XV, XVI

Starosielce XVII, 54

Supraśl XVII, 5

Supraśl rzeka XV, 31

Suraska brama 143, 155

Suraska ulica 12, 16, 32, 45–47, 53, 61, 68–69, 77, 80, 92, 96, 102, 115, 155, 161, 165

Szaciły 108

Święta Woda 106

Świętoroska ulica 9, 20, 22, 33

Trościanica 144

Turośń Dolna 69

Turośń Kościelna 69–70

Tybinga XIII

Tyczyn 111

Tyczyńskie dobra 91

Tykocin XI, XIV–XV, XXVIII, XXXIII, LIV, LXIII, 31, 52, 105, 111, 113, 139, 147

Tykocińskie dobra XIX

Tykocińskie starostwo XIV, XVII, LIV

Tylna ulica 46, 47, 81, 83, 115

Warszawa XXII, XXV, XXXIV, LVIII, LXIV, 3, 45, 94
Warszawska ulica 107, 116
Warszawska brama 107
Wasilkowska brama 62
Wasilkowska ulica 4–5, 7–8, 14–15, 23, 39, 40, 43, 46–47, 49, 59, 62, 71–72, 81, 91, 95–96,
126, 135, 145, 151, 156–159, 163
Wasilkowski gościniec 109
Wasilkowskie starostwo XIV
Wasilków LXIV, 106, 161
Węgrów 7
Wielkie Księstwo Litewskie XIV, XVI, XXII, LII
Wielkopolska 150
Wilno XXII, XXXIV, LXIV–LXV, 106
Wysoki Stoczek XVII

Zabłudów 111
Zagumienna ulica 6, 13–14, 17–18, 26, 28, 30, 34, 43, 62, 71, 77, 87, 93, 98, 115, 121, 127, 144
Zambrowski powiat 150
Zamkowa ulica XXVII, LX, 55
Zaścianki (Zaścianek) 75, 87, 88, 122–123
Zatylna druga ulica 76, 109
Zatylna podłużna pierwsza ulica 5, 83
Zatylna podłużna ulica 89
Zawady XV, XVI, XVII
Zielona ulica 15, 34, 40, 43, 46, 57, 71–72, 75–76, 90, 94–95, 98, 104, 109, 117, 127, 132, 149,
151, 157, 159
Złotorya 150
Zwierzyniec XXIII, 24, 26–27, 37, 46, 56, 79, 85–86, 110, 148, 164

Żarnowice 15
Żółtki 147

INDEKS RZECZOWY SPRAW¹

- cudzołóstwo – 1, 127
- dług – 3, 5, 82, 101, 103, 139, 143, 180, 228, 246, 265, 295, 300, 303, 304
 - kwitacja długu – 27, 36, 178, 251
 - zastaw – 81, 147, 197
- falszerstwo monety – 223, 224
- inne sprawy cywilne – 39, 47, 71, 99, 102, 118, 120, 121, 161, 177, 216, 281, 298
- inwentarz po zmarłej – 199
- kontrakt na gmińskiego – 274, 280, 283, 287, 288, 289, 297
- kontrakt z kominiarzem – 194, 195
- kopia metryki chrztu – 142
- kradzież – 31, 32, 33, 35, 44, 78, 84, 89, 94, 109, 114, 163, 173, 211, 213, 214, 217, 239, 247, 263, 266
- kwitacja odbioru siekier – 60
- kwitacja pieniędzy – 52, 53, 56, 58, 188, 255, 268, 296
- kwitacja prowizji – 74, 75, 76, 77, 105, 235
- nadanie obywatelstwa – 240, 257, 258, 259, 260, 264, 269, 270, 278, 285
- obdukcja – 13, 41
- oczyszczenie imienia – 15, 125, 215
- pobicie – 7, 9, 14, 19, 30, 42, 97, 102, 104, 110, 111, 117, 119, 140, 141, 144, 158, 191, 238, 241, 244, 252
- posag – 10, 37, 154
- posag z zapisem dożywocia – 38
- prowizja – 73, 80, 129, 234, 290
- przysięga na niewinność – 206, 207
- replika Branickiego o place – 166
- rozbój – 18, 191
- spis wydatków – 227, 262
- sprawy dotyczące miasta – 284, 299
 - uchwały samorządu miejskiego – 24, 48
 - wydatki miejskie – 28
 - zarządzenie komisarza – 62

¹ Cyfry podane w indeksie dotyczą numerów spraw

- sprawy dotyczące nieruchomości – 87, 169, 249, 250, 286, 291, 292
 - najem – 293, 294, 295
 - obrót nieruchomościami (domy, budynki mieszkalne) – 72, 86, 90, 132, 133, 145, 165, 181, 182, 187, 189, 221, 225
 - obrót nieruchomościami (płace, łąki) – 8, 51, 55, 88, 146, 148, 149, 153, 159, 164
 - obrót nieruchomościami (zabudowania gospodarcze) – 66, 131, 220
 - podział gruntu – 261
 - zastaw gruntu – 107
- sprawy kościelne – 26, 209
 - spis pieniędzy w skarbonie – 282
- sprawy o inwentarz – 137, 253
 - kradzież – 217
 - kwitacja – 190
 - odbiór – 17, 193
 - sprzedaż – 4, 160
 - taksa – 45, 172, 246, 254, 256
 - zabicie/skaleczenie zwierzęcia – 22, 93, 277
 - znalezienie konia – 267
- sprawy o oszczerstwo – 6, 9, 29, 42, 54, 59, 79, 97, 104, 111, 112, 117, 119, 125, 128, 134, 144, 156, 183, 192, 198, 200, 230, 231, 232, 238, 241, 244, 252, 275, 279
- sprawy spadkowe (niesporne) – 2, 70
- sprawy spadkowe (sporne) – 83, 162, 185, 236, 237, 243
- taksa nieruchomości – 103, 130
- taksa reparacji domu – 122
- taksa ruchomości – 64, 95, 108, 272, 301
- wykonanie wyroku – 248
- zastaw – 46
- zgoda – 16, 21, 23, 25, 40, 49, 50, 61, 63, 91, 92, 96, 98, 100, 106, 113, 115, 116, 123, 124, 126, 138, 150, 175, 184, 208, 273
 - po kradzieży – 135
 - po pobiciu – 12, 43, 65, 151, 170, 174, 302
 - po pobiciu i kradzieży – 67
 - po pobiciu i oszczerstwie – 69, 202, 210, 242, 245
 - po oszczerstwie – 11, 57, 68, 85, 136, 152, 155, 157, 167, 171, 176, 179, 186, 196, 201, 204, 205, 212, 218, 226, 233, 276
 - po oszustwie – 222
 - spór graniczny – 34
 - sprawy rodzinne – 203, 229
- złamanie prawa handlowego – 20
- znalezienie zabitego chłopca – 168
- zniszczenie dokumentów miejskich – 219